ONE
SU
VLADALE
SVIJETOM

lukrecija borgia

Historijski roman
prema zapisima
BURCARDUSA

Likovna oprema
BRANKO KOSEC

Lukrecija Borgia

papina kći

alfa-zagreb

PRVI DIO

I

Toga lijepog dana rane jeseni 1497. jahala su prema Rimu dvojica jahača. Konji plemenite pasmine doimali su se prilično izmoreno. Jahači su se primicali vratima sv. Sebastiana, kroz koja su u Rim ulazili putnici što bi dolazili s juga.

Sunce je upravo počelo zalaziti. Svojim posljednjim zrakama osvjetljavalo je Caracallina (Karakala) kupališta, već odavno u ruševinama, u kojima bi nalazila skrovište raznovrsna razbojnička klatež. Za razliku od rimskih trgovaca dvojica mladih jahača nisu se trudili da se što prije udalje s tog ozloglašenog mjesta. Nisu potjerali konje, nego su i dalje jahali korakom.

Jedan od njih zaustavi konja na malenom brežuljku, a za njim se povede i drugi.

— Vječni grad! —oduševljeno reče mladić koji je zaustavio konja. — Rim, koji je nekoć vladao gotovo cijelim svijetom! No čini se, prijatelju Manfredo, da se i moć poglavara kršćanstva, starca koji živi na Vatikanskom brdu okružen raskoši, usred vrtova i prekrasnih zdanja — proteže daleko.

— U to nema sumnje Alfonso — složi se Manfredo. — Premda se čini da je papina svjetovna vlast ograničena samo na mali dio zemlje, taj je čovjek bacio svoje mrežu mnogo dalje. U nju je zapleo mnoge kraljeve i kneževe Evrope, i danas se malo što radi bez njegova odobrenja. I zato mi dopusti, prinče moj, da ti u ovom trenutku kad prelaziš prag Rima poželim sreću. Jer ondje gore u svojoj palači, u Anđeoskoj tvrđavi, Sveti te otac čeka raskriljenih ruku da te prigrli kao sina, supruga svoje nadasve ljubljene kćeri Lukrecije.

Preko lijepa Alfonsova lica preleti tamna sjena i on neraspoloženo strese glavom.

— Ne prihvaćam tvoju čestitku, Alfredo — oneraspoloži se Alfonso. — Boli me, dragi moj prijatelju, što ti u mojoj vezi s Lukrecijom Borgiom (Borđa) vidiš neku sreću. Istina, papa Aleksandar izabrao me za svog zeta, a ujak kralj Federigo Napuljski, gospodar obiju Sicilija, naredio mi je da se sa sjajnom pratnjom zaputim u Rim i da svečano zaprosim Lukreciju. Tako bih sklopio brak koji je pripremila naša diplomacija. Što mi je preostalo nego da poslušam zapovijed

svog ujaka, meni kraljevskom djetetu bez zemlje i slave. Još prije pet godina kad je na napuljskom prijestolju stolovao moj otac, svaka veza s tim Borgiom bila bi odbijena s prezirom. Mom ocu nikad ne bi palo na pamet da svog sina, princa od Aragona, vjeri s jednom Borgiom, kćerkom onoga istog Rodriga Lanzole koji je nekoć stigao u Rim s nekim mojim pretkom kao njegov pisar. Poslije si je lukavošću i zločinima prisvojio tijaru, sjajnu papinsku krunu. Otac mi je na žalost, mrtav, a nakon kratke vladavine umro mi je i brat Fernando. Sad napuljskim kraljevstvom upravlja moj ujak koji me hladnokrvno žrtvuje ciljevima svoje politike.

Obrazi mladog princa zarumenjeli su se od srdžbe, a prstima je stao čupkati malu, mekanu bradicu.

— Manfredo, ja volim svoju domovinu — produži mladić ganutim glasom — i zaklinjem se da bih žrtvovao i život za čast i slavu napuljske krune. Neću biti ni prvi a ni posljednji sin vladalačke porodice koji političkim interesima žrtvuje svoje srce, svoju ličnost i svoj život. Ali, sav zadrhćem na pomisao da ću postati suprugom jedne Lukrecije Borgie.

— Je li moguće — začudi se Manfredo — da ne čezneš za Lukrecijom koju nazivaju najljepšom ženom u zemlji, o kojoj pjevaju pjesnici, čije draži slikari prikazuju u žarkim bojama?

— Sav se naježim kad čujem njeno ime. Ne poznajem je, nikad je nisam vidio. Odvraćao sam pogled od njezinih slika. Ali, da je lijepa poput Venere, da očarava poput Kleopatre, da je poželjna kao Helena, zbog koje je deset godina potocima tekla krv, ne bih je mogao ljubiti! Zar je potrebno da te podsjetim na sve što se o njoj pripovijeda? To je žena s mramornim srcem koja muškarce, baca pod noge da bi ih poslije s prezirom upropastila. Ona pomaže svom ocu u njegovim političkim ciljevima, u njegove zamke mami ptičice koje on hoće očerupati ili usmrtiti. Onaj hrabri redovnik Savonarola, koji se u Firenci žarkim govorima diže protiv Borgie, naziva je sramotom kršćanske kneževine. A najstrašnije priče — princ utiša glas — potajno kruže o Lukreciji. Ne, moja usta nikad neće izgovoriti nešto tako bijedno. Ima zločina, Manfredo, koji su tako strašni da se u njihovu mogućnost ne bi smjelo vjerovati, ako još želimo sačuvati nadu, vjerovanje i ljubav.

— *Corpo di Dio* — poviče Manfredo — ako tako misliš, prinče moj, bit će najbolje da odmah okrenemo konje i što

prije se vratimo tvojoj pratnji koju si ostavio sat jahanja odavde, i kojoj si naložio da te slijedi u Rim tek onda kad im to narediš. Dosad te nisam pitao o tvojim tajnovitim namjerama. Odvajaš se od pratnje na čelu koje bi trebao svečano ući u Rim, prema stričevoj želji. Naredio si da za nas dvojicu osedlaju konje, zatim smo obukli jedostavna odijela trgovaca i sad se potajno poput kradljivaca šuljamo u Rim.

— Sve ću ti objasniti, Manfredo — reče princ od Aragona. — U Rim dolazim nepoznat kako bih Lukreciju promatrao izdaleka. Ako u njenoj pokvarenoj duši otkrijem samo iskru čovječnosti, bacit ću se pred njezine noge i žrtvovati se. Njoj ionako nije do ove veze. Pod nogama joj leži hiljadu sretnika. Može birati među najljepšim, najbogatijim i najodličnijim ljudima. Laka srca je dopustila da ode njen prvi suprug Giovanni Sforza (Đovani Sforca), grof od Pesara (Pezaro), kad mu je u Rimu tlo pod nogama postalo vruće i kad se pobojao za život. Čak se tvrdi da mu je pomogla u bijegu. Možda i meni lijepa Lukrecija iskaže toliko dobrote i pusti me da pobjegnem prije nego li postanem njezinim suprugom.

Mladi princ svrne pogled prema zapadu. Sunce je upravo zašlo a noć je stala rasprostirati svoju tamnu koprenu. Među ruševinama Caracallinih kupališta začuli su se šumovi i glasovi koji nisu ukazivali na dobro.

— Krenimo, Manfredo — zabrine se Alfonso. — Ne treba izazivati grabežljive zločince. Za četvrt sata stići ćemo do krčme oca Filipa pokraj vrata sv. Sebastiana i u nju svratiti. Ne zaboravi, Manfredo, da sam ja napuljski trgovac Alieno, a ti si mi pomoćnik. Da nisi spomenuo princa ili kneževsku visost. To bi upropastilo sve moje planove.

Princ Alfonso na to ostrugama lagano podbode konja. Više nisu izmijenili ni riječi dok im se očima ne ukaže krčma oca Filipa, sumnjivo prenoćište koje se poput velikoga gnijezda pripilo uz gradske zidine.

Do dvojice jahača doprla je svirka gusala i flaute, što je bio znak da je u krčmi još bilo živo. Muklo su odjekivali brojni glasovi, udaralo se vrčevima, grohotom se smijalo.

—Kako bi bilo da potražimo mirnije prenoćište? — predloži Manfredo.

Princ Alfonso odmahne glavom.

— Najbolje se može sakriti ondje gdje zalazi mnogo ljudi. Osim toga, oca Filipa su mi preporučili kao čovjeka koji

mnogo ne ispituje svoje goste. U kakvoj uglednoj rimskoj gostionici mogli bi se propitkivati za princa od Aragona, ali kod oca Filipa neće ga pronaći nijedan uhoda pape ili njegova sina Cesarea (Čezare).

Alfonso udari šakom po zatvorenim vratima. Nije potrajalo dugo, vrata se odškrinu i na njima se pojavi otac Filip, okrugli i ćelavi čovječuljak sa svjetiljkom u ruci. Iza njega je virio sluga. Krčmar je odmah naslutio da su pred njim bolji gost i izjavi se spremnim da im prepusti dvije sobe. Rječito ih stade uvjeravati da su u njegovoj kući sigurni kao u Abrahamovom krilu.

Dok je sluga konje odvodio u štalu, dvojica putnika popela su se za ocem Filipom drvenim stepeništem. Stigavši na kat, debeli krčmar otvori jedna vrata i klanjajući se neprestano pozove putnike da uđu. Prostorija koju je osvjetljavalo nekoliko svijeća bila je uređena prilično dobro. Svratišta s kraja 15. stoljeća nisu se mogla pohvaliti osobitnim komforom i zato bi u njima tražili konačište samo trgovčići i ljudi niskog staleža. Plemići i bogatiji građani računali su na gostoprimstvo prijatelja u većim gradovima. U većini prenoćište bila bi samo jedna zajednička spavaonica u kojoj bi se svatko umotao u svoj pokrivač koji bi prethodno bio skinuo s konja i smjestio se što je mogao bolje. Alfonso je brzim pogledom prešao po ponuđenoj sobi i odmah se primirio zadovoljan čistoćom kojom je soba odisala.

Otac Filip pozove goste da se što udobnije smjeste i obeća im tople vode za pranje.

— Zacijelo dolazite poslovno, gospodo? — raspriča se gostioničar. — Stigli ste u pravi čas. Rim se sav uskomešao od veselja. Same svečanosti, rasvjeta, glazba! Ovamo navire svijet i odličnici iz svih talijanskih gradova.

— Zašto? — zainteresira se Manfredo.

— Sveti otac ... bog neka nam ga poživi još stotinu godina za dobrobit kršćanstva ... priređuje na Vatikanskom brdu svečanost koja će cio Rim pretvoriti u jedno jedino veliko zabavište. Proslavit će zaruke svoje kćeri ljubimice s princem od Aragona. Trgovcima će to biti izvrsna prilika da za svoju robu nađu kupce. Vječnim Rimom ponovo će proteći zlatna rijeka i sretan će biti onaj koji će iz nje znati dograbiti.

Gostioničar je uzalud čekao da ga koji od gostiju nešto upita.

— Zacijelo ste već mnogo čuli o porodici Borgia koja slavom ispunja Italiju i cijeli svijet. Na žalost, ima mnogo jadnika koji je ocrnjuju i o njoj pričaju samo najgore. Neka im Djevica bude milostiva ... ali sve su to najobičnije laži. Ako baš i nisu ... mi gostioničari ne možemo se na papu Aleksandra potužiti. U Rimu je sad veselo, novaca ima posvuda.

— Za vaše džepove — drekne Manfredo. — Krčmaru dosta je brbljanja. Gladni smo i žedni. Možeš li nam dati pristojnu večeru?

— Tako mi svih svetaca! — snebivao se krčmar — još pitate! Kuhinja oca Filipa glasovita je u cijelom Rimu. Moja supruga, vrijedna Slavija — neka mi je bog uščuva sve dok budem imao ovu gostionicu — biser je među kuharicama. Ako plemenita gospoda budu imala dobrotu i nakon kupanja budu sišla u blagovaonicu, podvorit ću ih večerom zbog koje bi me Lukul imenovao svojim dvorskim meštrom.

— Nerado jedemo s ostalim gostima — nećkao se Manfredo. — Čini se da u vas ima svakojakog svijeta s kojima se ne bismo rado družili.

— Oh — osmjehivao se debeli gostioničar — neće biti potrebno. Pokraj velike prostorije imam manju samo za uglednije goste. Ondje ćete biti sasvim sami. Za vrijeme večere zabavljat će vas glazba glasovitog uličnog guslača. Uvjeren sam da će mu gospoda biti zahvalna za taj užitak. Naredit ću da vam se prostre stol!

— Odvratan brbljavac! — promrsi Manfredo kad su se za ocem Filipom zatvorila vrata.

Alfonso se nasmije i odmahne rukom.

— Neće biti zgorega da se malo razonodim. Možda ću se tako otarasiti turobnih misli jer ova svjetina ispod nas zacijelo nije gora od moje buduće zaručnice i njezinih.

Manfredo stavi prst na usta.

— Tiše, Alfonso — šapne princu. — Ne zaboravi da si u Rimu u kojem vlada Borgia. Ne igraj se glavom. Ovdje i zidovi imaju uši. Ne bih ti mogao jamčiti da se u ovoj škrinji ne krije kakav uhoda Cesarea (Čezare) Borgie, toga odličnog papinog potomka ... Nego, zašto neprestano pogledavaš taj sjajni prsten? Još nisam vidio ljepšeg, čišćeg i dragocjenijeg briljanta, časti mi.

Mladi princ od Aragona u stranu baci smeđe jahaće rukavice i mrko se zagleda u prsten. Pogled mu je odavao mržnju.

— Manfredo, zar ti nisam rekao da mi je ovaj prsten po grofu Vatalliju poslala Lukrecija kad je papin poslanik došao u Napulj da se sa stricem dogovori o svim pojedinostima moje ženidbe. Sam mi ga je stric Federigo stavio na prst i rekao: »Tu ti dragocjenost šalje tvoja lijepa vjerenica. Moli te da ga već sad nosiš, pa i putem kad budeš dolazio u Rim, kao zalog vjernosti koja će vas vezati za čitav život«. Ha, ha... vjernost i Borgia!

— Ako ti je prsten toliko mrzak, zašto ga ne skineš?

— Jer me sudbina uporno gura u naručje lijepe Lukrecije — reče princ nabirući obrve. — Već sam ga stoput pokušavao skinuti, ali mi je tako čvrsto na prstu da bih ga morao žrtvovati. I tako ga nosim preko volje. To je prva karika okova kojom me kani sputati, ali joj neće uspjeti. Ljuto se vara.

Razgovor je prekinulo kucanje na vratima. Ušle su dvije sluškinje i pred goste stavile dvije velike drvene posude pune tople mirisne vode. Gledajući znatiželjno strance, upitale su ih treba li im pomoć. Pošto im je ponuda bila odbijena, one izađu a dvojica plemića prionu pranju i uređivanju.

Nakon pola sata, osvježeni pranjem i očišćene odjeće, sišli su drvenim stepeništem u prizemlje. Ondje ih je dočekao otac Filip i odmah odveo u manju blagovaonicu, brbljajući o tome kako ih čeka večera kakvu ne bi prezreo ni princ od Aragona, zaručnik papine kćerke, kojeg s nestrpljenjem očekuje cio Rim.

Najprije su morali proći kroz veliku prostoriju. Prizor je toliko zaokupio Alfonsa da je zastao. Za drvenim stolovima sjedili su gosti uz pune vrčeve, uglavnom muškarci koji su pripadali nižem staležu ili pak oni koji su izbjegavali rad držeći se one *dolce far niente** *lazzarona.*** U ženama su se lako mogle prepoznati rimske djevojčure. Na malom podiju skutrilo se petorica glazbenika podižući svojim instrumentima paklensku buku. Goste to nipošto nije smetalo. Naprotiv, pučki napjevi toliko su ih oduševili da su pjevali u sav glas dobacujući glazbenicima srebrni i bakreni novac. Nisku i slabo osvijetljenu prostoriju prožimao je zadah kuhane ribe, ustajalog ulja i lošeg vina.

---

* Slatka dokolica
** Prosjaci

— Ne zatvaraj vrata — zamoli Alfonso prijatelja. — Zanima me što rade. Uostalom, pobudili bismo nepovjerenje kad bismo se sasvim odvojili.

Stol je već bio prostrt.

— Na prvi pogled nije loše — ocijeni princ odoka. — Da kušamo.

Otac Filip očito nije pretjerao, možda i protiv svog običaja, kad je svoju ženu bio nazvao izvrsnom kuharicom. Jela su bila izvanredno tečna, a staro vino što ga je bio donio u srebrnim vrčevima bilo je najbolje vrste.

U pokrajnoj prostoriji odjednom zaori radosna graja i pljesak. Alfonso i Manfredo zgledali su se u nedoumici. Nisu pravo mogli vidjeti što se u gostionici događa. Većina gostiju digla se sa svojih mjesta i svi su se sjatili oko osobe koja je svojim dolaskom privukla svu tu pažnju.

— Ciganka! Ciganka s maskom — čuli su se povici. — Pokazat će nam svoje najbolje plesove kojima do ludila zabavlja rimski puk.

— Na svoja mjesta, glupani! — zaurlao je otac Filip. Gdje da pleše čuvena neznanka, po vašim nosevima? Dajte joj mjesta. Stolove i klupe primaknite k zidu. Zar ne, Fandanga, ili kako se već zoveš, djevojko s kalabreških brda? Je li tako dobro? Pokaži nam što znaš!

Gomila je ustuknula do zida porazdijelivši se lijevo i desno. Napuljci su ugledali cigansko djevojče neizrecivo lijepa stasa. Ispod šarenih krpa isticao se kratki kaputić a niže suknjica do koljena. Sve to obavijalo je tijelo prekrasnih oblina koje bi zadivile svakog umjetnika. Priroda možda i nije obdarila to stvorenje lijepim licem. Ono je gornjim dijelom bilo pod crnom maskom. Ali dio niže od maske bio je prekrasan: divne usnice i ovalni podbradak.

— Mjesta za Ciganku! — poviče još jednom gostioničar i rukama stade gurati goste koji su još oklijevali. Kad se primakao vratima manje prostorije, proviri i osmjehne se uglednim gostima:

— Nisam pretjerao kad sam vam obećao da ćete u mojoj gostionici doživjeti prijatno veče. Vidjet ćete kako pleše maskirana Ciganka. Rim nije vidio ništa slično od vremena glasovite Faustine.

— Zašto ta žena nosi masku? — upita Alfonso.

— Kad bih vam to mogao odgovoriti, gospodo, bio bih najpopularniji čovjek u Rimu. Fandanga, tako se naime na-

ziva, već nekoliko tjedana izvodi plesove po ulicama i trgovima, u gostionicama. Nitko ne zna odakle je došla, što za jednu Ciganku i nije čudo. Ali nitko ne zna gdje se danju skriva! Usred noći odjednom iznikne... sad ovdje, sad ondje. Zamahuje tamburinom, udara u kastanjete i pleše da se muškarcima zavrti u glavi. Žene vrište od zanosa, starci se pomlađuju, a mladići su spremni da ostare za jednu jedinu noć. Svi je love, ali je nikto ne može uhvatiti. Pojavi se i nestane. Ponekad je danima skrivena, zatim ponovo bljesne kao zvijezda. Bogati mladići dobacuju joj punim rukama zlatnike, sirotinja prebire po džepovima i daruje ju. A što ona radi s novcem? Odbacuje ga kao da je manje vrijedan od trave iz pontijskih močvara. Sve što u jednoj noći zasluži daje prvome koga sretne, nasmije mu se zvonko iza svoje maske i nestane.

— Netko ju je zacijelo već slijedio — zainteresira se Manfredo. — Netko je vjerojatno vidio kamo odlazi?

— Uhodili su je, dakako — reče otac Filip. — Ali nijedno njuškalo nije pronašlo ništa. Neki tvrde da su je vidjeli kako zamače među ruševine Caracallinih kupališta. Drugi se pak zaklinju da joj je skrovište u nekakvoj spilji na Monte Aventinu. Drugi pak... ah, dogovorila se sa glazbom. Sad će zaplesati.

Gosti su se s poštovanjem odmakli u stranu i za ples ostavili dovoljno mjesta. Ulični svirač dade znak i glazba zasvira vatrenu melodiju s očitim ciljem da raspali prisutne.

Fandanga je u ritmu njihala svojim vitkim tijelom, najprije polako, kao u nekom snu, i blago, kao da je izložena proljetnom vjetriću. Njene lijepo oblikovane ruke svjetlucale su poput ružičastih zmija. Čas ih je dizala iznad glave, čas opet spuštala. No uskoro su joj kretnje postajale sve življe, tijelo joj se upalilo u vatri tonova, pretvorilo se u plamen koji je vijugao čas amo čas tamo. Malo bi se uvukao u se, zatim bi se u tili čas strahovito razbuktao.

Odjednom su ludo stade okretati. Suknje su joj vijorile oko prekrasna stasa. Šarolike krpe od kojih su bile sastavljene sjale su u svim bojama. Ispod grube košulje nazirale su joj se grudi.

Žestina se s plesačice prenijela na gledaoce. Postali su nemirni, oči su im svjetlucale. Muškarci su zagrlili žene i vukli ih na se. S usana žena oteo bi se pritajeni uzdah, pa prigušeni krik. Muškarci su dahtali.

Fandanga je plesala sve divlje. Tonovi s njezina tamburina ukrašena svilenim vrpcama miješali su se s povicima muškaraca i žena i umiljatom svirkom flauta.

Manfredo zadrži pogled na princu. Kao da je i njega zahvatila ugodna omaglica. Naslonio se na vrata i Ciganku doslovno gutao pogledom. Čvrsto je stisnuo usne kao da je htio spriječiti da mu se iz grudiju ne vine poklik oduševljenja.

Ciganka se odjednom oštrije nasmije. Tamburin umukne, lijepo tijelo plesačice ukoči se usred plesa i ona se spusti na najbližu stolicu.

Krčmom se prolomi zaglušno odobravanje. Sve je nagrnulo prema plesačici, nekoliko smjelijih muškaraca ispružilo je prema njoj ruke kao da će je pograbiti i privući k sebi. Neki mladić, kojem je iz pogleda sijevala neobuzdana strast, pokušao joj je s lica otrgnuti svilenu krinku. Ciganka skoči, a u ruci joj bljesne bodež. Kroz otvore na maski bijesno su joj svjetlucale oči, kao u grabežljive zvijeri.

— Natrag! — poviče netko.

— Natrag! — zagrmi otac Filip. — Ne diraj je. Bodež joj je otrovan. Ako te njime samo ogrebe, gotov si!

— Tako je, ona je ubojica — začu se glas. — Trebalo bi je predati stražarima. — Od vrata se kroz gomilu gurao mlad plavokos čovjek visoka stasa odjeven u istrošeno odijelo. — Prije osam dana ona je na Forumu ozlijedila obraz mome bratu kad ju je htio poljubiti. Jadnik više nije doživio izlazak sunca. Umro mi je u naručju.

Mladić se Ciganki zagrozi šakom a iz pogleda mu sijevne mržnja.

U prostoriji nastane preokret. Neki su Ciganku počeli mjeriti mrkim pogledima. Ona je stajala uspravno poput kraljice. Nije ustuknula ni pedalj pred razdraženim napadačem. U Alfonsovim očima pojavi se divljenje.

Fandanga je malo savila tijelo unatrag, lijevom se rukom podbočila a desnicu s nožem ispružila prema napadaču spremna da prihvati svaku borbu, pa i onu na život i smrt.

— Vještice, zašto si mi ubila brata? — jecao je plavokosi mladić koji je bio sav izvan sebe od mržnje i jada. — Ubila si mi brata, ponos naše majke, mog najboljeg i jedinog prijatelja... Svi ste ga poznavali. Bio je gondolier kao i ja. Gondola mu je bila kraj velikog mosta na Tibru. — Mladić očajničkim pogledom zaokruži uokolo. — Muškarci i žene, ne dajte da vas zavede paklensko umijeće ove ciganske djevojčure... Pomozite mi da je svladam pa da je odvučemo pred

suca. Ako u njega ne nađem pravdu, neka je prokune sam Sveti otac. Da vidimo ima li u starom Rimu još pravde?

Naklonost prisutnih već je bila prešla na njegovu stranu. Obožavaoci Ciganskina plesa od maloprije, sad su je mjerili mrkim pogledima.

— Vjerujte gondolijeru Bernardu! — čulo se više glasova. — Dolje s vješticom koja krije lice! Zgrabite je i vodite stražarima!

Nasrnuli su prema njoj sa svih strana. Gondolijer Bernardo zgrabi stolicu i njome visoko zamahne u želji da je sruči na djevojčinu glavu, kadli pred njim zasja oštrica mača. Šiljak mu probode ruku i on, jauknuvši bolno, spusti stolac na zemlju.

— Natrag, nesretniče! — Poviče Alfonso zaklonivši tijelom Fandangu. — Natrag! Tko od vas digne ruku na ovu ženu, umrijet će ... Probost ću ga ovim mačem!

Prestravljena gomila ustukne. U pojavi mladića, u odlučnosti njegova glasa, u prijetećem svjetlucanju njegovih očiju — zračila je neka viša sila. I otac Filip se pobrinuo da se u njegovoj gostionici ne prolije krv. Brzo je prišao Ciganki, nešto joj šapnuo na uho i stao je gurati prema vratima na kojima je stajao Manfredo s golim mačem u ruci, spreman da princu priskoči u pomoć.

— Kome je život mio — zaprijeti se princ od Aragona — taj neće preći ovaj prag. Iza njega ga čeka smrt!

Brzo za sobom zatvori vrata, a otac Filip ih izvana zaključa i osmjehujući se ključ gurne u džep.

II

— Ne boj se, djevojko — reče Alfonso poluglasno kad je čuo škljocanje brave. — Nijedan od ovih lupeža neće te se dočepati dok to budem mogao spriječiti. Uostalom, poznam ja takve. Oni će za nekoliko vrčeva vina koje će im obećati otac Filip bez imalo kolebanja prodati ovoga istoga Bernarda kojem su upravo htjeli pomoći. Ali ti dršćeš. Zacijelo si se uzrujala. Sjedni za stol i okrijepi se gutljajem dobroga vina iz Palerma.

Princ natoči vrč i pruži ga Ciganki, koju obuzme laka nesvjestica; jedva se držala na stolici. Vinom samo malo nakvasi usne, zatim se podiže i Alfonso začuje njezin zvonki glas:

— Dugujem vam život, gospodine — reče djevojka najčišćim toskanskim narječjem. — Ja bih se u nuždi i sama obranila od takvih napasnika, ali ovaj ih je put bilo previše, pa bi me naposljetku ipak svladali. Budući da sam samo sirota Ciganka, gospodine, mogu vam se odužiti samo tako da vam poljubim ruku.

Prije nego li je Alfonso uspio spriječiti, Ciganka mu pograbi desnu ruku, duboko se sagne i htjede mu poljubiti prste. Odjednom se uspravi i s čudnovatim izrazom u pogledu kroz otvore na krinki zagleda se u naočitog Napuljca.

— To što sam učinio, drago dijete — reče Alfonso — nije vrijedno spomena. Svaki čovjek koji drži do časti zauzet će se za ugroženu djevojku. Uostalom, dugovao sam ti zahvalnost jer si me oduševila svojim plesom. Ali, ako mi hoćeš iskazati ljubav, ispuni mi jednu želju.

— Samo recite! — oduševi se Ciganka. — Učinit ću za vas što god budem mogla, plemeniti gospodine.

— Nisam ja nikakav plemeniti gospodin — odvrati Alfonso pogledavši iskosa Manfreda. — Ja sam putujući trgovac. U Rim sam došao na svečanosti da odličnoj gospodi ponudim svoju robu. Molbu mi lako možeš ispuniti ... pokaži mi lice.

Ciganka prinese prste licu, ali samo zato da bolje pričvrsti krinku.

— Gospodine, ne zahtijevajte to od mene — ponizno zamoli djevojka. — Bili biste razočarani. Nisam ni mlada ni lijepa.

— Zar očekuješ da ti vjerujem! — snebivao se mladi princ. — Bio bih slab poznavalac ženske ljepote kad ne bih

slutio kakve se divne oči i nježno lice krije iza te maske. A o tvojoj mladosti svjedoči tvoj ples. Toliko žara može pokazati samo djevojka u kojoj teče mlada krv.

— Gospodine, jeste li ikad vidjeli vulkan? — nasmije se Ciganka. — Iz njegovih vatrenih grudi izbijaju plamenovi, pa ipak je star kao sama majka zemlja.

Mladići su prasnuli u smijeh.

— Ti nisi samo lijepa već i duhovita — reče Alfonso. — Ali si okrutna, inače bi mi uslišala molbu i razotkrila lice.

— Kad biste mi i vidjeli dušu — odvrati Ciganka — to ne znači da biste mi u nju zavirili. Možda sam se zaklela da masku neću skidati sve dok budem u Rimu. No, učinit ću vam drugu uslugu. Otkrit ću vam budućnost.

— Moju budućnost! — iznenadi se mladi Napuljac.

U glasu mu se osjetilo sažaljenje. Bilo mu je žao što se mlada djevojka bavi običnim ciganskim poslom i u tome se ne razlikuje od žena i djevojaka svog plemena. Sad predlaže da mu proriče sudbinu, što drugim riječima znači, da će mu gatati, a to će u najboljem slučaju biti zabavno.

— Na vama vidim da ne vjerujete u moje umijeće — reče zamaskirana Ciganka. — Zacijelo ste uvjereni da moje gatanje i proricanje nije ništa drugo do isprazno brbljanje i prijevara. Ali, uskoro ćete se uvjeriti da su mi riječi istinite. Pružite mi ruku i dopustite da vam razgledam crte na dlanu. Svaka Ciganka ne zna gatati. Mene je naučila majka Hekata. Pružite mi ruku, gospodine.

Alfonsu je prijalo što će joj ponovno dotaći ruku i on se osmjehne:

— Pristajem. Bolje da mi ti kažeš što mi predstoji, dobro ili zlo, nego netko drugi. Tako mi moga zaštitnika, lijepa Sibilo, bojim se da mi nećeš proreći ništa lijepo. Možda bi bilo najbolje da nisam došao u Rim.

Alfonso zatim sjedne i Ciganki pruži ruku na kojoj je svjetlucao prsten s prekrasnim briljantom.

Sa smiješkom na licu, Manfredo priđe prijatelju. Crnokosa djevojka klekne i pažljivo se zagleda u dlan. U prostoriji je neko vrijeme vladala tišina. Zatim se Ciganka oglasi, najprije polako i svečano, zatim sve brže i zanesenije.

— Gospodine... dolaziš s juga, s mnogim momcima, sa sjajnom pratnjom. U Rim si došao samo s pouzdanim prijateljem. Prastari Rim te pozdravlja, radi tebe se okitio poput tvoje zaručnice. Očekuje te i starac u svojoj kamenoj palači.

Grimiz mu pada s ramena, sa svetačkom je oreolom. Kraj njega vidim mladu ženu... Postalo je maglovito, pa je vidim nejasno, ali mislim da je najljepša u Rimu. Iz njezinih grudi izbija čežnja, širi ruke da te dočeka... postat će tvojom... podarit će ti svoju ljepotu, mladost, krunu, svoju dušu... Ne boj se ništa. Duša joj je proživjela teške časove, ali sad ih nestaje i ona je pred tobom čista... Dobrodošao, kneževski supruže... zdrav nam bio vladaru... Koračaj po ružama do oltara pred kojim te čeka vjerenica, sreća i blaženstvo!

Alfonso krikne od zaprepaštenja. Na trenutak prekrije oči rukama i osjeti omaglicu. Kako da objasni tajanstvene riječi ...to Ciganskino neshvatljivo umijeće?

Kad je ponovno otvorio oči, nje više nije bilo u sobi.

— Kamo je pobjegla? — poviče Alfonso dršćući od uzbuđenja. — Manfredo, kako si mogao dopustiti da pobjegne? Ona mi mora sve razjasniti... odgonetnuti zagonetku! Mora mi priznati stoji li u vezi s nebom ili paklom...

Mladić pokuša otvoriti vrata?

— Kroz prozor — odgovori Manfredo pokazujući na prozorčić pošto je prethodno bio odgrnuo zavjese. — Preklinjem te, Alfonso, nemoj je slijediti. Slutim da će za te biti najbolje ako je nikad više ne vidiš.

Alfonso se trenutak ljutito zagleda u prijatelja.

— Za njom! — poviče. — A ti Manfredo, pričekaj me ovdje.

Prije negoli je Manfredo stigao išta prigovoriti, mladi Napuljac vine se kroz prozor ne znajući koliko je visoko od zemlje i što ga na njoj čeka.

Srećom po njega prozor nije bio visoko nad vrtom oca Filipa opkoljena visokom ogradom. U ogradi su bila mala vrata kojima se izlazilo na cestu.

Uspravivši se nakon skoka, Alfonso ugleda Fandangu kako pokušava otvoriti vrata. U nekoliko skokova nađe se kraj nje.

— Sad si moja, djevojko! — poviče mladić zgrabivši je strelovito za ruke. — Ne pitam te samo iz znatiželje tko si i odakle me poznaš...

— Pusti me gospodine! — molila je Ciganka uvijajući vitko tijelo. — Ne pitaj me jer uz najbolju volju ne mogu odgovoriti. Ni sama više ne znam što sam vam maloprije govorila. Ako sam vam prorekla sreću, budite veseli. Ako

vas pak očekuje nesreća, zaboravite moje riječi i pomislite da vas je Ciganka Fandanga prevarila.

Unatoč svim nastojanjima nije mu se mogla oteti iz ruku. On je privuče k sebi tako da joj je usnama gotovo doticao obraze.

— Što to radite! — usplahiri se tamnokosa žena. — Pustite me! Zar hoćete da se na vas ozbiljno naljutim?

On se osmjehne.

— Baš me zanima što bi učinila da ti masku strgnem s lica? Izgaram od želje da ga ugledam. Da pogledom zaronim u tvoje oči... da ti zavirim u dušu...

— Čuvajte se, gospodine! — šapne Ciganka prijeteći. — Sjetite se otrovanog bodeža. Zar da vas stigne sudbina nesretnog gondolijera koji me je htio poljubiti?

— Zar bi i mene ubola otrovnim bodežom?!

— Ako biste me natjerali... i ništa mi drugo ne bi preostalo.

U Alfonsovu pogledu bljesne i on je snažnom kretnjom privije na grudi.

— Izvuci bodež i zadaj mi smrtonosni udarac — poviče strasno. — Tako... pripijeni jedno uz drugo, priljubljenih usana. Tako... kad me cjelivaš svakim dahom... tako bih htio umrijeti...

— Kad baš hoćeš... umri...!

Ruka joj na trenutak nestade u naborima haljine. Strelovito potegne skriveno oružje i u trenutku kad je Alfonso usnama dotakao njene, njime visoko zamahne.

Ali oružje se ne zarije u mladićeve grudi. Osjetio je kako mu je u naručju zadrhtala... kao da je malaksala...

Uto nešto zvecne. Bodež joj je iz ruke pao na veliki kamen pred vratima. Alfonso se brzo sagne, podiže bodež i pruži ga ženi.

— Uzmi ga — reče promuklo. — Prvi pokušaj nije uspio. Usmrti me ako već želiš...!

— Ne, ne mogu te ubiti! — zavapi ona i baci mu se oko vrata ponesna neslućenom žestinom. Strasno mu uzvrati poljubac.

— Dragane moj! — tepala je isprekidano. — Ti si mi jedina slast. Poljubi me svojim slatkim usnama... Daj da ti izljubim oči. Čvrsto me obujmi rukama... ne puštaj me da ti pobjegnem. Ne, ostat ću uza te. Drukčije ne mogu... moram ostati kraj tebe. Ah, zašto da te obmanjujem...

Pri tom je krinku strgnula s lica.

— Pogledaj me kakva sam... Vidiš li mi žar u očima. Smij se... osvojio si me na juriš! Smij se i cjelivaj me!

No mjesec kao da je mladića pretekao. Po licu mlade žene razlio je svoj srebrni sjaj.

— Kako si lijepa — dahtao je Alfonso u oduševljenju. — Kad bi taj trenutak potrajao cio život, tad bi bilo vrijedno živjeti. Zar da se već rastanemo? Ne, Fandanga, ostani uza me. Posjest ću te na konja i odvesti u svoju domovinu u kojoj se sunce odražava u plavome moru. Stanovat ćeš u palači odjevena u svilene haljine, služit će te sluge... Ne, onda nećeš biti tako lijepa. Htio bih te gledati ovakvu kakva si sada, uvijek... Fandanga, hoćeš li poći sa mnom? Pobjeći ćemo iz Rima na ista vrata na koja sam prije dva sata ujahao u vječni grad, prije nego li zvona oglase ponoć.

Djevojka zaniječe glavom.

— Fandanga ne smije biti tvoja... ti pripadaš drugoj. — Zaručnica ti je papina kćerka, Lukrecija Borgia, a za nju se priča da joj u ljepoti nema ravne. U njenom naručju brzo ćeš zaboraviti jadnu Fandangu.

Glavu mu je spustila na rame osmjehujući se zagonetno. Mladić neraspoloženo zavrti glavom.

— Lukrecija će me uzalud čekati — promrsi muklo. — pripadam tebi i nijednu neću ljubiti više od tebe. I prije nego li sam ugledao tebe, mrzio sam papinu kći, to pokvareno stvorenje. Nijedna sila na svijetu neće me natjerati da joj priđem — žestio se mladi princ. — Ona zlatnim ogrtačem svoje moći prikriva grijehe i zločine. Moje je oči neće vidjeti, pa makar joj otac u miraz dao i kraljevstvo. Čvrsto sam odlučio da ni njoj ni njenom ocu ne dođem pred oči pa makar njezin brat Cesare nahuckao na mene sve svoje krvoloke. Nitko me neće prisiliti na taj brak u kojem bih bio najnesretniji čovjek na svijetu.

Dok je to govorio Fandanga mu se blago istrgne iz zagrljaja. Plašljivo se stade osvrtati bojeći se da ih netko ne uhodi.

— Budi oprezan, prijatelju — upozori mladića šapatom. — U Rimu vladaju Borgie. U valovima Tibra našli su se mnogi koji su o Borgiama rekli i manje stvari.

Ruku mu je stavila na rame i zagledala mu se duboko u oči.

— Više se ne smijem zadržati, prijatelju, i moram ti reći — zbogom!

— Zašto? Tko te sili ...?

— Opasnost koja će ti zaprijetiti ako dulje ostanem uza te. Ali, još ćemo se vidjeti.

— Zakuni mi se, Fandanga — preklinjao je mladić djevojku drhtavim glasom.

— Kunem ti se dušom. Ponovno ćeš me vidjeti prije nego li sunce triput zađe i iziđe nad Rimom, pod uvjetom da uradiš kako ti budem rekla.

— Reci!

— Svake od te tri noći između jedanaest sati i ponoći čekaj me ovdje, na ovim vratima. Prići će ti neznanac i reći ti da ga slijediš. Učini sve što od tebe bude tražio, jer će te dovesti k meni — u moj zagrljaj.

— Poslušat ću ga — uspali se mladić — pa makar me odvede u pakao.

Na cesti se začuje zvižduk.

— Zovu me — reče lijepa Ciganka. — Poljubi me još jednom i reci mi da mi želiš pripadati cio život.

Mladi princ se sagne i pokupi bodež s otrovanim šiljkom. Uperi ga sebi u grudi.

— Djevojko, neka mi tvoj bodež probode srce ako te ikad prestanem ljubiti. Bog mi svjedok!

— Bodež mi nikad neće biti potreban jer znam da si samo moj, da me nikad nećeš ostaviti — odvrati Fandanga ponosno, svjesna svoje moći.

Zatim bodež stavi u kožnate korice i sakrije u njedra.

— Zbogom, ljubljeni ... misli na mene ... Do viđenja! On na svojim usnama još jednom osjeti žarki cjelov. Ona zatim na lice opet pričvrsti krinku i brzo zamače kroz vrata.

Neko ju je vrijeme pratio pogledom obasjanu mjesečinom. Poslije je dugo stajao naslonjen na deblo stogodišnje masline lutajući sav sretan pogledom po zvjezdanom nebu.

III

Iste večeri kad je Alfonso od Aragona stigao u Rim papa Aleksandar VI bio je za stolom svoje odaje natrpane papirima i knjigama u dobro utvrđenoj Anđeoskoj tvrđavi. Nedaleko od njega stajao je meštar ceremonija biskup Burkhart ponizno sagnute glave. No činilo se da ga je kršćanski poglavar posve zaboravio. Aleksandar VI je pri svjetlu mirisavih svijeća pažljivo čitao nekakvo pismo kojeg mu je sadržaj zacijelo zadavao brige. Nagnuo je ćelavu glavu, čelo mu je bilo naborano, a usne su se nervozno micale.

Papa je bio u šezdeset petoj godini, ali se doimao stariji.

Tome je pridonio buran život, grozničavo nastojanje da u rukama prikupi što više moći, čemu je desetljećima žrtvovao i noćni san. Već su se javljali simptomi staračke nemoći: potpuno ćelava glava, upale oči, uvenule drhtave ruke i kratak isprekidan dah.

Čovjek koji se iz razmjerno niskog položaja vinuo do najveće slave i moći borio se željeznom energijom protiv nadolazeće starosti. Upravo fenomenalna volja mu je omogućila da po čitave noći radi uz pisaći stol, da povazdan hoda po vatikanskim odajama, da smišlja planove kako bi dovršio velebnu građevinu koju je bio započeo.

— Izvolite, Vaša Svetosti?

— Burkhart!

— Jesi li obavijestio moje sinove da ih želim vidjeti.

Aleksandar VI nije se odricao svoje djece. Iako je položio zavjet čistoće i zakleo se na celibat, javno je priznavao svoju djecu Juana, Cesarea i Lukreciju, poteklu iz njegove veze s Rimljankom Vannozzom Catanci.

— Odmah sam izvršio naređenje Vaše Svetosti — odgovorio je biskup. — Don Juan, vojvoda od Gandije, već čeka u predsoblju. S njegovom visosti, kardinalom Cesareom nisam, na žalost, dospio porazgovarati. Kad sam ga potražio u njegovoj palači, rekli su mi da je kardinal u lovu. Nadaju se da će se vratiti prije mraka.

— U lovu! — negodovao je papa. — Moj sin Cesare često zaboravlja svetu haljinu koju nosi. Ne dolići jednom kardinalu da se podaje svjetovnim užicima. A sada, Burkharte, pusti mog sina Juana.

Biskup se duboko pokloni i nečujno se izgubi iza široke zavjese od teškog crvenog damasta koja je prikrivala vrata.

Nakon nekog vremena na njima se pojavi don Juan, vojvoda od Gandije.

Priroda je toga Borgiu obdarila crtama njegove majke, ljepotice. Lice mu je bilo okruženo tamnoplavom kosom. Bilo je otvoreno, bez očeve oštrine.

Pošto se don Juan duboko poklonio, priskoči ocu, klekne i poljubi ga u ruku.

— Da si mi zdravo, sine moj — dočeka ga papa koji je najstarijeg sina najviše volio od sve djece. — Nadam se da ti je nebo bilo sklono otkako se nismo vidjeli?

— Bio sam sretan — odvrati don Juan pridižući se. — Umjesto s ljudima bavio sam se s knjigama, što me je očuvalo od razočaranja. Svijet sam promatrao onako kakvim bih ga želio vidjeti, a ne onakvim kakav u stvari jest.

Na papinu licu zaigra osmijeh.

— Ti si, sine moj, ostao veliko dijete. Da se o tebi nisam starao, bio bi kakav pisarčić u kakvoj biblioteci i zadovoljan životom sređivao bi knjige. Ipak, sine moj, mnogo ti je bolje kao vojvodi od Gandije s dohotkom od 40.000 zlatnih forinti. A tek kad ti na glavi zasja kraljevska kruna — možda napuljska.

Don Juan se iznenađeno zagleda u oca.

— Toliko si velikodušan, oče moj, da se pomalo plašim. Bog mi je svjedok da ne čeznem ni za kakvom krunom. Ako ti je tako nešto na umu, podari je Cesareu. Za razliku od mene on je slavohlepan, i da je u njega više ljubavi za čovječanstvo, bio bi rođeni vladar.

— Cesare —promrsi papa i čelo mu se namršti. — Volim ga kao i tebe, ali njegovo je srce hladno i njegova me hladnoća odbija. Juane — papa prihvati sina za ruku — kad ti zagledam u oči, osjetim da sam otac jer iz njih izbija ljubav prema roditelju. Cesarova hladna pogleda se grozim, pa ipak mi je on pravi sin. Naslijedio je moj duh i snagu volje. Kad bi time samo znao mudro upravljati, obuzdati svoj temperament, savladati sebe — postao bi velik čovjek. Što je Burkharte?

— Vaša Svetosti — najavi biskup s praga. — Upravo je stigao njegova visost, kardinal Cesare Borgia.

— Mene nije potrebno najavljivati — odjekne žestok glas u predsoblju. — Njegovoj Svetosti mogu ući kad me je volja.

U odaju uđe mladić lijep kao Apolon, visok i snažan. Svakim svojim pokretom odavao je graciju i snagu. Glava mu

je bila okružena crnim uvojcima, lice mu je bilo blijedo, a iza finih usnica odsijevali su se bijeli zubi. Lice su oživljavale smeđe oči.

Cesare je već sa dvadeset godina bio kardinal. Pripadao je kolegiju koji je svojim savjetima pomogao crkvenom poglavaru.

Činilo se, međutim, da grimizni kardinalski plašt, što ga je brižljivi otac sinu ogrnuo oko ramena, Cesareu nije po volji. Iskoristio bi svaku priliku da ga zamijeni svjetovnom odjećom. Tako je i sada, vraćajući se iz lova, na sebi imao haljetak od tamnozelenog baršuna, uske hlače do koljena na koje je niže bio navukao visoke žute lovačke čizme sa srebrnim ostrugama. O lijevom bedru njihao mu se lovački nož, a na smeđim kožnatim rukavicama koje su mu sezale sve do lakata bilo je kapljica krvi ubijenih životinja.

Cesare htjede ocu poljubiti ruku, ali je papa neraspoloženo povuče.

— Na rukama ti je griješno prolivena krv — poviče Aleksandar VI. — Uvjeren sam da jedan kardinal ima boljeg posla nego da po šumama ganja zvijeri.

Cesare bijesno pogleda oca.

— Neki ljudi tvrde da su ruke velikog crkvenog dostojanstvenika poprskane nevino prolivenom ljudskom krvlju — odvrati mladić prkosno svlačeći rukavice.

Aleksandar VI odvrati pogled u stranu.

— Možda je taj dostojanstvenik imao sinove kojima je htio osigurati položaj u svijetu — reče papa. — Što je politika nego tiho vođeni rat, a koji rat ne zahtijeva žrtve?

— Slažem se — reče Cesare, i ne čekajući da ga otac ponudi sjedne na stolicu kraj stola. — Uostalom, nisam više dijete i ne volim da me itko podučava. Vaše me Svetost zacijelo nije pozvala da mi dijeli lekcije. Ako je ipak tako, najbolje će biti da odem.

— Ostani, molim te — smekša papa glas. — Još se nisi pozdravio s bratom. Pruži mu ruku, Cesare!

— Ah, tu je i vojvoda od Gandije! — uzvikne mladi kardinal pogledavši podrugljivo brata. — Možda te je baš tvoj ljubimac nahuckao na mene kad si me dočekao tako neprijazno. Što, njemu da pružim ruku! Odavno se već ne pozdravljamo kako priliči braći.

— Zbog toga sam vas i dao dozvati — reče papa. — Sinovi moji, želja mi je da se izmirite. Ne mogu podnijeti da i dalje živite u mržnji i neslozi.

— Ako ću vam tako udovoljiti želji — odvrati vojvoda od Gandije — rado ću zagrliti brata. Ni ja ne razumijem zašto živimo u neslozi, i tako mi bog pomogao, ja nisam kriv što se to dogodilo.

— Vama je lako biti velikodušan — jetko dobaci Cesare. — Otac vas je obasuo sjajem i slavom. Vi ste vojvoda od Gandije, stjegonoša crkve, a sad se Njegova Svetost bavi mišlju da vam podari Benevent koji pripada Crkvenoj Državi. Bogatom je lako da prosjaka obdari milostivim pogledom.

— I ti se nazivaš prosjakom! — naljuti se Aleksandar VI. — Obasuo sam te najvećim crkvenim častima. Sa samo dvadeset godina nosiš kardinalski grimiz!

— Molim te oče — obrati se don Juan papi. — Podaj Benevent Cesareu. Odričem ga se.

— Hvala — odreže mrko Cesare. — Ne nosim odijela koja su drugi odbacili.

— Prestani, Cesare — prasne papa — i više ne izazivaj. — Doći će i tvoje vrijeme. Sad se valja pobrinuti za tvog starijeg brata. Kad njemu stavim na glavu napuljsku krunu, pobrinut ću se i za tebe.

Cesareu se na trenutak izobliči lijepo lice.

— Ah, to ste naumili — poviče. — Da ga učinite napuljskim kraljem! Izvrsno! Vrijeme je da sklopimo mir. Ne valja se svađati s jednim kraljem. Dopusti, Juan, da te privinem na grudi.

Nakon tih riječi Cesare skoči sa stolca i raširivši ruke priskoči bratu.

— Brate moj! — Don Juan ga zagrli. — Bio bih neizrecivo sretan ako su te na izmirenje ponukali plemeniti porivi.

— Oprosti mi, Juane, ako sam te ikad uvrijedio — šapne Cesare promuklo. — Priznajem da sam prema tebi bio nepravedan. Naša je dužnost da obradujemo našega voljenog oca — neka nas vidi i izmirene. Dopusti da te bratski poljubim.

Cesare je na to brata poljubio u oba obraza. Pri tom je sklopio oči krijući pogled.

— Neka Gospodin i svi sveci blagoslove ovu bratsku slogu — klikne Aleksandar VI oduševljeno. — Zagrlite i mene, sinovi moji. Tri Borgie zajedno, to je udružena moć koja će uzdrmati svijet. Sagnite glave da vas blagoslovim.

Duboko dirnut, Juan klekne, Cesare se povede za njim. Hladan osmijeh zatitra mu na usnama.

— A sada sjednite i pažljivo me slušajte — produži papa. — Moramo se dogovoriti o važnim stvarima. Idemo u susret velikim događajima. Ovih dana u Rim stiže nećak napuljskog kralja, Alfonso, vojvoda Biselli. Proslavit ćemo njegove zaruke s našom ljubljenom Lukrecijom na svečan i dostojan način.

— I već smo jednom nogom u Napulju — naceri se Cesare.

— Tako je, sine moj. Taj će nam brak pružiti priliku da se zaratimo s napuljskim kraljem Federigom jer ćemo s pravom moći ustvrditi da kruna pripada mom zetu, Lukrecijinom mužu. Vi ste me shvatili . . .

— Potpuno — klimne Cesare.

Don Juan nabere čelo.

— I ja te razumijem, oče — reče otežući. — Samo mi nije jasno kako ću ja zasjesti na napuljsko prijestolje. Ako svrgnemo Federiga, ono će pripasti Lukrecijinom suprugu.

— Pripast će onome kojeg ja izaberem — otkreše papa. — Vojvodu Bisellija odštetit ću na drugoj strani, dakako, ako nam bude pravio neprilike. Ako se pak ne pokori našoj volji . . .

— Dogodit će mu se isto što i Sforzi — posprdno se nasmije Cesare — Lukrecijinom mužu, možda još i gore. Sforza je ipak uspio umaći i skloniti se u grad Pesaro.

— Uostalom — nastavi Aleksandar VI — čini se da mladi Alfonso neće izazivati neprilike. Prema svim izvještajima koje sam o njemu primio, riječ je o bezopasnom zanesenjaku. Nije nimalo slavoljubiv a na stričevu dvoru uvijek je bio u pozadini.

— Sumnjam da je bezopasan — Cesare zavrti glavom. — Mladić je lukav. Najprije će pokušati krišom proučiti zaručnicu i nas a tek poslije će se s njom zaručiti.

— Kako znaš? — iznenadi se papa.

— Kako da inače objasnimo njegov čudan postupak. Večeras se potajno, preobučen, ušuljao u Rim.

Papa se zapilji u sina s nevjericom u očima. Cesare produži s osmijehom na licu:

— Ako Vaša Svetost još noćas želi vidjeti čovjeka kojeg je izabrala za zeta, dovoljno je da nekog pošaljete u krčmu oca Filipa, jazbinu pokraj vrata sv. Sebastiana. U njoj je

vojvoda od Bisellija odsjeo sa svojim pratiocem. To je živa istina. Upravo mi je dojavio pouzdani čovjek.

Aleksandar VI časak se zamisli.

— Bez obzira na to što je vojvodu navelo da tako postupi, pogriješili bismo ako ga pokušavamo izvući iz te krčme. Cesare, neka tvoji ljudi i dalje budno paze na svaki njegov korak.

Cesare se lako nakloni.

— A sada sinovi moji — papa drhtavim prstima uzme pismo koje je maloprije bio čitao — moram vas upoznati s nečim što me mnogo zabrinjava. Iz Firence mi moj pouzdanik šalje izvještaj. Više ne smijemo oklijevati. Fratar Savonarola odmetnuo se od svete crkve kojoj je prisegao i u Firenci protiv nas započeo borbu na život i smrt služeći se svojom rječitošću.

— A Firentnci? — lane Cesare.

— Već ih je pridobio, svijet mu vjeruje. Zalud sam ga prokleo. Na javnim mjestima žigoše našu porodicu, a svjetina mu odobrava. Taj raskolnik, taj jadnik što napada svog papu zaslužio je hiljadu smrti, ali do njeg je teško doći. Nadao sam se da ću ga na Duhove pograbiti. U Firencu sam poslao uhode da ga ubiju na propovjedaonici. No netko ga je na to pravovremeno upozorio, pa je umakao. Odonda se danju nekreće po firentiskim ulicama. Ali noću, piše mi moj pouzdanik, održava tajne sastanke i huška ljude na nas, da se zapute u Rim i da nas protjeraju. Nikog ne mrzim toliko kao tog Savonarolu, ali mu moji ljudi u Firenci ne mogu pronaći skrovište. I zato kažem: taj čovjek mora umrijeti, pa bio sam Ivan Krstitelj.

— Umrijet će, oče, u to ne sumnjaj — reče Cesare a u pogledu mu bljesne. — Jer što ne mogu vaše uhode koje se po Firenci skiću mjesecima, saznat ću ja još ove noći.

Papa sumnjičavo pogleda sina.

— Ni ja nisam uspio onemogućiti toga fratra — nastavi mladi kardinal — ali su moji ljudi u Firenci imali dobru lovinu. Vaša se Svetost zacijelo sjeća brata Domenica (Domeniko) iz samostana San Marco? (San Marko).

Aleksandar VI potvrdno klimne glavom.

— Taj se fratar ponudio dokazati istinitost Savonarolina učenja. Proći će kroz plamen, ako netko od Savonarolinih protivnika učini isto.

— Luđak — promrmlja papa.

— Savonaroli treba pozavidjeti na prijatelju — reče Don Juan tihim glasom.

— Izazov je prihvatio jedan franjevac — produži Cesare — ali sud božji nije održan jer je Domenico odjednom zatražio da u vatru ponese i jednu hostiju. Poslije su tog Domenica jedne noći pred palačom Medici (Mediči) uhvatili moji ljudi, preko glave mu prebacili vreću i dopremili ga u Rim. Oče, dopustite da ga preslušam. Još noćas ćemo saznati gdje se skriva Savonarola.

U očima staroga pape ogledala se velika radost.

— Hvala ti, sine moj. Na najboljem si putu da me riješiš velike brige. Moja zahvalnost neće izostati.

— Pokatkad i vaš zapostavljeni sin Cesare smisli nešto pametno — smješkao se podrugljivo mladi kardinal. — A Juana ćete postaviti... No dosta o tome. S bratom sam se izmirio, a i kršćanski je da nepravdu podnosimo šutke. Nego, Vaša Svetosti, kako bi bilo da dovedu tog Domenica? Pa da ga pritegnemo...?

Papa ustane i zbunjeno pogleda Juana.

— Bit će najbolje — reče nakon kratke stanke — da prepustimo Cesaru da preslušanje obavi u četiri oka. Prošle noći nisam sklopio oka bdijući nad sudbinom kršćanstva. Molim te, Juane, otprati me u moje odaje.

Cesare se sagne i papa ga blagoslovi. Zatim se papa osloni na starijeg sina i iziđe.

— Glupan — ote se mladom kardinalu kad su se za njima zatvorila vrata. — Licemjer, kao da ne zna da je tom Domenicu kucnuo posljednji čas. On će odati tajnu samo u smrtnom času. A naš pobožni papa prepušta ulogu krvnika drugima. — Cesare prasne u ciničan smijeh. — A tom plavokosom glupanu dao sam Judin poljubac. Nije u stanju ništa učiniti za veličinu Borgia. Kreće se samo između knjige i molitve. No blizu je čas kad ću ga gurnuti u stranu kao nespretnu lutku koja smeta na putu. A sad na posao da taj Savonarola već jednom umukne, da više ne razotkriva baruštinu iz koje se stari uzdigao do papinske stolice. Ha, ha... lijepe li porodice! Poslao bih je do vraga kad i sam ne bih bio Borgia koji se svim silama i sredstvima trudi da sačuva stečenu moć.

Cesare pozvoni zvoncem. Na vratima se pojavi komornik.

— Donesi mi vrč vina — naredi Cesare. — Vrativši se iz lova nisam imao vremena da išta prezalogajim i utažim žeđ. A poslije reci mojim slugama da dovedu onoga čovjeka.

Komornik se nakloni i ode. Vrati se već nakon minutu-dvije i na stol pred Cesarea stavi visoki srebrni vrč pun crvena vina.

— Kušaj to vino — reče Cesare. — Danas sam dobre volje pa ti hoću iskazati naklonost.

— Vaša je visost zaista dobrostiva — reče komornik i iz vrča otpije gutljaj.

Cesare ga je pozorno promatrao.

— U redu, komorniče — odreže kratko. — Možeš ići.

Kad je čovjek izišao, Cesare se osmjehne.

— Ne, vino nije otrovano. Ovo doista nije.

S užitkom ga stade srkati sve dok nije ispio polovicu vrča.

Tada iz pojasa izvuče previjeni papirič i u vrč istrese bijeli prašak. Vino se malo zapjenilo, ali se odmah smirilo.

U to se na vratima pojave četvorica njegovih slugu mrkih lica gurajući pred sobom mladoga fratra. Lice mu je bilo mršavo a mantija zaprljana i poderana. Ruke su mu bile vezane preko prsiju, pa se nepažljivom promatraču moglo pričiniti da ih je prikrižio na molitvu.

— Idite — zapovijedi Cesare svojim ljudima. — Zazvonit ću ako vas budem trebao.

Navikli da slušaju bez pogovora, ljudi se odmah povukoše. Cesare odmah priđe fratru potežući iz korica lovački nož. Fratar se bojažljivo trgne uplašen od kardinalove oštrice.

— Vi dršćete, fra Domenico! — naruga se Cesare. — Zar nije čudno da se noža boji čovjek koji je za svoje uvjerenje spreman proći kroz vatru. Ali, nije mi na kraj pameti da vam ugrozim život. Hoću vas osloboditi konopca. U ovoj kući slobodni pripadnik crkve ne smije biti vezanih ruku.

Čim mu je Cesare jednim pokretom prerezao konop kojim su mu bile vezane ruke, mladi fratar zatetura. Cesare ga prihvati, primakne stolicu i ponudi mu da sjedne.

— Oslabili ste, fra Domenico. Put do Rima zacijelo nije bio najprijatniji?

— Zatvorili su me u škrinju poput životinje — promrsi fratar drhtavim glasom. — Davali su mi samo najnužniju hranu. No, sad se nadam da mi je mukama kraj. Od Borgia ne očekujem milosti. Tijelo mi možete ubiti ... ali nad mojom neumrlom dušom nemate moći.

— Varaš se, fratre, ako misliš da ti radimo o glavi — mirno reče Cesare. — Da smo htjeli, netko bi te ubio putem,

između Firence i Rima. Ovako smo te dopremili u palaču Svetog oca i time iskazali veliku čast. To ti je i jamstvo da ti se ništa neće dogoditi.

Kardinal je to izgovorio tako blagim glasom da se fra Domenico primirio.

— Silom smo te dali dopremiti zato jer nam zacijelo ne bi prihvatio poziv.

— Zašto?

— Zato što se Sveti otac hoće sporazumjeti sa Savonarolom. Srce mu krvari što se jedan sin crkve odmetnuo i priklonio papinim neprijateljima, onima koji mu zavide na moći. Tvoj prijatelj Savonarola zapravo je samo obično oruđe plemića, papinih neprijatelja koji predvodi Orsini kojima smo se nedavno krvavo osvetili.

Mladi fratar uzdigne glavu a u pogledu mu bljesne.

— Hrabri grofovi Orsini otposlali su vaše španjolske plaćenike krvavih glava. Još ćete gore proći kad se na vas okomi narodna vojska koju okuplja Savonarola. Ima ih na tisuće, a svaki pojedinac spreman je umrijeti za pravednu stvar.

— I ti nazivaš pravednom stvari borbu protiv Kristova namjesnika na zemlji! Oh, fratre, kamo te sve to vodi? Iz tebe govori usijana Savonarolina glava. A da krotko sagne glavu i pričeka svoj trenutak, zahvalno kršćanstvo bi ga zacijelo nagradilo tijarom. Eto vidiš, Domenico, ovamo smo te dopremili da budeš posrednik. Kunem ti se da ćeš se sutra slobodan vratiti u Firencu i Savonaroli odnijeti našu poruku. Nudimo mu mir. Obvezat ćemo se tajnim dokumentom da će on naslijediti Svetoga oca. Tko bi od njega toga bio dostojniji. A kad postane papom, na što s obzirom na očevu starost neće dugo čekati, neka ostvari sve svoje zamisli koje je s tolikim zanosom iznosio Firentincima. Što kažeš o mom prijedlogu, fra Domenico?

— Savonarola ne čezne za papinskim častima, za tijarom ili grimizom. On će ponudu odbiti ...

Mladi fratar problijedi i osloni se o stolac na koji do sad nije htio sjesti.

— S vama su grubo postupali — reče Cesare samilosno. — Opet ste klonuli. Popijte malo vina da ojačate.

Cesare dohvati pehar i prinese ga fratrovim usnama. Fra Domenico ga pohlepno zgrabi objema rukama i iskapi do dna.

— Prija vam, zar ne — upita Cesare. — A sad da porazgovaramo o važnim stvarima. Gledajte, mi ne tražimo da nam se Savonarola pokori... Ali, što vam je zaboga? Hvatate se za prsa... sav se tresete! Pazite da ne padnete!

— Otrovan sam! — zastenje fratar. — U grudim... u cijelom tijelu bijesni mi vatra! Kako se nisam dosjetio jadu? Dobrodošlica Borgie znači smrt. Nikad više neću vidjeti Firencu, prije nego... Ne, to nikako neću podnijeti... te boli, te muke. Lopove... ti si me umorio!

Fratar se naglo uspravi i pokuša se baciti na mladoga kardinala, ali već nakon dva koraka padne na pod i po njem se stade valjati u strahovitim mukama. Na sve pore izbijao mu je samtrni znoj.

— Jadni fra Domenico — mirno reče Cesare saginjući se nad nesretnikom. — Popili ste malo otrova i za kojih četvrt sata bit ćete mrtvi. Šteta, još ste tako mladi.

— Smilujte se, kardinale — zavapi fratar. — Ispovijedajte me, dajte mi oproštenje. — Oh umrijeti... više ne vidjeti Firencu... Savonarolu...

— Tko vam kaže da ćete umrijeti — šaptao je Cesare. — O vama ovisi hoćete li spasiti život. Uza se imam i protuotrov, kunem vam se svetim dostojanstvom, grimizom koji nosim. Rado ću vam ga dati i sutra ćete biti zdrav zdravcat kao riba u vodi.

Nesretnik se podbočio na obje ruke podigavši glavu. Izjedan sumnjama pogled je uperio u bočicu što ju je Cesare izvukao iz džepa.

— Da... hoću da živim — prostenje isprekidano. — Kardinale, ako ste kršćanin... ako vam je u grudima ljudsko srce... dajte mi protuotrov.

— Dobit ćete ga — reče Cesare — jer bi bila prava sramota da umre tako mlad i nadobudan svećenik naše crkve ako ga se ikako može spasiti. Ali milo za drago, moj fra Domenico. Recite mi samo jedno: gdje je u Firenci Savonarolino skrovište... i vi ste spašeni.

— To bi bila podla izdaja — usprotivi se fratar. — Ne, ne... ni po koju cijenu... ali nešto me razdire... glava mi hoće puknuti... jedva mičem jezikom... Smilujte se, kardinale. Spasite me.

— Gdje je Savonarolino skrovište?

— On... on se skriva... O Kriste, ne napuštaj me... podari mi snage da se oduprem ovome đavlu... Živjeti... oh. Savonarola se skriva u samostanu San Marco...

— To mi je poznato — hladno reče Cesare. — Samostan smo pretražili od podruma do krova, ali ga nigdje nismo našli. On je u tajnom skrovištu.

— U tajnom skrovištu — istisne nesretnik s mukom kroz zube — ... imate li protuotrov...

Kardinal podigne bočicu.

— Bit ću proklet izdajnik... ali ove muke...

— Gdje je?

— U sobičku iza police s knjigama. Kraj priorove ćelije...

Cesare se zlobno nasmiješi.

— Zakunite se da govorite istinu.

Cesare pri tom otčepi bočicu iz koje divno zamiriše. Nesretnik se staklena pogleda zapilji u bočicu.

— Govorio sam istinu... tako mi tijela Gospodnjega...

— Tad ćete umrijeti kao dobar kršćanin — reče Cesare i bočicu stavi u džep.

Otrovani fratar vrisne poput nasmrt ranjene životinje. Pokuša se posljednjom snagom primaći svom ubojici.

Cesare uzmakne nekoliko koraka.

— Na žalost sam se prevario. Mislio sam da mi je u džepu protuotrov, a kad tamo to je običan parfem. Umrite u miru fra Domenico, i pođite na onaj svijet s uvjerenjem da će vas uskoro slijediti vaš prijatelj Savonarola. Ha, ha, ha... to će biti lijep sastanak. Porazgovarat ćete gore među zvijezdama.

Na fratrova usta izbija pjena. Oči su mu bile ispunjene mržnjom.

— Da vidjet ćemo se gore među zvijezdama.. ali tebe, krvološna zvijeri... koji grimizom prikrivaš zločine... tebe će trgati đavoli. Ali, ma kakvi bili, tebe u zloći neće nadmašiti. Ti si đavo među ljudima. Budi proklet, Cesare Borgia... proklet za svagda!

Ponesen opravdanim gnjevom fratar se posljednjom snagom pridigne. Pružao je jezovit prizor. Lice mu je bilo oznojeno, oči staklene, usnice modre, usta zapjenjena a glas kriještav.

Kardinal je ravnodušno sjeo za stol, prebacivši jednu nogu preko druge. Na mirnom licu titrao mu je zadovoljan osmijeh.

Žrtva se uz mukao udarac sruši na pod i više se ne pomače.

Cesare Borgia tek nakon nekoliko trenutaka dohvati zvonce i pozvoni.

— Pobožnom bratu iz Firence odjednom je pozlilo — reče slugama koji su se pojavili na vratima. — Zacijelo ga je udarila srčana kap. Pokopajte ga potajno i za njega izmolite sedam očenaša.

Cesare dohvati pero i počne pisati:

»Cesare Borgia šalje pozdrav svom uzvišenom, cijenjenom i ljubljenom ocu. Saznao sam gdje se skriva Savonarola. Taj besramni raskolnik bit će za nekoliko tjedana u rukama Vaše Svetosti, a za Uskrs uništit će ga plamen lomače.«

Cesare zatim zvoncem dozove komornika i preda mu pismo.

— Predaj to Njegovoj Svetosti kad bude održavao jutarnju misu. To će i za tebe biti prilika da mu podneseš koju svoju molbu ako je imaš. On će, naime, biti izuzetno dobre volje kad bude pročitao ovo pismo.

Ogrnut bijelim plaštem, Cesare nakon nekoliko minuta iziđe iz palače. Silazeći stubama Anđeoske tvrđave mrmljao je u bradu:

— Noć mi je dosad protekla dobro. Ostatak ću posvetiti lijepoj Židovki koju već dugo lovim. Danas će Naomi, unuka starog Abrahama, biti mojom.

Cesare se zaputi u sirotinjsku četvrt u kojoj su bile neugledne židovske kolibe.

IV

Nedaleko od nekoć živahnog Emperija, na desnoj strani Tibra, gdje se iskrcavala roba iz Ostije, bile su u to vrijeme jadne kućice. U njima je stanovalo ono malo Židova kojima je bilo dopušteno da žive u Rimu. Bilo je tu nekoliko tisuća siromašnih nesretnika s kojima su postupali kao sa psima skitnicama. Papini plaćenici nahrupili bi u taj dio grada kad god bi im se prohtjelo, ili bi odozgo dobili mig i pod okriljem noći pljačkali i ubijali do mile volje.

Malo podalje od drugih, na samoj obali, bila je ruševna koliba kojoj su temelj oplakivali žuti valovi rijeke. Vlasnika kolibe, sedamdesetogodišnjeg starca nazivali su Abramo. U mladosti i u srednjim godinama bavio se trgovinom i lihvarenjem, sklapajući i sumnjive poslove s razvratnim sinovima rimskih plaćenika obitelji. No još prije pedesete godine povukao se sa stečenim imetkom i posvetio se studiju Talmuda, posebice poglavlja poznatim pod imenom Kabale. Dvadeset sati na dan prosjedio bi za svojim starim stolom na kojem je bila otvorena u kožu uvezana knjiga.

U njegovu kućanstvu svojom se pojavom isticala Naomi, Abramova unuka, nasumnjivo najljepša djevojka u getu. Bila je poput najljepše istočne ruže kojoj sunce još nije otvorilo latice. Svojom ljepotom privlačila je poglede svih muškaraca. Rijetko je izlazila iz mračnoga geta a još rijeđe bi je viđali na rimskim ulicama.

One noći kad su se u gostionici oca Filipa sastali vojvoda od Bisellija i mlada Ciganka, i kad je Cesare Borgia otrovao firentinskog fratra, iste noći oko ponoći Abramovoj kolibi približavo se muškarac zaogrnut širokim plaštem.

Kroz prozorčić je prodiralo drhtavo svjetlo svijeće. Muškarac se zaustavi i spusti okrajak plašta kojim je dotad zaklajnao lice. »Starac još bdije nad svojom tajanstvenom knjigom«, pomisli neznanac, »ali srce mi kazuje da me ona još čeka.

Neznanac se obazrivo osvrne na sve strane, i tek kad se uvjerio da ga nitko ne promatra, brzo se uspne trulim stepenicama koje su vodile do vrata kolibe i pokuca.

— Dragi, jesi li to ti? — odazove se iznutra ženski glas.

— Ja sam, slatka Naomi — odgovori čovjek šapatom.

Netko iznutra otvori vrata i neznanac šmugne u kolibu.

— Naomi, slatka moja djevojčice! — Čovjek prihvati ruku mlade Židovke. — Nisam te vidio punih osam dana. Nisam mogao jer su me sprečavali važni poslovi, a bojao sam se i za tvoju sigurnost. Kad bi neki ljudi saznali da zalazim u vašu kuću, ti i djed bili biste u opasnosti. Iako bih u krajnjem slučaju od vas mogao odvratiti opasnost, nipošto vam ne bih htio ometati mir.

Neznanac nježno privuče Naomi k sebi. Ona mu glavu nasloni na grudi i čelo ponudi na poljubac.

Bili su u predsoblju bez pokućstva u potpunoj tami. Samo su kroz jednu pukotinu prodirale mjesečeve zrake. Kroz pritvorena vrata čuo se starčev mrmor.

— Da, nismo se vidjeli osam dana i osam noći — reče djevojka i stavi ruku na rame otmjeno odjevena mladića. — No ako nisi dolazio samo zato, Ivane, da me ne izvrgneš opasnosti, znaj da bih tisuću puta radije prkosila opasnosti nego da te ne vidim. Da samo znaš kako sam osamljena kad ti ne čujem glas, ne vidim ljubljeno lice. Premda znam da me čeka propast, jer između tebe, kršćanina, sina bogata trgovca i mene, jadne prezrene Židovke ne može biti...

— Zar ti je šao što sam te onomad istrgao iz ruku pijanih studenata — snuždi se Ivan. — Možda imaš pravo. Možda bi bilo bolje da se ikad nismo sreli. Možda je trebalo da te onoga dana samo dopratim do praga ove kuće...

— Zar je trebalo da me prepustiš onim razvratnicima — upadne mu djevojka u riječ. — Oni bi me osramotili svojim poljupcima, i možda bih nakon njehovih zagrljaja potražila smrt u ovim valovima.

— Ali ne... draga...

— Ovi rijetki časovi kad te vidim jedina su radost moga života. Zašto sirotoj palmi hoćeš oduzeti sunce... zar da tvoja ruža, kako me često zoveš, uvene. Znam, sve će to imati strašan završetak. Tvoji potajni posjeti izbit će na vidjelo i tvoj moćni otac uništit će mene i djeda. Otac će ti naćiispriku. Mi smo u Rimu bespravni i kad se nekom moćniku zamjerimo, tad smo propali.

— Naomi, nitko ti neće učiniti ništa nažao — uvjeravao ju je mladić. — Dok sam ja živ štiti ću tebe i djeda. Ali vi ste čudnovati. Koliko sam vas već puta molio da odete s te trošne kolibe i nastanite se u ljetnikovcu u blizini grada okruženu vinogradima. Kraj tebe bih u sreći proveo sve slobodno vrijeme. Ti dršćeš u mom zagrljaju, djevojko. Naomi, ako me ljubiš kao ja tebe, ako ti duša čezne za mojom kao moja za tvojom, prihvati moj prijedlog. Pred bogom ćeš postati mojom ženom ako već nećeš pred ljudima. Nikad te neću ostaviti.

— Toga se ne bojim — protepa djevojka obgrlivši bijelim rukama vrat voljenog čovvjeka. — Pa ipak te ne mogu slijediti. Djed neće napustiti ovu kolibu, a ti znaš, Ivane, s koliko me je pažnje odgojio nakon smrti mojih roditelja.

Mladić joj se zagleda u oči, zatim reče:

— Znam... dok je on živ, ali... No uđimo, Naomi, zacijelo nas je već čuo.

Naomi zagrli dragana i zadrži ga.

— Ostani još malo. Moram ti nešto reći. Bog mi je svjedok da sam se dugo kolebala... ali bit će najbolje da sve saznaš...

— Naomi, ne plaši me — zabrine se mladić. — Oči ti čudno sjaje. Što se dogodilo, djevojko?

— Bilo je to prije osam dana — počne djevojka uvjerivši se pogledom na vrata da ih starac ne može čuti. — Poduzela sam nešto o čem on ništa ne zna. Moj djed ima brata mlađega gotovo dvadeset godina. Djed ga je mnogo volio jer je bio pametan. Naučio je mnoge stvari o kojima Židovi nemaju pojma. Nekoć se zvao Ali Elias, ali poslije se odrekao naše vjere i postao Maran.

— Znači, prešao je na kršćanstvo?

— Tako je — nadoveže djevojka. — Ali ne iz kukavičluka ili uvjerenja, radi dobitka. Za nj se zauzeo biskup Burkhart, papin meštar ceremonija. Danas je Petrus de Aranda papin domar.

Na Ivanovu licu ogledalo se iznenađenje.

— Nastavi — ponuka djevojku.

— Danas je on bogat i cijenjen čovjek, i veoma utjecajan. Tko god hoće do Svetog oca najprije se mora obratiti biskupu Burkhartu, no budući da na njega mnogo utječe Petrus de Aranda, svatko tko nešto želi postići na Monte Vaticanu najprije se mora sporazumjeti s domarom. Kad je djed saznao da mu je ljubljeni brat promijenio vjeru i postao sluga Borgie koji progoni Židove, preko noći se postario. Kosa mu je posijedila. Napustio je poslove i udaljio se od svijeta. Otad se posvetio samo svojim knjigama. Brata nije proklinjao, samo ga je oplakivao i za nj se molio. Kad bih

poslije pokatkad pokušavala navesti razgovor na njegova brata, samo bi mi dobacio: »Pusti mrtvace na miru«.

Prije nekih deset dana stajala sam na vratima naše kolibe. Tad mi priđe bijedno odjeveni čovjek i upita: »Stanuje li ovdje stari Abramo?« Odgovorila sam da stanuje a on mi na to u ruku brzo gurne pismo i šapne: »Lijepa djevojko predaj to pismo Abramu. Vrlo je važno«. Otišao je tako brzo da ga nisam dospjela zaustaviti.

Otvorila sam pismo i možeš zamisliti kako sam se iznenadila kad sam pročitala potpis »Tvoj brat Elias«.

— Što je bilo u pismu? — upita mladić.

— Samo nekoliko redaka. Elias je preklinjao djeda da odredi mjesto i vrijeme na kojem će se sastati. Posrijedi je bio ljudski život.

— A ti?

— Bila sam neodlučna. Znala sam da djed neće htjeti pročitati pismo. Tresla sam se na pomisao kako će se uzrujati kad mu pismo predam. Tad mi padne na pamet da mu o pismu ništa ne kažem, već da sama potražim Petra de Arandu, da čujem što želi od djeda. Bila je svijetla noć kad sam to naumila izvesti. Djed je zadrijemao nad svojom knjigom, pa sam ga lako stavila u krevet. Zatim sam se ogrnula rupcem i izišla. Pošla sam prema Vatikanskom brdu. U svom neiskustvu bila sam uvjerena da ću Petra lako naći u Anđeoskoj tvrđavi. Ali tek što sam prešla preko mosta, zaustaviše me dva španjolska plaćenika ukrštenih helebardi.

»Kamo ćeš . . . tko si? . . . Imaš li propusnicu s potpisom Svetoga oca?« povikali su grubim glasom.

Bila sam tako uplašena da ne znam što sam odgovorila. Za odgovor mi i nije preostalo mnogo vremena jer je iz stražarnice izišao treći vojnik, mislim da je bio oficir, i sa svjetiljkom u ruci osvijetlio mi lice.

»Što hoće ta Židovka«, povikao je ljutito. »Vjerojatno se htjela uvući da nešto ukrade. Otjerajte je!«

Ukočila sam se od straha i nisam mogla u svoju obranu prozboriti ni riječi.

»Caramba . . . ona je lijepa!« povikao je Španjolac i tada . . . sva se zarumenim kad se toga sjetim . . . obujmio me jednom rukom i silom me htjede uvući u stražarnicu. Povikala sam u pomoć i branila se svom snagom.

»Što to radite, lopovi?« čuo se žestok glas i odjednom, kao da je nikao iz zemlje, preda mnom se stvori bogato odjeven čovjek. Španjolski plaćenici odmah su ustuknuli ponizno pozdravljajući pridošlicu.

Oh, Ivane, nikad neću zaboraviti pogled kojim me je odmjerio taj gospodin. Kao da je njima htio prodrijeti do dna moga bića. Nikad nisam vidjela takve oči, ni takvog lica, i strašnog i lijepog. Ako je istina, što kažu, da je naša duša poslije smrti prognana u tijelo neke životinje i obratno, onda je u tom lijepom mladenačkom tijelu tigrova duša. Preda mnom je stajao samo nekoliko minuta, ali tih ću se trenutaka sjećati dokle god budem živa. U očima mu je svjetlucala tigrova požuda i čitavim me držanjem podsjećao na grabežljivca spremna na skok . . . Ah, dragi Ivane, i sad me spopade jeza kad se toga sjetim.

Djevojka se privije uz mladića. On joj se osmjehne i šapne:

— Ne misli više na tog čovjeka. Više ga nećeš sresti. Uostalom, možda ti se on takvim učinio zato što si onda pretrpjela toliki strah.

Naomi zaniječe glavom.

— Vidjela sam ga i poslije i uvijek je na mene ostavio isti dojam. Prilikom prvog susreta rekao mi je tek nekoliko riječi. Ponudio mi je da će me otpratiti, uvjeravao me da se ničega ne trebam bojati, ali ja sam otrčala koliko su me noge nosile. Radije bih prihvatila zaštitu krvnika nego čovjeka s tigrovim pogledom.

— Kad si ga ponovo vidjela?

— Sutradan. Tu na Tibru, blizu naše kolibe, ispirala sam rublje. Odjednom se stvorio preda mnom. Kriknula sam i počela bježati prema kući. Ruka mi je od straha toliko drhtala da sam jedva otvorila vrata.

— Što je htio od tebe? Je li rekao da te ljubi? Zar se ponio nedostojno? Ako je tako . . . to će mi platiti.

— Ništa nije prozborio . . . ali njegov pogled! — u njenim očima ogledao se strah. — Ivane, zaštiti me od toga čovjeka. Prije tri dana vidjela sam ga kroz prozor kako obilazi našu kuću. Unatoč tami jasno sam mu prepoznala blijedo lice. A krvožedne oči . . . one me progone i u snu i u javi!

Naomi prisloni lice na mladićeve grudi. On joj stade nježno milovati uvojke.

— Drago dijete — prozbori on kad se ona malo smirila — više nećeš strahovati pred tim čovjekom. Imam vjernog

slugu kojeg ću već sutra postaviti pred vašu kolibu da te čuva. Ako se onaj napasnik vrati, sluga će ga otjerati. Nego uđimo. Stari Abramo prestao je mrmljati. Zacijelo nas je čuo kako razgovaramo. Htio bih ga pozdraviti prije odlaska.

Obgrlivši jednom rukom djevojku oko ramena, mladić se zaputi prema vratima sobe u kojoj je bio stari Židov. Kad ih ugleda na pragu, starac se uspravi, ogrnut u bijeli ogrtač za molitvu. Drhtavim glasom dovikne gostu:

— Dobro došao kršćanine. Bog neka blagoslovi tvoj dolazak.

V

Ivan s ramena spusti plašt i skine šišir. Zatim pristupi starcu, prihvati mu uvelu ruku i prinese je usnama.

— Hvala ti, Abrame, što mene, kršćanina, neprijatelja, u svojoj kući dočekuješ dobrodošlicom. Neka ti nebo blagoslovi glavu.

— Varaš se, mladiću — reče starac gladeći bijelu bradu. — Nazivaš se mojim neprijateljem jer si kršćanin. Ti mi nisi neprijatelj, jer Jehova voli sve ljude. Svima im je dao svoje Sunce i zvijezde, zemlju i vodu, podjednako im je dobar otac, i srce mu je puno žalosti kad vidi da se ljudi ne vole kao braća. Oni su kratkovidna bića i zbog toga brat kršćanin napada brata Židova... No za nekoliko stotina godina ljudi će se opametiti i na zemlji će zavladati mir.

Ivan se začuđeno zagleda u strca. Staro naborano lice s oštro savinutim nosom i velikim, napola slijepim očima, sjalo se od dobrote i čovječnosti. Abramo nije mnogo važnosti pridavao vanjštini. U sobici, za koju se brinula Naomi, ipak je bilo čisto i uredno.

— Čudi me što tako govoriš — reče Ivan. — Znam da si počinio mnogo zla i da su ti kršćani zadali mnogo rana.

— Rane zacijele — odvrati staraca. — Neke su bile tako duboke da sam mislio da mi je kucnuo zadnji čas. U ovoj su kući nekad obitavali sretni ljudi. Moja kćerka, Naomina majka, udala se za valjana čovjeka. Djeca su mi bila velika radost, ponos i sreća. A kad su mi kršćani ubili zeta, kćerka mi je svisnula od tuge. Ostao sam s unukom. Bila su to teška vremena. Pa ipak, ne mogu se potužiti. I sam vidiš u što je izrasla Naomi.

U sobici je neko vrijeme bilo tiho. Starac se mladiću zapilji u oči.

— A ti, kršćanine, nisi kao drugi. Promatrao sam ti lice i slušao ti glas. Dijete si mi spasio iz opasnosti. To zacijelo nisi učinio zato da je gurneš u još veću opasnost?

— Ja je ljubim i želim joj samo sreću.

— Ako je tako, sklanjaj joj se s puta. Kako je ti možeš usrećiti. Kršćanin i Židovka... Zar će ti otac ikada dopustiti da se oženiš Židovkom? Zašto joj mlado srce ispunjavaš tlapnjama? Stoga poslušaj moj savjet...

Uto se na vanjskim vratima začuje kucanj.

— Tko bi to mogao biti u to doba? — zabrine se starac.

Ivan se brzo obavije plaštem i šešir nabije duboko na oči.

— Nitko me ovdje ne smije naći — promrsi mladić. Nije me strah, ali zbog vas ... Eno, ponovo kuca ...

— Sakrit ću te u mojoj komorici — šapne djevojka. — Pođi sa mnom. Ne boj se.

Zatim otvori mala vrata i mladića drvenim stubištem povede u potkrovlje. Mala prostorija imala je jedan prozorčić koji je gledao na rijeku. Pod je bio od istrošenih dasaka, a između njih bile su pukotine kroz koje se moglo čuti sve što se govori u Abramovoj sobi.

— Ne miči se ma što se dogodilo — upozori ga djevojka. Iz kuće ćeš izići tek kad mine svaka opasnost.

Pogledavši još jednom nježno Ivana, Naomi siđe niza stube i čas kasnije nađe se u predsoblju.

— Tko je? — upita drhtavim glasom.

— Otvarajte, tako vam svega ... — odazove se zvučan glas. — Pred vratima je čovjek koji moli za milost. Dopustite mu da uđe, njemu i slijepoj djevojci koja ga prati.

— Recite mi ime ... jer bezimene ne puštamo ...

— Da ti kažem ime? Nekoć sam se zvao Elias ... a sad me nazivaju Petrus de Aranda!

S Naomininih obraza nestane i posljednja kap krvi. Objema rukama prihvati se za srce.

— Njegov brat! — ote joj se poluglasno — otpadnik!

Ali već idućeg trenutka otvori vrata ... ta čovjek je bio njezine krvi, a sjetila se i pripovijedanja o slijepoj djevojci, Petrusovoj unuci.

Kad je otvorila vrata, zapuhne je vjetar s Tibra. Mjesec je plovio među oblacima koji bi ga svako malo zaklanjali.

Na pragu je stajao čovjek sijede brade ogrnut u crni ogrtač. Uza nj je bila djevojka od kojih trinaest godina koja je ljepotom podsjećala na anđela.

— Sylvia, sad si pod sigurnim krovom — reče Petrus de Aranda mladoj djevojci ... — Ta mila djevojka otvorila nam je vrata. Ona će te voljeti i za te se brinuti.

— Uđite — pozove ih Naomi — i neka mi bude oprošteno ako sam pogriješila.

Čovjek s kratkom sijedom bradom oprezno preko praga uvede slijepu djevojku, zatim drhtavim pokretom pruži Naomi ruku.

Ona ustukne, toliko je zazirala od onih koji bi se odrekli vjere otaca. Posebice je osjećala prezir prema čovjeku koji se zbog materijalnog dobitka odrekao svega što mu je bilo sveto.

— Ti si Naomi — reče Petrus de Aranda promatrajući skladno građenu djevojku prekrasna lica. Pogled na trenutak zadrži na njenim očima i u njem se ogleda zavist. Ti si Naomi, njegova unuka. Shvaćam što mi uskraćuješ ruku ... učili su te da me mrziš, no doći će vrijeme kad ... No ne govorimo o tome. Gdje je on?

— Tko?

— Tvoj djed Abramo ... moj brat.

— Ondje u sobi. Ali ... ako vas vidi puknut će mu srce.

— Došao sam da mu se bacim pred noge i zamolim ga za oproštenje. Nekoć smo se voljeli ...

— Nije on kriv što te ljubavi više nema. Ali ja vas neću sprečavati da ga vidite. Abramo nije nikoga otjerao tko bi mu došao s kakvom molbom. Uđite, a ovo lijepo dijete neka ostane sa mnom. Nije potrebno da čuje o čem ćete razgovarati.

Zatim se okrene slijepoj djevojci, dohvati je za ruku i privuče k sebi.

— Dođi k meni, jadno dijete. — Zagrlila ju je pomilovala po kosi.

Sylvia se privije uz Naomi.

— Rado bih ostala s tobom. Dovoljno je da nekome čujem glas pa da znam da je dobar.

Petrus de Aranda dobaci Naomi zahvalan pogled, još jednom duboko uzdahne i otvori vrata prostorije u kojoj je bio stari Židov.

— Tko je ... jesi li to ti, Naomi? — upita Abramo naprežući oči. Ponovo je sjedio za stolom na kojem su gorjele svijeće. — Ah, to je neki neznanac ...

— Za tebe nisam neznanac — progovori Petrus. — Nekoć sam ti, brate, bio prirastao srcu ... zar me ne poznaješ ... ?

Raširenih ruku stade prilaziti bratu.

Abramo se naglo uspravi, i kao da je toga trenutka izrastao za cijelu glavu. Naborano lice mu se skamenilo.

— Zar mrtvaci ustaju iz grobova! — krikne prigušeno. — Ne ... ja te ne poznajem. Nalikuješ čovjeku kojem je nekoć, u onim sretnim danima, pripadalo moje srce, ali ti si ga otrovao ... Ne ja te ne poznajem ...

— Abrame, brate! — zavapio je pridošlica. — Pokopaj staru mržnju i na trenutak zaboravi da si Židov, a ja... Bog mi je svjedok koliko sam se puta pokajao... jer nisam našao sreću, već samo obmanu... san...

— Čitav život je samo jedan san — svečano izusti stari Abramo. — Pa snivaj i dalje. Ne prekidaj takve snove.

— Ne muči me, brate! Došao sam te zamoliti nešto o čem mi ovisi život.

— Ti si mene došao zamoliti! — snebivao se Abramo. — Moćni i utjecajni Petrus de Aranda, domar pape Aleksanda VI došao je nešto zamoliti prezrenog Židova Abrama?

— Riječ je o mojoj unuci Sylviji. Kako da ti u nekoliko riječi ispričam sve što se dogodilo kroz dugi niz godina otkad se nismo vidjeli. Istina, visoko sam se uspeo, pa mi je često uspjelo da i od tebe odvratim opasnost.

— Od mene?!

— Zacijelo pamtiš koliko su puta papini plaćenici provalili u židovsku četvrt da udovolje pohlepi i krvoločnosti. Uvijek su mimoišli tvoju kuću. Tvoj i Naomin život nikad nije bio ugrožen.

Abramo tvrdokorno stisne usnice.

— Od mene ne očekuj zahvalnost — procijedi starac ukočena pogleda. — Tvoja mi zaštita nije potrebna.

— Imao sam kćerku — produži Petrus de Aranda. — Ona mi je bila ponos, sve moje blago, zbog nje sam se uzdigao, skupljao blago, svačime opterećivao savjest u korist mojih gospodara, zbog čega sada provodim besane noći i ronim suze. Bog me je kaznio. Kćerka mi je jednoga dana priznala da se osjeća majkom. Zaveo ju je nekakav nitkov čije mi ime nije htjela odati. Zacijelo ga je ljubila jer ga nije htjela odati ni na samrtnom času, kad je rodila djevojčicu. Brate, zar te moja bijeda ne može ganuti! — zavapi Petrus.

— Žalim za tvojom kćerkom, izgubljenim mladim životom — mirno reče starac. — Ali, varaš se, Marane, ako misliš da je posrijedi božja odmazda. Bog se ne osvećuje. Tko je u našim knjigama pročitao tako nešto, taj se vara.

Petrxus je neko vrijeme bio shrvan bolnim uspomenama. Zatim, duboko uzdahnuvši, spusti ruku kojom je bio prekrio lice.

— Jedva sam se oporavio od udarca, kad li me snađe i druga nesreća. Mala Sylvia, dijete mog djeteta, promatrala me svojim čvrstim nevinim očima... ali me nije mogla vidjeti. Rodila se slijepa.

— Blago onome koji ne otvori oči. Barem neće gledati rugobe ljudskog života.

— Da, rodila se slijepa! — govorio je Petrus ukočena pogleda. — Dijete je svakog dana postajalo sve ljepše, a nije moglo vidjeti ni cvijeće, ni zvijezde, ništa od ljepota ovoga svijeta. Posvetio sam joj sve slobodno vrijeme, odgojio je kao malu princezju, okružio je sjajem i udobnošću. A sad je ne mogu obraniti od opasnosti koja joj prijeti. Brate našao se čovjek koji na tom slijepom djetetu hoće iskaliti svoju odvratnu pohotu. Ne pitaj me za njegovo ime. Opasna je pomisao na njega, a onaj koji ga spominje izaziva smrt. Dovoljno je da znaš da je to jedan Borgia... To ti kazuje sve.

Na Abramovim usnama zatitra umoran osmijeh.

— Dršćeš pred onim koga služiš. Zar im nisi dao život, pa i više od toga. Zar Borgie tako nagrađuju one koji im vjerno služe?

— Ne izgovaraj to ime, preklinjem te, brate. Već sam ti ionako previše rekao. Sylvia više ne smije ostati u mojoj kući. Moram je sakriti pred tim čovjekom koji vreba priliku da je odvuče u svoju zločinačku jazbinu. Ali ja nemam prijatelja ni gdje da je sakrijem. Svi oni koji se takvima nazivaju kukavni su lopovi koji od mene nešto očekuju. I tako se za besanih noći u meni učvrstilo uvjerenje da ćeš se ti, Abramo, smilovati mojoj slijepoj unuci. Pruži joj zaštitu u svojoj kući. Inače je izgubljena.

Abramo ispruži ruke kao da se brani od nečastivoga.

— Sjeme ti je prokleto, Petrus de Aranda — reče svečanim glasom. — To što je Bog odlučio dogodit će se tebi i tvojim potomcima i nijedna ovozemaljska sila neće to spriječiti. Istina, srce mi krvari kad pomislim na jadno dijete, ali i ja imam unuku izloženu opasnosti. Zar misliš da onaj napasnik što ti progoni unuku ne bi prije ili kasnije našao i put do moje kolibe? Pa da uzme ljepši, zreliji plijen, ili da nakon prve odvede i drugu?

Papin domar tupo se zapiljio u prazno.

— Unatoč svemu ja ću ti pomoći — reče Abramo.

U Petrusovu pogledu živne nada.

— U Napulju živi Rabbi Eleazar, poštovani čovjek i moj najbolji prijatelj. Pronađi ispriku i otputuj u Napulj

sa Sylvijom. Ja ću mu već sutra poslati pismo. On će djevojku uzeti u svoju kuću i čuvati je kao oko u glavi.

U domarevim očima pojave se suze radosnice. Već htjede priskočiti bratu i poljubiti ga, ali ga starac odgurne zaklonivši se rukom.

— Tvoja mi hvala nije potrebna, Marane — reče Abramo gorko. — To činim radi djeteta. A sad pođi. Ne bi bilo dobro da te zora zatekne kraj moje kuće.

— Abramo — reče Petrus duboko dirnut — ako mi već nećeš pružiti ruku, dopusti da ti se bacim pred noge i da ih izljubim. Hvala ti od svega srca... Ti i ne slutiš kako dršćem pri pomisli da bi Sylvia jednoga dana mogla pasti u ruke onom zlotvoru. Ostaj mi zdravo, brate Abramo. Bog tvojih otaca neka te štiti. Sjeti se potkatkad i mene nesretnika.

Petrus de Aranda baci se bratu pod noge, ali se on odmakne i drhtavom rukom pokaže na vrata.

Ušavši u predsoblje, Petrus ugleda Sylviju u Naominom naručju.

— Hvala ti, lijepa kćeri Izraela — reče podižući ruku na blagoslov. — Hvala ti što si se prema mojoj unuci ponijela kao sestra. Pođimo, Sylvijo, u naš dom. A sutra podveče odvest ću te iz Rima u grad na moru, među palme i ruže... Požurimo se!

Naomi odškrine vrata, kroz njih izviri, a papin domar sa slijepom unukom iziđe na mjesečinom obasjani put. Polako su krenuli obalom Tibra.

VI

Kroz sve to vrijeme u kuću su s udaljenosti od dvjesta korako netremice piljila dvojica muškaraca. Sklonište su našli u ostacima napuštene lađe.

Jedan je bio Cesare Borgia a drugi crvenobradi čovjek srednjeg stasa. S kozičava lica svjetlucale su životinjske oči. To je bio Micheletto (Mikeleto), Cesareov krvnik, Sicilijanac koji je svom gospodaru već nekoliko puta spasio život i vjerno ga slijedio poput psa. No Cesare bi ga unatoč tome potkatkad zlostavljao kao pravo pseto, što je riđebradi pokorno podnosio.

Iako je u Cesareovoj službi bio već sedam godina, Micheletto je zadržao svoju prijašnju nošnju sicilijanskih ribara: košulju od gruboga platna sa širokim rubovima, uske hlače pričvršćene okopasa širokom, prljavom crvenom maramom. Na nogama je imao visoke čizme, a na glavi šiljastu kapu. Cijelim svojim izgledom doimao se odvratno i nitko u njemu ne bi naslutio slugu iz odlične porodice.

— Micheletto — šapne Cesare — jesi li siguran u uspjeh?

— Dakako, visosti.

— Jesi li ga doista prepoznao?

— Kao vlastitu ruku. Bio je to Petrus de Aranda.

Cesare se zamisli. Što to njihov domar tu radi u kući staroga Abrama? On je, istina, još otprije znao da je Petrus u stvari pokršteni Židov, Maran, ali nikako nije mogao pojmiti zašto zalazi u židovsku četvrt vodeći sa sobom Sylviju, svoju prekrasnu unuku, u koju se on već odavno bio zagledao. No, sad je bila prilika da mu ptičicu otme.

— Micheletto, dobro otvori uši i nastoj svojom tupavom glavom shvatiti što ću ti reći.

— *Corpo di bacco!* — opsuje Sicilijanac prigušeno. — Svoga gospodara uvijek razumijem pa makar ja bio gluplji od bilo kojeg psa.

— Čim se otvore vrata, zaustavi Petrusa de Arandu i reci mu da je uhapšen.

— Imam li na to pravo?

— Imaš. Čovjek iz neposredne blizine Svetoga oca ne smije održavati veze sa Židovima. Takvi su spremni na svaki zločin.

— A zatim?

— Zatim ga otpremi u zatvor. A ja ću se za to vrijeme pobrinuti za djevojče. Dosad ju je preda mnom vješto krio. Zacijelo mu nije promaklo da mi se mala sviđa. Ali ove noći...

Uto se vrata na Abramovoj kolibi počnu otvarati.

— Tiho! — šapne Cesare. — Izlaze...

Brzo su sagnuli glave iza trošne olupine kako ih na jasnoj mjesečini oni koji budu izišli iz kolibe ne bi vidjeli. Sicilijanac potegne bodež. Koraci su postajali sve glasniji. Zatim su se čuli glasovi.

— Djede, jesu li to valovi rijeke što tako prijatno mrmore?

— Da, dijete moje. Upravo koračamo obalom. Kad vjetar dune površinom, zašume valovi.

— Pusti mi da ih slušam, djede. Stani časak!

— Ne, sad nije vrijeme. Najbolje da se što prije vratimo kući.

— Ostanimo — zamoli djevojka. — Rado bih čula što će mi valovi ispričati. Sve ima svoj glas i ja slijepa mnogo bolje čujem. Razumijem što ptice cvrkuću, što si ruže međusobno došaptavaju, čujem što pričaju daleke zvijezde, pa i ono što mrtvaci šapuću u svojim grobovima.

— Dijete moje mrtvi su nijemi.

— Tako vam se samo čini — reče Sylvia. — Ali ja znam bolje. Zar čovjek nakon smrti prestaje živjeti? Ne, mrtvaci svake noći ustaju iz grobova...

— Kakve te to misli... — snebivao se Petrus.

— ... prolaze gradom, idu cestama, šumama... Svuda su kraj nas, samo ih ti, djede, ne vidiš. Za njih ne postoje nikakve prepreke. Čamcima se voze po rijeci...

Slijepa djevojka odjednom se ukipi.

— Djede, ne čuješ li? Rijekom upravo kliže mrtvački brod... a za kormilom sjedi čovjek s nacerenom lubanjom!

— Dijete! Ti fantaziraš! — zabrine se Petrus de Aranda. — Požurimo se, Sylvia. Ti si zacijelo u groznici!

— Nijesam, djede. Ništa mi nije. Ali ja slijepa više vidim od vas zdravih. Eto... ondje se nešto kreće. Mrtvac izlazi iz Tibra, jedan od onih koje su zli ljudi bacili u vodu. Ti si mi pričao, djede da se to događa gotovo svake noći... da Borgia...

— Šuti — krikne Petrus. — Hoćeš li da nastradam! Daj mi ruku pa da krenemo.

No jedva su učinili nekoliko koraka kad li pred njih iskrsnu dvije prilike.

— Stani, Petrus de Aranda! — začuje se glas na koji domar sav protrnu. — Ne miči inače ću te probosti mačem. Micheletto, drži čvrsto djevojku da nam ne pobjegne u Tibar... svojim živim mrtvacima.

Sicilijanac brzom kretnjom zgrabi slijepu djevojku za ruku i ona od boli vrisne.

Petrus se borio s nesvjesticom. Kad je otkrio tko ga je te noći uhodio, obuzme ga užas. Znao je da se ne može nadati milosti.

— Lopove — grmio je Cesare Borgia. — Znači, noću se šuljaš Židovima. To što si prešao na kršćanstvo bila je samo komedija da se domogneš vlasti i novaca. Kako će se iznenaditi Njegova svetost kad to sutra sazna. A sad ćeš u zatvor u kojem ćeš čekati da te izvedu pred sud.

— Smilujte se, plemeniti gospodine! — zavapi jadnik gušeći se od uzbuđenja. — Otjerajte me iz službe, oduzmite mi svu ušteđevinu, ali me pustite da na miru odem sa svojom unukom. Slijepo dijete bez mene je izgubljeno.

— Za malu Sylviju ne brini — podrugljivo će Cesare. — Ja ću joj biti zaštitnik, a ti dobro znaš kad ja štitim koju mladu djevojku... ništa joj neće nedostajati.

Iz grudi nesretnog čovjeka vine se jecaj a u očima mu se pojave suze. Zatim se pridigne i drhtavim korakom počne se primicati Cesareu.

— Ona je slijepa — reče slomljenim glasom. — Učiniti zlo takvom djetetu bio bi grijeh za koji bi vas Gospod...

— Šuti, pseto jedno! — otrese se Cesare na nesretnika. — Tvoje mi prodike nisu potrebne. Micheletto, sveži mu ruke i odvedi ga u zatvor. A ti, mala, pođi sa mnom. Možda ćeš još noćas progledati i ujutro se nađeš okružena novim, nepoznatim svijetom.

— Dođi k meni, Sylvia! — vikne Petrus izbezumljeno. — Prihvati se mene. Za te će biti tisuću puta bolje ako te Cesare Borgia ubije u mom naručju nego da te drži u svome!

Sylvia se otela Sicilijancu i sva zadrhtana pripila se uz djeda.

— Otrgni je od starog — poviče Cesare.

Micheletto pokuša izvršiti naređenje, ali je zdvojnosti dala starcu nadnaravnu snagu. Čvrsto je držao unuku a i ona se opirala svom snagom.

— Pusti je, bitango — zaurla riđobradi. — Vidiš li mi bodež u ruci... Pusti inače ću ti ga gurnuti u prsa!

Pred Petrusovim očima zasja smrtonosna oštrica i iz grudi mu se ote zdvojan krik. Odjednom brzo ispruži ruku i Sicilijancu ote bodež.

— U ruke Cesarea Borgie nećeš pasti živa — dahtao je Petrus de Aranda. — Neće on otrovati tvoju nevinu dušu... Ja ću te spasiti... pa makar ti morao žrtvovati tijelo...

— Luđače, zar ćeš je ubiti! — zabezekne se Cesare i zajedno sa svojim slugom baci se na Petrusa.

Prekasno. Petrus luđačkom snagom zabode bodež u Sylvijine grudi. Iz rane je po bijeloj djevojčinoj haljini potekla krv.

— Sylvia! — zastenje nesretnik držeći u naručju djevojku na samrti. — Ti sad umireš... i ova grabežljiva zvijer neka te sad odnese u svoju jazbinu. Eto ti je, Borgia. Ona ti leži pod nogama. Učini je svojom ljubavnicom ako možeš. Ona neće osjetiti tvoje poljupce...

— Odnio je vrag — razbjesnio se Micheletto. — Lupež vas je prikratio za jednu ljubavnu noć. Dopustite da mu razbijem glavu i njegovim mozgom nahranim ribe u rijeci.

No prije nego što je Cesare dospio udovoljiti želji svoga sluge, Petrus si je presudio sam.

— Bože mojih otaca — poviče starac — oprosti mi grijehe... što sam te zatajio... i ne dodaj mojim grijesima i krv ovoga djeteta. Vječni suče, kad stupim pred tebe sudi mi pravedno, smiluj mi se... Čuj, Izraele...

— To je posmrtna molitva Židova — šapne Sicilijanac.

Valovi su se podigli kad je Tibar primio još jednu žrtvu. Cesare bijesno lupi nogom o zemlju.

— Lupež je prošao jeftino, bez muka koje sam mu pripremio. Ali sad je prekasno. Sveti otac će se morati ogledati za novim domarom. Da mi nisi potreban, Micheletto, preporučio bih tebe.

— Nisam ja za taj posao — promrmlja Sicilijanac. — Ja se bolje služim bodežom i konopcem. Osim toga, eminencijo, dobro znate da nikom neću služiti nego vama. Nego, što ćemo s mrtvom djevojkom. Najradiji bih i nju bacio za starim, ali, uzet ću svoj bodež.

Izvukao ga je naglim pokretom i iz rane je šiknula krv i krvniku okrvavila ruku. Pjevuckajući neku pjesmicu stade ruku i nož prati u rijeci.

Cesare je stajao kao ukipljen ne skidajući pogleda sa prozora na Abramovoj kolibi. U prostoriji je gorjelo slabo svjetlo.

»Što me se tiče ovo slijepo djevojče«, pokuša Cesare skrenuti misli drugim tokom. »Smrt male Sylvije ne smije biti uzaludna. Taj ludi Maran čak mi je učinio uslugu, a lijepa Naomi utišat će mi strast tisuću puta bolje od krhke Sylvije«.

Cesare se okrene sluzi i udari ga nogom.

— Hej, lijenčino, ustani!

— Što zapovijedate, eminencijo? — upita Sicilijanac stavljajući bodež u korice.

— Digni ovaj leš i stavi ga na prag one židovske kolibe. Odmah. Reci mi, Micheletto, ne počinju li idućih dana židovski vjerski praznici?

— Za tri dana — odgovori riđokosi sluga. — U svim kućama upalit će svijeće i odati se molitvama. Kako bi bilo da zamoliti Svetoga oca da siromašnom rimskom puku dopusti da pohara geto. To bi bilo dobro u ovim lošim vremenima.

— Govoriš mi iz duše, Micheletto — naceri se Cesare. — Mi ćemo započeti već danas.

U Michelettovu pogledu bljesne zloba.

— Samo recite, gospodaru.

— Čim leš ove djevojke ostaviš na pragu, pođi do obližnje krčme. Sa sobom povedi nekoliko pouzdanih momaka. Tada na sav glas optuži Židova koji stanuje u ovoj kolibi da je ubio mladu kršćanku kako bi, po običaju prokletih Židova, svoje dovratnice poškropio njenom krvlju. Vičite ulicama kako se dogodio ogavan zločin, zatim dozovi papine stražare i sve stanovnike ove kolibe, koga god u njoj zateknu, neka ulove i odvedu u tamnicu. Jesi li me razumio?

— Potpuno, eminencijo. Koga god zateknemo u ovoj straćari, završit će u zatvoru.

— Još nešto, Micheletto — dovikne Cesare. — Obavijesti me još noćas je li ta šala uspjela.

— Gdje da vas potražim?

— U Cirkusu Maksimusu. U kući Diabole, lijepe krotiteljice zvijeri.

Bilo je već skoro tri ujutro kad se Ivan počeo opraštati od Naomi. U skrovištu u potkrovlju čuo je sve što se dogo-

dilo između dvojice braće. Nije mogao odoljeti a da se djevojci ne potuži na Abrama, koji je uskratio utočište slijepoj djevojci. Naomi je djedov postupak objasnila silnom mržnjom što ju je Abramo osjećao prema Židovima koji bi se odrekli vjere otaca radi materijalnog dobitka.

Razgovarajući su sišli i starca zatekli kako spava.

— Nemojmo ga buditi — šapne mladić, još bolje se obavije plaštem i šešir nabije na čelo. — Još jedan poljubac za rastanak, draga.

Naomi ga zagrli i pruži mu usne. U trenutku kad je spustio glavu da je poljubi, iznenađeno se trgne. Noćni mir narušili su glasovi koji su se uskoro pretvorili u strahovitu viku. Zaprepašteno su se zagledali.

— Za ime boga, pa to je pred našim vratima... — usplahiri se djevojka.

Pred kućom je zacijelo bilo desetak pa i više muškaraca. Vikali su, psovali i udarali po vratima.

— Zacijelo se dogodila nekakva nesreća — izusti djevojka sa strahom u očima.

Mladić je čvršće privije uza se.

— Sakrij se, dragi. Preklinjem te, misli na sebe. Ja ću otvoriti vrata. Čini se da je rulja željna pljačke ponovo upala u našu četvrt.

— Ne, draga Naomi — odvrati Ivan odlučno. — Ja ću im otvoriti vrata. Ako ti prijeti opasnost, ja ću je odvratiti od vašega praga.

Djevojka ga htjede zadržati, ali je on već pošao prema vratima i otvorio ih.

— Ubojica... Ubojica...!

Pred kućom se već bilo okupilo stotinjak razbješnjelih ljudi. Urlali su i mahali stisnutim šakama.

— Udrite po Židovima!

— Ubijte ih! Sve im uništite!

— Umorili su mladu kršćanku! — pljuštale su prijetnje i optužbe sa svih strana.

Ivan prestravljeno ustukne. Zapilji se u mrtvu djevojku na pragu.

— Sylvia! zajeca Naomi provirivši kroz vrata. Sva u suzama klekne kraj mrtve djevojke.

— Ne dajte da vas prevare Židovkine suze — zagrmi riđobradi Micheletto. — Njima bi htjela dokazati nevinost.

Najprije ubijaju, a zatim oplakuju žrtvu. Ne, s time nas neće obmanuti. Upadnimo u kuću prokletog Židova i uništimo sve što nam dopadne šaka. Džepove napunite novcem koji su ionako ukrali kršćanima... potpalite krov....

Poziv na pljačku nije trebalo ponoviti. Micheletto se već bio pobrinuo da okupi ljude kojima je bila jedina želja da prodru u kuću i opljačkaju sve vrednije što u njoj zateknu. Desetak lupeža, među kojima je bilo i višestrukih ubojica, spremalo se da vanjskim stubama nasrne na vrata.

— Natrag — zagrmi Ivan. — Vi ste ubojice! Ovim ću mačem raskoliti glavu svakom onom tko se približi vratima!

Mladić je trgnuo mač i njime žestoko zavitlao nad glavom. Napadači su zastali u nedoumici.

— Ja sam kršćanin — nastavi Ivan — i ova je kuća pod mojom zaštitom. Upamtite to, jadnici. Uostalom, ja vam jamčim da nitko iz ove kuće nije ubio ovo jadno slijepo dijete.

— Tko ste vi da se zauzimate za Židove? — drekne Sicilijanac, bijesan zbog kukavičluka svojih pratilaca koji su tako brzo odustali od napada. — Tvrdite da ste kršćanin, a krajičkom plašta krijete lice. Zar ste tako ugledni da možete štititi Židove i mašem prijetiti čestitim kršćanima? Recite nam svoje ime pa da vidimo možemo li vam povjerovati na riječ.

— Bijedniče — zagrmi mladić. — Neće biti potrebno da kažem svoje ime, ali tvoje ću reći jer te poznajem. Samo po zlu, Micheletto, jer u Rimu nema krvoločnije zvijeri. Odlazi a sutra ću se pobrinuti da te tvoj gospodar Cesare Borgia najuri.

»Prokletstvo, prepoznao me je«, promrmlja Sicilijanac. »Vjerojatno je vrlo utjecajan, možda mi pozna i gospodara«, brzo je razmišljao Micheletto. »A što je tako kasno radio u ovoj kući... sve objašnjava ova lijepa Židovka što kleči pokraj ubijene djevojke«.

Uto se začuju povici.

— Mjesta za vojnike... Sad će Židovi dobiti svoje!

Kroz rulju se probijalo dvadesetak do zuba naoružanih plaćenika na čelu s kapetanom. Bila je to patrola koja je noću obilazila Rim. Premda im je zadatak bio da se brinu za sigurnost građana, i njihovi bi prsti često bili umiješani u pljačke i zločine.

— Natrag, rimski građani! — poviče kapetan odrešito. — Ovdje je posrijedi ubojstvo. Ha, ovdje je leš mlade djevojke. Tko ga je otkrio?

— Ja, vaša milosti — javi se Micheletto dobacivši Ivanu posprdan pogled.

Kad je osvanuo kapetan s vojnicima, mladić je lice još više zaklonio ogrtačem.

— Pričaj, kako se to dogodilo — reče kapetan.

— Upravo sam šetao obalom rijeke kad sam začuo krik. Zatim se odjednom sve smirilo, ali nakon nekoliko trenutaka otvorila su se vrata ove kuće i netko je napolje izbacio nečije tijelo. Odmah sam pomislio da je posrijedi zločin pa sam pohitao da se uvjerim. Našao sam leš ove djevojke; još se nije ohladila. Naravno, odmah sam digao uzbunu pa su se okupili ove čestiti ljudi. Svi smo uvjereni da su Židovi ove mladu kršćanku ubili zato jer im je potrebna njezina krv za predstojeću vjersku svetkovinu.

— Tko stanuje u ovoj kući? — upita kapetan.

— Stari Abramo i njegova unuka — oglasi se nekoliko prisutnih.

— A ovaj gospodin — nadoveže Micheletto pokazujući na Ivana — koji je ove noći također bio u ovoj kući, povukao je mač u obranu Židova i zaprijetio svakome tko se bude približio vratima.

— Zar i meni? — nakostruši se kapetan i prekoračivši mrtvu djevojku stade se uspinjati stubama. — Da vidim hoće li taj gospodin i meni zaprijetiti mačem?

— Nikad se oružjem ne opirem zakonu — reče Ivan zaklanjajući još više lice. — Ali, kapetane, ja vas upozoravam da ovom riđobradom lopovu ne povjerujete ni jednu jedinu riječ. Ja vam jamčim da je sve što je maloprije rekao jedna velika laž i da stanovnici ove kuće nisu počinili ovaj gnusni zločin.

— Jamstvo ne vrijedi ako jamac ne kaže svoje ime.

Ivan se sagne do kapetanova uha i šapne mu nekoliko riječi. Istodobno malo odmakne plašt tako da mu se kapetan načas mogao zagledati u lice.

Odmah se trgne natrag a lice mu poprimi izraz velikog iznenađenja.

— Podignite leš i odnesite ga! — brzo zapovijedi svojim ljudima. — Prepustimo sudu da riješi ovaj slučaj ... Ali jedno je sigurno: djevojčini ubojice nisu u ovoj kući.

Nakon tih riječi podigne se prigušeni žamor. Kapetan naredi svojim ljudima da svjetinu rastjeraju helebardama.

Razočarani, ljudi su se razišli gunđajući. Kapetanovi ljudi odmah su pribavili nosiljku na kojoj su odnijeli leš mlade djevojke.

Kapetan plaćenika na rastanku se duboko poklonio pred Ivanom i obećao mu da će do zore pred kućom ostaviti stražara kako bi spriječio rulju da ponovo ne pokuša opljačkati kuću.

Naomi se jecajući oprosti od svog dragana ogrlivši ga rukama oko vrata.

— Zamisli da je to bio samo težak san — pokuša je miriti mladić. — Sva sreća da je djed sve to prespavao.

— Bogu budi hvala — jecala je djevojka — što nije pustio da se starac probudi. Od mene nikad neće saznati da je nesretna Sylvia, kojoj je pod svojim krovom uskratio gostoprimstvo, ubijena na pragu njegove kuće. To bi ga mučilo do kraja života. A ti si nas spasio, mili moj. Objasni mi, kako ti je uspjelo da kapetana tako brzo uvjeriš u našu nevinost? Kako se pred tobom samo klanjao, kako te samo ponizno pozdravio? Zar si u Rimu tako poznat i moćan da te slušaju i papini oficiri?

— Ja sam samo tvoj Ivan — odgovori mladić nježno stisnuvši djevojčinu ruku — a to što sam kapetana uvjerio u vašu nevinost mogu zahvaliti samo nebesima. Već sviće. Zaključaj vrata i prilegni. Spavaj mirno jer vam više ne prijeti opasnost. Zbogom!

Zagrlili su se za rastanak i Ivan nakon toga siđe stepenicama. Ali put je nastavio tek onda kad se uvjerio da je Naomi za sobom zakračunala vrata.

Tad se brzim korakom zaputio prema Vatikanskom brdu.

Da se pred kućom zadržao minutu-dvije dulje, začuo bi krik koji se oteo iz Naominih grudi kad se vratila u kuću. Pred svojom starom policom sjedio je stari Abramo u svom stolcu staklenih, poluotvorenih očiju.

Više nije bio među živima. Preselio se u vječnost.

VII

Alfonso od Aragona čekao je iduće noći sa čežnjom u srcu na vrtnim vratima gostionice glasnika kojeg mu je obećala poslati tajanstvena Ciganka. Ali oni nije došao. Princ je cijele sate zurio u sjajnu, mjesečinom obasjanu noć. Srce mu je udaralo grozničavo. I najmanji šuštanj u blizini vrta ispunio bi ga slatkom nadom da će se pred njim pojaviti Fandangin glasnik. Približavala se zora. U grmlju su već cvrkutale ptice kad se Alfonso, potišten i razočaran vratio u svoju sobu.

Manfredo je hinio da spava. Cijele noći nije mogao stisnuti oka jer je bio zabrinut zbog prinčeve pustolovine.

S Alfonsom ga je vezalo dugogodišnje prijateljstvo i on ga je kroz to vrijeme dobro upoznao. Znao je da bi ga svakim prigovorom još više potakao da izvrši svoj naum. Iz iskustva mu je bilo poznato da zaljubljeni ne slušaju savjete dobrih, iskusnih prijatelja. Jer ljubav spopadne čovjeka poput groznice, razmišljao je Manfredo, i bolesniku treba vremena da se oporavi. Zbog toga se Manfredo čuvao da toga dana Alfonsu ijednom riječi spomene tajanstvenu Ciganku, premda je znao da je Alfonsovo srce njome ispunjeno.

Alfonso prvi povede razgovor o tome i ispriča prijatelju što se dogodilo između njega i Ciganke u vrtu iza krčme. Fandangino lice, koje je časak vidio otkriveno, opisao je zanosom pravog pjesnika.

— Ah, prijatelju moj! — zanese se mladi Napuljac. — Da si je samo vidio ... da si joj se zagledao u prekrasne tajanstvene oči, shvatio bi zašto sada izgaram od čežnje i jedva čekam da padne noć.

— Dragi moj prinče — reče Manfredo — nije mi na kraj pameti da ti prigovaram. I na mene je njena ljepota ostavila dubok dojam, ali smatram svojom dužnošću da te upozorim. Nikad ne smetni s uma da si u Rimu, gradu galantnih ali često i opasnih događaja. Zar se još nisi zapitao zašto se ova Ciganka nenadno pojavljuje s krinkom na licu?

— Ona je tako lijepa da se ne usuđuje otkriti lice. I ovako trpi od napasnika oduševljenih njenim stasom koji poduzimaju sve kako bi zadobili njenu naklonost. A tek da joj vide lice ... ! Sjećaš li se one Sais koju su pozvali pred sud najstarijih građana grada pod optužbom da zavodi mladež? Ona se obranila samo jednim pokretom: spustila je koprenu i starci su joj pali pred noge.

Manfredo se osmjehne.

— Odabrao si dobru usporedbu. Sais je bila grčka hetera.

U Alfonsovim očima bljesne srdžba.

— Zabranjujem ti da tako govoriš o Fandangi. Pa kad bi i bila hetera? Zar ne živimo u vrijeme u kojem se oltari Afroditi podižu upravo u palačama bogataša i odličnika? Ako jedna Lukrecija Borgia, papina kći, može se naslađivati užicima i po volji mijenjati ljubavnike, tko da zamjeri jednoj Ciganki da prodaje svoje draži kojima ju je priroda bogato darovala. Uostalom, Fandanga nije takva. Njene vatrene oči bile su pune čežnje, one čiste plemenite čežnje samo za jednim, odabranim muškarcem. A taj sam bio ja.

Manfredo slegne ramenima.

— Vidim da si sav u ljubavnoj groznici. Nemam namjeru da te liječim jer u moje lijekove ne bi imao povjerenja. Prepustimo prirodi da učini svoje. Kad budeš uvidio da si svoju sklonost poklonio nedostojnoj ženi, smirit ćeš se. Nego ... nije li opasno da se bez ustručavanja povjeravaš ženi koja uza se nosi otrovan bodež i njime se služi kao smrtonosnim oružjem?

— Njime se brani protiv bezobraznih napasnika — reče Alfonso. — No o tome dosta, Manfredo. Čekat ću glasnika i ove noći, a ako ne dođe, i slijedeće.

— Na zaručnicu si posve zaboravio — nabaci Manfredo.

Mladi princ oneraspoloženo nabere čelo.

— Što će reći lijepa Lukrecija kad sazna da joj je zaručnik već trideset i šest sati među rimskim zidinama i umjesto da dođe k njoj, sav je zaokupljen nekakvom Ciganskom, uličnom plesačicom? Upozoravam te, Alfonso. O Lukreciji znamo i to da je vrlo osjetljiva. Jao onome tko joj zapne za oko, a on je prezirno odgurne. Taj je osuđen na smrt.

U pogledu mladoga princa bljesne odlučnost.

— Ne bojim se ni Lukrecije ni njezinih. Na Borgie su me već upozorili. Pogotovo valja biti oprezan na njihovim gozbama. Mnogi je gost u njihovoj palači popio svoj posljednji vrč vina.

— Da ... ali kako ...

— Lukreciju zacijelo i neću vidjeti. Ako se danas ili sutra ne sretnem s Fandangom, napustit ću Rim, vratiti se svojoj pratnji i krenuti kući.

Manfredo duboko uzdahne vrteći glavom.

— Da je po mome, krenuli bismo odmah. Slutim da nas u ovom gradu ne čeka ništa dobro. U svakom slučaju ne mičimo se iz gostionice jer zadrhćem pri samoj pomisli da bi nas na ulici netko mogao prepoznati i o našem dolasku obavijestiti Borgie.

Tako su dočekali večer. Jeli su u svojoj sobi a otac Filip se nije mogao dosta načuditi dvojici odličnih gostiju koji se nisu micali iz svoje sobe ne mareći za zabavni život velikog grada. Ponudio se da će ih sam povesti i obećao im pokazati tajne o kojima i ne sanjaju, a koje su dragocjene uspomene svakom mladom čovjeku. Među ostalim je spomenuo i krotiteljicu zvijeri Diabolu koja nastupa u obnovljenom Cirkusu Maksimusu. Premda je Etiopljanka, ona je jedna od najljepših žena koje je Rim ikad vidio. Poznata je čitavom Rimu, a svjetina je u cirkusu slavi svako veče. Čak i Cesare Borgia, najmlađi među kardinalima, leži joj pod nogama. Stavio joj je na raspolaganje jednu svoju palaču i obdario je gotovo kraljevskim blagom.

— Cesare je već nekoliko tjedana svake noći gost te žene — nadoda gostioničar. — Nijedna ga nije tako dugo vezala uza se. Tko god hoće nešto postići bilo kod kardinala bilo preko njega kod Svetog oca, najbolje će učiniti ako za posredništvo nagovori Diabolu. Dakako, lijepu posrednicu valjat će nagraditi zlatom i draguljima. Eto vidite, gospodo, kako u Rimu kojim vladaju Borgie lijepa žena može steći bogatstvo i moć. Važno je da uza se priveže jednoga člana svemoćne porodice.

Na Alfonsovi musnama zatitra preziran osmijeh, a Manfredo otpremi brbljavog gostioničara iz sobe.

Alfonso se oko ponoći oprosti od prijatelja stisnuvši mu ruku. Manfredo nijednom riječi nije pokušao da ga zadrži znajući da bi mu sve bilo utaman.

Sutradan ujutro bio mu je dovoljan jedan pogled na prijateljevo lice pa da se uvjeri da je mladić ponovo doživio razočaranje. Fandangin glasnik ni ove noći nije dolazio, i princ je bio blijed i neraspoložen.

Alfonso je od nestrpljiva iščekivanja gotovo obolio. Pred večer trećega dana osjetio je čak laku groznicu. Oči su mu čudno blještale, a ruke su mu bile vruće i suhe.

»Približava se krizi«, mislio je Manfredo. »No sutra će se zacijelo početi oporavljati. Uvjeren sam da će i noćas uzalud čekati pred vrtnim vratima. To će ga uvjeriti da je imao posla s varalicom«.

Došla je i treća večer. Nad Rim se spustila krasna, zvjezdana noć.

Dvanaest udaraca s crkve sv. Petra objavilo je ponoć. Alfonso se nemirno šetao vrtom. U ulici u kojoj je bila gostionica vladala je mukla tišina. Utihnula je i glazba koja se do ponoći čula iz daljine, a više se nisu čuli ni koraci okašnjelih ljubavnih parova.

Prošlo je pola sata. Alfonso postade još nemirniji. Odjednom u blizini vrata začuje korake. Dječak u dronjcima zviždukao je nekakvu uličnu pjesmicu.

Ugledavši odrpanca, mladi princ razočarano zavrti glavom.

— Opet ništa ... — promrmlja.

Dječak zastane kod vrata i prigidne se na prste. Alfonso se maši za kesu misleći da prosjak zacijelo očekuje milostinju. No tada dječak izgovori samo jednu riječ koja maldića ispuni zadovoljstvom.

— Fandanga!

Alfonso odmah otvori vrata i priđe dječaku.

— Zar te šalje, Fandanga? Ciganka? — upita odrpanca prigušeno. — Jesi li ti glasnik kojeg očekujem?

— Jesam, gospodine. Fandanga vas čeka. Pođite za mnom.

— Vrlo dobro. Vodi me.

Dječak se malo kolebao. Zatim iz džepa izvuče crnu maramu.

— Oprostite, gospodine, ali Fandanga mi je naložila da vam svežem oči. Ona vjeruje vašoj viteškoj riječi da nećete pokušati skinuti maramu dok vas ne dovedem na određeno mjesto.

— Dajem riječ. Veži mi oči.

Mladi Napuljac prigne glavu kako bi mu dječak mogao svezati oči. Posao je bio dobro obavljen. Alfonso nije mogao vidjeti ni tračka svjetla. Dječak ga zatim odmah prihvati za ruku i povede, kao da se boji da se mladić ne predomisli.

Ali ta dječakova zabrinutost bila je posve suvišna. Da je Alfonso i znao da ga na tom putu vrebaju opasnosti, bez oklijevanja bi se odazvao Ciganskinu pozivu. Ni na um mu nije padala da bi mu netko mogao postaviti zamku. Ljubavnom glasniku prekrasne Ciganke povjerio bi se i nenaoružan i vezanih ruku.

Put je zacijelo vodio kroz puste ulice jer bi do Alfonsa pokatkad tek iz daljine dopro korak kojeg zakašnjelog prolaznika. Nije mu promaklo da su se zaputili u gornji dio grada, sve češće preko kamenih stuba.

Tako su išli oko četvrt sata. Alfonso pod nogama osjeti promjenu. Sad su koračali po glatkom, izbrušenom pločniku. Činilo mu se da idu prolazom preko dvorišta kakve palače.

Tad mu se pak učini da se prevario. Nešto mu je kazivalo da mu je krov nad glavom. Netko je pred njem otvarao vrata.

— Buditi oprezni gospodine — začuje glas svoga vodiča. — Pripazite na stepenice.

Zatim ga zadahne omamljujući mirs. Zacijelo se nalazimo u vrtu, pomisli. Učinilo mu se da čuje i šuštanje lišća.

— Zar još nismo stigli? — upita tiho.

— Još malo, gospodine. Uskoro ćete vidjeti Ciganku Fandangu.

Alfonso se odjednom trgne i nehotice pograbi držak mača. Nije li čuo zveket oružja . . . helebardi? Zatim je ponovo bilo tiho, kao u kakvoj crkvi. Možda ih je mimoišla noćna ophodnja, pokuša Alfonso objasniti zveket oružja.

Odmah zatim začuje prskanje vode iz vodoskoka, potom i tiho šuškanje zastora. Pod nogama osjeti nešto meko. No- »Što to znači?« iznenadi se mladi Napuljac. »Zar put do Fandange vodi po skupocijenim sagovima?«

Uho mu ponovo zamijeti zveket oružja, zatim i korake. ge su mu propadale u sagove gotovo do gležnja.
Ispred njega otvorila su se velika vrata, što je osjetio po slabom svjetlu koje mu je prodrlo ispod zavoja. Tada začuje tihu glazbu. Jasni, zvonki glasovi pjevali su pjesmu ljubavi. O ružama, sreći i blaženstvu . . .

Uto mu sa očiju padne zavoj.

Isprva je zbog jakog svjetla morao sklopiti oči. A kad se malo privikao na promjenu, u prvi mu se mah činilo da sanja, da se prenio u carstvo priča.

— Dobro nam došao, prinče od Aragona — začuje starački glas pošto je utihnula glazba i pjevanje. — Gospodin i njegovi anđeli, koji su vas ovamo dopratili, neka vas štite i ubuduće. Pozdravlja vas papa Aleksandar i njegovi sinovi, pozdravlja vas Lukrecija, njegova kći i vaša zaručnica.

Mladiću se od zaprepaštenja ote prigušeni krik. Raskolačenih očiju gledao je neočekivani prizor.

U golemoj dvorani, kojoj su strop pridržavali zlatni stupovi i koja je bila osvijetljena tisućama svjetiljka, Alfonsov pogled privuče raskošna estrada. Tri stepenice vodile su do pape oko kojeg su se okupili sinovi, kardinali i dvorjani.

S obiju strana klečali su paževi i držali divno naslikane grbove Borgia, bikove s srebrnim štitovima. S balkona od cedrovine visjeli su prekrasni sagovi i svilene tkanine, a između njih zastave Borgia i Aragonske kuće te gradova Rima i Napulja.

Na balkonu što se protezao oko cijele dvorane smjestilo se birano rimsko društvo, samo najugledniji pripadnici Borgiama odane aristokracije. Prekrasne žene otkrivenih leđa bile su obučene u raskošne haljine od baršuma i svile pripijene uz tijela.

Alfonso od Aragona stajao je zbunjen usred sve te raskoši, na granici između sna i jave. Odjednom se našao među ljudima koje je namjeravao izbjegavati poput najljuće bolesti.

Ako je to i bio san, Alfonso toga trenutka nije poželio ništa drugo nego da se nikad ne probudi. Sjaj i raskoš nisu ga se doimali, na njih je bio navikao. Svu mu je pažnju privukla mlada žena odjevena u bijelu, biserima ukrašenu haljinu, prekrasna lica s nasmiješenim crvenim usnama i divnim očima koje su krile sve zagonetke ljubavi i života. Njeno lice privlačilo ga je poput magneta, u njemu pobuđivalo najslađe uspomene, jer je to bilo ono isto lice, one iste oči, što ih je bio ugledao prve noći kad je stigao u Rim.

Zar mu se pomela pamet, ili ga je opilo slatko vino . . . ! Ne, nije to bila obmana. Gore kraj pape, moćnoga starca s ribarskim Petrovim prstenom na ruci — ondje je stajala Ciganka Fandanga.

Bilo mu je kao slijepcu koji je odjednom progledao.

Ta divna, zavodljiva djevojka, crnokosa i blijeda, što se uza nj bila privila sva zadrhtala i nježno ga poljubila, ta tajanstvena Ciganka s krinkom koja je pred rimskim pukom po trgovima i ulicama izvodila strastvene plesove, koja je

svakog muškarca koji bi joj se približio s pohotom u očima ugrožavala otrovnim bodežom, ta lijepa Fandanga bila je u stvari Lukrecija Borgia, kći Aleksandra VI, rastavljena supruga Sforze, grofa od Pesara.

Alfonso unatoč tome nije pobjegao. Pogled mu je bio prikovan za omraženu Lukreciju dok je poput mramorna kipa stajao usred raskošne dvorane.

Fandanga ili Lukrecija... svejedno. U tih nekoliko trenutaka, dok je bio prepušten sebi, mladi je Napuljac shvatio da je za sva vremena dušom i tijelom vezan za tu ženu.

Uto zaore fanfari, a paževi koji su dotad nepomično klečali odjednom ožive, siđu niz stepenice i opkole Alfonsa držeći iznad glava srebrne štitove. Tada, koračajući između dva herolda odjevena u boje Borgia, Alfonsu se približi meštar ceremonija, biskup Brukhart, duboko se pokloni, a kad se u dvorani stišao žamor, progovori:

— U ime Njegove Svetosti pape Aleksandra, vrhovnog poglavara kršćanstva kojeg je Isus Krist postavio svojim zamjenikom na zemlji, kneza nad knezovima i kralja nad kraljevima pozdravljam vas, prinče Alfonso od Aragona, vojvodo od Bisellija i pozivam vas da me slijedite pred lice Njegove Svetosti.

Ponova se bučno oglase fanfare, bubnjevi i cimbala. Biskup povede blijeda mladića do stepenica estrade.

Dvoranom prohuji žamor; žene i djevojke na galerijama dobacivale su jedna drugoj značajne poglede. Pristala prinčeva pojava brzo je osvojila srca plemenitih Rimljanki.

Alfonso se već našao pred čovjekom od kojeg je dobrim dijelom ovisila sudbina Evrope, pred onim Borgiom koji se uspio tako uzdignuti da ga nije mogao nadvisiti ni jedan smrtnik.

Alfonso do tog trenutka nije papu osobito štovao. Čak ga je mrzio zbog njegove politike, podmukle diplomacije i požuda. Pa ipak se sad spusti na zlatom izvezeni grimizni jastuk pred papinim nogama, sagne glavu i usnama dotakne svilenu papuču svemoćnog starca.

Papa se lagano pridigne sa svog zlatnog naslonjača. Raširi staračke ruke nad mladićevom glavom i dok ga je blagoslivljao u dvorani nasta tajac.

— Zagrli me, sine moj — prozbori Aleksandar VI svečanim glasom. — Još jednom te pozdravljam kao izabranika svoje drage Lukrecije, kao milog zeta i od danas člana naše porodice. Ta će veza biti sklopljena sporazumno s tvojim uz-

višenim stricem napuljskim kraljem Federigom, i neka donese blagoslov objema kućama.

Papa privine Alfonsa k sebi, a zatim mladićevu ruku stavi u desnicu koju mu je pružila Lukrecija blago se osmjehujući. Alfonsovim tijelom prostruji slatki drhtaj. Duboko se nagne i Lukreciji poljubi ruku, najprije desnu potom lijevu.

Kroz tamne trepavice njezinih napola sklopljenih očiju mogao je zapaziti da se i ona jedva savlađivala da mu pred čitavim svijetom ne padne u zagrljaj, da ga ne počne ljubiti kao što je to radila prije tri noći pod starom maslinom u vrtu gostionice. Grudi mu ispuni neizrecivo blaženstvo.

— A sada, sine moj — prene ga starčev glas — pozdravi i moje sinove, odsad tvoje najbolje prijatelje: moga starijeg sina don Juana, vojvodu od Gandije i kardinala Cesarea, moga mlađeg sina.

Don Juan priđe gostu s prirodnom srdačnošću, ljubazno mu stisne ruku i zagrli ga.

— Raduje me što te mogu nazvati svojim bratom — šapne mu. — O tebi sam čuo samo lijepo i dobro.

— I ja tebe, don Juane, pozdravljam iz sveg srca, — reče Alfonso. — Neka nas odsada uvijek veže povjerenje, najbolje jamstvo bratskog prijateljstva.

Alfonsu zatim priđe Cesare. Na sebi je imao odjeću od ljubičaste svile, na glavi mu je bio crveni kardinalski šešir sa zlatnom vrpcom a ogrnut je bio grimiznim ogrtačem opšivenim hermelinom, što zapravo i nije pristajalo njegovoj svećeničkoj odjeći.

— Kad rođaci po krvi sklapaju vezu — reče Cesare grleći Alfonsa — tad su suvišne sve riječi i uvjeravanja. Odsad smo iste krvi, istog plemena. Vojvodo od Bisellija, ti postaješ članom jedne porodice koja je u svemu bila složna. Sve grane crpe snagu iz korijenja: budi pozdravljen, brate moj.

Premda su to bile tople riječi dobrodošlice, Alfonso je ipak osjećao da dolaze iz hladna srca. Pri tom mu se učinilo da iz očiju koje su ga naizgled promatrale prijateljski, vrcaju iskre mržnje, nepovjerenja i neprijateljstva. Ali odmah se razuvjeri. Zašto bi ga Cesare mrzio, zašto bi mu zavidio?

Za razmšljanje mu nije preostalo mnogo vremena. Fanfare su najavile da je službeni dio svečanosti završen i papina obitelj se povukla. Za tu noć bio je predviđen banket na kojem će se proslaviti zaruke.

Najprije su u svečanoj povorci krenuli do male kapele. Misu je služio sam papa, izgovorivši tom prilikom molitvu za sretnu budućnost mladog para.

Lukrecija i Alfonso stajali su jedno kraj drugoga držeći se za ruke. Još im se nije pružila prilika da izmijene ijednu riječ.

Alfonsu nije ni za vrijeme gozbe uspjelo da od Lukrecije dobije bilo kakvo objašnjenje. A toliko je žudio da s njom ostane nasamo barem nekoliko časaka. Još ga je razdirala sumnja: jesu li Fandanga i Lukrecija jedna te ista osoba? Ili je samo riječ o nesvakidašnjoj sličnosti?

Ne! Takva sličnost ne postoji. To je shvatio kad joj je prepoznao glas. Bio je to onaj isti kojim mu je Ciganka doviknula: »Ljubim te!«

Kad mu je stisnula ruku, osjetio je isti onaj prsten kojim je Ciganka prihvatila njegovu kad mu je počela gatati. Alfonsu je sad sve sinulo... Lukrecija ga je prepoznala po prstenu i tako mu je lako mogla proreći što mu predstoji.

Sjaj prostrta stola u velikoj blagovaonici uvjerio je Alfonsa u bogatstvo Borgia. Premda je i sam bio kraljev sin, nije se mogao sjetiti da je ikad vidio stol na kojem bi bilo toliko dragocjenog zlatnog i srebrnog posuđa. Svaki komad na stolnjaku od damaska dao je uz to i neprocjenjivu historijsku vrijednost koja se nije mogla izraziti novcem. Po stolu se među mirisnim ružama svjetlucalo drago kamenje. Stolice od grimizne svile i sa zlatnim naslonjačima koji su bili ukrašeni vijencima od ruža. Iza svakog stajala su dvojica slugu u odori papinske boje, spremni da posluže gosta koji će ondje sjesti. Dvorana je bila dugačka prostorija sa sedam prozora i visokim svodom, na kojem je bila naslikana Kristova posljednja večera. I na zidovim je bilo prekrasnih slika koje su prikazivale događaje iz Evanđelja.

Aleksandar VI bio je izvanredno raspoložen. Zabavljao se poput kakva mladića, a osobito se često obraćao svom sinu ljubimcu don Juanu. Dakako, nije zanemario ni Alfonsa. Razgovor se poveo o ljepotama Napulja, koji se papi više sviđao od Rima. Papa je spomenuo Napuljce kao vjerne sinove crkve.

— Unatoč tome — nadoda papa — ne bih htio da Lukrecija ode daleko. Ti ćeš se, sine moj, morati pomiriti s tim da u budućnosti Rim nazoveš svojom domovinom, premda sam uvjeren da će ti srce čeznuti za lijepim Napuljem. Ali

Lukrecija će se pobrinuti svojom ljubavlju da zaboraviš bivši dom.

— Uzvišeni oče — reče Lukrecija. — Mislim da je čovjeku prava domovina srce koje ljubi i koje njega ljubi. Alfonso će takvu domovinu naći u mome srcu.

Nakon tih riječi duboko pogleda mladog čovjeka u oči.

— Ovdje je vruće — tiho šapne Alfonsu. — Zaželjela sam svježeg jutarnjeg zraka da mi ohladi čelo. Vani već sviće i čujem cvrkut ptica. Mili, hoćeš li me otpratiti u vrt.

Alfonsa je poziv toliko oduševio da bi je najradije zagrlio. Konačno će biti sami i moći će porazgovarati u četiri oka.

Lukrecija ustane i šapne mu:

— Ostani još minutu-dvije, zatim me slijedi. Pripazi na koja ću vrata izići. Naći ćeš me na podnožju stuba iza tih vrata.

Nitko je nije zadržao jer su svi bili zaokupljeni temom koju je u razgovoru nabacio Cesare. Kardinal je ispričao Svetom ocu da se prije dvije noći u židovskoj četvrti dogodio strašan zločin.

Pred kućom nekog Židova Abrama nađen je leš mlade kršćanke. Zacijelo je riječ o ubojstvu koje su Židovi počinili u svom religioznom fanatizmu. Njihov praznik Pasha je pred vratima, a poznato je da Židovi onda počinjaju slične zločine.

Papa Aleksandar se namršti.

— Ubojica ne smije izbjeći pravednoj kazni — poviče — Zacijelo su ga odmah uhvatili.

— Nisu. U tom i jest problem.

— Kako? — iznenadi se papa. — Jesu li ubojice poznate?

— Jesu. Na mjesto događaja došao je i kapetan vaše garde, Sveti oče, vidio je mrtvo tijelo ali kad je s vojnicima htio prodrijeti u židovsku kuću, odjednom su se otvorila vrata i nepoznati čovjek visoka stasa, zaogrnut plaštem i brižno krijući lice, prišao je kapetanu i šapnuo mu nekoliko riječi...

— I...?

Cesare slegnu ramenima.

— Kapetan se duboko poklonio neznancu, pustio na miru ubojice i naredio vojnicima da sklone mrtvo tijelo, a narod koji je u pravednom gnjevu zahtijevao da se Židovi kazne dao je rastjerati. Čak je oko kuće postavio stražu ka-

ko svjetina ne bi učinila štogod nažao stanovnicima te židovske kolibe.

— Čast tvojim riječima, eminencijo — reče papa — ali tvoj izvještaj upravo je nevjerojatan. Ne mogu vjerovati da se koji od mojih kapetana toliko zaboravio i ubojice ostavio nekažnjene, posebice kad je riječ o omrznutim Židovima. A koji je to stranac naveo kapetana da zanemari svoju dužnost?

— O tome nisam, na žalost, mogao povesti nikakvu istragu — odgovori Cesare — iako nisam bio ništa manje ogorčen od vas, dragi oče. Kapetani papinske garde odgovorni su samo Svetom ocu, a ja bih kapetanovu krivnju mogao ispitati samo uz izričitu zapovijed Vaše Svetosti. Tako bih možda saznao tko je taj neznanac koji se založio za Židove.

— Malatesta — poviče Aleksandar.

Na drugoj strani stola ustane mršav muškarac tridesetih godina, prerano ostarjela, naborana lica. Odmah je pohitako k mjestu na kojem je sjedio Sveti otac.

— Malatesta — naredi papa svom tajniku. — Ispostavi njegovoj eminenciji punomoć da povede istragu i otkrije krivce zločina koji se prekjučer dogodio u židovskoj četvrti. Odmah.

Malatesta se pokloni i ode. Vratio se već nakon nekoliko minuta sa savijenim dokumentom na kojem je bio pričvršćen papinski pečat.

Dokument je predao kardinalu uz duboki poklon. Zadovoljno se osmjehujući, Cesare ga spremi pod svilenu odjeću. U tom trenutku digne se Alfonso od Aragona. Cijelo vrijeme dok je Cesare papi opisivao događaj u židovskoj četvrti, on je razgovarao s don Juanom. Nije mu promaklo da je vojvoda od Gandije nekako čudno odgovarao na njegova pitanja. Činilo se kao da ga sluša samo napola nagnuvši glavu u stranu, i da je veći dio pažnje posvetio Cesareovu izvještaju.

Alfonso se ispriča don Juanu s nekoliko riječi i požuri se k vratima kroz koja je izišla Lukrecija. Iza njih se nađe na zavojitom stubištu kojim se silazilo. Otvorivši vrata na dnu stepenica, osjeti hladni jutarnji zrak. Našao se u lođi iznad vrta sagrađeno jod kanarskog mramora i svom obraslom divljim ružama.

Pokraj sebe začuje glas:

— Mili moj!

Po glasu je prepoznao Lukreciju. Odjekivao je srdačno i zvonko poput srebrnog zvona.

— Mili moj prijatelju!

Okrenuo se i ugledao je nasmiješenu.

— Sami smo — reče ona tiho — Prvi put kao vjernik i vjerenica. Znam, mili moj, da te muče mnoga pitanja. Sve se izmiješalo: sumnja, ljubav, požuda, strah i čežnja. Imaš pravo da me pitaš a ja sam dužna da ti odgovorim. Stoga sam te pozvala ovamo da budemo nasamo. Sjednimo na onu klupu.

Ali Alfonso ju je netremice promatrao prekrštenih ruku na prsima. Zatim muklo upita:

— Jesi li ti doista Lukrecija Borgia?

— Jesam.

— Kćerka onog starca kojeg nazivaju Sveti otac? Kći Aleksandra VI, najmoćnijeg čovjeka u zemlji?

— Da, njegova sam kći.

— I bila si supruga Sforze, vojvode od Pesara?

— Jesam.

— Onog istog Sforze kojem prijeti opasnost od tvoje obitelji, tako da se jedva jedvice spasio pobjegavši noću iz Rima?

— Ja sam mu pomogla da pobjegne. Sažalio mi se. Bili smo vjereni od djetinjstva, ali on mi u pravom smislu nikad nije bio suprugom. Vezala nas je samo prisega pred vjenčanim oltarom, no te sam zakletve oslobođena. Sveti otac proglasio je brak nevažećim.

— Znači, ti si Sforzi spasila život. Zar te na to nije nagnala ljubav?

— Ljubav? Bio je to isti osjećaj kao kad netko otvori vrata psetu koje zavija i hoće izaći. Ne znam, možda je posrijedi bila sućut. Nisam htjela sudjelovati u zločinu prema još nedoraslom dječaku.

Alfonso ju je neko vrijeme promatrao bez riječi.

Lukrecija Borgia — izusti kao zanesen. — Ali ti si i Ciganka Fandanga, zar ne? Kako je to moguće?

Žena s crnim uvojcima privuče ga k sebi na klupu i posjedne na meke svilene jastuke.

— Da, ja sam i Ciganka Fandanga. To je jedan moj hir i ništa više. Htjela sam upoznati noćni Rim pa sam se pod krinkom kretala posvuda. Bodežom sam se morala braniti od napasnika. Prolazila sam kroz kaljužu, ali sam ostala

čista. A sad čuj me, vojvodo od Bisellija, što ću ti reći. — Glas joj se odjednom izmijenio kao da je donijela presudnu odluku. — Čuj što će ti reći Lukrecija Borgia koju si do ovoga trenutka prezirao, ta žena o kojoj se govore najstrašnije stvari, kako ocu i bratu pomaže u politici i nasiljima. Ta ista ocrnjena Lukrecija leži sada pred tobom i skrušeno te moli za ljubav. Ti si prvi muškarac za kojim je usplamtjelo moje srce... Vojvodo od Biselija, ako nećeš ili me ne možeš ljubiti... ubij me. Ako pak hoćeš da živim, stisni me u zagrljaj i nazovi me svojom ženom.

Spustila mu se pod noge i obujmila mu koljena. S tamnih uvojaka koji su joj padali po golom potiljku podigao se omamljujući miris Ciganke Fandange.

Lukrecija se odjednom trgne. Zabaci glavu i zagleda se mladiću u oči.

— Ne, nemoj me još ljubiti. Najprije saslušaj moju ispovijed. Prevarila sam sve muškarce koji su mi dosad govorili o ljubavi, pa i one koje sam uslišala. Istina, nisam takva kakvom me je svijet ocrnio, ali te ipak nisam dostojna. Upoznat ću te sa svojim grijesima i manama, i ako me ljubiš, izvest ćeš me na pravi put. Otvorit ću ti svoju dušu.

Zatim je lice prekrila rukama.

— O jadna Lukrecijo! — nastavi sa suzama u očima. — Gdje ti je ponos i odluka da budeš iznad svih drugih? Sad kad si samo žena koja ljubi, koja voljenome hoće položiti račun za svoja djela. Hoćeš li me saslušati, Alfonso? Hoćeš li saznati zbog kakvih se djela svoje rane mladosti optužujem. Stalo mi je do toga da se pred tobom opravdam.

Na trenutak je zastala, zatim se zagledala u daljinu i nastavila mirnije:

— Otac mi je postigao ono što je naumio uglavnom zahvaljujući željeznoj energiji. Na tom putu nije zazirao ni od lešina. I mnome se često okoristio, pogotovo kad je trebalo očarati kakvoga muškarca. Već sa petnaest godina postala sam oruđem njegove politike. A brat mi je sam đavao u ljudskoj spodobi, i osobito mu je stalo do toga da upropasti i sestrinu dušu.

Ja sam dijete svoga doba, grada u kojem sam rođena, Rima, koji svojim sjajem skriva opačine. Osvrneš li se, Alfonso, vidjet ćeš da se od stotinu Rimljanki možda tri razlikuju od mene. Na mene pokazuju prstom zato jer sam na samom vrhu.

Dragi moj Alfonso, tebi se povjeravam, otvaram ti srce. Zaviriš li u njega, naći ćeš suze pokajnice koje sam isplakala za besanih noći. Bila bih mnogo sretnija da sam se rodila u skromnijoj obitelji. Ali moja kolijevka nosila je pečat zločina. Moja majka...

Lukrecija duboko uzdahne i glava joj klone na mladićeve grudi. Alfonsu se učini da se onesvijestila i on je čvršće privije uza se.

— Ne govori više o tome — reče ganuto. — Najnesretnija su ona bića koja su prestala poštovati sebe. A oni koji poput tebe, Lukrecijo, iskreno zavire u svoju dušu i duboko se kaju zbog počinjenih grešaka, bliže su gospodinu od onih koji se ponose svojim krepostima. Ne zaklinje mi se, to nije potrebno. Ako ti jednoga dana do mene više ne bude stalo, priznat ćeš mi to otvoreno. A sad daj da te poljubim, da u ljubavi započnemo nov život...

Lukrecija radosno skoči na noge. Usne su joj zadrhtale od uzbuđenja.

— Hoću da budem tvoja — reče zaneseno. — Pozdravljam te kao svog spasitelja i predajem ti se sva.

Mladić ustane s klupe, a kad mu se Lukrecija strastveno baci u zgrljaj obujmivši ga rukama, sruši se natrag na klupu povukavši i nju za sobom.

Dugo su se ljubili gledajući jedno drugom u oči.

VIII

Papa je izišao iz blagavaonice i u pratnji svoga tajnika zaputio se na počinak. Gosti su još sjedili pri punim vrčevima i raspoloženje se nakon papina odlaska poboljšalo. Odasvud su se čule priče, šale i raskalašen smijeh elegantnih ljepotica. Razgovaralo se uglavnom o ljubavi kao uostalom na svim kneževskim dvorovima, u aristokratskim palačama i građanskim kućama onoga doba. Ono što se u kasnijim vremenima smatralo nepristojnim onda je bilo sasvim prirodno.

Lijepi kardinal Cesare Borgia bio je u središtu zanimanja lijepih dama. Skupile su se oko njega i slušale ga upravo požudno. Cesare ih je unatoč mladosti dobro poznavao. U govoru mu je bilo i cinizma i duhovitosti, a svojim slušateljicama nedvosmisleno je dao do znanja da ih baš mnogo ne cijeni. No sve je bilo zaodjenuto prikladnim frazama, pa se ljepotice na njega nisu ljutile. Štoviše, svaka koju je spomenuo smatrala se počašćenom i bila je spremna dokazati da je baš onakva kakvom je on smatra.

Samo grofica Orsini, prekrasna plavuša s bujnim grudima, tamnim očima i osmijehom na usnama, nije dopustila da je trpa u isti koš s drugima. Kad je Cesare rekao nešto neprilično o ženama, dobacila mu je:

— Čini se, eminencijo, da ste uvjereni da se svaka Rimljanka može kupiti. Iz toga slijedi da su muškarci veliki glupani.

— Zašto?

— Pa kad za tako bezvrijednu robu troše zlato, vrijeme i najbolju snagu.

— Imate pravo, grofice Orisini — osmjehne se mladi kardinal lijepoj udovici čiji je suprug umro nedavno, i neočekivano, nakon jedne gozbe kod Borgia. — Muškarci su velike lude kad se troše na tržištu ljubavi, ali žena je ipak jedina roba dostojna našega zlata. Ljudi bez civilizacije i nekršćani donose sve najbolje na oltare svojih bogova. A za muškarce našega doba, ljubav je taj oltar na koji pridonosimo žrtvu.

— Možda, eminencijo. Ali zar nije čudno što umni, duhoviti ljudi, pa i oni na najvišim položajima, s velikim zanosom traže oltare najprivlačnijih ali i najodvratnijih kumira.

— Oh, rekli ste to slikovito...

— Sad se mnogo govori o nekakvoj Diaboli — mirno je produžila grofica — krotiteljici zvjeradi u cirkusu, ženi tamne puti i ispupčenih usana. Zamislite, nju navodno obožava jedan uvaženi crkveni knez.

— Doista! — reče Cesare mirno. — Možda je taj knez posredstvom te krotiteljice odlučio upoznati intimne podražaje divljih afričkih zvijeri. Okladio bih se da se taj knez bavi proučavanjem ženske duše pa se najprije odlučio upoznati s krvoločnim lavovima, tigrovima i panterama.

Svi su prasnuli u smjeh. Kardinal ustane i počne se graciozno klanjati damama oko sebe.

— Moje dame, krajnje je vrijeme da odem. Sutra služim misu u crkvi sv. Petra. Bit će mi milo ako se ponovno vidimo na tom svetom mjestu. Uvjeren sam da među vjernicama neće biti grafica Orsini jer je njoj svetije mjesto — postelja. Blagosljivam vas, moje gospođe, i dobro vam jutro!

Cesare preko ruke nehajno prebaci grimizni ogrtač, mahne rukom ukrašenom prstenjem i ode.

»Odlazi k svojoj Diaboli«? pomisli grofica Orsini. »Sretne li Etiopljanke koja je ukrotila i tu najljepšu divlju životinju. Što bih sve dala da sam na njezinu mjestu!«

Lagano se trgla, zabrinuta da se nije odala šapatom.

— Moja kola! — naredi jednom sluzi.

Cesare je u međuvremenu prošao kroz nekoliko odaja i počeo silazti širokim stubištem koje je vodilo prema južnom izlazu iz palače. Odjednom iza jednoga stupa iznikne taman lik i počne se klanjati. Kardinal ga odmah prepozna po riđoj kosi.

— Micheletto! — poviče Cesare ne baš previše iznenađen pojavom svoga sluge. — I ti mi se još usuđuješ doć na oči. Glupane, nisi izvršio ono jednostavno naređenje. Gubi se. Rekao sam ti da mi se ne pojavljuješ pred očima dok mi ne pribaviš lijepu Židovku.

Micheletto se potišteno zagleda u pod.

— Zašto mi moj gospodar radije ne raskoli glavu... ili zapovjedi da mi iščupaju jepzik i bace ga psima.

Cesare zaklima glavom i zaprijeti prstom.

— Ne spominji to više. Što se nije dogodilo danas, može se dogoditi sutra.

— Dakako, gospodaru, ako vam do sutra navečer ne dovedem crnokosu Naomi, neka mi spale kosti i neka ih vjetar raznese na sve četiri strane.

— Slažem se, Micheletto — nehajno dobaci Cesare. — Nego, ako mi donosiš kakvu vijest kojom misliš malo ispra-

viti jučerašnji propust, pođimo negdje drugdje. Otprati me u dvorište.

Dvorište je već bilo osvijetljeno nejasnim jutarnjim svjetlom.

— Što si saznao, Micheletto? Budi kratak jer imam važnijeg posla nego da tu s tobom zebem na jutarnjoj hladnoći. Već si mi rekao da je stari Abramo umro i da je mlada Židovka iščezla bez traga. Znaš li gdje se krije?

— To ne znam — odgovori Sicilijanac čupkajući riđu bradu. — Ali znam kako ćemo saznati.

— Govori — zainteresira se Cesare.

— Za sve je kriv onaj glupi kapetan, a i onaj stranac kojeg se uplašo pa je Židove uzeo u zaštitu a svjetinu dao rastjerati helebardama.

— Imaš pravo. I meni je do toga da saznam ime toga neznanca. Zacijelo je u Rimu moćan i utjecajan, jer kako da inače objasnimo kapetanov postupak. Jesi li što saznao o tom čovjeku?

— Još nisam, eminencijo.

— Još nisam . . . ! I ti me se usuđuješ zadržavati svojim obećanjima! Zar si umišljaš da ću povjerovati tvom brbljanju?

— Strpite se malo, eminencijo. Premda nisam uspio otkriti tko je taj stranac što je plaštom tako brižno krio lice, ipak sam saznao koji je kapetan te noći bio u službi.

— Govori!

— To je kapetan Diego Perez.

Na Cesareovu licu ukaže se osmijeh zadovoljstva.

— To je već nešto — promrmlja ispod glasa. — Upitat ću ja toga Španjolca zašto je tako spremno udovoljio neznančevim željama.

— Možda ga je potkupio? — natukne Sicilijanac.

U pogledu mladoga kardinala bljesne prijetnja.

— Ako je to posrijedi, kapetanu će biti odsječena lijeva ruka, zatim će sramotno biti istjeran iz grada. Micheletto, kaka da nađemo toga kapetana?

— Ništa lakše — naceri se riđobradi. — Zacijelo je u stražarnici ni trista metara odavde. Danas je u službi na južnim vratima Anđeoske tvrđave, pa ako . . .

— Krenimo!

Cesare prijeđe dvorište, pa uz zid do vrata na kojima su dvojica stražara s helebardama čuvala stražu. Kad su začuli korake, ne prepoznavši u svitanju visokog crkvenog dostojanstvenika, uskrstili su helebarde.

— Mičite mi se s puta, lopuže! — poviče Cesare Borgia. — Ja sam već povjerovao da me i slijepci mogu prepoznati po koracima, i kad tamo . . .

Plaćenici su se prestrašeno sklonili u stranu. Cesare prođe kraj njih i otvori vrata koja su vodila u stražarnicu sagrađenu uza zid.

U njoj je pri slabom svjetlu za stolom sjedio kapetan Diego Perez. Uza zid su na klupicama sjedili stražari njegove smjene.

Kad je kardinal ušao svi su ustali, među njima i Diego. Odmah je prepoznao kardinala.

— Eminencijo . . . ! — promuca i uspravi se. — Vi ovdje! Čime vas mogu poslužiti?

— Kapetane, pošalji ljude napolje — naredi Cesare. — Da porazgovaramo nasamo.

— Ljudi su poslušali kapetanovo naređenje.

— Zatvori vrata! — naredi Cesare.

Kapetan povuče kračun i okrene se neočekivanom gostu. Iz kardinalova pogleda sijevale su munje.

— Kapetane, uhapšen si. Predaj mi mač!

Diego Perez raskolači oči a glas mu zadršće:

— Eminencijo . . . ne razumijem o čem je riječ . . .

— Ogriješio si se o dužnost. Primao si mito — hladno odbrusi Cesare Borgia.

— Ali . . . eminecijo . . . preklinjem vas . . . objasnite mi zbog čega me optužuju . . .

— Aha, tražiš objašljenje! — prasne Cesare na kapetana. — Imat ćeš ga. Zacijelo se sjećaš, kapetane, da si pretprošle noći pred kućom Židova Abrama našao leš mlade kršćanke?

— Sjećam se — promuca Španjolac.

— Jadno dijete ležalo je ubijeno na stepenicama kuće toga Židova.

— Čini se da je eminenciji sve dobro poznato — odgovori Diego Perez. — Leš sam tamo doista našao. Privukla me vika gomile pa sam smatrao svojom dužnošću da slučaj istražim.

— I kako si proveo istragu, španjolsko pseto! — grmio je Cesare na usplahirenog kapetana. — Dao si otpremiti leš a građane rastjerati helebardama. Prokleto skupo ćeš platiti što si Židove uzeo u zaštitu!

— Smilujte se, eminencijo! — zakuka Španjolac. — Ja sam tu uradio ... znate ... netko treći je ...

Cesare ga prisječe pakosnim smijehom:

— Aha ... zacijelo misliš na neznanca koji se pojavio na pragu te kuće i potkupio te zlatom.

— Ne ... ne ... — branio se kapetan.

— Potkupio te zato što u toj kući stanuje golubica s kojom je taj goluban upravo gukao. I da ga ne bi omeo u ljubavnom poslu radije si se okrenuo prativ okupljenih kršćana koje je s pravom ogorčio počinjeni zločn i koji su za Židove tražili strogu kaznu. Uostalom ... tko je taj tajanstveni kavalir koji je zbog lijepe crnke u tvoj džep isprazmio novčarku? Govori! Znam da si mu vidio lice, a zacijelo ti je rekao i ime?

U Španjolčevu pogledu ogledalo se kolebanje.

— Plemeniti gospodine ... da, vidio sam mu lice ... i nije bilo potrebno da mi kaže ime. Neznančevo lice bilo mi je poznato, kao što je, uostalom, svakom Rimljanu.

Cesare začuđeno podiže obrve.

— Znači ... riječ je o poznatoj ličnosti! Da nije netko s papina dvora? Crkveni knez, prelat ili biskup? — Cesare ljutito sijevne očima — Trista mu gromova, najradije bih ti vrškom mača otvorio usta koja tako prkosno šute.

— Uvjeravam vas, eminencijo, da nije riječ ni o kakvom prkosu. Šutim zato što ime toga čovjeka ne smijem spomenuti. Ako to uradim, on će me zacijelo dati baciti u tamnicu, jer je isto tako utjecajan kao vi. Ako pak bodem šutio, tako mi Madone, od vas se ne mogu nadat dobru. I tako se pečem između dvije vatre i ne znam ...

Cesare je časak promatrao uplašenog kapetana, koji je drhtao kao šiba. Zatim se ponovo okomi na Španjolca:

— Zacijelo si najbezobrazniji lažov kojeg sam sreo ... a možda si manje kriv nego što mi se čini. Ako sam pravo razumio, taj čovjek čiji je utjecaj ravan mojem unaložio ti je da poštediš Židove i da čitav slučaj zataškaš?

— Da ... tako je ... eminencijo ...

— U redu, kapetane. A sad mi lijepo reci tko sam ja?

— Eminencijo, vi ste kardinal Cesare Borgia, sin Svetoga oca.

— Aha, time si označio dokle doseže moja moć i utjecaj. Ako i dalje tvrdiš da je onaj neznanac isto tako moćan, nudi

se zaključak da je riječ o članu naše obitelji. Ha, dršćeš ... odvraćaš pogled ... Napolje s istinom, kapetane — zareži prijeteći Cesare. — Priznaj da si u židovskoj kući zatekao moga brata Juana.

— Tako mi gospod pomogao u smrtnom času — promuklo krikne kapetan i baci se Cesareu pod noge. — Bio je to vaš brat, don Juan, vojvoda od Gandije.

U stražarnici se neko vrijeme čulo samo kapetanovo teško disanje. Tada Cesare prasne u smijeh.

— Zašto mi to odmah nisi rekao? — reče kardinal očito udobrovoljen. — Zašto si se plašio istine. Zatekao si mi brata u ljubavnoj pustolovini, pa šta? Istina, dosad je bio krepostan i uvijek je izbjegavao lijepe žene. Hahaha ... moj dragi brat na zabranjenim stazama i to u prljavoj i ozloglašenoj, židovskoj četvrti! Baš zgodno ...

Cesare je od zadovoljstva pljeskao rukama poput djeteta koje je na staroj igrački otkrilo nešto novo, zabavno.

— Ustani, Diego Perez — okrene se zatim kapetanu. Ničeg se ne boj, pošten si iako si Španjolac.

Uzmi ovu kesicu zlata. Ne skanjuj se, dobro si postupio. Spriječio si skandal koji bi izbio da se otkrilo da je u kući staroga Židova proveo noć ljubimac Svetoga oca! Lijepo bismo se proveli! Ali opasnost je tvojom zaslugom otklonjena i ja ću to znati cijeniti. Preporučit ću te Njegovoj svetosti.

Kapetan se nije mogao dovoljno načuditi. Zbunjeno se zapiljio u kardinala koji mu je u ruku gurao novac. Cesare prebaci preko ruke grimizni plašt.

— Ovo o čemu smo danas razgovarali ostat će među nama. Ne želim da vojvoda od Gandije ikad sazna da znam za njegov noćni događaj. Zašto da preda mnom crveni?

Cesare se zaustavi na vratima i pogleda kapetana preko ramena.

— Ah, još nešto. Zacijelo ti je poznato kamo je otišla ona židovska djevojčura. Stražari se te vjerojatno izvijestiti je li otišla sama ili u pratnji?

Kapetan se ponovo usplahiri.

— Oprostite, eminencijo, ali ona je one noći doista otišla. Stražari je nisu spriječili jer su dobili nalog da je puste na miru.

— I baš ništa nisu uradili?

— Oh, jesu, eminencijo. Jedan od mojih ljudi krišom je slijedio Židovku — sve do kuće oružara Fratelija.

— Fratelli! — zamisli se časak Cesare nabravši čelo. — Ah, znam ga. To je najpoznatiji rimski oružar. Već je zacijelo vrlo star.

— Vaša eminencija ima pravo. Star je i sijed.

— Gdje stanuje?

— U maloj kući na Via Appa zajedno sa svojom staricom. Žive tako složno da ih cio kraj zove Philomen i Baucis.

Kardinal sumnjičavo zatrese glavom.

— Oboje su dobri kršćani, pobožni i bogobojazni. Ne, kapetane, tvoj se čovjek zacijelo prevario. Sumnjam da su u svoju kršćansku kuću primili jednu Židovku.

Kapetan raširi ruke kao da se ispričava.

— Pa ipak je tako, eminencijo. Naomi, tako se zove mlada Židovka, te je noći pokucala na njihov prozor. Na njem se pojavio starac. Moj čovjek, sakriven iza nekakve bačve, ni desetak metara daleko, jasno je čuo kako je Židovka rekla starcu: »Šalje me Ivan.« Jedva je izustila te riječi kadli on odgovori: »Dobro došla, kćeri Judina.« Zatim je zatvorio prozor, otvorio vrata i pustio je da uđe.

Cesare je nekoliko trenutaka stajao sklopljenih očiju. Zatim mu se na usnama zatitra smiješak.

— Kapetane, zadovoljan sam tvojim izvještajem — reče Španjolcu. — Šalje me Ivan... rekla je mala a stari joj je odmah otvorio vrata. — Kardinal zahohota. — Sve je jasno. Sve je bilo dogovoreno između njih dvoje. Naomi je znala kome se valja obratiti u slučaju... Dakle, kao što sam ti rekao o svemu ovome nikom ni riječ. Tako ćeš ostati u mojoj milosti i ako ti ikad išta bude ustrebalo...

Španjolac se duboko pokloni a kardinal iziđe iz stražarnice.

Kad je Micheletto ugledao gospodara, stade mu se primicati poput ustrašena pseta. Cesare zastane, pogleda ga preko ramena, a Sicilijanac brzo priskoči.

— Znaš li gdje je kuća oružara Fratelija?

— Onoga starca na Via Appia? Znam, gospodaru.

— Do sutra uvečer ne puštaj je s očiju. A tada u sedam sati izvijesti me tko je u kuću sve ulazio i ako se dogodilo nešto posebno.

— Na zapovijed, eminencijo. Uvjeravam vas da u tu kuću neće uletjeti ni muha...

— Odlazi! — odgurne Cesare slugu osmjehujući se što je bio znak da mu je oprosto.

IX

Nakon prve raskošne svečanosti u čast zaruka papine kćeri i Alfonsa od Aragona slijedile su nove, jedna sjajnija od druge, a već sutradan čitav je Rim brujao: prekrasna Lukrecija Borgia našla je vjerenika. Glasnici su taj značajan događaj objavljivali na ulicama i trgovima, svećenici vjernicima s propovjedaonica, i posvuda se molilo za sreću i blagoslov vjerenika.

Papa je vjernicima, u prvom redu Rimljanima, u manifestu što ga je tom prilikom objavio razjasnio pomalo škakljiv slučaj: još nerazriješen Lukrecijin brak sa Sforzom, grofom od Pesara. Sforza, koji nije mogao podnijeti zlostavljanja Borgia, pogotovo Cesareovu mržnju, jednog je dana jednostavno bio pobjegao, i to u pravi čas, jer je Cesare već bio unajmio ubojice da Lukrecijina muža pošalju na onaj svijet.

Aleksandar VI je unatoč shvaćanju crkve bez mnogo ustručavanja proglasio taj brak nevažećim. Proglasio ga je nezakonitim aktom jer ga je njegova kći navodno sklopila lakoumno. I tako je Lukrecija bila razriješena zakletve i slobodna da se vjeri s čovjekom kojeg bude izabrala.

Rimljani to Svetom ocu nisu zamjerili. Radovali su se svečanostima kojih će tim povodom biti napretek, a oni pametniji, posebice papini pristalice, bili su zadovoljni političkom vezom s napuljskim dvorom.

I tako kad su se sutradan vjerenici provezli rimskim ulicama u kočiji u koju je bilo upregnuto šest bijelaca, oduševljeni narod dočekao ih je klicanjem. Sa svih prozora mahali su im maramama obasipali ih cvijećem.

Uveče je Rim plivao u moru svjetla. Sve od Mons Janicula pa do Tibra bilo je osvijetljeno kao nikad dotad.

A dvoje mladih, koji bi sve to vrijeme najradije bili nasamo, išli su s jedne svečanosti na drugu. Visoke plemićke porodice, osobito one koje su podržavale Borgie, priređivale su u čast zaručnika raskošne gozbe, i svatko se trudio da nadmaši prethodnika. Svi su znali da je novac potrošen u tu svrhu dobro uložen. Papa će svojom milošću, a to znači i službama i častima, nesumnjivo obdariti one koji će pridonijeti tome da se zaruke njegove kćeri proslave što svečanje.

Prošlo je osam dana. Lukrecija je napola odjevena stajala pred golemim ogledalom u svojoj sobi. Dvije zgodne djevojke ukrašavale su gospodaricu. Odaja je bila uređena zna-

lački i s mnogo ukusa. Zidove su krasila djela poznatih umjetnika.

Lukrecija se spremala poći na gozbu što ju je priređivala grofica Orsini.

— Koju će haljinu večeras obući vaša ekselencija? — upita tamnooka djevojka. — Možda onu ružičastu od kineske svile?

— Tebi prepuštam izbor, Matildo.

— Hoće li ekselencija u kosu i na grudi pričvrstiti ono čudnovato cvijeće što ga je uzgojio vaš vrtlar?

— Krizanteme?

— Da, tako ih zove — reče djevojka. — A na vratu bi pristajao niz bisera što ga je vaša milost dobila od francuskog kralja Luja XII. — Djevojka od ushita zakoluta očima. — Koja se žena može usporediti s vašom milosti!

— Imaš pravo, Matildo, večeras treba da budem lijepa. Prepuštam se tvom dobrom ukusu. Najveća mi je želja da se svidim njemu, mom budućem suprugu. Od sada mi je jedini cilj da ga vežem za cio život.

— Smijem li eskselenciji obući cipele? — upita druga djevojka.

Lukrecija umorno sklopi oči. Odjednom se trgne kao da gu stavi na svileni jastuk, a dvorkinja klekne i stade joj oblačiti cipelu izabranu uz večernju haljinu. Kad je čipkastu suknju podigla do iznad koljena, njezine lijepo oblikovane noge izazvale su ushit dviju dvorkinja.

Lukrecija umorno sklopi oči Odjednom se trgne kao da ju je uznemirila neka misao.

— Matildo, donesi mi ogledalce. Oh, čini mi se da ću večeras izgledat loše. Umorna sam od tolikih svečanosti. Matildo, imam li na obrazima dovoljno crvenila? Pazi da ga ne bude previše, to licu oduzima dražest. Oh, zašto smo mi žene uvijek prisiljene da dopunjujemo ljepotu!

— Ekselencijo — stade je uvjeravati Matilda — kunem se da sam učinila sve što sam mogla. Ako mi dopustite da kažem svoj sud ... danas ste ljepši nego ikad.

Lukrecija već htjede dvorkinju ukoriti zbog pretjerana laskanja, kadli netko na vratima tiho pokuca.

— Pogledaj, Matildo, tko je — Lukrecija. — Tko se usuđuje da me smeta dok se uređujem.

— Njegova visost vojvoda od Gandije — izvijesti Matilda preko ramena malo odškrinuvši vrata.

Na Lukrecijinim usnama pojavi se osmijeh.

— Ah, moj brat don Juan! — klikne radosno. — Kakvo prijatno iznenađenje! Neka njegova visost uđe. On je jedan od rijetkih koji su mi uvijek dobrodošli.

Don Juan uđe u odaju.

— Oprosti mi, sestro — reče s praga — što ti ulazim u svetište. Nisam mogao odoljeti želji da te ne pozdravim i s tobom malo popričam.

— Želje su nam podjednake — uzvrati mu Lukrecija. — I ja čeznem da ti stisnem ruku i zavirim ti u oči. Matildo, zagrni mi ramena. Uostalo, vojvoda od Gandije mi neće zamjeriti ako nastavimo s našim poslom. Nije mi preostalo mnogo vremena. Alfonso i ja pozvani smo za jedan sat na svečanost što je priređuje grofica Orsini. Ondje ćemo se vidjeti, zar ne ?

Don Juan priđe sestri i poljubi je u ruku.

— Žao mi je, sestro, ali ovoj svečanosti neću prisustvovati.

— Oh, i meni je žao. Alfonsu prija tvoje društvo.

Don Juan sjedne na stolicu.

— Znaš da ne volim svečanosti. Ovima priređenim vama u čast prisustvovao sâm samo vama za volju.

Lukrecija se nasmiješi.

— Poznajem te, brate moj. Znam da voliš tišinu svoga doma i da su ti knjige i kipovi najmiliji prijatelji. No zacijelo ćemo se vidjeti u cirkusu. Vjerojatno nisi zaboravio da se noćas u ponoć daje velika predstava kojoj će prisustvovati cio papinski dvor?

— Priznat ću ti da su mi takve predstave odvratne. Žao mi je što toj obvezi ne mogu izbjeći.

Lijepa žena podigne pogled.

— A krotiteljica Diabola. I ona ti se gadi?

Mladić zavrti glavom.

— Ta Afrikanka nije pri sebi. Uostalom, nije me impresionirala svojim umijećem. Pantere joj liježu pod noge poput pitomih mačaka, a lavovi i leopardi dopuštaju da se s njima igra.

— I ti to ne smatraš umijećem? — upita ga sestera.

— Lako joj je s izgladnjelim zvijerima. Neka Diabola ukroti zvijer u ljudskoj spodobi! Tada bih joj odao puno priznanje.

— Tko zna? — zagonetno se osmjehne Lukrecija i pogleda prema dvorkinjama koje su se povukle prema izlazu. Zatim se sagne bratu i šapne mu na uho: — Zar se po Rimu ne šuška da je zaludila Cesarea?

Don Juan je pogleda preneraženo. Zatm stavi prst na usta i razgovor skrene na nešto drugo.

— Gdje ćeš se sastati sa zaručnikom, ovdje ili kod grofice Orsini?

— Alfonso će doći po mene u osam sati — odgovori Lukrecija. Juane, možemo čavrljati još čitav sat. No najprije da se uredim.

— Htio bih da porazgovorimo u četiri oka — reče joj brat ispod glasa. — Molim, te, neće potrajati dugo.

— Drage volje — složi se Lukrecija i okrenuvši se djevojkama mahne im rukom. — Iziđite!

Kad su ostali sami, Lukrecija ustane i na svim vratima navuče teške zavjese.

— Odmah sam naslutila da mi dolaziš zbog važne stvari — reče mlada žena sjedajući na stolicu. — Iznenadila sam se što mi dolaziš u ovo vrijeme, a i po licu sam ti naslutila da te nešto muči. Ma što to bilo, dragi brate, unaprijed ti obećajem da ću ti pomoći koliko god budem mogla. Možda mi se upravo sada pruži prilika da ti učinim kakvu veću uslugu.

Juan se namrštena čela ušeta odajom. Zatim se zaustavi pred sestrom.

— Lukrecijo, svojim si mi riječima skinula težak kamen sa srca — reče mladić gledajući sestru u oči. — Obećao sam ti da ću biti kratak ... a ne znam kako da počnem. No tebi, koja si mi u mladosti i usred tolikih razočaranja ostala jedina prava prijateljica, tebi se bez ustručavanja mogu povjeriti ... Lukrecijo, ja ljubim!

Ona se jedva suzdrža da ne krikne od radosti. Zatim mu dohvati ruku i prinese je svom obrazu. Pogleda ga ozarena lica.

— Juane, ne možeš pojmiti koliko se tome radujem. Veće kreće ne možeš zamisliti.

Mladićev pogled se smrači.

— A što ako ti kažem da ona ne pripada visokom društvu, da je siromašna ...

— Neka je i prosjakinja koja je do jučer prosjačila pred vratima crkve sv. Sebastijana, važno je da je čista i plemenita srca.

— Dostojna me je u svakom pogledu, vjeruj mi, a što je sirota nije važno. — Mladić se prekine zabrinuto nabirući čelo. — Nešto me ipak muči.

— Samo reci — nukala ga je sestra.

— Što ako ti kažem da moja izabranica nije naše vjere, da pripada prezrenima koji trpe zbog grijehova svojih preda.

Lukrecija podigne glavu. Oči joj se ispune zabrinutošću.

— Da nije Židovka?

Mladić klimne.

— Eto vidiš, sestro, na tu vijest sva si problijedila. Jesi li se uplašila ... ili ni ti nisi oslobođena predrasuda, pa pitaš za ime i stalež? Zar ćeš moju ljubav osuditi zbog razlike u vjeri? Je li Naomi pri rođenju mogla birati što će biti, Židovka ili kršćanka?

Lukrecija se već bila oporavila od iznenađenja. Toplo pogleda brata i reče:

— O tome smo nasamo često razgovarali, Juane, i ako se sjećaš otvoreno sam ti priznala da ne vjerujem u mnoge dogme naše crkve. Ali, zašto baš Židovka ...! Jesi li svjestan da ćeš je moći voljeti samo krišom, da ćeš svoju sreću morati kriti od oca, brata i čitavog svijeta i da će tome prije ili kasnije jednom doći kraj?

— Ja je nikad neću prestati ljubiti — uzbudi se mladić. — Zbog nje sam spreman da se odreknem časti, položaja ...

— Zna li ona ...

Don Juan odmahne glavom.

— Ona ne sluti da je njezin Ivan glavom vojvoda od Gandije. Međutim, nešto je drugo posrijedi. Njoj prijeti opasnost.

Lukrecija se trgne.

— Opasnost! Od koga?

— Da opasnost. Ako je sutra ne otpremim na sigurno, dospjet će u zatvor, a poslije čeka smrt na lomači.

— Zar je počinila zločin?

— Ne, ona to ne bi bila u stanju učiniti, ali je za zločin optužuju.

I don Juan ispriča sestri što se dogodilo one noći kad je boravio u kući staroga Abrama.

— Ja sam svjedok da slijepa djevojka nije bila ubijena u kući već izvan nje i da su Abramo i Naomi nevini. Ja sam od njih u prvi mah otklonio opasnost. Prišapnuo sam kape-

tanu španjolske garde tko sam i tako ga spriječio da prodre u kuću. Abramo je umro još iste noći a ona se sklonila kod ljudi koje sam joj preporučio ako bi zaprijetila opasnost. Sad je u kući oružara Fratelija.

— Je li tamo sigurna?

Mladić zaniječe glavom.

— Bila bi sigurna da je nisu slijedili. Čini mi se da Naomi ima neprijatelja koji je naumio da je upropasti. Uvjeren sam da je to čovjek kojeg je jednom srela na vratima Anđeoske tvrđave i koji je odonda progoni kao vuk ovcu.

— Poznaš li tog čovjeka?

— Ne poznam. Naomi sumnja da je to vjerojatno on otkrio njeno skrovište. Kad sam je danas posjetio u Fratelijevoj kući, stari me je oružar upozorio da mu se oko kuće vucara kojekakav ološ. Boji se da će netko pokušati oteti djevojku.

Lukrecija ga čvrsto pogleda u oči.

— Jesi li smislio kakav plan?

— Jesam, i za to mi je potrebna tvoja pomoć. Sestro, preklinjem te! Dozvoli mi da je dovedem u tvoju kuću. Sakri je u svojoj palači. Znam da u njoj ima kutaka za koje ne zna nijedno njuškalo. Zaštiti nesretnu djevojku!

Mladić je posljednje riječi izgovorio drhtavim glasom. Oči su mu bile vlažne i toliko se nagnuo nad sestru da se činilo kao da će pred njom pasti na koljena. No Lukrecija ga zagrli i nježno poljubi u obraz:

— Dovedi mi svoju Naomi, dobro mi došla. U mojoj će kući naći dom dok ti ne odlučiš drukčije.

— Lukrecijo — obraduje se mladić. — Tisuću ti puta hvala! Na moje prijateljstvo možete računati ti i tvoj Alfonso. Bit ću vam odan do groba.

Zatim su se dogovorili o pojedinostima. Alfonso će Naomi dopremiti u Lukrecijinu palaču u vrijeme kad se cio papinski dvor, bolje rečeno sve što nešto znači u Rimu, bude nalazilo u cirkusu.

— Ulice će biti puste — reče Juan — a ja ću se o cirkusu ponovo pokazati baš u vrijeme kad Naomi bude ulazila u tvoju palaču. Možeš li se pouzdati u svoje ljude?

— Mogu.

— Ne bi li koji od njih...

Ona odmahne glavom.

— Ne varam se u ljudima. Pažljivo sam odabrala svoje ljude i uvjerena sam da su mi odani. Nosiljku s Naomi neka zaustave kod sporednog ulaza u palaču. Ondje ću je ja dočekati i odvesti na sigurno mjesto.

Don Juan još jednom poljubi sestru u ruku i, uvjeravajući je u svoju zahvalnost, plašt prebaci preko ramena, na glavu stavi šešir i pođe prema izlazu.

Na pragu se zaustavi.

— Sestro! — glas mu je odavao tjeskobu. — Zapazio sam nešto što me mnogo zabrinjava. Bog neka mi prosti ako griješim, ali mi se ne sviđa kako Cesare gleda tvog zaručnika i kako o njemu govori. Nećeš pogriješiti ako Alfonsa na to upozoriš. Neka se pripazi šurjaka.

Pri spomenu Cesareova imena Lukrecija problijedi.

— Zašto bi Cesare mrzio Alfonsa? — upita nesigurnim glasom.

— Cesareu za to nije potreban poseban razlog — reče mladić namrštena čela. — On mrzi svakoga, to mu je u prirodi.

— Zar mu je to potrebno? Lijep je, bogat, smion i ugledan.

— Tako je, pa ipak zavidi drugima, i nižima od sebe po ugledu, položaju ili bogatstvu. Alfonso je lijek i plemenit. Možda je upravo time izazvao Cesareovu zavist? Alfonso će postati članom naše obitelji. Možda se Cesare boji da bi naklonost Svetoga oca prema tebi, draga sestro, vojvodi od Bisellija mogla pribaviti što god od onoga za čim je težio Cesare. No uvjeren sam da ćeš znati zaštititi vjerenika od svake eventualne opasnosti. Cesare je prema tebi mekši nego prema drugima. Možda u njegovoj tamnoj duši ima još tračak dobroga?

Obraze crnokose žene obaspe rumenilo. Otvorila je usta da nešto zausti, ali joj je riječ zapela u grlu. Progovorila je tek nakon duže stanke:

— Zahvaljujem ti, brate moj, od svega srca. Neću zaboraviti tvoja upozorenja. A sada idi. Ne bih htjela da me Alfonso čeka, a niti grofica Orsini i njezini gosti.

Don Juan iziđe. Lukrecija otetura do stolice i sva skršena sruši se na mekani jastuk.

— Da... on ga mrzi — šapne promuklo. — On se zakleo da će mu biti smrtni neprijatelj. — Oh, taj podlac. Zavidi mi na sreći. Pa ipak, nije posrijedi samo zavist. Nešto

drugo podstiče ga na mržnju protiv Alfonsa. Taj se osjećaj naziva ... oh nebesa ... Zar se nikad neću osloboditi tih strašnih uspomena ... Zar će mi taj jedini smrtni grijeh što sam ga počinila još kaó napola dijete ... dovijeka trovati radost? Ej, Cesare Borgia, ako ti Bog jednom i oprosti sve tvoje druge grijehe i zlodjela ... za ovaj jedini zaslužio si pakao.

Lukrecija rukama prekrije lice. Na oči joj navru suze.

»Ne, ne smijem plakati«, trgne se i obriše suze. »Očima ne smijem pokvariti sjaj. Vrečeras moraju sjati, sviđati se«.

Lukrecija se zagleda u ogledalo i stade pažljivije uklanjati tragove suza.

»Lažeš ogledalo, lažeš«, kao u transu zanjiše glavom. »Prikazuješ moju ljepotu, a ne odrazuješ crveni žig sramote na čelu. Ne zanašaj se, Lukrecijo Borgia. Ni u naručju ljubljenoga, pod njegovim vatrenim poljupcima, nikad nećeš zaboraviti kakav si grijeh počinila, grijeh kojeg bi se užasavala najgora rimska djevojčura«.

Drhtavom rukom prihvati se za srce. Časak je stajala nepomično kao kip, zatim joj se zamagli pred očima.

Dvorkinje koje su ušle nakon minutu-dvije našle su je na sagu onesviještenu. Podigoše je i položiše na divan.

Kad se osvijestila, doimala se blijedo, poput mrtvaca. Neko je vrijeme netremice piljila u djevojke kao da joj nije jasno što se zapravo dogodilo, zatim se trgne i reče:

— Brzo me obucite. Matildo, u kosu mi spleti ruže, a ne krizanteme. Hoću ruže, crvene poput krvi.

X

U isto vrijeme dok je Lukrecija razgovarala s bratom, u kući oružara Fratellija sjedilo je za večerom troje ljudi.

Bio je to Fratelli, čovjek od šezdeset i pet godina, prosijed, kratke pune brade i svijetlih očiju. Unatoč poodmakloj dobi sačuvao je mladenačku snagu. Kraj njega je bila oružareva žena Tereza, a treća — Židovka Naomi.

Soba u kojoj su se nalazili bila je na prvom katu, u oružarevu stanu, u prizemlju je, naime, bila radionica. Drveni kapci na prozorima bili su brižljivo zatvoreni tako da na cestu nije prodirao ni tračak svjetla.

Na djevojci su bili vidljivi tragovi neprestalnog straha. Obrazi i usne izgubili su svježe rumenilo, a pod lijepim očima posljednjih osam dana ostavilo je podočnjake, znakove briga i neprospavanih noći.

— Je li ti prijala večera, kćeri? — upita oružar djevojku i natoči joj u čašu vino. — Ne boj se. Pod mojim krovom si sigurna. Onome koji te je poslao zajamčio sam za tvoj život svojim.

— Baš zbog toga i strepim — odgovori Naomi. — Muči me srtepnja da biste vi koji ste se za mene zauzeli zbog toga mogli nastradati.

Gospoda Tereza nježno pogleda djevojku.

— Primili smo te od svega srca. Sretni smo što tvom prijatelju možemo učiniti uslugu. Hajde pojedi još malo.

Nakon tih riječi oružareva žena stavi djevojci u tanjur komadić piletine i Naomi prione jelu kako bi udobrovoljila svoje domaćine. Progutavši zalogaj upita:

— Kako dugo poznajete Ivana?

— Ivana! — iznenadi se Tereza. — Kojeg to Ivana misliš? — Muž je upozori pogledom i ona se odmah ispravi: — Ah, tvog Ivana poznamo već odavno. Bio nam je dobra mušterija. Često je u nas naručivao oružje pa smo se s vremenom sprijateljili.

— Zacijelo ga cijenite i volite kad ste njemu za ljubav pružili utočište jednoj Židovki. Vi ste dobri kršćani, zar ne?

— Dakako — reče Fratelli i pogleda Kristovu sliku na zidu. — I upravo zbog toga što se držimo Kristovih riječi ni jednoga časa nismo oklijevali da te primimo u kuću kad ti je zaprijetila opasnost. Zar nije i On svakom zgodom

propovijedao milosrđe. U Evanđelju nigdje ne piše da u ljubavi prema bližnjemu treba razlikovati Židove od Kršćana.

Židovka je htjela nešto odgovoriti kadli netko na ulaznim vratima triput udari po metalnoj ploči.

— Tko bi to mogao biti? — iznenađeno digne glavu stari oružar. — Valja biti na oprezu. Ne smijemo smetnuti s uma da su se ovih nekoliko dana oko kuće klatarile sumnjive osobe. Istina, u posljednja tri dana ih nema, ali ipak... Pogledat ću tko je, a vas dvije povucite se natrag, pogotovo ti Naomi, da te netko s ceste ne bi vidio.

Fratelli se nagne kroz prozor i vikne čovjeku pred vratima:

— Tko ste vi, prijatelju, i što želite?

— Što želim! Čudnovato pitanje. Kad dolazim oružaru zacijelo me ne zanima dresirana životinja ili vrč vina. Mač hoću, prjatelju. Preporučili su mi vas kao najboljeg oružara u Rimu.

Fratelli nije mogao vidjeti lice čovjeku pod prozorom. Noć je bila tamna, a i neznaac se okrenuo tako da mu je lice ostalo u sjeni.

— Radionica je zatvorena — reče oružar. — Navratite sutra. Dan je bolji za ovakve poslove.

— Sutra ću već biti na po puta do Ostije — odvrati neznanac grubim glasom. — Ako vama, prijatelju Fratelli, nije do trgovine, samo recite. U Rimu ima i drugih oružara.

— Evo me, odmah ću otvoriti — odluči se stari oružar. Premda je bi oprilično imućan, nije htio propustiti dobar posao. Zatvorivši prozor, pripali svjetiljku i sa zida skine veliki ključ od radionice.

— Da pođem s tobom? — upita Tereza stavljajući na glavu baršunastu kapicu. Ne bi trebalo da s tim nepoznatim čovjekom budeš nasamo.

— Nije potrebno, draga ženo. Ostani ovdje s našom gošćom — odvrati Fratelli. — Uostalom, s jednim bih lako izišao na kraj.

— A ako ih je više? — zabrine se Tereza.

— Sam je — razuvjeri je muž. — Dobro sam provjerio. U blizini nema nikoga. Ne brini, premda sam star, mišice su mi kao u mladića.

Klimnuvši prijazno ženama, Fratelli se sa svjetiljkom u ruci stade spuštati stepencama, zatim kroz uzani hodnik uđe u radionicu. Titravo svjetlo osvjetlilo je sjajnu bojnu opremu: oklope i kacige, sablje i mačeve i helebarde. U kutu je kraj velikog ognjišta bio nakovanj.

Oružarski zanat bio je još prije desetak godina vrlo unosan. No otkako je pronađen puščani prah, oružarima posao nije išao kao prije. I to je bio razlog zbog kojega Fratelli nije volio da mu mušterije odlaze neobavljena posla.

— Pustili ste me da dugo čekam, a meni se žuri — negodovao je neznanac ulazeći u radionicu. — Imate li mač kakav mi je potreban?

— Kod mene ćete naći, gospodine, sve što vam srce poželi — reče Fratelli promatrajući radoznalo neznanca.

Došljak se nije doimao prijatno. Lice mu je bilo kozičavo i okruženo riđom bodljikavom bradom. Bilo je očito da ne pripada višem staležu. Odjeća na krupnom tijelu nije bila nimalo elegantna.

»Tog sam čovjeka negdje već vidio«, razmišljao je Fratelli. »Kad bih se samo mogao sjetiti. Kao da je već bio u mojoj radionici«.

— Izaberite mač koji vam se sviđa — reče kupcu. — Ako su vam po volji i oni s teškom oštricom, odaberite među onima. Ako vam je pak miliji lagani mač, zacijelo će vam odgovarati koji od onih tamo lijevo.

Riđobradi priđe stalku uza zid i iz kožnatih korica izvuče mač kojem je balčak bio izrađen u obliku križa.

— Vidi se da znate što vrijedi — klimne glavom stari oružar. — Ovo je mač za pravoga viteza, težak i oštar. Kovan je od toledskog materijala.

— Da ga isprobam — reče neznanac i pogleda prema vratima koja je za sobom samo pritvorio.

— Nije loš — neznanac je odvagivao mač u ruci. — Za pravu mišićavu ruku. Ja, istina, nisam nikakav vitez, ali danas je svakom trgovcu potrebno oružje da se brani od protuha koje se okupljaju pred vratima Rima a i Ostije. Da vidimo kako se s tim vašim mačem zamahuje. Hej starče, može li se s tom oštricom smlaviti protivnik prvim udarcem?

Fratelli nije dospio odgovoriti jer je riđobradi neznanac već zavitlao mačem i svom snagom oštricom zasjekao starčev vrat.

— Kriste... smiluj se...!

Stari oružar padne na koljena a ubojica povuče mač iz rane iz koje odmah šikne krv. Sa smrtnim hropcem na

usnama oružar se pokuša pridići, ali ga razbojnik odgurne nogom i umirući se sruši na leđa.

— Dosta mu je — podrugljivo se naceri zločinac. — A sad brzo na posao. Gospodar je strogo naredio da nas nitko ne smije zateći na djelu.

Michelleto priskoči vratima, malo ih odškrine i triput zazviždi.

Na uglu susjedne kuće pojave se četiri mračne prilike, preskoče plot u nahrupe i radionicu.

Lica su im bila premazana čađom.

— Micheletto je valjano obavio posao — reče jedan od njih pokazujući starca oblivena krvlju. — Što je naš zadatak?

— Antonio i Baptista, za mnom — naredi riđobradi. A vas dvojica čuvajte stražu na vratima. Nitko nas ne smije iznenaditi.

Ubojica se stade penjati uza stepenice tiho poput mačke.

Tereza i Naomi proživljavale su teške trenutke. Bile su čule kad je nešto teško tresnulo na pod.

— Netko stenje! — užasnu se Naomi.

— Moj suprug — zavapi oružareva žena. — Bože, što da učinim. Moram k njemu...

Naomi joj piskoči i uhvati je za ruke.

— Ostanite ovdje ... dolje se događa nesto strašno ... Bože mojih otaca, budi mi na pomoći ...

— Netko se uspinje — poviče Tereza izbezumljeno. — Vrata se otvaraju ... ubojice ... !

— Ovamo! — zagrmi netko s vrha stepenica. — Pograbite Židovku!

Riđobradi Sicilijanac pokaže žrtvu a ljudi garavih lica bace se na djevojku, povale je na pod i svežu joj ruke i noge.

Kriknuvši luđački Tereza se baci na Michelleta.

— Ruke su ti krvave — vrisne. — Ti si ga ubio, razbojniče! Vrati mi muža ... u pomoć! Držat ću te, prokleti ubojico dok ne stignu stražari.

Izbezumljena od boli žena pokuša zadržati snažnoga muškarca.

— Ludo jedna — naruga se on iskrivivši lice u gadnu grmasu. — Htio sam te poštedjeti, ali sama srljaš u propast. Zavrnut ću ti vratom kao pijetlu pa potraži muža u nebu ili paklu ... svejedno mi je ...

Sicilijanac je starici čvrsto stisnuo vrat. Pustio ju je tek nakon jedne minute, a ona se beživotno stropoštala na pod.

Antonio i Baptista u međuvremenu su Naomi omotali crnom tkaninom. Dok je promatrala kako Sicilijanac davi staricu, oči su joj od užasa gotovo iskočile. Uzalud se koprcala: predobro je bila svezana.

— A sad se gubite — zareži Micheletto. — Znate što morate uraditi.

— Moramo je odnijeti do nosiljke koja nas čeka na Via Appia — odgovori Baptista.

— Tako je. Stavite ju u nju i odnesite do Cirkusa Maksimusa. Ti, Antonijo, javi lijepoj krotiteljici da joj moj gospodar šalje djevojku koja joj je potrebna ... samo toliko, ni riječi više. Požuri se ... A za tebe, Baptista, imam još jedan zadatak.

— Samo reci.

— Predat ćeš ovu ceduljicu kardinalu Cesareu kad bude ulazio u cirkus. Na velikom ulazu.

— U redu. Micheletto — odvrati unajmljeni lopov koji je za Sicilijanca već bio obavio nekoliko sličnih poslova.

Riđobradi izvadi iz kožnate torbe komad papira i pisaljku pri svjetlu iste svjetiljke pri kojoj je ono troje još prije desetak minuta mirno večeralo, okrvavljenom rukom napiše na ceduljicu slijedeće riječi:

»Sve je išlo po planu. Fratelli su mrtvi, a mrtvi ne govore. Židovku odnosimo onamo kamo je zapovijedila vaša eminencija. Vaše vjerno pseto«.

Micheletto presavije cedulju, sveže je uskom vrpcom i zapečati voskom. Zatim je preda Baptisti.

— Vjerojatno poznaješ kardinala? — upita bandita.

— Tko ga ne ponaje! — naceri se lopov. — Uostalom, prepoznat ću ga po crvenom plaštu. Ne brini, Micheletto, uručit ću mu tvoje pisamce.

Banditi su zatim pograbili djevojku i odnijeli je niza stube. Micheletto je časak zatim čuo kako su se otvorila vrata radionice, zatim je ponovo zavladao mir.

— Zaslužio sam dobru nagradu — mrmljao je razbojnik u bradu. — Gospodar će biti zadovoljan mojim radom ... i velikodušan. No to je još neizvjesno, pa bi valjalo da se osiguram za svaki slučaj. Priča se da je Fratelli prilično

imućan. Neće biti naodmet da pronjuškam što mi ostavlja u nasljedstvo.

Micheletto je uza se imao provalnički alat pa je s lakoćom zaredom otvarao škrinje i ormare u sobi i drugim prostorijama. I nije se prevario.

— Oh — usklikne radosno — vrećica zlata!

U drugoj škrinji našao je zlatnih i srebrnih dragocjenosti optočenih draguljima.

Cerekajući se zadovoljno plijen je gurnuo u džepove i vratio se u sobu u kojoj je nemio događaj ukućane zatekao pri večeri. Pogled mu privuče vino na stolu.

»Zašto da malo ne gucnem«, pomisli i brzo napuni vrč i požudno ga iskapi.

— Oh, uvaženi oružar ima u podrumu dobru kapljicu — promrmlja brišući nadlanicom bradu. — Vino je odlično, nema šta! Zašto da malo ne zavirim i u podrum.

Micheletto je posve smetnuo s uma gospodarevo upozorenje: u oružarevoj kući ne smije se zadržati ni sekunde dulje nego što bude prijeko potrebno. Ali vino je učinilo svoje i Sicilijanac je zaboravio svaki oprez.

Pošto je iz boce na stolu ispio sve vino, siđe u radionicu i sa svjetiljkom u ruci na podu stade tražiti ulaz u podrum. Uskoro ga nađe, podigne pokrov i, posvijetlivši si put svijećom, počne silaziti kamenitim stubama.

U kući je uskoro zavladala mukla tišina.

Četvrt sata kasnije ulicom su se čuli sve glasniji koraci. Netko se približavao Fratellijevoj kući koja se lako mogla prepoznati po znaku oružarskog ceha: dva metalna mača nad malim metalnim štitom.

Bio je to don Juan kojeg je te večeri u blizinu voljene djevojke vukla neodoljiva sila. Prije nego što ode u cirkus htio se uvjeriti da djevojci te večeri ne prijeti opasnost. Htio joj se zgledati u oči i iz njih crpsti snagu za sve što ga je čekalo.

Najteže će mu biti da je nagovori da njemu za ljubav žrtvuje vjeru. Jer, vojvoda od Gandije dobro je znao da se on, najstariji sin Svetoga oca, ne može vjenčati Židovkom. Spremao joj se priznati tko je on, a ujedno joj se zakleti da je nikad neće ostaviti. Ali prije nego što se s njome vjenča morat će je nagovoriti da prijeđe na kršćanstvo. Ako na to pristane, dalje će ići lako. Zamolit će kojeg prijatelja svećenika, možda kardnala Adriana de Corneta, čovjeka kojeg je osobito cijenio zbog nepotkupljivosti i razumijevanja za nauku i umjetnost, da je uputi u tajne svete crkve.

Tim je mislima don Juan bio zaokupljen dok se približavao oružarevoj kući. Htjede pokucati na vrata, ali se iznenadi kad ih nađe odškrinuta.

»To je slično Fratelliju«, pomisli.

Ali se odmah utješi mišlju da su ulice ionako prazne — svi su hrlili u cirkus — pa ni lopovima nije bilo do krađe.

Mladić uđe u radionicu. U njoj je bilo mračno kao u rogu. Budući da je već otprije poznavao kuću oprezno se stade primicati malim vratima. No već nakon dva-tri koraka prigušeno krikne. Spotakao se o nešto krupno.

— Što je to? — izusti preneraženo.

Sagne se i napipa nečije tijelo.

— Bože! Pa to je tijelo ... napipao sam nešto vlažno ... Zacijelo se dogodilo nešto strašno!

Obuzet zlim slutnjama mladić priskoči vratima, otvori ih i istoga časa u radionicu padne trak svjetla sa svjetiljke koja je gorjela u predvorju pred slikom Bogorodice.

Don Juan se okrene i pred očima mu se ukaže užasan prizor. Usred radionice ležao je sav okrvavljen oružar Fratelli.

Oporavivši se od zaprepaštenja, mladić priskoči nepomičnom tijelu. Dovoljan mu je bio jedan pogled na blijedo okrvavljeno lice pa da mu odmah bude jasno.

— Ubijen! — promuca. — Netko ga je zasjekao po vratu ... rana mu je još svježa. — Zatim se naglo uspravi i ogleda uokolo. — Pa to se dogodilo prije nekoliko časaka. Bože ... gdje je Naomi?

Već za pet minuta bio je upoznat sa svime.

Naomi je bila oteta!

Na katu je našao mrtvu i staru Terezu. O strahovitom zločinu svjedočio je i nered u stanu: razvaljene škrinje, otvoreni ormari i razbacane stvari.

Don Juan klone na stolicu kraj stola. Tupa pogleda zapilji se u prazno.

Zacijelo ju je dao oteti onaj neprijatelj od kojega joj je prijetila opasnost, nametne mu se pomisao. Zbog ubojstva slijepe djevojke zasigurno nije uhapšena. Stražari bi je jednostavno odvukli, ne bi ubili starca i staricu.

Tko je ta zvijer u ljudskom liku?

Nitko drugi nego onaj isti o kojem mu je pričala Naomi, onaj prokleti napasnik koji ju je progonio tjednima.

»Gdje da ga tražim u velikom Rimu«, zdvajao je mladić? »Kako da ga optužim? Pa ako i pronađem dragu djevojku, kakvu ću je zateči ... Ona će hulja zacijelo zasititi svoju pohotu ...«

Mladiću od očaja izbiše suze na oči. Proteklo je nekoliko minuta prije nego se naposljetku nije sabrao.

Što da uradi?

Mogao je slučaj prijaviti papinskoj policiji. I što je mogao očekivati od potkupljivog šefa policije Francuza Lavalletea i njegovih podređenih, redom pokvarenjaka? U to je vrijeme u Rimu tek svaki deseti zločin dolazio pred sud. Ako je počinitelj bio plemić ili bogataš, Lavallete bi za novac sve zataškao. Zameo bi trag ili bi zločin vješto prebacio na drugoga.

Potkupljivi su bili i niži činovnici, ali njih se moglo potkupiti manjim svotama. Korupcija koja je carevala u ono vrijeme nije mimoišla ni pravosuđe.

I tako se don Juan zakleo da će krivca pronaći i bez pomoći policije. Još jednom se ogleda po stanu, zatim siđe u radionicu. Obuzme ga nada da je starac možda ipak živ i da će mu on reći tko je ubojica.

Ali mladić se uvjeri da je starac već mrtav najmanje pola sata. Odjednom osjeti grižnju savjesti. Umro je zbog njega. On je uzrok njegove propasti. Kad ga je zamolio da primi Naomi, nije ni slutio što će iz toga proisteći.

Don Juan klekne kraj leša i upravo se htjede pomoliti za pokoj njegove duše, kadli začuje šum. U prvi mu se mah učini kao da se podrumskim stubištem penje štakor.

Ne, to je neka veća životinja, sine don Juanu. Možda i čovjek.

Iz podruma je odjeknula buka i tresak a zatim se začuje promukli pijani glas:

— Vraško vino ... crveno kao krv ... Hahaha, napio sam se oružareve krvi. Tako mi Belzebuba, jedva se držim na nogama. Gdje su ta prokleta vrata?

Mladić trgne bodež i nečujno se počne šuljati prema otvoru u podu.

»To je ubojica«, proleti mu glavom. »Tako mi svih svetaca, taj mi neće umaći!«

Ponovno je zavladala tišina. Mladi vojvoda osjeti kako mu srce udara kao čekić.

»Ne«, pokuša se uvjeriti, »moram biti sabran kako bih uhvatio ubojicu i od njega saznao tko je naručio ta ubojstva i oteo Naomi«.

I tako, poput lovca koji strpljivo vreba divljač, don Juan se primakao otvoru u podu. Uto se poklopac počne dizati.

»Još malo«, uvjeravao se mladić. »Još je prerano. Ne smijem se prenagliti. Moram biti siguran ...«

Drveni poklopac polako se dizao, zatim se pojave dvije prljave ručetine. Don Juan priskoči i svom snagom pritisne poklopac nadolje. Odozgo je odjeknula mukla vika. Zakračunavši dobro vrata, mladić nekoliko trenutaka ostade nepomičan na poklopcu da mu ne utekne.

Ubojica je pod njim bjesnio. Poput ranjene zvijeri ramenom se bacio na poklopac, ali bez ikakva uspjeha. Nakon nekoliko pokušaja popraćenih urlicima odjednom je nešto tresnulo, kao da se nešto otkotrljalo niz stube. Zatim je ponovo nastala tišina.

Don Juan se diže sav zadihan. Ubojica je bio uhvaćen i njega obuzme nada da će otkriti djevojčin trag. Protekli događaji toliko us ga uzrujali da je sav drhtao. jedva je gurnuo bodež u korice. Bilo mu je drago što njime nije prolio krv, pa makar i odvratnog ubojice.

Zatim zadrži pogled na mrtvacu. Zločin neće dugo ostati nekažnjen, zarekne se mladić u sebi Ali, neće biti kažnjen samo ovaj čovjek u podrumu nego i onaj drugi u čijoj se glavi rodio taj paklenski plan. Ovaj zločinac će na mukama priznati po čijem je nalogu radio.

No vrijeme je promicalo i Juan više nije smio gubiti vremena. Što brže je trebalo dozvati papinsku stražu koja je obilazila grad.

Mladić se brzo ogrne plaštem, istrči iz kuće i potrči cestom. Na ophodnju je srećom naišao već nakon dvije stotine metara. U nekoliko rečenica objasnio je vođi što se u oružarevoj kući bilo dogodilo, zatim su svi pohitali na mjesto zločina.

Ugledavši leš u radionici kapetan zavrti glavom:

— Za ovoga je prekasno. — Zatim se okrene don Juanu. — Pokažite nam, plemeniti vojvodo, gdje ste zatvorili

razbojnika koji je to uradio. Uvjeravam vas da ćemo ga dobiti živa ili mrtva.

— Hoću ga živa! — zainati se mladić. — Jeste li me razumjeli. Mnogo mi je stalo do njegova iskaza pred sucem. Naći ćete ga u podrumu, pod ovim vratima.

Don Juan priskoči kako bi pridigao vrata, ali ga kapetan preduhitri.

— Oprostite, vojvodo, ali ovo prepustite nama. Momak bi se mogao pokušati probiti i ubosti vas nožem. Ne brinite, mi ćemo ga izvući. Imat ćete ga već za nekoliko časaka.

Na kapetanovu zapovijed vojnici su u otvor uperili helebarde. Zatim kapetan polako otvori podrumska vrata. Vojnici su šiljke helebardi gurnuli kroz otvor.

— Hej, ti dolje, predaj se! — poviče kapetan.

Nitko mu se ne odazove.

— Hapsim te u ime Njegove Svetotsi i zakona. Predaj se!

Iz podruma se nije čuo ni najmanji šum. Kapetan ponovi poziv još jednom, pa kad mu poziv i ovoga puta ostade bez rezultata, naredi vojnicima da se s bakljama u ruci spuste u podrum.

Krenuli su oprezno, po dvojica. Juan ih je slijedio s mačem u ruci. Kad su sišli u podrum, vojnik podigne baklju i osvijetli malu prostoriju. Iz jedne prevrnute bačve curilo je vino.

Od razbojnika nije bilo ni traga ni glasa. Kapetan u nedoumici pogleda vojvodu.

— Da se niste prevarili, plemeniti vovodo? — upita vrteći glavom.

— Nisam — uvjeravao ga je don Juan.

— Jeste li dobro osigurali poklopac?

— Provjerio sam da ga nipošto ne može podići. Kroz radionicu nije mogao umaći.

— Hej, ovamo! — poviče jedan vojnik.

Bakljom su osvijetlili rupu u zidu dovoljno veliku da se kroz nju provuče čovjek.

— Ovuda je pobjegao! — reče kapetan. — Vjerojatno kroz dvorište. Osjeća se struja zraka.

Pronašli su i zarđalu rešetku koju je bjegunac lako istrgao. Kapetan se ponovo okrene don Juanu kojeg je neprijatno otkriće oneraspoložilo.

— Možda ga još ulovimo — pokuša utješiti mladića.

Zatim brzo pošalje vojnike da pretraže dvorište i susjedstvo, ali bez ikakva uspjeha. Zločinac je izmakao pravdi iskoristivši svoju silnu snagu, prisebnost duha i zavidnu vještinu.

Pošto je kapetan s vojnicima otišao, don Juan je sav satrven polako krenuo cestom. Sve što je bio doživio učinilo mu se kao užasan san. Zar se sve to zaista dogodilo? Dva ubojstva i otmica njegove drage Naomi? I zar je to baš on otkrio ubojstvo i čuo ubojičin glas?

Glavom mladoga vojvode uskomešale su se misli dok je tako koračao bez cilja. Put ga nasumce dovede do Cirkusa Maksimusa. Do tada nije zapazio da je u kući ubijenog oružara bio ostavio plašt i šešir, toliko je bio zaokupljen uskovitlanim mislima.

— Sklanjajte se s puta! — čuo je kako netko viče. — Propustite nosiljku njegove eminencije kardinala!

Don Juan je u posljednji čas skočio u stranu, inače bi se sudario s čovjekom koji je u ruci nosio fenjer i bič. Čovjek u livreji, kao što je bio običaj u ono vrijeme, osobito noći, rastjeravao je sumnjivce i znatiželjnike pred kočijom nekog odličnika.

Bila bi dovoljna i jedna Juanova riječ i lakejevo osorno upozorenje pretvorilo bi se u ponizan pozdrav, ali don Juan se mirno skloni u stranu, zahvalan čovjeku što ga je trgao iz letargije. I upravo kad je kočija prolazila kraj njega na njoj se iznenada otvori prozorčić i na njemu se pojavi lice plemenitih crta obraslo smeđobijelom bradom.

— Zar ste to vi, dragi prijatelju! — začuje don Juan poznati glas. — Zaista se radujem što sam vas sreo. Otkako se nismo vidjeli! Hej, stani!

Lakaj je raskolačenih očiju piljio kako njegov gospodar prijateljski pozdravlja čovjeka kojega je on malo prije zamalo gurnuo u stranu. Kako li se te tek osjećao kad je gospodar izišao iz kočije i raširenih ruku pohrlio prema strancu.

— Dragi vojvodo, dozvolite da vas zagrlim! — zatim se okrene sluzi. — Hej, posvijetli bakljom. Čini se da njegova visost u tami ne može prepoznati prijatelja.

— Kardinal Adriano de Corneto! (Korneto) — izusti Juan.

Činilo se da se don Juan tek sad prenuo iz svojih grozničavih snova. S oduševljenjem, koje kardinal nije mogao

protumačiti, Juan se Cornetu baci u naručje. Istodobno mu na oči izbiju suze.

— Zaboga, vojvodo, što vam je? — iznenadi se kardinal. — Vi dršćete ... da niste bolesni?

— Bolesni — odgovori Juan. — Zacijelo sam bolestan, eminencijo.

Kardinal mu se zagleda u oči nabravši čelo.

— Što vam nedostaje?

— Prijatelj ... pravi prijatelj.

— Evo ga, stoji pred vama! — odgovori Corneto. — Ako vam je potreban prijateljski savjet ili pomoć, don Juane, stojim vam na raspolaganju. Uđite u moju nosiljku. Otpratit ćete me do kuće i ondje mi ispričati sve vaše nevolje.

Ali mladi vojvoda otrgne se iz kardinalova naručja.

— Ne sada, poštovani prijatelju — odgovori drhtavim glasom. — Sada ne mogu prihvatiti vaš ljubazni poziv. Naime, očekuju me u cirkusu. Obećao sam Njegovoj Svetosti da ću prisustvovati predstavi koja se održava u čast moje sestre Lukrecije i njenog zaručnika.

— Shvaćam vas, dragi prijatelju — klimne Adrian de Corneto glavom. — Zar u ovakvom stanju! Ali, ja vas poznajem kao jednog od rijetkih ljudi na Vatikanskom brdu koji drže do zadane riječi, i stoga vas neću zadržavati ... No samo da vam razjasnim u nekoliko riječi odakle dolazim. Posjetio sam pisca Machiavellija (Makjaveli) ... Bože, kakav je to mislilac! Čitao mi je odlomke svojega novog djela koje se zove »Knez«. Izvanredno! I vi to morate čuti, don Juane, jer ćete i vi jednom ...

Uto kardinal opazi da mladi vojvoda dršće od zime.

— Bože — usplahiri se kardinal. — Ja se tu zabrbljao, a vi tu bez šešira i plašta dršćete od hladnoće. Nije nikakvo čudo što ste bolesni.

Juan pređe rukom kroz kosu i tek tada zapazi da je bez šešira i plašta.

— Ne, takvi ne možete do cirkusa — uzvrpolji se Adrian de Corneto. — Molim vas, poslužite se mojom nosiljkom. Ja ionako nisam više daleko od kuće.

Don Juan se usprotivi. Nipošto ne htjede uzeti nosiljku staroga kardinala. Tada Corneto zapovijedi sluzi.

— Skini mi plašt i njime ogrni ramena vojvode od Gandije ... Ne, don Juane, tu mi uslugu ne možete odbiti. Evo vam i mog šešira.

— Ali, vaša uzoritosti, ja ...

— Vi možete nositi crveni kardinalski šešir istim pravom kao i ja. A sad, mladi prijatelju, da se dogovorimo o ponovnom sastanku.

— Bilo bi mi drago da se vidimo još noćas, ako je ikako moguće — odgovori don Juan dok mu je sluga preko ramena prebacivao grimizni plašt i na glavu stavljao kardinalski šešir. — Dopustite da vas posjetim za jedan sat. Hitno mi je potreban vaš dragocjeni savjet.

— U redu, mladi prijatelju — složi se kardinal bez imalo oklijevanja. — Očekujem vas u svojoj palači. Do viđenja, i pratio vas božji blagoslov.

Kardinal brzo uđe u nosiljku jer mu je bez plašta bilo hladno, ali kad su je nosači već podigli da je ponesu dalje, on dovikne don Juanu kroz otvoreni prozorčić:

— Pozovite svog kućnog liječnika, još noćas nakon razgovora sa mnom. Sa zdravljem se ne valja šaliti.

Nosiljka se doskora izgubi u mrkloj noći a don Juan produži do Cirkusa Maksimusa. Nakon razgovora s prijateljem kardinalom, osjećao se mnogo bolje. Odlučio je da mu se povjeri, da mu ispriča sve o svojoj ljubavi prema lijepoj Židovki, a Corneto ćemu svakako pomoći i savjetom i djelom.

Već je bio stigao pred golemu građevinu u kojoj je bio cirkus. Teškom se mukom progurao kroz mnoštvo koje si natisnulo oko ulaza. Nekoliko ljudi ga je prepoznalo i propustilo ga klanjajući se duboko videći mu na glavi crveni kardinalski šešir, a drugi su mu se bacili pred noge moleći ga za blagoslov. Ali don Juan se žurio jer ga je potmuli žamor iz cirkusa upozoravao da je predstava već bila započela.

Stigavši pred široki ulaz, upravo htjede ući u veliko predvorje također puno znatiželjna svijeta, kad mu iza jednoga stupa iznenada priđe nekakav neznanac u iznošenom odijelu i u ruke mu gurne ceduljicu.

— To vam šalje Micheletto — špane čovjek.

Don Juanu od iznenađenja riječ u prvi mah zastane u grlu.

— Hej, kakav Micheletto ...?

Čovjek se već bio okrenuo i izgubio u mnoštvu koje se sjatilo oko cirkusa.

XI

Cirkus Maksimus bila je golema građevina koja se prostire između Palatina i Aventina. To je jedini cirkus od kojeg su i danas ostali ostaci, ali već u doba Aleksandra VI od nekoć veličanstvenog zdanja ostale su dobrim dijelom ruševine. Borgie su utrošili mnogo novaca da bi u areni mogle priređivati predstave, jer je papa svojim Rimljanima, po uzoru na rimske careve, htio pružiti i taj užitak.

Dakako, predstave nisu nalikovale onima iz rimskih vremena. Bilo je tu cirkusnih točaka naših dana: akrobata, plesača po užetu, jahača a po rimskom uzoru priređivane su i trke. U usporedbi sa starim Rimom, sve se doimalo pitomo osim jedne točke: nastupa afričke krotiteljice zvijeri Diabole. Mlada je žena zabavljala gledatelje nevjerojatno smionom dresurom grabežljivaca. Bez straha bi gurnula glavu u lavlje ždrijelo, tigra bi izbičevala do bjesnila, plesala bi s bakljom u ruci opkoljena divljim zvijerima.

No za večerašnju predstavu pripremila je iznenađenje.

U ono vrijeme čovječji život nije mnogo vrijedio. Ljudi su ubijani i po rimskim ulicama, dobar dio njih po zapovijedi samih Borgia, ali da se u cirkusu živ razdere čovjek, to bi ipak bilo previše. Pogotovo na svečanoj predstavi priređenoj u čast zaruka papine kćeri.

Pa ipak, publika je bila željna senzacija, nečega što će joj nadražiti maštu i sva osjetila.

Plakati su već nekoliko dana najavljivali novu točku, neku vrstu igrokaza »snažnog« efekta. Šaputalo se da autor toga djela nije nitko drugi doli Cesare Borgia, svakodnevni gost lijepe Etiopljanke i njezin potajni ljubavnik.

U igrokazu je bilo predviđeno da se grabežljivim zvijerima baci tijelo mrtve djevojke sasvim gole. Glavni predmet ove odvratne igre bio je leš samoubojice izvučene iz Tibra. Pretpostavljalo se da će izgladnjele zvijeri pokušati da leš odmah raznesu na komade, ali će se u posljednji trenutak pojaviti Diabola i oteti im plijen. Ta je senzacija ispunila cirkus do posljednjeg mjesta. Svjetinu je osim toga privukla i znatiželja: htjeli su vidjeti mladi par, lijepog vojvodu od Biscllija, koji je u Rimu posljednjih dana bio glavni predmet razgovora, kako sjedi kraj svoje zaručnice Lukrecije, koju je puk nazivao rimskom Mesalinom. Dakako, najljepše mjesto u cirkusu, s kojeg se

nekada car August naslađivao cirkuskim igrama, bilo je rezervirano za Borgie i njihove dvorjane.

Preko ograde lože visjeli su grimizni pokrivači obrubljeni zlatom. Loža je bila ukrašena zastavicama i grbovima, a u sredini poput živoga zida, usred čitavog niza lovorovog drveća isticao se zlatom ukrašeni baldahin.

Predstava je već odavno započela pred dupkom punim gledalištem. Najprije su nastupili španjolski žongleri, nevjerojatno spretni u bacanju kugli, noževa i gorućih baklja, što je sve izazvalo divljenje i odobravanje svjetine. U arenu su zatim ujahali jahači: šest lijepih žena u svjetlucavim kostimima i šest vitkih muškaraca. Na konjima su izvodili vratolomne stvari: preskakivali su teške prepreke, tjerali konje kroz plamen ili široki bazen pun vode.

Zatim je slijedila utrka u starom rimskom stilu, pa nastup polugola Huna, golema rasta, koji je dizao teške utege, da bi završio svoju točku dizanjem iznad glave čitavog konja.

Točke su se brzo redale jedna za drugom, a znatiželjno mnoštvo nestrpljivo je pogledavalo prema praznoj loži Borgia. Već se počelo sumnjati hoće li najugledniji Rimljani uopće doći u cirkus, kadli odjednom zvuci trube najaviše dolazak »dvora«.

Najprije su se pojavili paževi i poredali se oko baldahina, za njima je u ložu ušao meštar ceremonija, a za njim dvor.

Cirkusom se prolomio buran pljesak. Oduševljeni Rimljani obasuli su Lukreciju Borgiu i njenog zaručnika cvijećem.

Za njima je u ložu ušao Cesare Borgia, i dok su se Lukrecija i Alfonso na sve strane zahvaljivali svjetini, on se povukao u dno lože, prekrižio ruke na prsima i hladnim pogledom prelazio preko mnoštva.

U loži je bilo i nekoliko kardinala, među kojima je najmlađi bio Julije Rovere. Blijed, zagonetna lica i poluzatvorenih očiju, smjestio se na ulazu u ložu smješkajući se ponizno. Da nije imao kardinalski šešir, doimao bi se poput činovničića na papinskom dvoru, i zacijelo nitko od crkvenih dostojanstvenika ili plemića u cirkusu nije slutio da će taj mršavi čovjek asketskog lica jednom zasjesti za papinsku stolicu kao Julije II.

Po posprdnom pogledu kojim ga je pogledao Cesare Borgia moglo se naslutiti da to ni papinom sinu nije bilo na kraj pameti.

S Borgiama su došli i ugledni plemići: vojvode de Colonna (Kolona) i Gravina, grofovi od Urbina i Camerina (Kamerino), grof od Siene i nekoliko baruna. Među raskošno odjevenim ženama najviše je pažnje privlačila grofica Orsini. Kad je Lukrecija sa svojim zaručnikom sjela na zlatne stolice prvoga reda, grofica se papinoj kćeri smjestila s desne strane, a drugi su tek potom slijedili njihov primjer.

Iza svake stolice stajao je po jedan paž, a najljepši od njih, s mekanim uvojcima i velikim sanjarskim očima, bio je iza grofice Orsini. Ona s njega nije skidala pogleda, što je zacijelo bio povod mnogim govorkanjima. Naime, jedna otpuštena grofičina sobarica pronijela je glas da se lijepa grofica zaljubila u svoga paža, desetogodišnjeg Genarra (Đenaro), koji je dospio u njezinu službu nesvakidašnjim slučajem.

U loži je bilo i drugih poznatih ličnosti. Spomenimo papinske tajnike Malatestu i Erochea (Eroke), tada glasovitog napuljskog pjesnika Sanazarra (Sanacaro), proslavljene pisce Sanuta i Momaensa, te biskupe Garimberta i Gioria (Đorio).

Premda se predstava nastavila, gospodu u loži nije zanimalo ono što se događalo u areni. Cesare je čavrljao s kardinalima i plemićima, a grofica Orsini šapnula bi svom pažu od vremena na vrijeme koju riječ popratuvši to vrućim pogledima, što ne bi promaklo Cesareu.

Lukrecija i Alfonso držali su se za ruke, zagledani jedni drugome u oči. Činilo se da za njih nitko drugi ne postoji.

Lukrecija se odjednom okrene i upita Malatestu:

— Zar moj brat don Juan još nije stigao?

— Još nisam imao čast da vidim njegovu visost — odgovori papin tajnik poklonivši se.

Cesare je čuo Lukrecijino pitanje, prišao Alfonsu i rekao tajanstveno se smiješeći:

— Savjetovao bih vam, dragi šurjače, da u sebi prigušite svaku ljubomoru. Srce naše drage Lukrecije dobrim dijelom pripada vojvodi od Gandije.

— To joj ne mogu zamjeriti — odgovori Alfonso. — Sestrinska ljubav plemenit je poriv. A u srcu kao što je Lukrecijino ima mjesta za obje ljubavi.

— To ste lijepo rekli — reče Cesare i istovremeno podigne obrve zapiljivši se u sestru. — Jesi li čula, draga sestro? Tvoj zaručnik neće biti ljubomoran ni na jednog od tvoje braće.

Lijepa crnka problijedi i od uzbuđenja zamalo ne slomi lepezu od slonove kosti što ju je držala u ruci.

— Uostalom, našem dragom bratu i ne smijemo zamjeriti nehajno produži kardinal. — Možda večeras uopće ne dođe. Možda u svojoj palači proučava svoje drage knjige. Zaokupljen njima često zaboravlja i svijet i ljude, pa i svoje dužnosti koje mu nameće njegov visoki položaj. Posebice sada kad se posvetio novom studiju.

— Kakvom novom studiju? — iznenadi se Lukrecija podigavši pogled.

— Proučava hebrejski jezik — odgovori Cesare naglašujući svaku riječ.

Lukrecija se trgne. U prvi mah preneraženo pomisli: »On je saznao njegovu tajnu; on zna da don Juan ljubi jednu Židovku. Zaista je krajnje vrijeme da jadnu Naomi sklonim u svoju kuću«.

Sva sreća što je Juan pravovremeno uvidio kakva opasnost prijeti njegovoj ljubavi. Možda upravo sada vodi djevojku u njezinu palaču; možda su za njom već zatvorena vrata i Naomi je na sigurnom.

Cesare se u međuvremenu približio grofici Orsini. Mladi paž ustupi mu s poštovanjem svoje mjesto.

— Ostani samo, dragi dječače — reče Cesare glasom u kojem se osjećao prizvuk poruge. — Ostani kraj svoje lijepe gospodarice jer ja joj ne mogu iskazati one usluge koje joj ti činiš, a kad bih i htio, ona to zaijelo ne bi prihvatila.

— Imate pravo, eminencija — odgovori lijepa udovica uz osmijeh. — Vi ste kao visoki crkveni dostojanstvenik navikli da pred vama drugi kleče, a budete li htjeli raditi Genarrov posao, pa mi na primjer morali svući cipele, tad biste, htjeli to ili ne htjeli, preda mnom morali kleknuti.

— A kako znate, najljepša od sviju žena — šapne Cesare Borgia — da nisam spreman da pred vama kleknem svakog časa?

Ona obješenjački zavrti svojom lijepom glavom.

— Nipošto vam ne bih savjetovala, eminencijo, da preuzmete posao moga paža.

On podigne obrve hineći iznenađenje.

— Zašto, ako smijem pitati?

— Ja sam potkatkad vrlo nestrpljiva, pa ga često kad mi brzo ne skine cipele, udarim nogom u prsa. On se galantno nakloni i osmjehne.

— A ja bih vašu malu nožicu prihvatio i poljubio.

— Kardinale, jednom me je ugrizla zmija i odonda se bojim zubi. Vrlo sam oprezna i pazim gdje stavljam noge. Ali, onaj zmijin ujed imao je i dobru stranu: otad sam sigurna od svakog otrova.

— To je zaista prava sreća! — reče Cesare.

— I sreća i neprocijenjivo svojstvo, pogotovo u ovom gradu u kojem se događaju tako čudnovate stvari. Čini mi se da moj suprug Maffio onoga jutra, nakon što je na vašoj gozbi probdio noć, ne bi izdahnuo u mom naručju da je posjedovao to dobro svojstvo.

Sa Cesareovog lica nije silazio osmijeh.

— Razumijem vas, grofice — reče mirno. — Vi ste vjerojatno uvjereni da je vašeg supruga one noći također ujela nekakva zmija. Da nije isplazila iz Pontijskih močvara i dovukla se do Rima?

Grofica mu se netremice zagleda u oči.

— Možda je i doplazila iz nekakve močvare — u grofičinu glasu osjetio se oštar prizvuk. — No ta je močvara daleko od Rima. Možda u Španjolskoj, eminencijo!

Cesare Borgia bljesne pogledom. No prije nego što je uspio odgovoriti, pažnju mu zaokupi žamor u dnu lože.

— Ah, evo vojvode od Gandije! — usklikne Cesare kad je opazio don Juana kako ulazi u ložu blijed i zbunjen.

Don Juan, ne obraćajući pažnju na pozdrave plemića i crkvenih dostojanstvenika, pohita k Lukreciji. Stisne ruku Alfonsu i nagne se k sestri.

— Gdje si tako dugo, brate moj? — upita ga Lukrecija nastojeći mu iz pogleda saznati je li mu pošlo za rukom da Naomi odvede u njezinu palaču. — Za cijelo su te zadržali važni poslovi... Jesi li ih barem uspješno obavio?

Don Juan je shvatio skriveni smisao pitanja.

— Ništa mi nije uspjelo! — promlja u po glasa.

Lukrecija tek tada opazi blijedilo na vojvodinu licu i tragove suza u očima. A kad joj je prihvatio ruku da je poljubi, osjetila je kako mu je ledena, kao u mrtvaca.

— Lukrecijo, moram s tobom govoriti — šapne don Juan. — Samo minutu, dvije, ali u četiri oka.

Lukrecija zabrinuto pogleda uokolo.

— Ovdje je nemoguće — odvrati šapatom. — Svi nas promatraju!

— Nije važno. Molim te, dođi pod baldahin. Sve ću ti ispričati u nekoliko riječi. Potreban mi je tvoj savjet... i pomoć. Bože moj, kad bi ti znala...

Ona ga upozori pogledom.

— Tiše. Cesare nas promatra. Pođi pod baldahin, a ja ću odmah za tobom.

Nakon bratova odlaska Lukrecija pričeka neko vrijeme, zatim ustane i šapne Alfonsu:

— Dragi, dopusti da se udaljim na neko vrijeme. Ovdje je tako zagušljivo da sam poželjela svježega zraka. Odmah ću se vratiti.

Kad je Lukrecija iz lože prešla pod baldahin, naredila je pažu da spusti bogato izvezenu zavjesu. Brat joj odmah pohrli u susret.

— Hvala ti od sveg srca što si održala riječ. Svaki trenutak je dragocjen.

— Glas ti podrhtava, Juane. Što se dogodilo?

— Naomi je nestala! — odgovori Juan. — A dobri ljudi kod kojih sam je sklonio su ubijeni.

— Kriste! — zaprepasti se Lukrecija. — Koje li nesreće!

— Zamalo mi je uspjelo da ulovim podlog zločinca — izgovori isprekidano vojvoda od Gandije. — Ali on je zacijelo samo oruđe u rukama još većeg lupeža, onoga koji je sve to smislio.

Mladi je vojvoda od ganuća jedva izgovorio posljednje riječi. Sestra ga je promatrala s mnogo sućuti u pogledu.

— Znači, netko je poslao bandite da otmu tvoju Naomi, a pri tom je poginulo ono dvoje starih ljudi. Sumnjaš li u koga, brate?

Vojvoda sliježe ramenima.

— U Rimu ima toliko lupeža da ne znam kojeg bih od njih osumnjičio. Ali sad, draga sestro više se i ne nadam da ću naći svoju dragu... pa ako je i nađem...

— Priberi se, brate — šaptala je Lukrecija. — Nitko ne smije naslutiti tvoju tajnu. Ali ja se bojim da je nekom već

poznata, nekome koji ... Juane, brzo obriši suze. Netko bi svakoga časa mogao podići zavjesu i ući ovamo. Zašto da se raduje tvojoj boli?

— Zar u Rimu ima takvih podlaca — izusti mladić i posegne u džep da izvuče rupčić, ali umjesto njega prstima napipa savijenu cedulju. Ugledavši je, trgne se.

— Što je to, brate?

— Umalo da ne zaboravih, — reče on. — Dok sam ulazio u cirkus, uručio mi ju je neki neznanac i pri tom šapnuo: »Kardinale, to vam šalje Micheletto!«

Lukrecija se namršti.

— Micheletto? Ako se ne varam...

— I ja sa modmah pomislio na čovjeka u službi moga brata. Donosilac pisma zacijelo me je zamijenio sa Cesareom jer sam na glavi imao kardinalski šešir koji mi je zajedno s plaštom posudio kardinal Adriano de Corneto kad me na ulici zatekao gologlava.

Lukrecija se zamisli.

Znači, to je pismo bilo namijenjeno Cesareu.

— Tko je. I ja ću mu ga odmah predati.

— Nipošto, brate — unese mu se ona u lice. — Otvori ga i pročitaj.

— Ne razumijem zašto...

— Ne pitaj me, preklinjem te.

On odmahne glavom.

— Zar da zabadam nos u tuđe poslove, da otkrivam tuđe tajne? — blago se suprotstavi Juan. — Uostalom, što me se tiču njegove tajne? Možda je posrijedi strastveni odgovor koje ljepotice u koju se zagledao moj kreposni brat, a možda je riječ o izvještaju o kakvom uspješno izvedenom zločinu što ga je po gospodarevu nalogu izvršio taj ozloglašeni Micheletto.

— Baš zbog toga moraš otvoriti pismo — zainati se lijepa crnka — pa ako se ti budeš skanjivao ja ću krivicu preuzeti na se. Da vidimo o čemu to taj lupež obavještava svoga gospodara!

Lukrecija naglim pokretom istrgne Juanu ceduljicu iz ruku i stade kidati pečat.

— Sestro! — pokuša je don Juan odvratiti od nauma.

— Pusti me, brate, molim te. — Odmotavši cedulju Lukrecija se zagleda u poruku. — Tek nekoliko redaka napisanih vještom rukom. Samo da stanem pod svijetiljku... Ah, netko dolazi...

Ona brzo gurne pismo u njedra.

Odgurnuvši zastor lijevom rukom pred njima je stajao Cesare Borgia osmjehujući se blijedo.

— Nadam se da ne smetam! — reče prilazeći polako. — Prava ste slika i prilika bratske ljubavi.

I zaista, kad je Cesare ušao pod baldahin, uzbuđen Lukrecija pripila se uz Juana kao da od njega traži zaštitu. Pridošlica se oštro zapilji u sestrino lice na kojem se blijedilo izmjenjivalo sa crvenilom.

— Odavno je već tome kad je i meni bilo dozvoljeno da tako zagrlim svoju dražesnu sestru... Zar ne, Lukrecijo, od tada je prošlo nekoliko godina.

Lukrecija osjeti kako je prolaze trnci.

— Mnogo bih dao, dragi moj — produži mirnim glasom Cesare — kad biste i mene primili među svoje. Zašto od vas dvoje moram isprosjačiti svaki ljubazan pogled? Zašto ste prema meni tako hladni? Zar nas nije rodila ista mati? Zar nije žalosno što me ne vole oni do čije mi je ljubavi najviše stalo?

— Sam si zato kriv, Cesare — odgovori don Juan. — Ali sad nije ni vrijeme ni mjesto da o tome raspravljamo. Ja sam ti pred ocem pružio ruku pomirnicu.

— Oh, plemeniti brate! — reče Cesare i stavi Juanu ruku na rame. — Ti živiš kao pravi kršćanin i tebe bi bio dostojan grimiz koji ja nosim, pa kad jednom... neka to ne bude tako skoro, kršćanstvo bude prisiljeno da bira novoga poglavara... tko će od tebe biti dostojniji da na glavu stavi tijaru? Budi uvjeren da će moj glas u konklavi pripasti tebi.

— Zahvaljujem ti na dobrim riječima, brate — odgovori don Juan — ali meni nije ni do slave ni do časti, pogotovo ne do toga da postanem nasljednikom našega oca. Meni je preteško već i ovo breme što sada nosim.

Cesare skrene pogled prema sestri.

— A ti, draga moja Lukrecijo, zar nećeš sa mnom sklopiti mir? Vidim joj na očima da se na mene ljuti; osjeća se to u svakoj riječi koju izgovori. Pitam se: što sam ti skrivio. Sestro moja, zar te nisam uvijek volio? Zar moja

ljubav nije bila snažnija od obične ljubavi brata prema sestri?

Cesareove riječi osjetila je kao udarce bodeža, a nije smjela ni kriknuti ni odati se ni najmanjim znakom. Nije ga smjela pozvati na red jer je oboje znalo tajnu koja nije smjela prijeći preko usana.

No ni Juan ni Lukrecija nisu slutili pravi razlog zbog kojeg je Cesare započeo taj razgovor. Nije se micao od njih zapodjevajući razgovor o svakodnevnim stvarima i postavljajući im pitanja na koja nisu mogli odgovoriti.

Zašto mu se pogled tako često zaustavljao na Lukrecijinim njedrima, i to baš na određenom mjestu?

Čim je vidio da je iz lože otišao don Juan, a malo zatim i Lukrecija, te da je na njezinu zapovijed jedan paž spustio zavjesu pred baldahniom, preknuo je razgovor s kardinalom Berrarijem i povukao se u kut lože. Ondje je malo odgurnuo zavjesu da bi mogao čuti što se razgovaralo pod baldahinom. To mu nije smetalo da sa piscima Senutom i Mornausom kritizira Machiavellijevo djelo.

Cesare je bio obdaren izuzetnom sposobnošću da istodobno i govori i da čuje što se govori oko njega. Svoje je misli mogao usredotočiti na nekoliko stvari. Tako se sada i duhovito rugao Machiavelliju i prisluškivao razgovor između Lukrecije i Juana.

Dakako, zainteresiralo ga je Michelettovo pismo koje je zacijelo samo zabunom dospjelo u Juanove ruke. Cesare je znao ili barem naslućivao što je u tom pismu moglo biti. Sicilijanac ga je bez sumnje izvještavao o napadu na Fratellija, o uspjehu ili neuspjehu te akcije. U pismu je pisalo je li Michelettu pošlo za rukom da lijepu Židovku otpremi na mjesto koje je Cesare odredio.

Cesare je prisluškivanjem saznao da mu je Juan htio predati pismo zapečaćeno, ali se tome usprotivila Lukrecija i oduzela mu pismo. U istome času, oprostivši se od dvojice pisaca, Cesare je razgrnuo zastor baš kad je Lukrecija otvoreno pismo gurnula u njedra. I sad se svim silama trudio da što dulje bude u njihovu društvu kako bi je spriječio da pismo pročita.

Uto se arenom prolomi vika.

— Na redu je glavna točka večeri — poviče Cesare uz smijeh. — Zacijelo nećete propustiti nastup glasovite krotiteljice divljih zvijeri?

Elegantnim pokretom, poput kakva lakeja, razgrnuo je kardinal sestri zastor. Ali čim je ušla u ložu, pratio ju je u stopu. Ona sjedne kraj zaručnika.

— Nadam se, Alfonso, da mi nećeš zamjeriti što sam tako dugo bila odsutna. S Juanom sam imala važan razgovor o kojem ću te poslije obavijestiti.

— Zašto bih se ljutio, draga Lukrecijo — odgovori Alfonso gledajući je nježno.

Krišom su si stisnuli ruke. Ali gotovo istovremeno na licu joj se pojavi izraz negodovanja. Na stolici, njoj slijeva, na koju je bila pozvala Juana, sad je sjedio Cesare i počeo je zabavljati osmjehujući se ljubazno. Pri tom je pratio svaku njezinu kretnju kako bi je, makar i silom spriječio da pročita tajanstveno pismo. Don Juan morao se zadovoljiti mjestom iza Lukrecijine stolice.

XII

Svi su u cirkusu napeto iščekivali slijedeću točku. Golemom se građevinom poput bučnoga mora razbiježe žamor nestrpljivih glasova.

U arenu je u međuvremenu na kolima sa po dva kotača dovezano pet velikih kaveza prekrivenih zastorima od žute svile. Iz njih je dopirala rika zvijeri koje su se golemim šapama pokušavale probiti iz kaveza i domoći slobode.

Odjednom se pred kavezima postavljenim u polukrug pojavila Diabola ogrnuta bijelim plaštem. Ona ga laganom kretnjom pusti da joj klizne s leđa i tako zadivljenim pogledima gledaoca izloži lik izuzetne ljepote.

Premda Diabola u linijama tijela i boji kože nije mogla prikriti svojstva svoje rase, to se ne bi moglo reći za lice koje je bilo upravo klasične ljepote. Krotiteljica je bila dosta jake tjelesne konstrukcije, pa ipak vitka struka. Na sebi je imala odijelo muškarca. Tamnožute hlače bile su joj pripijene uz noge. Na sebi je imala bijelu košulju, a oko pasa pojas od grimiza. Leđa i dio grudi prekrivao joj je kaputić španjolskog kroja, a u tamnu kovrčavu kosu bila su utaknuta tri velika nojeva pera.

Diabola se duboko pokloni pred papinskom ložom. Istodobno dobaci Cesareu žarki pogled, ali joj ga on ne uzrvati. Očima je lutao po cirkusu, da bi pogled naposljetku zaustavio na lijepoj grofici Orsini.

Lukrecija se okrene svom zaručniku.

— Ta krotiteljica doista je lijepa žena. Oči joj odaju strast, ali i nešto od čega me hvata groza.

Fanfare su upravo najavile početak. Sa kaveza padoše svilene zavjese i pred mnoštvom se ukažu zvijeri. U jednom kavezu bila je lavlja obitelj, u drugom su bila zatvorena dva tigra, a u trećem leopardi. U četvrtom je bila samo jedna dugačka pantera užarenih očiju i crvena jezika.

Ta zvijer, nazvana Mors, bila je jedna od najopasnijih. Jednom je čak opasno ugrozila Diabolu za vrijeme predstave. Krotiteljica se u posljednji čas spasila praškom koji je zvijeri sasula u oči.

Kad je Diabola ušla u lavlji kavez u cirkusu je nastala tišina. Lavovi su poslušno izvršavali njezine zapovijedi: saginjali su glave, trčali i lijegali joj pod noge. Smiona krotiteljica je naposljetku glavu stavila u ždrijelo najvećeg lava.

Protekla je minuta strahovite napetosti, a kad je glavu povukla, cirkus se prolomio od urnebesnog pljeska i odobravanja.

Vojvoda od Bisellija zavrti glavom i namršti se.

— To znači iskušavati boga.

Lukrecija mu šapne.

— Pomolila sam se da joj se ništa ne dogodi.

Njezinu bratu nisu promakle te riječi i on se okrene grofici Orsini. Osmjehne se i reče:

— Što ako jednog dana lav dobije hunjavicu pa baš u tom trenutku žestoko kihne. Bojim se da Diabola svoju glavu više neće izvući iz ždrijela.

Diaolba je zatim obišla i druge kaveze pokazujući svoje krotiteljsko umijeće.

Kad je otvorila vratanca na kavezu u kojem je bila pantera, zvijer skoči prema njoj strahovito riknuvši. Jedva je krotiteljica zatvorila vrata, a pantera je već bila kraj nje i stavila joj pandže na ramena. Diabola je obavije rukama i pritisne uza se.

Gledaocima je zastao dah. Pred njihovim su se očima rvale žena i zvijer. Pantera se otimala ispuštajući krikove i pokušavajući zubima zgrabiti svoju protivnicu, ali ona je to spretno izbjegavala. Naposljetku je oko sebe brzo zavitlala bijesnu životinju i bacila je u tlo. U znak pobjede na pobijeđenu zvijer odmah stavi nogu.

— Sjajno! — oduševljeno poviče grofica Orsini, i to je bio znak svima da frenetično počnu pljeskati i odobravati.

Grofica ispod oka pogleda mladog kardinala, zatim se ponovo okrene prema areni.

— Bravo, Diabola! Trebalo bi da tako svladaš svaku panteru prije nego li ti pregrize grkljan!

Cesare se prihvati za vrat. Razumio je grofičine riječi.

— Pobožne li želje, draga grofice! — dobaci osmjehujući se blijedo.

U cirkusu nastade uzbuđenje. Diabola je otvorila sve kaveze i zvijeri su se izmiješale u areni. U prvi se mah činilo da će se međusobno poklati, ali ih je Diabola smirila svojim bičem od kože vodenog konja. Odjednom se začu tiha glazba, zvuci pogrebne koračnice. Na ulazu u arenu pojave se nosači u crnom noseći na odru djevojku, leš samoubojice,

s kojim je Diabola naumila izvesti senzacionalnu točku o kojoj se u Rimu govorilo već nekoliko dana.

Krotiteljica na trenutak skrene pažnju zvijeri na nešto drugo, priskoči vratima ograde i brzo ih otvori, a odar na kotačima dokotrlja se u arenu.

Svi su napeto promatrali što će se dogoditi. Alfonso i Lukrecija ustali su i nagnuli se nad ogradu, a za njima su se poveli i drugi posjetioci lože.

Nepomično tijelo ležalo je na mekanim jastucima odjeveno u bijelu svilenu haljinu. Ispod glave joj je bio crni jastuk.

— Kakvo dražesno lice! — ote se Lukreciji. — Čini se kao da spava. Na obrazima joj se odrazuje lako rumenilo.

— Da, baš kao da spava — složi se Alfonso.

— To je okrutno! — oglasi se netko iza Lukrecije. — Ovu krotiteljicu mora da zaštićuje neka visoka ličnost kad joj je dopušteno da u našem gradu, sjedištu kršćanstva, prikazuje tako nedostojnu i sramotnu igru.

To je s dubokim ogorčenjem rekao don Juan, naglo se okrenuo i zaputio se prema pozadini lože, kadli začu svog brata Cesarea:

— Ako se ne varam, ta je djevojka Židovka. To u neku ruku objašnjava zašto je dozvoljeno da se igrokaz izvede.

— Židovka! — zaprepasti se don Juan.

Naglo se okrene i priskoči ogradi lože. Pogledom je tražio lice mrtve djevojke, ali se u tom času nad njom upravo nagnula Diabola skinuvši s odra pokrivač a s djevojke haljinu.

Cirkusom odjekne krik iznenađenja. Pred njima je bilo tijelo izuzetne ljepote, mirno poput mramornog kipa. Zatim je odjednom zavladala tišina.

Diabola podigne ruku i sluge nakrive zapreku koja je zvijeri dijelila od odra. I dok su se one spremale da se bace na žrtvu, strahovito zavijajući i tuleći. Diabole je odjednom nestalo.

Alfonso se namrštena čela okrene svojoj vjerenici.

— Pođimo odavde, draga. To će biti strašan prizor. Gledao sam kako u bitkama pogibaju ljudi i nisam zadrhtao. Ali ovo će biti užasno.

Lukrecija mu nije uslišala molbu. Nagnula se nad ogradu lože, lice joj je poprimilo ukrućen izraz, a iz očiju joj je izbijala neka čudna vatra.

Alfonso se preplaši. Je li to ona Lukrecija Borgia o kojoj su mu pripovijedali tolike strahovite priče. On odmakne pogled u stranu nastojeći svladati uzbuđenje i otkloniti sumnju koja ga je počela nagrizati.

Uto se golemim zdanjem prolomi krik strave:

— Ona živi ... ona nije mrtva!

— Gledajte, ona se diže ...

Alfonso priskoči ogradi i zagleda se u arenu. Krv mu se sledi u žilama.

Ne, nije to bila obmana. Na odru je sjedila djevojka koju su kao leš donijeli u arenu. Da bi se obranila od zvijeri ispružila je drhtave ruke, a iz usana joj se ote krik užasa.

— Ivane! Pomozi mi ... spasi me ...!

Alfonso tada spazi kako se preko ograde vinuo neki čovjek i skočio u arenu. Prepoznao je don Juana.

— Natrag, Juane! — poviče Lukrecija zdvojno. — Rastrgat će te zvijeri a nju nećeš spasiti.

Alfonso zadršće. U očima joj ugleda suze i osjeti kako joj srce mahnito udara.

Ponovo pogleda u arenu. Čovjek kojem se zakleo na prijateljstvo golim je mačem navalio na lava koji se htio baciti na Naomi.

— Lukrecijo, spasit ću ti brata! — poviče Alfonso i vine se preko ograde.

Lukrecija krikne i blijeda poput mrtvaca onesviješteno se sruši preko ograde.

Publika je vikom nadjačala urlikanje zvjeradi. Mnoge žene i djevojke pale su u nesvijest, druge su se natisnule prema izlazu. Nastala je neopisiva gužva.

Cesare Borgia mirno je stajao kraj ograde svoje lože. Prstima je obuhvatio zlatni križ koji je nosio na grudima i ispod svojih tamnih trepavica nastojao je jednim pogledom obuhvatiti stravičan prizor.

U areni se vodila borba za život i smrt. Golemi lav bacio se na Juana i sigurno bi ga oborio i raskomadao da mu Alfonso nije mač zarinuo u srce. Ali kad ga je htio povući, u ruci mu je ostao samo balčak. Mladić trgne bodež.

Iza sebe čuje Juanov krik.

— Prekasno, prijatelju — krikne vojvoda od Gandije.

Pantera se već bacila na djevojku, rastrgala je zubima i pandžama i počela joj lizati krv.

— Neka je tri put proklet ubojica! — procijedi Juan grozničava pogleda. — Neću se smiriti dok ga ne pronađem, kunem se.

Alfonso povuče izbezumljena prijatelja za rukav, i upravo tada začuje se glas krotiteljice:

— Natrag u kaveze!

Diabola je stajala kraj odra. U jednoj ruci držala je bič a u drugoj oružje poput koplja koje je na kraju imalo kuglu s oštrim šiljcima. Zvijeri su se očito bojale tog oružja jer su se razbježale, samo je crna pantera još čučala kraj svog plijena. Diabola je udári šiljcima; zvijer rikne, odskoči i utrči u svoj kavez.

Mladi Napuljac ogrli don Juana i pokuša ga povući za sobom.

— Pusti me — stenjao je Juan — da je još jednom poljubim, da se s njom oprostim.

Alfonso ga čvrsto zagrli oko ramena i povuče prema ogradi. Pri tom mu šapne u uho:

— Priberi se! Nemoj dopustiti da primijete koliko ti je bila draga. Vratimo se Lukreciji koja je sva izvan sebe.

Odjednom, kao da ga je napustila snaga, Juan padne na koljena i rukama se podupre o pijesak arene. Alfonso ga podiže i ispravi.

— Ovo ti nikad neću zaboraviti, prijatelju — promuca Juan suznih očiju.

— Ti si Lukrecijin brat i plemenit čovjek, stoga mi je bila dužnost da ti priskočim u pomoć — reče vojvoda od Bisellija. Tada u mladićevoj ruci spazi pisamce. — Što ti je to u ruci? Neka ceduljica?

Juan se nesigurno zagleda u komad papira.

— To sam vjerojatno napipao u pijesku arene — odgovori polako. — To je otvoreno pismo ... — Zatim se trgne. — Ah, sad mi je jasno. Ceduljica je zacijelo Lukreciji pala iz grudi kad se nagnula nad ogradu.

Juan je nekoliko trenutaka piljio u ceduljicu, kao da se prisjeća što se dogodilo prilikom ulaska u cirkus.

— Da, tako je — šapne više za sebe. — Dobio sam je od Micheletta ... zabunom je dospjela u moje ruke ... bila je namijenjena Cesareu.

Zatim brzo pročita pisamce, i pogled ispunjen grozničavim sjajem podigne prema loži. Prijatelja zaprepasti izgled Juanova lica.

— Što je ... što se dogodilo ...?

Ne obraćajući pažnju prijateljevim riječima Juan se s mržnjom u očima zaprijeti čovjeku u kardinalskom plaštu.

— Krvavi ubojico ... sotono ... nakazo s pandžama i repom! Ljudi, kunem se da ondje gore stoji ubojica djevojke koju je pantera razderala pred vašim očima, on, Cesare Borgia — krvavi kardinal!

U buci i pometnji koja je zavladala arenom samo su neki čuli strahovitu optužbu što ju je don Juan izrekao protiv svog brata. A jedan ju je čuo bolje i jasnije od svih drugih — Cesare Borgia. Blijed i prekriženih ruku, stajao je kraj ograde lože i upiljio se u brata koji mu se grozio uzdignutom šakom.

Alfonso obujmi nesretnog vojvodu i pokuša ga razujveriti. Nikako nije mogao shvatiti da bi brat bratu mogao nanijeti takvo zlo, i da k tome bude visoki crkveni dostojanstvenik. Vojvoda od Bisellija tek je nedavno došao u Rim. A takav je zločin odudarao od njegova viteštva i časti. No doći će vrijeme kad će na sebi osjetiti Cesareove pandže.

Golemi cirkus počeo se prazniti. Kroz otvorena vrata dopirao je žamor uzbuđenih glasova. Sluge su gasili svjetiljke i svijeće, a u areni su pijeskom posipavali krvave tragove kraj razrušenog odra.

U velikoj loži okićenoj grbovima i zastavicama stajao je vitak čovjek s kardinalskim šeširom na glavi. Nepomičan poput kipa i stisnutih usana, tamne je oči uperio u prazninu.

Nakon nekoliko minuta u pogledu mu sijevne. Usne mu se razdvoje i on šapne:

— Brate Juane, sam si si izrekao smrtnu presudu.

XII

Prošla su dva dana. Nad Rim se spustila tamna, oblačna noć. U inače živahnim ulicama vladala je neuobičajena tišina. Nitko se nije usudio izaći na puste ulice. Svjetla su u kućama upaljena prije nego obično, a pred kućama plemića i bogataša stajali su stražari boreći se s drijemežom i tjeskobom.

U blizini velikog mosta preko Tibra kroz otvorena vrata trošne kolibe prodiralo je svjetlo. Sijeda starica bacila bi povremeno drvene kladice u vatru ognjišta. Kad bi netko nepoznati nenadano ušao u tu kolibu, zacijelo bi se prestrašio te sijede starice, jer bi mu se učinilo da u toj duplji i živi žena gorostas koja rastom nadmašuje obične ljude. Crte njezina lica i ogromne oči odražavale su nešto demonsko.

Koliba je bila usječena u pećinu kraj Tibra, a vjetar koji je zapuhivao u kolibu poigravao se staričinim sijedim lasima i lepršao joj crnom haljinom. No golema žena kao da sve to nije zamjećivala.

Toliko je bila zaokupljena svojim mislima da nije čula ni tihu pjesmu što ju je pjevušio naočit mladić u odjeći gondolijera. Bila je to narodna tužaljka o mladiću koji se svake noći ljubio i milovao s morskom djevicom dok s njenih usana nije uskrao smrt.

Dok je gondolijer pjevao, vani je padala kiša i zavijao vjetar. Lanac kojim je stara gondola bila privezana za debeo stup škripio je i cvilio.

— Umukni, Bernardo — obrecne se starica na mladića. — Ti pjevaš, a tvoj brat Giuseppe leži u hladnoj zemlji.

— Oprosti, majko — odgovori Bernardo i prema starici podiže lice uokvireno plavim uvojcima. — Nisam te htio ražalostiti. Ta mi se pjesma nametnula sama, da i sam ne znam kako. Znaš, posao mi ide bolje od ruke ako malo pjevušim.

Starica ga prostrijeli ljutitim pogledom.

— Zašto krpaš mreže? Zar ti je brat na dnu rijeke pa ga mrežom kaniš izvući? — U staričinu pogledu sijevne. — Da si čovjek na svom mjestu, sad bi naoštrio sjekiru i potražio onu koja ti je ubila brata u cvijetu mladosti.

Mladić žalosno potrese glavom.

— Majko, zar još nisi zaboravila?

— A ti! — starica se uspravi. — Zar u pucketanju plamena ne razabireš riječi: Osveti me brate! Zar ti vjetar koji na

Tibru podiže valove ne poručuje: Potraži onu prokletu Ciganku koja ti je otrovala brata!

Bernardo duboko uzdahne, gurne u stranu mrežu i ustane.

— Već tri tjedna obilazim rimske ulice i uzalud tražim Ciganku s krinkom. Čini se da je otišla iz grada.

— Moramo je pronaći ma gdje se sakrila — inatila se sijeda starica. — Inače duša tvog brata neće u grobu naći mira. Pitaš me zašto ga nisam zaboravila? Majka nikad ne zaboravlja sina, a još manje onu koja joj ga ugrabi.

— Zadesila nas je velika nesreća, priznanjem — uzdahne Bernardo. — Ali i Giuseppe je bio kriv. Zašto se zainatio da poljubi Ciganku? I tako joj je naletio na bodež. To sam saznao od svjedoka tog događaja.

— U gostionici oca Filipa bila ti je nadohvat!

On klimne glavom.

— Tako je. Trebalo je da samo ispružim ruke i da je pograbim, ali me je spriječio neki neznanac i mačem ubo u ruku. Rana mi još nije zacijelila.

Starica bijesno zavrti glavom.

— Neka grom pogodi bijednika koji štiti tu cigansku djevojčuru — krikne starica. — Pa ipak nije on toliko kriv. I njega je vještica zaslijepila kao i tvog brata. Ali dosta o tome Bernardo. Dan osvete je blizu, majčino srce me ne vara. A sad ću ti prigrijati juhu, momče moj. Cio si dan radio po tom pasjem vremenu za nekoliko bijednih soldi.

— Danas nisam zaslužio ništa — neraspoloženo promrmlja mladić. — Po tom vjetru i kiši nitko se ne usuđuje na vodu, pa ni gospoda i dame koji inače vozim u svojoj gondoli.

Stara upravo htjede nešto odgovoriti sinu, ali joj pažnju privuče nešto pred vratima: visoka prilika muškarca ogrnuta dugačkim plaštem i sa šeširom duboko navučenim na lice.

— Hej! — uznemiri se Bernardo i brzo dograbi sjekiru. — Tko ste vi ... što hoćete?

— Odloži sjekiru, Bernardo! — oglasi se neznanac. — Na vratima vam je prijatelj. — Rekavši to, čovjek zakorači u kolibu. Pri tom podigne ruku u znak upozorenja. — Za ime Krista, ne izgovarajte mi glasno ime ako vam je do mog života.

Kad je neznanac jednim pokretom trgnuo šešir s glave, majka i sin povikaše prigušeno:

— Pa to je ... grof od Pesara.

Bio je to Giovanni Sforza, grof od Pesara, bivši Lukrecijin suprug i žrtva te svemoćne porodice.

— Da, ja sam to — reče čovjek na čijem se licu ogledala zabrinutost.

— Bernardo, zakračunaj vrata — naredi stara sinu.

Dok je mladić izvršavao naređenje, grof od Pesara s ramena spusti plašt, odloži šešir, priđe starici i srdačno joj stisne ruku.

— Hvala bogu, majko Risetto, što te nalazim čilu i zdravu — reče došljak — tebe i Bernarda. Ali gdje je Giuseppe, moj brat po mlijeku?

Preko staričina lica prijeđe sjena. Oči joj se odjednom ispune suzama.

— Grofe, njega više nema među živima.

Mladi plemić zaprepašteno se zablene u sijedu staricu.

Ona mu ukratko ispripovijedi kako je nastradao od bodeža tajanstvene Ciganke koja noću zakrabuljena tumara Rimom, i o kojoj nitko ništa ne zna.

— Jadni Giuseppe! — reče grof s iskrenom sućuti. — I on je postao žrtvom nesigurnosti koja u gradu vlada poput kuge. Smrt i zločin ponovo su zavladali ovim gradom kao u najgora vremena. A to čeka i mene, dragi prijatelji, ako itko osim vas sazna da sam u Rimu. Ovdje na mene iza svakog ugla vreba opasnost. Zakleli su se da će me ubiti, i onaj lupeški starac s tijarom na glavi i onaj njegov sin, prokletnik u kardinalskom grimizu. A nekoć su me prigrlili u naručaj kao sina i brata.

— To je živa istina — reče Bernardo i grofu primakne stolicu. Ponudivši mu da sjedne, nastavi: — Ja bih vam savjetovao, grofe, da se klonite Rima. Još se sjećam one noći kad sam vas u gondoli prevezao preko Tibra, pa dalje sve do mora gdje vas je čekao jedrenjak. Do đavola, malo je nedostajalo da nas ne uhvate papinski žbiri.

Mladi plemić namrgođeno se zagleda u vatru.

— Ne podsjećaj me na tu sramotu, Bernardo, kad sam morao bježati poput najgoreg zločinca. I sve to za to što papi Aleksandru više nisam bio po ćudi kao zet. Za svoju kćerku je htio potražiti kneževski ili čak kraljevski prijesto. I zato je nesretni Giovanni morao nestati. Brak je poništen, i to privolom Svetoga oca. Kakve sramote za kršćanstvo, što podnosi takvog poglavara. A sramota i za me što sam kao najgori

slabić ostavio dragu ženu i pobjegao poput prebijenog psa. Ali što je bilo, bilo je, a sad mi preostaje samo jedno: da se osvetim onima koji su me tako ponizili.

— Jesi li čuo, Bernardo? — reče stara Risetta. — Osveta! Ako mi netko izbije jedno oko, ja ću njemu oba. A onom tko mi odreže jedno uho, iščupat ću jezik pa će zanijemiti zauvijek.

— Imaš pravo, majko — reče Bernardo vrteći glavom. — Ali bojim se da grof od Pesara neće uspjeti utažiti žeđ za osvetom, kao što ni mi nećemo moći vratiti milo za drago tajanstvenoj Ciganki koja je usmrtila Giuseppea.

Mladi grof pogleda ga ispod oka.

— Zacijelo misliš da su danas Borgie moćnije nego ikad.

— U to sam uvjeren. Ruka im doseže daleko i koga pogodi, tog i smrvi. Što god naume sve im polazi za rukom. Već spremaju svečanu pripremu za svadbu Lukrecije s Alfonsom od Aragona, nećakom napuljskog kralja. Uskoro će zazvoniti sva rimska zvona i mladenka će se ponovo naći pred oltarom.

Mladom grofu ote se s usana tiha kletva. Objema rukama stisne balčak svoga mača.

— To je papino maslo; sve je to smislio taj stari krivokletnik — raspali se Giovanni Sforza — i time sam daje primjer kako ne treba držati prisegu položenu u božje ime. Kako samo ima obraza da nevažećim proglasi brak koji je sam blagoslovio. No i njega će jednom stići božja kazna.

Izgovorivši te riječi, Giovanni Sforza naglo ustane i nervozno se ušeta kolibom.

— Bernardo, ugledaj se u njega! — klikne sijeda starica s trijumfom u očima. — Tako govori pravi čovjek koji drži do svoje časti. Kao dojenče nije uzalud bio na mojim prsima. Krv dojilje prešla je i u njegove žile. — Starica zatim stiša glas. — Recite nam sada, plemeniti gospodine, što vas je dovelo u Rim, u taj grad iz kojeg ste jedva jedvice pobjegli? Jer nije dobro vraćati se u duplje lava kad mu se jednom sretno umakne.

— U duplje tigra Borgie, majko Risetto — odvrati Giovanni Sforza. — Borgie ne zaslužuju da ih uspoređujemo s plemenitom životinjom, već s podmuklim tigrom koji se na svoju žrtvu baca iz zasjede. — Mladi plemić se već bio smirio i sjeo. — Svjestan sam opasnosti kojoj se u Rimu izlažem. No od onoga što sam nakanio uraditi neće me zadržati nijed-

na sila na svijetu. Kucnuo je čas da branim svoja prava i da Borgiama zadam prvi udarac. Za to mi je potrebna i vaša pomoć.

Majka i sin zagledaju se u plemića u čudu.

— Naša pomoć!

— Molim vas da mi na pola sata prepustite vašu kolibu i ostavite me nasamo. Očekujem važan posjet.

— Posjet? — začudi se majka Risetta. — Bogami, grofe od Pesara, ako ne budete oprezni, izgubit ćete glavu i vi i nas dvoje. Odat će vas vaš posjetilac. Papa ili kardinal Cesare saznat će da ste u Rimu i da smo vas mi primili u našoj kolibi. A tad nam je sudbina zapečaćena.

— Umirite se, majko Risetto — reče Giovanni Sforza. — Taj posjetilac neće nas odati. Uostalom, riječ je o ženi, ne o muškarcu.

— To je još opasnije — promrmlja sijeda starica vrteći glavom.

— Što ćete tek reći kad vam saopćim da je ta žena koju očekujem u vašoj kući moja supruga — Lukrecija Borgia!

Majka i sin zaprepašteno izmijeniše poglede zatim se oboje zapilje u svog posjetioca.

— Zaigrali ste opasnu igru — izusti stara drhtavim glasom nakon dulje stanke — ako ste potaknuti ljubavlju za svojom suprugom ovdje zakazali sastanak... Oh, sasvim je sigurno da će umjesto nje doći papin krvnik i sve nas objesiti.

— Zaista? — reče Giovanni Sforza i na licu mu se ukaže osmijeh. — Lukrecija će sigurno doći. Zacijelo zadršće i na pomisao da bih mogao biti u Rimu.

U to se s druge obale Tibra začuje zov. Mladi grof ustane.

— Jeste li čuli?

— Prevezi me, gondolijeru! — čuo se poziv žene s druge strane rijeke.

— To je ona! — reče Giovani Sforza. — Znao sam da će je moje riječi napisane na cedulji koju sam joj danas preobučen u prosjaka dostavio u crkvi ubosti u srce. Bio sam uvjeren da ni trenutka neće oklijevati... jer me se boji. Bernardo, odriješi gondolu i dovezi je ovamo. Ne govori s njom putem da se ne bi odao da znaš koga očekujem. A vi, majko Risetto, sklonite se negdje da vas ne vidi.

— Prevezi me gondolijeru! — poviče žena nestrpljivo.

Bernardo je već otvorio vrata, dotrčao do obale, nagnuo se nad stup za koji je bila privezana gondola i odriješio je uz zveket lanaca. Uskoro ga je Giovanni Sforza čuo kako vesla. Vidio ga je samo nejasno jer je noć postala još tamnija, a oluja je i dalje bješnjela. Majka Risetta prebaci preko ramena dugački tamni plašt.

— Žao mi je, majko Risetto — reče mladi grof što vas po takvom vremenu tjeram u noć. Za to ću vas bogato nagraditi. Ni vi ni Bernardo nećete se više mučiti. Čim završim svoje poslove u Rimu, poći ćete sa mnom u moj grad Pesaro.

Ali starica žalosno zakima sijedom glavom.

— Moram ostati ovdje gdje mu je grob i gdje se mogu nadati da ću jednom sresti njegova prokletog ubojicu.

Iz očiju joj je izbijala divlja mržnja i Giovanni Sforza preplašeno uzmakne. Starica se okrene i iziđe pred kolibu.

— Tibar danas buči poput mora — dovikne mu kroz vrata. — Bernardo će morati napregnuti sve sile. No sad mu je pošlo za rukom. Doveslao je do starih stepenica na drugoj obali.

Grof od Pesara priđe vratima i napeto se zagleda u tamu.

— Kako možete sve to vidjeti? Ja ne vidim ništa.

— Imam mačje oči — odgovori stara Risetta. — Kod ljudi je kao i u životinja. Tko u noći sluti opasnost, vid mu se izoštri. No sad ću vas ostaviti, grofe. Pripazite na sebe i ne smetnite s uma nijednog trenutka da Borgia ubija i onda kad cjeliva.

Sijeda starica, nalik u svom dugačkom plaštu strahovitom demonu, poodmakla je već desetak koraka od kolibe i izgubila se iza gomile odbačenih stvari.

Giovanni se vrati k ognjištu. Plamen je jenjavao a slabo svjetlo žeravice rasprostiralo je uokolo čudan sjaj. Gondola pristade uz obalu. Iz nje iskoči zakrabuljena ženska prilika a da pri tom nije ni dotakla ponuđenu lađarevu ruku. Uskoro je stajala na pragu.

— Giovanni Sforza — začuje se uzbuđeni glas ispod svilene maske.

Mladi grof joj se pokloni osmjehujući se podrugljivo.

— Pozdravljam groficu od Pesara i zahvaljujem joj što se udostojila posjetiti supruga.

— Zašto govorite s prezirom, grofe od Pesara? — odjekne ponosit glas. — Vi najbolje znate da vam više ne pripadam,

više nemam prava niti sam dužna da nosim vaše ime. Kardinalski kolegij poništio je naš brak, a Sveti otac je tu odluku potvrdio.

— Sveti otac je milostivo potvrdio poništenje onoga što je sam nekoć izvolio svezati zauvijek. Smiješne li komedije! Neće biti ni prva ni posljednja za vladavine pape Aleksandra VI.

Mlada žena ozlojeđeno sijevne pogledom.

— Giovanni Sforza, zar ste me pozvali samo zato da grdite mog oca i moju obitelj i da me vrijeđate? Ako je tako, onda mi je žao što ste u meni pobudili samilost koja me je nagnala da vam udovoljim želji i da dođem ovamo. Molim vas, naredite gondolijeru da me preveze natrag.

Ženska pojava u tamnom se okrene i htjede izaći iz kolibe, ali grof joj brzo priskoči i reče izmijenjenim glasom:

— Ostaj, Lukrecijo i čuj me! Bog mi je svjedok da te nisam htio vrijeđati. Dobro znam da si i ti žrtva papine prevrtljive politike.

— Zašto si me onda zvao? — upita, ona hladno.

— Htio sam od tebe čuti je li istina da ćeš pripasti drugom. Htio sam ti iz očiju pročitati je li ta udaja s Napuljcem samo djelo papine diplomacije ili ... Ne, ne bih mogao podnijeti pomisao da dobrovoljno pripadaš kojem drugom muškarcu. Jer, iako u tvojim očima nikad nisam zapazio onu pravu ljubav kakvu sam želio, ipak sam one noći kad sam se opraštao s tobom uoči bijega osjetio da me voliš. Draga Lukrecijo, ti si mi pomogla da pobjegnem. Ti si one noći povukla stražu koja mi je stajala na putu. A to čini samo žena koja ljubi i stoga sam, draga Lukrecijo, sve to vrijeme što sam ga nesretan proveo u Pesaru mislio samo na te nadajući se ponovnom susretu. Tad me je poput groma pogodila vijest da si se vjerila s Alfonsom od Aragona i od tog časa više nisam imao mira ni pokoja. Pošao sam u Rim iako me ovdje vreba smrt da te još jednom vidim. I sad stojim pred tobom, draga Lukrecijo, da iz tvojih usta čujem kako su ti vjerenika nametnuli silom ... Smiluj mi se i reci mi istinu.

— Čut ćeš je, grofe od Pesara — odgovori Lukrecija bez imalo oklijevanja — i pri tom ću ti čvrsto gledati u oči.

Brzom kretnjom strgnula je s lica masku a on, ugledavši njezino prekrasno lice baci joj se pred noge i poljubi joj rub plašta.

— Ustanite, grofe od Pesara! — reče Lukrecija. — Ne klečite preda mnom kao pred svetom slikom jer ćete za nekoliko časaka htjeti da tu sliku uništite.

Giovanni Sforza polako se pridigne sa strepnjom u očima. U posljednjim Lukrecijinim riječima razabrao je svoju osudu. Premda je znao što će reći, nije mogao skinuti pogleda s usana te prekrasne žene koja je nekoć bila njegova.

Ona ga je promatrala s blagim osmijehom na usnama. U očima joj se odražavala samilost. Nenadano mu prihvati ruku i čvrsto je stisne.

— Giovanni — reče ona — neću te obmanjivati. Danas se vidimo po posljednji put. Voljela sam te kao što se voli dražesno dijete, ali nikad te nisam ljubila kao što žena ljubi muškarca kojeg je odabrala.

— Nikad! — zastenje grof od Pesara. — Nikad me nisi ljubila!

— Nikad! — ponovi ona čvrstim glasom. — No neka te utješi sudbina muškaraca koji su mi ležali u naručju prije tebe i za tvoje vrijeme. Kao što vidiš, ne pričinjam se boljom no što jesam. Ali prema nijednom od njih nisam osjećala prave naklonosti. Bila sam luda, lakoumna i pohotljiva. Osjećala sam samo zadovoljstvo pobjede. A kad su me zaručili s tobom, jadni mladiću, odmah sam se na te sažalila. Znala sam da moj suprug nije siguran za svoj život. U Rimu postoji neka neopisiva sila koja ubija svakog onog koji me naziva svojom. Kad bi valovi Tibra progovorili i kad bi ih ljudi mogli razumjeti, tad bi zacijelo izbilo na svjetlo dana koga su sve ti mutni valovi odnijeli u daleko more i to samo zato što je ljubio Lukreciju Borgiu.

— Milostivi bože! — zaprepašteno će Giovanni Sforza. — Uvjeren sam da govoriš istinu. I mene je progonila ta tajanstvena moć te nikad nisam bio siguran za život. Bojao sam se otrova u dnu svake čaše, strahovao sam da za svakih vrata na me vreba ubojica. Dok sam jahao u sabinskim brdima, zamalo sam izbjegao smrti kad se na mene srušila ogromna pećina koja bi me zasigurno zdrobila da moj konj nije pravovremeno osjetio opasnost. Reci mi, Lukrecijo, tko je taj strašni čovjek koji tvoje poljupce i milovanja pretvara u smrt? Tko je taj demon koji se osvećuje svakomu kome si ti naklona?

— Ne pitaj me, ne znam — izusti Lukrecija i odvrati pogled na stranu.

— Ti znaš, ali mi nećeš reći. Lukrecijo ... to je tvoj brat Cesare.

Ona mu nije odgovorila, samo je lagano zadrhtala cijelim tijelom.

— To je on, i nitko drugi! — uzruja se mladi grof. — Zacijelo je lud kad je tako ljubomoran na svoju sestru.

— Da je barem lud — promrsi ona klimajući glavom. Zatim promijeni glas. — A sad dosta o tome, Giovanni. Dopustila sam ti da mi zagledaš u dušu, pa ću ti reći još nešto što će ti zacijelo zadati bol. Dosad nisam ljubila nijednog muškarca, Giovanni, ali sad ljubim svom snagom svog srca.

— Koga? — upita on promuklo.

— Onoga kojeg su mi moji odabrali za supruga.

— Vojvodu od Bisellija! — ote se nesretnom grofu. — Oh, Lukrecijo, nestade mi i posljednje nade.

Ona porumeni poput djevojke koja nekome prvi put povjerava svoju ljubav.

— Obožavam ga, Giovanni. Ako si me ikad ljubio i ako si mi zahvalan zbog one noći kada sam ti spasila život, i ti se zajedno sa mnom pomoli za dug život i sreću Alfonsa od Aragona.

Sklopljene ruke pritisla je na grudi a oči joj se zasuze.

— Previše zahtijevaš od mene. Lukrecijo — promrmlja Giovanni Sforza namrgođeno. — Od mene tražiš da molim za čovjeka kojem si poklonila srce.

Ona ga pokuša udobrovoljiti blagim pogledom.

— Ono ti nikad nije pripadalo.

Mladić se podrugljivo osmjehne .

— Kad bih ti i htio udovoljiti molbi — reče grof od Pesara — uvjeren sam da bih mu svojom molitvom slabo pomogao. Zar misliš da će pred njim ustuknuti onaj zlobnik koji ubija sve tvoje ljubavnike? — U mladićevim očima bljesne. — Tako mi mog mača, njega će stići sudbina koja je suđena meni. I on će jednoga dana morati potajno bježati od tebe ... ili će ga kraj tebe zateći smrt.

Lukrecija prigušeno krikne i uspravi se s prijetećim sjajem u očima.

— Njegov neprijatelj bit će i moj smrtni neprijatelj, pa ma kako bio moćan. Borit ću se za svog muža, štititi ga i obračunati sa svakim koji mu bude radio o glavi.

Grof od Pesara prekrije oči rukama.

— Alfonso od Aragona je sretnik — šaputao je prigušeno. — Kako li mu samo zavidim!

Lukrecija nije čula te napola izgovorene riječi. Posve ju je zaokupila opasnost u kojoj bi se mogao naći Alfonso.

— Ne, on se neće usuditi — prosikće usplamtjela pogleda. — Pa kad bi i bio toliko lud, zamrzio ga i ugrozio mi život, neka se pripazi taj lupež jer ću zaboraviti da mi je brat. Napast ću ga na Forumu kad u kardinalskoj odjeći u povorci biskupa i kapelana pobožno bude koračao. Optužit ću ga javno, zbaciti mu krinku s lica i rimski će se puk baciti na nj i razderati na komade. Jer svima će biti jasno da je pogazio sve zakone ljudske prirode. Ako ga narod i poštedi, u meni će ostati dovoljno snage da s njim obračunam! O Cesare Borgia, i ja mogu ubijati kao i ti. Žilama nam teče ista krv. Uvjerio bi se u to da si one noći osvijetljene mjesečinom, kad sam kao Ciganka plesala po rimskim ulicama i muškarce dovodila do ludila, vidio kako sam onom napasniku koji me je htio poljubiti zarila otrovan bodež u prsa a da mi ruka nije zadrhtala!

Pred kolibom se kroz fijukanje vjetra začuje prigušeni krik, zatim se sve opet smiri.

Do praga je dopuzala sijeda starica ruku ispruženih poput pandža. Izobličeno lice prislonila je uz vrata pohlepno upijajući svaku riječ koja je bila izrečena u kolibi. Kraj nje se na koljena spusti plavokosi mladić. Pogled raskolačenih očiju lutao je dalekim obzorjem.

— Neka je blagoslovljena tama i zavijanje vjetra, Bernardo — prigušeno promrsi starica. — Ona nas ne može vidjeti, ali mi je vrlo dobro čujemo.

U kolibi je Giovanni Sforza promatrao mladu ženu s nevjericom u očima.

— Lukrecijo ,o čemu ti to buncaš. Ne, ne mogu vjerovati da si ubila nepoznata čovjeka samo zato jer te je htio poljubiti.

Stajala je pred njim uspravna i blijeda, poput kakve božice rata ili osvete.

— Da, otrovala sam ga ubodom — ote joj se s usana. — A bio je samo siromašni gondolijer i naljutio me običnim poljupcem. Što bi tek zadesilo onoga, Giovanni Sforza, koji bi se okomio na mog supruga. — Nakon tih riječi se trgne i nastavi tiše. — Kriste, što ja tu trabunjam ... Giovanni Sforza, ti nisi ništa čuo, zar ne?

On joj obuhvati lice toplim pogledom.

— Zar bi moje usne mogle izreći išta što bi ti moglo naškoditi. Ne boj se, od mene nitko neće saznati za strahovitu tajnu koja postoji između tebe i tvoga brata Cesarea.

— Hvala ti — reče Lukrecija i pruži mu ruku koju on stade cjelivati. — Oprosti mi, Giovanni, ako sam ti učinila nažao. Hoćeš li? I poslušaj moj savjet: još noćas napusti Rim. Čuvaj se da ne susretneš kojeg od Cesareovih lupeža!

— U gradu me više ništa ne zadržava, sve sam već obavio — muklo reče mladi grof. — Još prije zore napustit ću Rim, a sad ću pozvati gondolijera da te preveze na drugu obalu.

Pred kolibom je starica uperila pogled svojih užarenih očiju u sina.

— Bernardo — procičala je. — Kad s njom dovesIaš na sredinu rijeke ... pomisli na svog jadnog brata i osveti ga!

Plavokosi mladić zavrti glavom.

— Osvetit ću ga, majko, kunem ti se! Ali ne sada, dok je budem prevažao. Kad sam dobio odobrenje da prevažam gondolom, zakleo sam se da ću sve one koje budem vozio sigurno dovesti na cilj i paziti na njihov život. Majko, ne mogu prekršiti zakletvu!

— Slabiću! — cikne stara Risetta, okrene se i stade bježati samo da više ne vidi ženu koju je upravo bila zamrzila iz dna duše.

Lukrecija je na lice ponovo pričvrstila masku, a okrajkom plašta zakrila donji dio lica. Iz kolibe je izišla zajedno s Giovannijem.

— Bernardo!

— Što zapovijedate, gospodaru?

— Odvezi ovu damu na drugu obalu i iskrcaj je na istom mjestu na kojem si je ukrcao.

— Bit će kako kažete, gospodine ...

Grof se odjednom namršti kao da ga je spopala kakva nejasna slutnja.

— Stani, Bernardo. Daj mi ruku i zakuni se da ćeš je sigurno prevesti na drugu obalu, da mi jamčiš za njen život.

Plavokosi mladić nakrivi glavu i zagleda se u drugu obalu s čudnovatim sjajem u očima. Nakon kratka krzmanja, odgovori:

— Ja sam gondolijer, gospodine, i znam svoju zakletvu. Gospođu ću prevesti na drugu stranu neozlijeđenu.

Zatim brzo skoči u gondolu u kojoj se Lukrecija već bila smjestila.

Jakim zaveslajima tjerao je krhki čamac na drugu stranu. Možda se pribojavao da će mu majka, potaknuta svojim neobuzdanim temperamentom, poduzeti nešto nepromišljeno.

Grof od Pesara stajao je na obali i mahao rukom.

— Zbogom zauvijek!

Lukrecija Borgia sjedila je u čamcu sagnute glave.

Čamac kojim je upravljala vješta veslačeva ruka stigao je već usred rijeke. Kroz tamu se razabirala druga obala. Bernardo je u svoj posao morao unijeti sav oprez i snagu jer su valovi ugrozili čamac zanašajući ga prema golemom stupu velikog mosta. Krajnjim naporom uspjelo mu je da gondolu previše ne približi mostu, koji je uostalom preko noći bio zatvoren za prolaznike.

Žena koju je prevozio nije marila za opasnost. Glavu je spustila na grudi i napola sklopila oči. Ponovo su je obuzele strahovite misli koje je u kolibi bila izrekla naglas.

Uto noć propara krik i ona se prene. Bernardo podigne glavu i zagleda se prema mostu.

— Bože! — krikne Lukrecija i zagleda se prema mostu raskolačena pogleda. — Tamo se događa nešto strašno ... zločin! Vidim petoricu kako guraju nekog čovjeka prema ogradi! Kriste ... jedan ga je probo!

— Ne razbijajte time glavu — promrmlja Bernardo i opet se prihvati vesla. — Otkad Rimom vladaju Borgie, takvi zločini nisu nikakva rijetkost, pogotovo pod okriljem noći. Vidio sam već kako ubojice bacaju u Tibar više od stotinjak probodenih žrtava, a da se o jadnicima poslije nitko nije brinuo.

— Oni ga dižu! — vrisne Lukrecija. — Sad ga bacaju u rijeku ... i kukavički bježe! Ah, ondje iz valova izranja nesretnikovo tijelo!

Gondolijer nije bio ni približno uzbuđen događajem na mostu. Mirno je veslao dalje. Lukrecija se nagne naprijed i zgrabi ga za ruku.

— Naređujem ti da zaveslaš prema nesretniku. Možda ga još možemo spasiti. Osjećam neodoljivu potrebu da spasim nečiji život, pa makar se radilo o nepoznatom čovjeku.

Bernardo je još uvijek oklijevao, pa ona ljutito povisi glas.

— Zar se usuđuješ odbiti moje naređenje, jadniče! Znaj da te mogu uništiti. — Zatim utiša glas i zavrti glavom. — Ne, dosta je bilo zla. Evo ti deset zlatnih dukata ako ...

Bernardo odmahne rukom.

— Što će mi vaše zlato! Što nas se tiče ovaj čovjek. Borgie su nas naučili da mislimo samo na sebe.

Lukrecija se uspravi i rukom pokaže na rijeku.

— Valovi nam sve bliže nose njegovo tijelo! Smiluj se, gondolijeru! — Zatim joj u pogledu bljesne prijetnja, a u ruci se odjednom stvori bodež. — Pogledaj ga, bijedniče, vršak mu je otrovan ... ne sprečavaj me svojom ravnodušnošću da uradim svoje prvo plemenito djelo.

Prijetnja je djelovala. Bernardo je pogled časak zadržao na svjetlucavoj oštrici i pred očima mu se ukaže slika nesretnog brata kojeg je ubod baš takvim bodežom otjerao u smrt. U nekoliko snažnih zaveslaja okrene gondolu.

Uskoro je doveze o tijela koje su nosili uzburkani valovi. Lukrecija se nagne daleko izvan čamca i rukom dohvati neznanca za odijelo. Snagom, kojoj se Bernardo potajno divio, podigne beživotno tijelo iz valova. Pred Lukrecijinim očima iskrsne blijedo lice mlada lijepa čovjeka. Nepomične staklene oči zurile su u nju kao da mole pomoć.

— Neki plemić ili bogataš! — reče Bernardo i pomogne Lukreciji da leš prebace u čamac.

Ona se zaprepašteno zagleda u mrtvačko lice bogato odjevena mladića i stade se tresti čitavim tijelom. Crni uvojci pali su joj preko lica, a oči su joj od groze gotovo iskočile. Tad odjednom umorenom otkopča košulju ispod vrata i odande sa zlatnog lančića istrgne medaljon.

— Juan! — protepa sa stravom u očima. — Ubili su mi brata Juana! — Neko je vrijeme tupo piljila preda se, zatim joj u pogledu bljesne. — Znam tko ga je ubio!

Glava joj klone na mladićeve grudi izbodene bodežima, i tako je nepomično ležala dok je gondola tiho pristajala uz drugu obalu.

Bernardo dohvati kožnatu torbu u kojoj je imao nož.

»Sad bih je mogao ubiti ... čim je iskrcam na obalu«, grozničavo ga obuzme pomisao — »tako ne bih prekršio zakletvu. Ne, to neće biti potrebno. Giuseppe će biti osvećen jer su se vukovi Borgie stali međusobno gristi i razdirati. Danas je pao vojvoda od Gandije, a sutra će možda ona podleći ranama koje će joj zadati koji drugi Borgia. Tako je to među vukovima!«

DRUGI DIO

I

Kardinal Cesare Borgia stanovao je u Anđeoskoj tvrđavi, u jednoj od najljepših palača tadašnjeg Rima. Bila je posljednji krik mode, prema Cesarovoj želji, a ukrasili su je najslavniji slikari i kipari.

Unutrašnjost palače uredio je Cesare Borgia s nečuvenom raskoši. Novaca mu nikad nije nedostajalo — kad god bi mu zatrebalo, zagrabio bi u blagajnu svoga oca pape.

Rimski se puk nije dao impresionirati ljepotom i raskoši toga dvora. Bila je to zgrada na zlu glasu, pa bi se svatko tko bi morao proći pokraj nje prekrižio i ubrzao korak. Čak bi i hladnokrvni muškarci jakih živaca samo letimice pogledali palaču, i ne bi se ni trenutak zadržavali u njenoj blizini.

Bila je to špilja krvoločnog tigra i razvratnika kojem ništa nije bilo sveto, koji nije mario ni za kakve običaje i zakone kad god bi želio udovoljiti svojim strastima.

Pripovijedalo se o nečuvenim orgijama što su se noću održavale u Cesarevoj palači, o gozbama kojima su prisustvovale najljepše ali i najrazvratnije rimske žene, o pijankama kad je vino curilo potocima i poticalo na razvrat.

Majke nisu puštale svoje kćeri, starije od osam godina, same i bez pratnje u blizinu zloglasne palače, makar možda i nije bilo opravdano što su Cesarea okrivljavali zbog zagonetnog nestajanja djevojčica u posljednjih nekoliko godina.

Ljudi su izbjegavali i kardinalovu poslugu. U svakom su sluzi vidjeli njegova pomoćnika, njegovo oruđe. Sluge su se ponašale bezobrazno, pa su znale doći u sukob sa stražarima i dospjeti u zatvor.

Stražar koji bi tako obavio svoju dužnost mogao se provesti loše. Jedna Cesarova riječ, i sluga bi bio pušten, a stražar je mogao biti sretan ako bi za kaznu ostao samo bez unosne službe.

One noći kad se dogodilo strašno umorstvo na tibarskom mostu, Cesare se vratio kući oko jedan poslije ponoći. Došao je pješice, u odijelu kakvo bi nosio bilo koji rimski pustopašni mladić.

Čim su ga primijetili stražari na vratima, dadoše znak da je gospodar stigao. Vrata se otvore a na pragu se pojave sluge sa svjetiljkama na zlatnim motkama.

Stubama, prekrivenim dragocjenim grimiznim sagom, žurio mu je u susret komornik. Taj je Parižanin dugo i vjerno služio jednog princa iz kraljevske loze, a kad mu je Cesare obećao kneževski dohodak, stupio je u njegovu službu.

Klaudije Vernier bio je vitak, živahan čovjek tridesetih godina, obrijana izražajna lica, bistar a po potrebi i ponizna pogleda.

Preletjevši očima gospodarevo lice, komornik shvati da se Cesare Borgia vraća iz vesela društva. U to ga je uvjerio i miris parfema što je strujao iz njegove odjeće, a rumeno kardinalovo lice odavalo je da se vino nije štedjelo.

Gospodaru, koji ga nije ni pozdravio, Klaudije skine ogrtač, otkopča mač i podigne šešir koji je pao na pod.

— Da posvijetlim vašoj uzoritosti u spavaonici? — upita.

— Nisam umoran — odvrati Cesare — posvijetli mi u radnoj sobi i donesi vrč kuhanog vina. Pobrini se da u kaminu bude vatre. Noć je hladna i vlažna ... Ima li kakvih vijesti, pisama?

— Jedan glasnik čeka vašu uzoritost već čitav sat. Jahao je dan i noć, i konj se pod njim srušio ovdje na dvorištu. Stigao je iz Firence.

— Odmah ga dovedi. Jesi li se pobrinuo za njega?

— Dobio je sve što mu je bilo potrebno.

»Još nije stigao kući«, šaputao je usnama rumenim od poljubaca i vina, »ali on će doći i donijeti mi vijest koju očekujem. Ova je noć kao stvorena da Micheletto izvrši moju zapovijed ... Do vraga, zašto neprestano o tome mislim, čak ni one žene nisu me mogle od toga odvratiti ... Ah, eto glasnika iz Firence!«

— Dođite bliže, prijatelju. Tko vas šalje?

U ovalnom ogledalu na pisaćem stolu ugleda bradato, opaljeno lice čovjeka u kožnatom kaputu. Nosio je jahaće čizme, o pojasu mu je bio pištolj a na lijevom bedru bodež u kožnatom toku.

— Priđi bliže! — viknu Cesare. — Tko te šalje?

— Glava firentinske Signorije — odgovori čovjek, spusti se na koljena i iz torbice na prsima izvadi pismo.

Cesare otkine pečat, preleti onih nekoliko redaka i radosno usklikne:

— Savonarolu su uhvatili, zauzeli samostan sv. Marka, a krivokletnika koji se usudio pobuniti protiv papine svetosti svezana su doveli u palaču Signorije. Ovakva se vijest ne mo-

že platiti ni zlatom. Evo ti za trud! — I baci mu kesu srebrnjaka. — Oporavi se i odmori do sutra, a uveče ću ti dati važna pisma za koja mi jamčiš svojom glavom da će stići do onog kojem su namijenjena.

— Vaša se uzoritost može osloniti na mene.

Cesare klimne glavom i srebrnim zvončićem pozove komornika. Naredi mu da se pobrine za glasnika i da mu sutradan pribavi svježeg i odmornog konja.

»Ako stari sutra sazna što se dogodilo«, mrmljao je Cesare kad je ostao sam, »ovo pismo bit će mu melem na ranu. Bit će svašta kad se sretnemo. Stari će bjesniti kao smrtno ranjeni vepar. Toga je sina ljubio tisuću puta više nego mene. Bio je najstariji, i nikad se nije usprotivio starčevoj volji ...«

— U predsoblju je paž grofice Orsini — trgne ga iz razmišljanja komornik. — Moli vašu uzoritost da ga sasluša.

— Pusti ga k meni i pobrini se da nam nitko ne smeta — reče sa slabo skrivenim trijumfalnim smiješkom.

»Ipak je došao trenutak koji sam tako dugo čekao«, ote mu se kad je ostao sam. »Lijepa grofica Orsini šalje mi svoga paža. To može biti samo pokušaj da mi se približi. Zaželjela se mira i želi ga zapečatiti svojom ljubavlju. To mi laska, jer je Violetta jedina žena u Rimu koju želim a ne mogu je dobiti. I ona će postati moja robinja kao i druge. Šta onda ako u meni vidi ubojicu svog muža? Ne bi bila prva koja strasno grli čovjeka koji joj je oteo najmilije. I šalje mi baš Gennara ... Kad bi samo slutila ... Ali pst, to je tajna koju ni sebi ne smijem glasno priznati ...«

— Dobra večer, Gennaro. Kakvu mi vijest donosiš?

Pisaćem stolu se oklijevajući približavao prekrasan dječak dugih, tamnih, svilenkastih uvojaka, velikih tamnomodrih očiju. Kao da ga je suzdržavao strah, a neka ga sila ipak gonila naprijed. Nosio je modro svileno odijelo, taman plašt, a bijelom je ručicom čvrsto stisnuo balčak mača koji se doimao više kao igračka nego kao oružje.

— Gennaro, tebe šalje gospodarica?

— Ne, gospodine kardinale, došao sam bez znanja i dopuštenja grofice Orsini.

— Znači da mi želiš povjeriti nešto što ona ne bi smjela znati? Kad si se u tako neobično vrijeme išuljao iz kuće, zaista te nešto važno vodi k meni ... Ej, zašto me tako mrko gledaš? Ljutiš li se na mene?

— Još kako! Ja vas mrzim, gospodine kardinale!

— Dođi k meni, mladiću! — uskliknu Cesare prasnuvši u smijeh. — Samo djeca i lude govore istinu. Svakog me dana bar tri stotine ljudi uvjerava kako me štuju, a ovaj mi palčić dovikuje: Ja vas mrzim! Ipak, ne vjerujem da si došao samo zato da mi to kažeš.

— Gospodine kardinale — podigne Gennaro zarumenjelo lice — vi ste pravi plemić, pa ne možete odbiti moju molbu.

— A tvoja je molba?

— Da se mačem ogledate sa mnom. Izvucite svoj mač. Nemojte se tako podrugljivo smijati. Znam da ću stradati, ali je tisuću puta bolje da umrem od vaše ruke nego da me neprestano mučite!

Cesare je stajao čitavu minutu kao skamenjen. Pogledavao je malog paža tako da se nije moglo naslutiti hoće li odjednom iz njega provaliti bijes ili veselost. Uporno je šutio i grickao usnicu. Iznenada Gennaro trgnu svoj mali mač.

— Gospodine, branite se! — poviče — jer ja se s vama ozbiljno hoću boriti na život i smrt!

S Cesareova lica nestade i posljednja kap krvi, a s usana mu se otmu riječi:

— Prokleta sudbino, izmislila si neobičnu komediju, ali Cesare nije od onih koji će umjesto komedije igrati tragediju!

— Evo, ovdje vam je mač! — usklikne Gennaro pokazavši stolac na koji je Klaudije stavio plašt i mač svoga gospodara. — Do vraga, gospodine kardinale, ne igrajte se mojom strpljivošću. Uzmite oružje i branite se!

Trenutak zatim odjekne podrugljiv smijeh. Cesare odskoči u stranu, izmakne bijesnom udarcu koji mu je namijenio Gennaro i prije nego li se mladi paž snašao, snažni ga je kardinal zgrabio za ruku, stisnuvši je čvrsto kao kliještima. Polako zavrne nježni dječakov zglob i on s jaukom ispusti svoj mač. Cesare odgurnu dječakovo oružje u kut sobe.

— Evo, tako se ja borim protiv djece — reče u smijehu Cesare. — Zar ne, mladi junače, naš je dvoboj bio kratak, a sada vjerojatno uviđaš da meni pripadaju sva prava pobjednika. Ali ne boj se, neću ti skinuti ni vlasi s glave. Neću ti zamjeriti ni na bezobraštini, jer me je razveselila. Pa šta je sad, Gennaro ... ti plačeš?

Krupne su suze klizile niz dječakove obraze. Glasno jecajući skrivao je lice rukama.

S neuobičajenom nježnošću, kakvu nikad nikome nije pokazivao, Cesare stade gladiti dječakove uvojke.

— Ne plači, dečko moj — reče — ne prolijevaj suze. Zaista se nemaš čega stidjeti. Ti si ovog trenutka pokazao više srčanosti nego što je ima u stotinu odraslih Rimljana zajedno!

Dječak je bio tako očajan da se u Cesarovim očima primijetila zabrinutost.

— Dođi, Gennaro — reče on i stavi ruku dječaku na rame. — Sjedi ovamo, do mog stola, da se malo porazgovaramo. Dužan si mi jedno objašnjenje. Sjedi ovamo, na ovaj stolčić do mojih nogu, i reci mi već jednom što te je ponukalo da noćas prodreš u moju kuću i izazoveš me na dvoboj. Mora da su to veoma važni razlozi što su te toliko uznemirili i naveli te da uradiš takvu glupost. Gennaro, mislim da shvaćaš kako si imao sreću što si me zatekao u izvrsnom raspoloženju, jer bi se inače našao u kojem od mojih podzemnih zatvora. Ne bi vidio ni sunca ni mjeseca, izgubio bi djetinjstvo, mladenaštvo i muževnu dob dok se ne bi isušio kao kostur i izišao iz tamnice kao — lešina.

Dječak uzdrhta od užasa. Polako je spustio ruke, a širom otvorene oči bile su mu pune strave.

— Zacijelo te je jak razlog naveo na takvu bezumnost. Govori, Gennaro! Zašto me mučiš?

— Zato što ... vas ona ljubi!

— Ona ... Pa valjda ne govoriš o svojoj lijepoj gospodarici, grofici Orsini?

— O njoj, baš o njoj! — promuca Gennaro gušeći se u suzama. Htjede ustati sa stolčića, ali ga Cesare nježno vrati i nasmiješi se:

— Čini mi se, Gennaro, da se varaš. Tvoja ti je ljubomora utuvila nešto što ne postoji. Ali da bi mogao mirno spavati i da ne izgubiš volju za jelom, reći ću ti samo jedno: tvoja me gospodarica mrzi svim srcem.

— Ah, kad bi bilo tako! — reče dječak i duboko uzdahne. — Ali vi se varate, gospodine, jako se varate. Kad ste pokraj nje u njenim očima zasja mržnja, jer se sjeti teških trenutaka koje je proživjela zbog vas. Onda se s vama prepire ili izbjegava razgovor, ali kod kuće ... u svojoj spavaonici, kad misli da je nitko ne vidi ... Ja sam to vidio, i od toga mi je krvarilo srce.

— Što si vidio, Gennaro — ispitivao je Cesare Borgia — i kako si to mogao vidjeti?

Paževo se lice oblije rumenilom.

— Priznajem da je to od mene bilo podlo ... Promatrao sam je kroz ključanicu.

— Baš kao što paževi rade — smijao se kardinal. — Uostalom, nije ni tako loše viriti kroz ključanicu kad je grofica u spavaonici, pa još u trenutku kad se sprema u krevet ... Umiri se, dečko, nije to nikakva uvreda za tvoju gospodaricu. Naprotiv, to je kompliment! ... A što si vidio kroz ključanicu?

— Izvadila je iz njedara sliku koju je stala ljubiti, a onda ju je, bijesno kriknuvši, bacila na pod i stala je gaziti. Trenutak zatim pala je na sag, zgrabila svojim bijelim rukama sliku i stala je pritiskati na srce, na usne. Ljubila ju je i nad njom plakala sve dok nije zaspala.

— To je sigurno bila slika njenog muža?

— Muža? Ah, gospodine, i ja sam želio vidjeti čija je to slika. Polako sam otvorio vrata, ušuljao se, kleknuo pokraj grofice i oprezno izvukao sliku iz njenih ruku. A tada ... tada sam vidio ... Bila je to vaša slika, gospodine kardinale.

Cesare Borgia naslonio je glavu na naslon stolca, sklopio oči i pravio se kao da Gennarove riječi nisu na nj ni najmanje djelovale.

Prošlo je nekoliko trenutaka dok se Cesare opet uspravio i nagnuo se prema dječaku.

— Reci mi, Gennaro — poče on, — kako si ti zapravo došao u službu grofice Orsini?

— Odgojen sam u jednom selu u sabinskim brdima — odgovori paž — ali žena koju sam morao zvati majkom nije bila moja prava majka. I sama mi je jednom priznala da je bila samo moja dojkinja. Onako izdaleka dala mi je naslutiti da sam visoka i plemenita roda.

— Tako, to je rekla ... — brzo prihvati Cesare. — A je li ti možda pripovijedala tko su ti roditelji?

— To mi nije mogla reći jer ni sama nije znala. Ispričat ću vam iskreno što sam čuo od majke Tibulle ... Jedne strašne olujne noći začula je kucanje na vratima svoje kolibe. Nije htjela otvoriti, ali tada naču oštar glas, koji kao da je bio navikao zapovijedati: »Otvori, to će biti tvoja sreća. Ako ne otvoriš, planut će ti krov nad glavom«. Majka Tibulla nije više imala kamo pa drhtavim rukama otključa vrata. Ugleda jahača na divljem, mrkom konju, odjevena u crno. U ruci je držao košaricu i predao je Tibulli s riječima: »Uzmi ovo. Ako se budeš pošteno brinula o sadržaju ove košarice, ubuduće ti neće ništa nedostajati. Svake nedjelje prije Uskrsa naći ćeš pod pragom kolibe kesu sa zlatnicima. Ne propitkuj tko ti donosi zlato ni tko ga šalje. Zlo po tebe ako to uradiš. Kad prođu godine, dobit ćeš obavijest što da dalje radiš sa sadržinom košarice. Zbogom!« U taj trenutak sijevne munja, odjekne grom, a crni jahač nestade kao da je u zemlju propao. Tibulla je sva drhtala. Uđe u kolibicu i sluteći pomalo o čemu je riječ, pažljivo otvori košaricu. Nije se prevarila; u njoj je ležalo novorođenče, sasvim golo, bez ikakva znaka, ali su jastučići na kojima je ležalo bili od najfinije svile i obrubljeni zlatnom čipkom.

Dijete koje je tajanstveni jahač donio majci Tibulli bio sam ja. Njoj je nekoliko dana prije toga umrlo vlastito dijete, pa me je ona uzela na svoja prsa i odgojila me. Blagoslivljala je trenutak kad sam joj došao u kuću, jer je pod svilenim jastučićima našla kesicu punu zlata, pa od tada nije više imala nikakvih briga.

— Je li Tibulla bila udovica?

— I jest i nije. Imala je muža, ali on nije živio s njom. Ostavio ju je ubrzo poslije vjenčanja i otišao u Rim, gdje se družio s kojekakvim sumnjivim skitnicama. S vremena na vrijeme pojavio bi se u ženinoj kući, ostao ondje nekoliko dana i onda bi opet nestao. Tibulla u nj nije imala ni malo povjerenja, pa mu nije nikad ništa ni spomenula o zlatu, jer bi joj ga on oduzeo. Ona uopće nije žalila što muž ne ostaje uz nju. Poslije mi je znala često reći da joj se on gadi, jer mu ruke nekako neobično vonjaju po krvi!

— Je li ikad spomenula ime toga čovjeka?

— Uvijek ga je zvala samo Michele (Mikele).

— A je li crni jahač, koji te je donio Tibulli, održao obećanje? Je li Tibulla zaista svake nedjelje prije Uskrsa našla ispod praga kesicu sa zlatnicima?

— Da, uvijek — odvrati Gennaro. — Nikad nije mogla otkriti tko je donosi i stavlja na to mjesto. Dane i noći prije te nedjelje znala je vrebati, ali se ni živa duša ne bi približila kolibi. A ipak bi zlato stiglo pod stare, trošne stube — kao nekakvom čarolijom.

— Kako je Tibulla s tobom postupala? Je li se dobro brinula o tebi kad je za to dobivala tako lijepu nagradu?

— Bila je dobra prema meni. Nije mi dopuštala da radim ikakve teže poslove. »Tvoje ruke moraju ostati bijele«, često bi mi rekla, »jer će jednog dana sigurno doći po tebe tvoji roditelji. A oni ne smiju naći seljačkog dječaka pocrnjelog od sunca, s grubim zamazanim bosim nogama. Oni će te odvesti u svoj dvor, jest ćeš iz zlatnih tanjura, sluge će ti se klanjati, a bit ćeš odjeven u baršun i svilu.«

— Čini se da ti je Tibulla o tome toliko pričala, da si i sam u to počeo vjerovati?

Dječak klimnu glavom:

— Da, vjerovao sam. Često kad bih ležao i kroz grane promatrao komadić nebeskog plavetnila, učinilo bi mi se da gore u oblacima vidim palaču, ukrašenu mramorom i zlatom. Čekao sam da se na vratima pojave moji roditelji, da na krilatim konjima siđu, podignu me i odvedu u svoj krasni dvor. Ali to su bile samo sanje. Prolazile su godine, a nitko nije dolazio, pa ni crni jahač koji me je donio.

— A kako si došao grofici Orsini?

— Grofica je jednom zalutala u lovu. Padala je noć i ona je naišla na Tibullinu kolibicu. Pokucala je i zamolila da prenoći. Tibulla je ljubezno primila otmjenu gospođu. Grofica me je vidjela i vjerojatno sam joj se svidio. Dugo je u kutu šaputala s Tibullom, a onda mi reče: »Dijete moje, ti ćeš poći sa mnom. Šteta je za tebe da ostaneš u ovoj divljini. Postat ćeš moj paž, a služba ti neće biti teška«. Nježno me je pogladila, a ja sam se bacio pred njene noge i oduševljeno kliknuo: »Lijepa gospođo, služit ću vam vjerno kao pas. Bit ćete sa mnom zadovoljni, od mene nećete doživjeti ni jednog neugodnog trenutka!« Slijedećeg je jutra stigla grofičina pratnja koja je, zabrinuta i uplašena, cijele noći tražila gospodaricu. Grofica je uzjahala prekrasnoga konja, a za mene je dala dovesti konjića na kojem sam jahao pokraj nje. Pokazala me je čitavoj pratnji i svakog je upitala sviđam li mu se. Stala me je nazivati svojim dragim Gennarom, svojim slatkim malim pažem, i dala mi kolača i slatkoga vina ... Od tada sam paž grofice Orsini ... Ah, više bih volio da ona nije nikad zalutala do Tibulline kolibe, jer znam da ću umrijeti ako me ona jednoga dana otpusti ... A ona će to i učiniti!

— A zašto bi to uradila? Ona ti je naklonjenja kao i prije i to ti pokazuje svakom prilikom. Igra se s tobom kao s dražesnim psićem, a da si samo nekoliko godina stariji, Gennaro, već bi se koješta govorkalo o tebi i lijepoj grofici.

— Ah, zašto nisam barem pet godina stariji — uzdahne paž sa suzama u očima — zašto nisam muškarac ... Izvodio bih junačka djela, išao bih u rat, zaslužio bih lovorike, a ona bi me tada sigurno ljubila!

— Ti, mali sanjaru! — smijao se Cesare Borgia. — Zar misliš da bi ljubav takve žene kao što je grofica Orsini bila slatka? Da, ti si mlad, ti još vjeruješ da ljubav donosi samo sreću, ali ja ... Do vraga, Gennaro, ove ćeš noći dobiti dobar savjet. Slušaj me! Ako ljubiš ženu i želiš je osvojiti, zapamti to, nemoj ležati pred njenim nogama i ne sviraj mandolinu i gitaru. Nastoj da postaneš njen gospodar, ponižavaj je, budi prema njoj hladan, ravnodušan. Tako ćeš je predobiti. Ali, ja zaboravljam da govorim djetetu. Gennaro, tebi je sada deset godina ...

— Pogodili ste, gospodine. Ali odakle tako točno znate moje godine?

Na Cesareovim se obrazima pojavi blago rumenilo. Zatim mu se čelo namršti, pa onda opet razvedri i on mirno i ravnodušno odgovori:

— Čini mi se da mi je nedavno grofica pripovijedala da ti je sada deset godina. No, sada dosta, već predugo čavrljamo. Vrati se sad lijepo kući, jer bi ondje mogli primijetiti da te nema. Ali nikome nizašto ne kazuj da si noćas bio ovdje.

— A smijem li uzeti svoj mač? — reče Gennaro gledajući lijepu igračku koja je još ležala na podu.

— Dakako, dečko moj. Ali zasad ga upotrebljavaj samo da bi na nj nabadao sitne životinje, nije još vrijeme da navaljuješ na odrasle muškarce. Uvijek ne bi prošao tako lako!

— Opraštate li mi moju smjelost?

— Nemam ti što oprostiti, jer nemam što pokuditi. Laku noć, Gennaro, pa ako opet budeš kroz ključanicu gledao svoju gospodaricu i vidio kako ljubi moju sliku, sjeti se da lijepa žena u jednoj godini svog života prinosi usnama cijelu galeriju slika. Tko zna, Gennaro ...

Cesare Borgia nije dovršio jer su se iznenada otvorila vrata a na pragu se pojavio Klaudije.

— Vaša uzoritosti, oglasi se on tihim, uzrujanim glasom, zacijelo se dogodilo nešto strašno. Upravo je u palaču stigla sestra vaše uzoritosti, Lukrecija. Kad sam joj rekao da ste već pošli na počinak, ljutito mi je i uzbuđeno doviknula: »Lažeš, bijedni svodniče! On je budan ... On ove noći mora bdjeti, jer ne može usnuti. Tornjaj se i reci svom gospodaru

da s njim moram govoriti, a reći mu i to da ne stavlja moju strpljivost na kušnju!«

— Lukrecija! — procijedi Cesare. — Ona sama... Baš čudno! Pa dobro, ne mogu joj izbjeći, a i neću. Hajde, Klaudije, uvedi buduću vojvotkinju od Bisellija...

— Cesare! — začuje se iz prednje sobe uzbuđeni glas. — Cesare, gdje si?... Cesare Borgia... dogodilo se!

— Klaudije, pođi joj u susret — zapovjedi brzo kardinal. — Zadrži je još trenutak pod bilo kakvim izgovorom. A ti, Gennaro, sad ne smiješ izići iz ove sobe jer bi naletio na nju... Dođi ovamo u kabinet, dječače, skutri se u kut i zadrži dah da te ona ne primijeti!

Kardinal otvori vrata kabineta, a zatim požuri do pisaćeg stola i sjedne. Pogleda u ovalno zrcalo i već je promijenio izraz lica koje je sada bilo savršeno mirno.

Vrata se naglo otvore, a preko praga zatetura visoka, prekrasna ženska pojava odjevena u tamnu odjeću.

Lukrecija!

II

— Sestro, to si zaista ti! — reče Cesare hineći iznenađenje. — Bez obzira na razlog svoga kasnog posjeta, što god te dovodi k meni tako kasno u noći, mogla si pričekati do jutra, jer dame koje me posjećuju u ovo doba štete svom dobrom glasu!

— Ostavi taj frivolni ton — reče Lukrecija drhtavim glasom. — Nemoj mi se samo smiješiti i glumiti ravnodušnost, jer ti znaš kakvu ti vijest donosim; ti si je očekivao, samo si mislio da će ti je donijeti netko drugi!

— Tko drugi?

— Netko od tvojih krvnika — odgovori Lukrecija dok su joj oči bljeskale kao munje gledajući Cesareovo blijedo lice. — Ali dogodila se strašna slučajnost da budem očevidac zločina. Ove su ga ruke podigle iz valova i ponijele!

— Sestro, ja te ne razumijem. Govoriš nesuvislo. Već odavno je trebalo da pozoveš liječnika da ti malo pusti krv. Pričaš mi tu o nekakvom zločinu, o valovima, o mom krvniku... Iz tih riječi nikako da sastavim suvislu priču...

— Bijedni lakrdijašu! Mene nećeš prevariti nikakvim prenemaganjem — dobaci mu Lukrecija i stane preda nj. — Ti veoma dobro znaš što se noćas dogodilo!

— Dogodilo se mnogo toga — odvrati Cesare, sačuvavši još uvijek svoj posprdni mir. — Na cesti koja vodi u sabinska brda razbojnici su napali nosiljku jedne ugledne dame koja je bila na putu svom ljubavniku. Razbojnici su se, na svoju žalost, morali zadovoljiti samo jednom laganom košuljom, jer praktična dama nije na sebi imala ništa drugo. Preporučam ti da to pripovijedaš svom prijatelju Boccacciu (Bokačo) koji će taj događaj lijepo opisati.

— Ti si đavo u ljudskoj spodobi! Želiš niskim podvalama umanjiti značenje vijesti koju ti donosim. Kažem ti, Cesare, ako strašnu vijest ne budeš htio čuti iz mojih usta, sutra će ti je tuliti u uho rimsko kamenje, gavranovi iz Pontijskih močvara će te okruživati i kriještati ovu vijest, jer će sutra čitav grad biti pod dojmom te strahote. Kad to čuju, majke će zaboraviti pružiti prsa gladnoj dojenčadi. Užas će spopasti Rim, promuknut će zvona kao da su iznenada izgubila svoj srebrni glas, prokrvarit će naslikane rane na Kristovoj slici u Petrovoj crkvi. A starac koji nosi krunu svega kršćanstva, razderat će svoje haljine i u divljoj boli početi sumnjati u Gospoda čiju je dobrotu uvijek hvalio.

Čujem ga kako drhtavim glasom, promuklim od strave, viče: »Bio sam zastupnik tvog sina na zemlji i pred ljudima održavao svjetlo njegova lika, a ti si uzeo mog sina, moga najdivnijeg sina ... a ti sebe nazivaš pravednim ...«

— Sestro, danas te upoznajem s druge strane — smijao se Cesare Borgia. — Je li se to Rim pretvorio u staru Troju, i jesi li se ti, koja si bila nalik zavodljivoj Heleni, pretvorila u Kasandru? Zbog čega tako zloguko proričeš? Ti, sretna zaručnica, morala bi sve gledati u ružičastom svjetlu!

— Šuti, dosta mi je tvog ruganja. Veoma dobro znaš što se noćas dogodilo, znaš zašto prolijevam suze i zašto se moj očaj diže do neba. Ne skrivaj se iza podrugljivosti, ne pretvaraj se da si hladnokrvan. Zar me ne razumiješ? Zbilja me ne razumiješ? Pa dobro, onda čuj: tvoj brat Juan je mrtav!

Cesare Borgia se i ne pomakne. Podigne ruke u vis i stade buljiti u Lukreciju kao da se ne može snaći.

— Neka ti se bog smiluje, sestro — procijedi naposljetku — ti si ozbiljno bolesna, pomela ti se pamet ... Zar nisi rekla da je Juan mrtav?

— Bijedni komedijašu, čemu ova bratska zabrinutost! Bože mili, kakav glumac, kako majstorski igraš tu komediju! Da, mrtav, Juan je mrtav ... umorili su ga!

— Neka uzdrhću brežuljci na kojima je sagrađen Rim! — kriknu Cesare Borgia. — Neka se tresu i nek se sve sruši, jer je na ovom gradu božje prokletstvo. Mrtav moj brat Juan ... dobri, ljubazni Juan, koji nije uvrijedio nikoga, čije je srce bilo puno ljubavi za bližnje ... Ah, kakva strašna noć! Pokoljenja će osjećati njenu tminu i žaliti zbog nestanka dobrog, ljubljenog Juana, kojeg sam s ponosom nazivao svojim bratom!

Cesareove se oči orosiše suzama. Prave su mu se suze kotrljale niz obraze i on, svladan od boli, pade na stolac.

Ali se Lukrecija nije dala obmanuti. Previše je dobro poznavala tog čovjeka da bi je mogao prevariti, koliko god majstorski igrao svoju ulogu.

Došla je do njega, stavila mu na glavu svoju ledenu ruku, zgrabila ga za crnu, kovrčavu kosu i trgnula mu glavu unatrag da bi mu se mogla zagledati u oči, prozreti ga do dna duše.

— Tako dobro glumiš bol da bi mogao prevariti najmudrije ljude, filozofe i suce, ali mene ne možeš. Predobro te poznam, znam da možeš prolijevati suze kao krokodil koji

njima mami lovca u stupicu. Znam da je svaka riječ koju si sada izrekao laž, i da je čitavo tvoje biće satkano od varke i lukavosti ... Juan je mrtav ... Naš ljubljeni brat Juan je umoren.

— Neka je taj bezbožni ubojica triput proklet — krikne sada Cesare, istrgnuvši se iz Lukrecijinih ruku i zamahnuvši pesnicama. — Neka se dobrota oca nebeskog pretvori u nepomirljivu mržnju i neka smrtnom strijelom pogodi onoga koji je oteo život našem bratu Juanu. Ali ne, draga sestro, ipak ne mogu nikako povjerovati tvojoj vijesti. Zar ima u Rimu čovjeka koji bi bio toliko pokvaren da otme život vojvodi od Gandije? Toliko zloće, draga sestro, ne može biti, ja to ne vjerujem!

— A ipak je tako kako sam ti rekla — odvrati hladno Lukrecija. — I želiš li vidjeti njegova ubojicu, želiš li upoznati čovjeka koji je tako podao, kako si sam rekao, da je mogao ubiti dobroga Juana ... onda pogledaj, Cesare, u ovo ogledalo i vidjet ćeš ubojicu!

I Lukrecija objema rukama zgrabi ovalno ogledalo sa pisaćeg stola. Stavi ga pred lice Cesarea Borgie, a on problijedi i ustukne.

— Sestro! — krikne on — to nisi smjela učiniti! Jednoga brata moraš pokopati jer je poginuo od proklete ubojičine ruke, a drugoga bacaš u ponor svoje sumnje iz kojega ga više ne može spasiti ni ljubav prema tebi. Lukrecijo, zar je moguće da mene smatraš Juanovim ubojicom?

— Da, tebe okrivljujem, kardinale Cesare Borgia, da si počinio najstrašniji zločin, prvi čovjekov zločin: kad je Kain ubio Abela, brata svojega. I kao što se na Kainovu čelu pokazao krvavi biljeg, pokazat će se i na tvome licu. Ljudi će te izbjegavati kao kugu, a otac će te prokleti. Ni najjadnija djevojka neće dopustiti da je zagrliš, da se na njenom tijelu ne odrazi tvoj krvavi znak. Usudiš li se stupiti u božji hram i približiti se oltaru, potres će uzdrmati zidine a hram će se srušiti nad tvojom glavom. Bez obzira i pokoja provodit ćeš život, bojat ćeš se sama sebe. Uzalud ćeš moliti Spasitelja da ti oprosti, jer se svi grijesi mogu oprostiti, samo ne ubojstvo brata.

Kao munje sijekle su Lukrecijine riječi, ali joj odjednom ponestane daha i ona se jecajući baci na ležaljku.

Cesare je koračao tamo-amo po sobi. Nekoliko se trenutaka nije čulo ništa osim Lukrecijinih jecaja i njegovih koraka.

Cesare odjednom zastade pred divanom:

— Ti si me upravo strahovito optužila. Shvatit ćeš valjda, da ja ovakvu sramotu, zbog visokog crkvenog položaja, ne smijem otrpjeti ni od vlastite sestre. U najmanju ruku moram zahtijevati dokaze!

— Dokaze! — uspravi se Lukrecija. — Dobro, neću ti ostati dužna ni valjanih dokaza. Bila sam noćas u barci na Tibru. Moj se čamac približavao velikome mostu, kad li iznenada...

— Smijem li te na trenutak zaustaviti — prekide je Cesare. — Budi toliko dobra pa mi razjasni što te je natjeralo da se voziš barkom po ovako odvratnoj noći?

— Na ovo pitanje ti neću odgovoriti!

— A tako — smješkao se Cesare. — Ali, u svakom slučaju, bila si u društvu svoga zaručnika, plemenitog princa Alfonsa Aragonskog...

— Ne, bila sam sama!

— Posve sama?

— Posve sama... s veslačem!

— A taj veslač? — ispitivao je Cesare vrebajući.

— Nekakav luđak kojeg sam unajmila — odbrusi otresito Lukrecija. — Shvaćam ja dobro tvoju taktiku. Pokušavaš me smesti da bi od optuženoga postao tužitelj, ali to ti neće uspjeti! Tražio si od mene dokaze, želiš ih čuti, pa dobro, dat ću ti ih! Ne silim te da ih saslušaš, jer oni i nisu namijenjeni tebi nego mome ocu.

Cesareove oči bljesnuše, lisičje mu se lice razvuče u ružnu grimasu.

— O, moja me sestra hoće denuncirati! — viknu on. — Tome se ne bih nadao!

— Ne očekuj od mene ni milosti ni sažaljenja. Bila sam Juanova sestra a on moj ljubljeni brat. Zločin koji je počinjen nad njim mora biti okajan, a budući da me je strašna slučajnost učinila svjedokom, ispunit ću svoju dužnost i svjedočiti. Odavle ću poći ocu i javiti mu strašnu vijest: da mu je umoren sin, i tko je njegov ubojica...

— Zaista korektno — procijedi Cesare. — Tome se zapravo ne može ništa prigovoriti. Pa dobro, daj da čujem tvoje dokaze. Vozila si se barkom i približavala velikom mostu, kad li...

— Kad li začuh dozivanje u pomoć. Pogledam gore i vidim kako je nekoliko muškaraca sa zakrabuljenim licima

napalo čovjeka koji se pokušavao braniti. Dogurali su ga do ograde mosta, podigli ga i naglavce bacili u rijeku.

— I to je bio naš brat Juan!

— Ne zovi ga više bratom. Priušti nesretniku barem mir u grobu koji bi mu se pomutio kad bi do njega doprlo kako ga ti nazivaš bratom. Da, bio je to Juan, očev ljubimac, Juan kojeg sam i ja silno voljela. Kao sablast dizao se njegov leš iz valova, a ja sam ga vlastitim rukama prihvatila i povukla u čamac. Gotovo sam poludjela kad sam vidjela čije tijelo držim u naručju...

— Pa ti, lijepa Lukrecijo, ni sama ne vjeruješ, koliko god je tvoje pripovijedanje zanimljivo, da u svemu tome ima i najmanjeg dokaza o mojoj krivnji. Juan je umoren... to je, čini mi se, činjenica, to ne mogu poreći... Ali da sam ga ja ubio, da je usmrćen po mom nalogu...

— O tome nema ni najmanje sumnje — prekine ga Lukrecija. — Zapovjedila sam veslaču da krene prema obali. Ondje sam dozvala prolaznike, predala im mrtvo tijelo i zapovjedila da ga odnesu u moju palaču. Ja sam sama poletjela stubama na most. Slutila sam, premda su podmukli ubojice već pobjegli, da ću otkriti nešto što bi me moglo navesti na njihov trag. Nisam se prevarila.

— I što si našla, sestrice?

— Ovaj prsten — reče Lukrecija i iz džepa o pojasu izvadi široki zlatni prsten, ukrašen rubinom.

Stajala je ispred Cesarea i držala mu prsten tik pred očima, ali kardinal samo sleže ramenima i mirno odvrati:

— Prsten, pa šta? Ti vjerojatno umišljaš da sam ga ja izgubio na mostu. Uostalom, mogu ti dokazati da sam večeras bio u veselom društvu i da sam stanovitu kuću u Rimu napustio prije jednog sata.

— Znam ja da ti sam nisi izveo ovaj strašni zločin. I previše si kukavica da bi stavio ruku na vlastitog brata. Ali Cesare Borgia ima odane sluge, a jednom je od njih morao skliznuti s prsta ovaj prsten, vjerojatno dok se jadni Juan očajnički borio protiv napadača.

— I to nazivaš dokazom! Hajde, upitaj prsten kome pripada...

— Taj prsten govori; on mi je sve rekao, glasno i jasno, jer je na njemu natpis. A on glasi: »Kardinal Cesare Borgia posvećuje ovaj prsten svom odanom i vjernom Michelettu!«

Cesare se jedva primjetno trgne. Samo za trenutak namrštilo mu se čelo, a onda se opet začu njegov miran i hladan glas:

— Možda je taj podli Micheletto zaista i sudjelovao kod Juanova ubojstva. To nije sigurno, ali je moguće. Ali u nizu tvojih dokaza manjka najvažnija karika: kako ćeš utvrditi da sam ja Micheletta potkupio, da sam naručio zločin? Takav lupež služi danas jednom gospodaru, a sutra drugome. Tko ga bolje plati, tomu služi... Nekakav nepoznati Juanov neprijatelj platio je Michelettu da ga ubije!

— To ćemo saznati od samog Micheletta! — odvrati Lukrecija.

— Šta, zar ga ti kaniš pitati?

— O ne, nisam tako niska da bih i riječ progovorila s tim Michelettom. Ispitat će ga netko drugi, kome će on htjeti odgovarati.

— A tko to?

— Mučitelj, koji će ga podvrći strahovitoj torturi. Odriješit će on jezik tvome Michelettu, u to budi siguran, Cesare Borgia!

Cesare se okrenu, polako se vrati do pisaćeg stola, poduprc se rukama i stade zuriti preda se.

Lukrecija se dotle ogrnula svojim plaštem i krenula prema vratima.

— Laku noć, Cesare Borgia! — doviknu mu s prava. — Mislim da sam te uvjerila kako više ne možeš zatajiti istinu. Još će noćas Njegova Svetost narediti strogu istragu, i budi uvjeren da će Micheletta pronaći makar se sakrio u najtamnijem zakutku Rima, ili je u bijegu. A kad ščepamo njega, neće proći mnogo dok on, tuleći i svijajući se od boli, ne spomene tvoje ime... tvoje ime, Cesare Borgia, kao začetnika Juanova umorstva.

— Stani! — promrsi Cesare. — Ostani, sestro!

— Ne zovi me više tako. Nisam više tvoja sestra. Ovo je bio naš posljednji razgovor!

— Moram ti reći nešto važno!

— Ti meni? Reci, ali ukratko!

— Neće biti potrebno da Micheletta stavite na muke!

— Ne vjerujem da će inače priznati. On je bio u tvojoj školi!

— Ja ću riješiti Micheletta neugodne dužnosti da spomene moje ime. Priđi bliže, Lukrecijo, zagledaj mi se u oči. Ja,

Cesare Borgia, dao sam umoriti svoga brata, vojvodu od Gandije.

S Lukrecijina lica nestade i posljednje kapi krvi. Ona zatetura i prihvati se za naslon stolca.

— Eto, ja sam ga umorio — nastavi Cesare uzbuđeno. — Pa da je imao deset života, oduzeo bih mu svih deset!

— Gade, zločinče, ti priznaješ?

— Tebi, Lukrecijo, jer ti imaš pravo saznati potpunu istinu.

— Ja? Zašto baš ja?

Cesare jednim pogledom obuhvati lik prelijepe žene, pogledom neobičnim za brata...

— Zašto baš ti? I ti još pitaš? Zar ti Juana nisi ljubila, a ne moram li ja ubiti svakoga koga ti ljubiš?

Lukrecija krikne i potrči prema vratima, kao da se boji provesti i jedan trenutak više uz tu zvijer od čovjeka. Ali je Cesare već bio kraj nje. Jednom je rukom povuče s praga, a drugom okrenu ključ u bravi, izvuče ga i spremi u džep.

— Šta, sad me i zatvaraš! Možda i mene želiš ubiti. Ali čuvaj se, sa mnom ćeš se morati boriti na život i smrt. Tvoja krv kola i u mojim žilama, a ovaj bodež ima otrovnu oštricu!

— Spremi tu igračku — odvrati Cesare sa smiješkom. — Ne želim ti nanijeti zlo. Tebi da učinim nažao, jedinom biću koje ljubim i obožavam, za kojim čeznem u nesanim noćima?!

— Dobri bože, zašto mu ne oduzmeš dar govora kad njime vrijeđa najsvetije zakone!

Da, taj dobri otac na nebu je katkada neoprezan — posprdno će Cesare. — Da je bio oprezan, uštedio bi sebi takav primjerak ljudske vrste kao što je Cesare Borgia. Ali on je ovdje i ne misli tako brzo nestati s poprišta... A sad, Lukrecijo — nastavi iznenada potpuno drugim, prijetećim glasom — čuj što ću ti reći!

— Neću ništa više slušati — uzviknu Lukrecija jecajući. — Svaka me tvoja riječ vrijeđa. Ne govori više... Prezirem te... mrzim te!

— Nisi me uvijek mrzila, lijepa Lukrecijo — nastavi kardinal mekšim, zavodljivim glasom. — Nekad nisam bio ogavni Cesare, već prijatelj tvog srca, tvoj ljubavnik!

S Lukrecijinih se usana ote krik na smrt ranjene srne.

— I ti se usuđuješ — jecala je — da mi spominješ strašnu tajnu što se nad nas nadvija poput crnog oblaka iz kojeg

svakog časa može udariti smrtonosna munja. Ti se usuđuješ, bijedniče, prizivati strašnu utvaru koju ja gledam mučena užasom i pokajanjem. Jao tebi, ti si me podsjetio na vrijeme kad smo gazili zakone prirode, kad si me ti, sotono, povukao u ponor mraka. I ti se još usuđuješ živjeti, krv ti se još nije sledila a kosa ti još ima mladenačku boju! Ostavi me, nemani, i ne vuci me dalje u ponor!

— Ti si, i ostat ćeš, Lukrecijo, prava sanjarka. Grijeh koji nas veže i o kojem nitko ništa ne zna, i nije grijeh. Bili smo mladi, zaljubljena djeca, ti, najljepša djevica što je ikad koračala preko rimskog Foruma, a ja pun mladenačke vatre. Pali smo jedno drugome u zagrljaj, jer smo oboje u onom drugom vidjeli ideal ljepote. Ne trebaš se zbog toga kajati, Lukrecijo. Tvojih četrnaest godina ispričava te isto tako kao i mene mojih šesnaest!

— Šuti, ne mogu te više slušati! — vikala je ona i rukama zatvorila uši. — Svaka je tvoja riječ kao otrov koji razdire napola zacijeljene rane. Već sam predugo s tobom pod istim krovom, predugo udišemo isti zrak, dvostruki ubojica!

— O, sad sam i dvostruki ubojica!

— I jesi, jer si Juanu uništio život a meni dušu. Ne mogu više nikad biti sretna. Premda sebe uvjeravam da sam našla čovjeka s kojim ću uživati potpunu sreću, znam da će mi crni grijeh pomućivati radost u Alfonsovu zagrljaju.

— Izvrsno! Sama si spomenula svog zaručnika. Ti se, dakle, nadaš da ćeš s njim biti sretna? Baš dobro!

Na te se riječi Lukrecija prestravljeno zagleda u Cesarea.

— Što snuješ, što namjeravaš? Iza tvojih riječi vreba pakao...

— A ti ga možeš izbjeći. Ti želiš još ove noći otići Njegovoj Svetosti da mu javiš kako su njegova sina Juana napali razbojnici i bacili u Tibar gdje se utopio kao mačka. Ne mogu te i neću spriječiti da mu to javiš. Ali ako ti padne na pamet da mu spomeneš kako sumnjaš i kako možeš i dokazati da sam ja potplatio te bandite, onda, moja lijepa Lukrecijo...

Cesare zastane i stade se naslađivati njenim strahom.

— Onda...? — jeknu muklo Lukrecija.

— Zar ti moram reći? Mislim da je nakon svega što smo rekli jasno da ti pljusku koju si mi dala neću uzvratiti cvijećem. Ukratko: usudiš li se starome prišapnuti da sam ja njegovom sinu ljubimcu priredio neugodnu kupelj u Tibru, sat poslije toga saznat će plemeniti Alfonso Aragonski da se njegova zaručnica prije dvanaest godina, kad je bila još toliko dražesna i nevina, umjesto kuglama od bjelokosti igrala zakonima prirode.

— Lopove! Đavolski stvore!

— Za volju onih umiljatih imena koja si mi nekoć šaptala uz cjelove, oprostit ću ti pogrde kojima me danas obasiplješ. Sada znaš što te čeka i čemu se možeš nadati. Poslije ovog razgovora zrak je čist kao nakon bure i sad ti mogu otvoriti vrata i zaželjeti laku noć.

Kardinal je pošao do vrata i otvorio ih, ali je Lukrecija stajala.

— Ti oklijevaš, sestro?

Nije odgovorila. Niz obraze su joj se slijevale suze.

— Zbogom snivana srećo, zbogom, moj Alfonso — prigušeno je izgovarala. — Ti si jedini u mom sucu probudio pravu ljubav, a ja nikad neću postati tvoja žena jer se među nama ispriječio najđavolskiji od svih đavola koji se brine da nas rastavi...

— Varaš se — odgovori Cesare s praga. — Taj je đavo spreman na najveću šutnju i obećava ti da će na tvojoj svadbi biti najradosniji gost. Zato ti i daje uvjet da se ne miješaš u njegove stvari i da ono što se noćas zbilo zadržiš za sebe jednako kao i tajnu lijepe Lukrecije.

Lukrecija zatrese glavom a tamni joj uvojci zalepršaju.

— A Juan neka ne bude osvećen... a ti ćeš, zločinče, koračati uzdignute glave preko njegova groba? Ne, Cesare Borgia, ne valja ti račun... Lukrecija će vlastitom rukom razrušiti svoju nadu. Kroz vrata samostana poći ću u novi život. A tebe će, zločinče, stići pravedna kazna!

I ona poleti prema vratima. No Cesare raširi ruke i uzdigne ih prijeteći:

— Lukrecijo još nismo dovršili. Želiš žrtvovati svoje srce, samo da mene upropastiš. Pa dobro. Zanima me samo hoćeš li žrtvovati svoje dijete, svog sina?

Lukrecija krikne i zatetura.

— Moje dijete? Moj sin? Nebo se smilovalo i pokrilo taj plod moje sramote grobnim cvijećem i zaboravom.

— Jesi li u to sigurna, Lukrecijo?

— Tako sam sigurna kao što je sigurna tvoja zakletva kojom si me uvjerio da je dijete četiri tjedna nakon rođenja umrlo kod odgojiteljice.

— A što ako sam se krivo zakleo?

— Krivo zakleo? — stenjala je Lukrecija pritisnuvši ruku na srce. — Zašto bi se ti, ništarijo, krivo zakleo na ime Svemogućeg?

— Krivo sam se zakleo ... Lukrecijo, naše je dijete živo!

Lijepa, ponosna žena pade na koljenja kao pokošena. Kad ju je Cesare pokušao pridići, ona se sama ponovo uspravi:

— Ne diraj me, ne dotići me se svojim strašnim rukama. I ja sam Borgia, i nema toga što bi mi moglo oteti svijest. Pamet mi još normalno radi i zato ti kažem da je sve ovo što si mi sada rekao samo laž kojom me želiš pobijediti. Ne, nije istina, ne može biti istina da moje nesretno dijete živi!

— Istina je, i ti ćeš ga vidjeti!

— Poznam te Cesare Borgia! Mene nećeš zaplesti svojim đavolskim umijećem!

Cesare prenu prema vratima kabineta u koji je sigurno Gennara i okrenu ključ u bravi.

— Ne vjerujem gotovo ni u šta što glupani nazivaju zakonima prirode, ali vjerujem u osjećaj majke. Vjerujem, Lukrecijo, da će se taj osjećaj pojaviti u tebi kad ugledaš dijete. Evo ga ...

Naglim pokretom otvori vrata. Lukrecija poleti u kabinet, osvitljen prigušenim svijetlom. Na svilenoj postelji, svladan od sna, ležao je mali Gennaro. San mu je lako zarumenio obraze. Glava s uvojcima ležala je smireno na svilenom jastučiću, a preko prstiju je skrstio ruke.

— Gennaro! — kliknu Lukrecija ugledavši dječaka. — Gennaro ... moje dijete ...

Pade na koljena, spusti ruke na Gennarove grudi, a glava joj klone. Zatim se pridiže, baci se preko djeteta i stane plakati, a usne joj se primakoše paževim ružičastim ustima.

— Moje dijete — ječala je — moje ljubljeno nesretno dijete! Ti živiš, a ja, zla mati, nisam ti dala ništa od onog sunca koje me je obasjavalo, ni malo topline, ni malo sreće. Ti si gladovao, a ja sam jela, pila, spavala, smijala se i ljubila i nisam osjećala da ti gladuješ, žeđaš, da ležiš na tvrdom ležaju, da moraš služiti ... ti, jedan Borgia!

— Zar ga baš želiš probuditi — grubo joj prišapnu Cesare. — Ustani, svladaj se. Sjeti se da on ne smije nikad saznati tko su mu roditelji. Kad bi to saznao ne bi mu više bilo mjesta među ljudima.

I Cesare je grubo povuče objema rukama.

— Ostavi me kod djeteta! Ne puštam ga više. Za njegovu volju svega ću se odreći ... svega ...

— I nećeš me optužiti kod starca, nećeš me pred svijetom žigosati kao ubojicu?

U Lukrecijinoj duši bjesnjela je strahovita borba. Drhtala je i nije mogla izustiti ni riječi.

— No, jesi li me razumjela? Želiš li još uvijek poći i igrati se tužiteljice, želiš li mučenjem izvući priznanje od Micheletta?

— A kad bih to učinila? — prošapta nesretna žena.

— Cio bi Rim saznao tko je Gennaro. Paž grofice Orsini postao bi predmet znatiželje i prezira. Ljudi bi sa stravom uzmicali pred njim i šaputali o tajni njegova porijekla.

— Užasno!

— Odluči sama. Zakuni se da ćeš sačuvati tajnu ove noći, da se više nećeš brinuti o tome tko je Juana bacio u Tibar ili zapovijedio da se to učini. Zakuni se svojom ljubavlju prema Alfonsu, ili ću dječaka probuditi i pokazati mu majku!

I Cesare ispruži ruke poput pandži kao da želi zgrabiti usnulo dijete.

— Natrag! — uzvikne Lukrecija i stane između njega i postelje. — Natrag! Sve ću činiti, samo ostavi na miru to dijete. Kunem ti se, Cesare ..., kunem se da ću šutjeti!

— Kad je tako — Cesare se posprdno nakloni — onda je između nas opet uspostavljen mir. A sad idi, dječak se miče. Ne smije te ugledati kad se probudi!

— Pusti da ga barem jednom poljubim i šapnem mu u uho: Gennaro, tvoja je majka uza te, ona te ljubi i odsad će te štititi ... Ove će mu riječi kao lijepi san ući u dušu, i kad se probudi ponijet će taj san u svoj jadni život.

— Draga Lukrecijo, samo bez sentimentalnosti! Ovaj će dječak i odsada biti za tebe samo paž grofice Orsini i nadam se da nećeš praviti nikakve gluposti. Rastani se pogledom od sina i napusti moju kuću!

Jednim se pogledom rastala sa svojim djetetom, a kad je okrenula glavu i uprla pogled u čovjeka sa srcem punim zločina, u njenim se očima pokazala divlja, nepomirljiva mržnja. Bez riječi je sagnula glavu i teturajući pošla iz kabineta.

U Cesareovoj radnoj sobi, kraj pisaćeg stola, kao da ju je sasvim napustila snaga. Morala se pridržati za stolac i tako je na trenutak ugledala sebe u ogledalu. Jedva se prepoznala. Neka druga, izobličena Lukrecija promatrala ju je iz ogledala, žena kojoj nije najvažnija ljubav, nego mržnja, mržnja kakva može izbiti samo u duši kakvog Borgie.

Prestravljeno se trgne i poleti kroz vrata.

Cesare poslije pet minuta pozvoni, a komornik uđe. Kardinal se uvalio u stolac i među prstima premetao krunicu, a usne su mu se micale kao da moli. Klaudije je stajao dok mu se gospodar nije obratio:

— Pobrini se, Klaudije, da dječaka odnesu u nosiljci do palače grofice Orsini i nježno ga polože na mramorne stube. Ja ću sada leći.

Cesare ustade, a komornik ga sa svijećnjakom doprati do vrata spavaonice i zaželi mu dobar san.

— Dobar san ... Hvala ti, Klaudije. Nadam se zaista ugodnom i mirnom snu!

III

Toga maglovitog jesenskog dana čitav je Rim hodočastio u Petrovu crkvu. Tisuće i tisuće ljudi prolazilo je nijemo pokraj katafalka na kojem je u kristalnom lijesu, na crnom baršunu, ležalo tijelo Juana Borgie, papina sina. Strašne se rane nisu vidjele jer su bile brižljivo skrivene, ali je ipak čitav Rim znao da je pao žrtvom naručenog ubojstva ... on kojeg je, između svih Borgia, puk zaista volio.

Golema je crkva bila pretvorena u mrtvačnicu. Od stupa do stupa visjele su crne baršunaste zavjese, crnim su suknom bile zastrte sve slike na svodu. Papini stražari s helebardama držali su posljednju stražu kraj odra.

Aleksandar VI nije mogao izvršiti obred nad odrom ljubljenog sina. Ležao je bolestan, slomljen duševno i tjelesno. Pripovijedalo se da papa, kad je čuo strašnu vijest, umalo nije poludio od boli i tuge. Zatvorio se u odaje, niti je jeo ni pio, nego samo plakao i od vremena do vremena uzviknuo: »Znam tko je ubojica!«

Mukla tišina vladala je u crkvi kad je kardinal Adriano de Corneto držao nadgrobno slovo, ne kao svećenik već kao prijatelj. I njemu i prisutnima kapale su suze niz obraze. Kad je na kraju spomenuo da su nepoznati ubojice uništili taj život, kao da se na svim ustima pojavilo jedno ime. Kao i papa, i čitav je Rim poznavao ubojicu.

Ali tko bi se usudio izgovoriti njegovo ime? Takvu bi smionost platio glavom.

Svi ti ljudi, okupljeni u crkvi, složili su se s riječima kardinala Corneta kad je, podignuvši ruke prema nebu, kliknuo:

— Protekla je tvoja plemenita krv, Juane Borgia, a tvoj ubojica slobodno hoda naokolo i ruga se zemaljskoj pravdi. Ali pravdi neće izbjeći. Stići će ga danas, sutra, za godinu, za deset godina, a možda tek onda kad mu posijedi kosa i lice postane staračko. Proklet će biti pred prijestoljem najvišeg suca, a duša će mu lutati oko groba njegove žrtve, bez mira i pokoja.

Prigušen mrmor zabrujao je crkvom a svi su pogledi bili upereni u stolicu kraj glavnog oltara na kojoj je sjedio Cesare Borgia.

On ustane i odmjerenim korakom priđe lijesu, a zatim progovori odlučno i glasno:

— Opraštam se s tobom, brate moj. Na zemlji se više nećemo vidjeti, ali će se gore sastati naše duše, a ti ćeš me dočekati s bratskim cjelovom. Zbogom, Juane, i počivaj u miru, a Gospod neka ojača mene i sve nas u našoj dubokoj boli!

Malo je bilo ljudi koji poslije tih riječi nisu požalili što su posumnjali, i u duši su Cesarea zamolili da im oprosti. Ali odjednom se u loži u kojoj se jedva naziralo blijedo Lukrecijino lice začuo mukli štropot. Lukrecija je onesviještena pala u naručaj svom zaručniku pa su je morali odnijeti kući.

Tako je bio pokopan Juan, a već prvih proljetnih dana odzvanjala su Rimom sva zvona. Pozivala su stanovnike da prisustvuju Lukrecijinu i Alfonsovu vjenčanju.

Mnoštvo se uključilo u sjajnu svadbenu povorku, a preko saga od svježih ruža okračali su Lukrecija i Alfonso prema oltaru. Sam je papa dao crkveni blagoslov svom djetetu, snažnim glasom izgovarao molitve za sreću mladog para i blagoslovio puk.

Kruha i igara! Sveti otac nije zaboravio da puk neće biti zadovoljan samo blagoslovom, pa se pobrinuo da Rim čitavih sedam dana živi u radosnoj omaglici. Na svim trgovima i uglovima ulica siromasima se dijelila hrana, a iz vodoskoka je teklo vino. Na sve strane upriličene su zabave, sve besplatno — na trošak Borgia.

Premda se već mjesecima govorkalo da između pape i njegova sina Cesarea vlada žestoki nesklad od Juanove smrti, i da je papa čak dobacio kardinalu: »Ti si ubojica svoga brata ... ti i nitko drugi! Ja te proklinjem!«, sva su ta govorkanja proglašena lažnima. A kako i ne bi kad su se dva dana poslije Lukrecijina vjenčanja otac i sin zajedno provezli u zlatnoj kočiji kroz najživlje rimske ulice. Sjedili su jedan do drugoga i prisno šaputali. Prosjaci su se okupljali oko kola, plemeniti su se građani duboko klanjali, a s balkona su žene i djevojke mahale maramicama.

Tamna sjena umorenog Juana nije više lutala rimskim ulicama. Ukočena je stajala na tibarskom mostu gdje kiša još nije isprala krvave mrlje. Vesela glazba što je odjekivala iz svadbene dvorane protjerala ju je u kamenu grobnicu Borgia.

Samo ispred pogleda jedne osobe ta sjena nije iščezla. Lukrecija, blijeda ali ljepša nego ikad, sjedila je uz mladog, sretnog muža, i samo bi joj potajno, kad bi joj netko nazdravio i ona prinijela čašu ustima, suza kapnula u rumeno vino.

Četiri dana nakon svadbe mladenci su s velikom pratnjom krenuli u Napulj. To je bila Lukrecijina želja; za svog medenog mjeseca nije željela udisati isti zrak s Cesareom, a nadala se da će se smiriti na modrom rtu Posilippa.

Za ovo su putovanje jedva dobili papin pristanak. On je želio imati Lukreciju uza se, a dao je urediti i dograditi njenu palaču. Alfonso je tastu objasnio da svoju mladu ženu mora predstaviti svom stricu, napuljskom kralju Federigu, koji je od njega zatražio da sa ženom provede nekoliko mjeseci na njegovom dvoru. Tim se razlozima Aleksandar VI nije mogao oduprijeti, jer nije htio doći u sukob sa svojim susjedom, pa je, iako teška srca, dao privolu da mladi par otputuje.

Četvrtog su dana ujutro Lukrecija i Alfonso u putnim kolima za sobom ostavili Rim, a dvadeset četiri sata poslije njih krenula je pratnja kojoj je bilo naređeno da slijedi mladence na određenoj razdaljini. Oni su željeli biti sami, oslobođeni od teške more koja ih je gušila dok su bili u gradu Borgia. Odahnuli su kad su ostavili Rim, a ljubav im se još više rasplamsala.

Alfonso je svojoj mladoj ženi poklonio svu nježnost, strast i pažnju. Ona je za nj bila vrhunac ljepote, njegov ideal. Zaboravio je na prošlost papine kćeri. Izbrisao je sjećanja na sva gadna govorkanja o njenom prijašnjem životu. U njega je bilo snage da se digne iznad toga, a maštom je ukrasio ženu i svojstvima koja nije imala dočaravši u prvoj bračnoj noći u Lukreciji djevičansku vjerenicu koju muškarac još nije ni poljubio.

Lukrecija se uz Alfonsa osjećala deset godina mlađom, pa kad bi se pogledala u zrcalo ne bi vidjela lijepu dvadeset šestogodišnju ženu, već šesnaestogodišnji pupoljak s očima punim čežnje. Ipak, bilo je i trenutaka kad se svim silama morala siliti da ostane kraj muža i potajno se ne vrati u Rim.

U tim je trenucima mislila na svoje dijete; ukazala bi joj je slika lijepog dječaka kojeg je nekad nosila pod srcem i dala mu život, a nikad mu nije bila prava mati. U tim je trenucima majčinski osjećaj gotovo nadvladao strast žene.

Čvrsto bi stisnula zube kad bi se sjetila da njen sin pripada služinčadi grofice Orsini. Znala je da grofica mazi dje-

čaka, da ga hrani slatkišima, da je on uvijek uz nju. Ali dijete jedne Borgia kao igračka jedne Orsini!

Ali zasad na tome nije mogla ništa promijeniti. Nije se smjela odati kao Gennarova majka. Kad bi se to saznalo, Alfonso bi se s užasom odvratio od nje, a ona nije imala snaga da podnese gubitak voljenog muža. Ipak je odlučila da što je više moguće skrati svoj boravak u Napulju, a čim se vrati u Rim da uzme Gennara u svoju kuću pod bilo kakvom izlikom.

Svečani doček koji joj je priređen na Frederigovu dvoru i sanjarenje uz Alfonsa na modrome napuljskom moru primirili su je, pa je opet ovladala ljubav prema voljenom mužu.

Na napuljskom dvoru našla je prijateljicu, možda prvu u svom životu. Bila je to princeza Carlotta (Karlota), kraljeva kći. Taj dražesni stvor, koji je sa svojom tamnom kosom i crnim blistavim očima bio pravi tim Napuljke, priklonio se svim srcem Lukreciji, a Alfonso je to prijateljstvo podržao. I on je volio svoju osamnaestogodišnju sestričnu i nije mogao poželjeti bolje prijateljice svojoj ženi.

Lukrecija je toliko zavoljela Carlottu, da je nije puštala od sebe. Uvijek su bile zajedno, njih dvije i Alfonso, a na Lukrecijinu toaletnom stoliću stajala je Carlottina slika, pastel u okviru ukrašenom draguljima. Carlotta ju je darovala prijateljici koja nije ni slutila da će taj medaljon razoriti njenu bračnu sreću i biti povod strašnih događaja što će se zbiti u obitelji Borgia.

Jednoga dana, naime, pade Lukreciji na um nesretna misao da u pismu ocu priča o svojoj prijateljici. »Da bi je mogao bolje upoznati, dragi oče«, pisala je, »donosi Ti glasnik, zajedno s ovim pismom, i malu sliku Carlotte, napuljske princeze. Ti si, oče, poznavalac ljudi, pa ćeš iz tih čistih crta vidjeti i lijepu dušu. Kako li sam sada bogata: imam Alfonsovu ljubav, Carlottino prijateljstvo, i tebe, oče moj, na koga gledam s ponosom!«

Glasnik na konju ponio je sliku i pismo u Rim. Papa se obradovao što je opet dobio vijest od kćeri i odmah je raspečatio pismo i otvorio zamotak sa slikom.

Sudbina je htjela da se upravo u tome trenutku u očevu kabinetu nalazio i Cesare Borgia.

Nije više nosio kardinalski grimiz. Nakon Juanove smrti papa mu je ispunio davnu želju: oduzeo mu je kardinalsku čast koja je Cesareu samo smetala u ljubavnim pothvatima,

pa je između oca i sina potajno zaključeno da se Cesare odsad posveti političkoj karijeri. To je zapravo značilo da će se Cesare, s pomoću pape i crkvene blagajne, koju su Borgie smatrali svojom vlastitom, baciti na osvajanja.

Papi Aleksandru VI i njegovu sinu bilo je na umu da Cesare mora osvojiti prijestolje, negdje u Evropi. Koji put do toga vodi obojici je bilo jasno, pa su upravo prije glasnikova dolaska razgovarali o tim planovima. Još nisu došli do konačnog rezultata.

Politička računica pape Aleksandra VI bila je ovakva: Korisno je da bude u prijateljstvu s kraljem Federigom, jer bi mu inače moćni susjed bio opasan. S druge strane, papa je znao da se Ljudevit XII, koji je upravo zasjeo na francusko prijestolje, naoružava i sprema na osvajanje Lombardije i Napulja. Ako se Aleksandar na vrijeme pridruži francuskom kralju, mogao bi nakon svršetka rata dobiti dobar dio plijena. Između napuljskog kraljevstva i Lombardije leži crkvena država, a tome pripada i nekoliko lijepih susjednih pokrajina. Ne bi li Cesare ondje mogao za se osnovati novu kraljevinu?

Veći dio ovog područja bio je, doduše, »nasljedstvo Svete Stolice«, a na njoj je sjedio Cesareov otac. Ali zar njegova najveća želja nije da svog sina vidi kao kralja?

Do tog trenutka Borgie još nisu odlučili kakav stav da zauzmu prema Francuskoj i Napulju, jer nisu bili sigurni na kojoj strani im je veća korist. Ipak, više su naginjali Federigu, jer je između njih stvorena veza Lukrecijinom udajom. Budući da je papa veoma volio svoju kćer, ne bi volio prijeći među neprijatelje kralja kojem je ona sada u rodu.

No u politici, osobito kad je vode spletkari i ljudi na sve spremni, slučaj igra posebnu ulogu. Tako je djelovala i Lukrecijina pošiljka — pismo i slika princeze Carlotte.

Papa je poluglasno čitao pismo i odobravajući kimao glavom kod nekih mjesta koja su mu se sviđala, a Cesare se izvalio na naslonjaču i promatrao svoje ružičaste, njegovane nokte. Činilo se da ga pismo uopće ne zanima.

Malo je mario je li njegovoj sestri dobro, i posprdno se smješkao dok je papa čitao pismo, kao da hoće reći: žena ostaje žena. Ista Lukrecija koja ga je proklinjala i sva bila slomljena zbog djeteta, sada se dobro zabavlja na napuljskome dvoru. Ona je rođena komedijašica i svaku ulogu odlično igra. Sad se sama sebi sviđa u ulozi nježne supruge i sentimentalne prijateljice.

— Cesare, sine — reče papa dovršivši čitanje, — budi dobar pa otvori zamotuljak da napokon vidim sliku mlade dame kojoj je uspjelo osvojiti srce moje kćeri, a nju nije lako pridobiti.

Cesare izvadi bodež iz korica, prereže tanku vrpcu, izvadi sličicu i usklikne:

— Ljepotica, oče! Ponosne bi Rimljanke pucale od zavisti da im se pokaže ta slika, jer među njima nema ni jedne koja bi se s ovom ovdje mogla mjeriti. Kakve divne oči ... a usne kao stvorene za poljubac!

Sveti otac zagleda se u sina. Nije bio navikao da se ovaj toliko oduševljava bilo kojom ženom.

— Tako mi svega, nisam ni sanjao da se na napuljskom dvoru nalazi takva dragocjenost! — nastavi Cesare. — Pogledaj, oče, pa ćeš shvatiti moje divljenje. Moja majka, Vanozza Catanzi (Vanoca Katanci), Rimljanka kojoj si ti žrtvovao svoj zavjet čistoće, bila je, sudeći po slikama, izvanredna ljepotica, ali ova princeza nadmašuje sve!

Papa se, ponešto uvrijeđen, promeškolji na svom stolcu, ali se onda podiže i uze u ruke medaljon.

— O, nije loša, zbilja nije loša! Pa, Cesare, kako bi bilo da uloviš tog leptirića? On nosi kraljevski prašak na krilima i ljulja se na napuljskoj kruni!

Cesare ga zapanjeno pogleda:

— Želi li se Vaša Svetost našaliti, ili ...

— Ja se nikad ne šalim kad govorim o politici. Pa ako te na ovoj ljepotici trenutačno zanima samo njena draž, ipak bi ova stvar, kad se bolje promotri, bila i te kako važna politička akcija ... za nas, za tebe, Cesare!

— Vidiš, sinko moj, — nastavi starac s rukom na Cesareovu ramenu — tako bismo, kao što narod kaže, jednim udarcem ubili dvije muhe. Ti bi došao do lijepe žene kojoj bi možda i uspjelo da te napokon ukroti, a usput bi stekao i pravo na napuljsku krunu. Ti si poduzetan, moja ti je potpora sigurna, pa zašto ti ne bi uspjelo da postaneš prvi kralj ujedinjene Italije. Što kažeš na tu kombinaciju mog duha, koji je još uvijek neumoran kad je riječ o koristi moje djece?

Cesare uhvati papinu ruku i prinese je ustima.

— Ta je misao nadahnuće od samog boga koji vam pokazuje puteve u vašoj očinskoj brižljivosti. Suglasan sam s

prijedlogom i nastojat ću s najvećim marom udovoljiti željama Vaše Svetosti.

— A tebe će, sine, blagosloviti nebo! — klikne svečano papa, podignu ruke i blagoslovi Cesarea, iako mu je on umorio drugoga sina. To umorstvo nije za papu bilo nikakva tajna. On je Cesarea prokleo pod dojmom strašne vijesti, ali kao da se sad predomislio, videći da mu ne preostaje drugo nego da moć Borgia podigne na Cesareu.

Borgie su pripadale onom soju ljudi koji odmah izvode ono što su se odlučili. Još istog dana poslano je pismo papinskom poslaniku na napuljskom dvoru s nalogom da od kralja Federiga za Cesarea zaprosi ruku princeze Carlotte.

Ni otac ni sin nisu sumnjali u povoljan ishod, jer kralj nije pravio ni najmanje neprilika kad je Alfonso zaželio uzeti Lukreciju, pa zašto bi promijenio držanje kad se radi o novoj, još čvršćoj vezi s Borgiama. No brzo će se uvjeriti da su se temeljito prevarili.

Federigo je bio prilično hladan i ravnodušan prema svom nećaku Alfonsu. Štoviše, budući da je zapravo nepravedno zasjeo na prijestolje poslije smrti svoga brata, bojao se Alfonsa kao supornika i na ženidbu s Lukrecijom pristao je već i zato da ga se zauvijek riješi.

Kad je papin poslanik saopćio Federigu želju svoga gospodara, naišao je na nesavladiv otpor. Kralj, koji je bio silovite naravi, čak se toliko zaletio da je stao vrijeđati papu i čitavu obitelj Borgia. Rekao je poslaniku u lice da on smatra teškom uvredom i samu pomisao da bi on dao svoju kćer za ženu »jednom popu i popovskom sinu«.

Zaprepašteni poslanik je otišao kući, napisao doslovce sve što je čuo i odmah poslao glasnika u Rim.

Kad su vidjeli, crno na bijelo, Napuljčevu odluku, razbjesnili su se i otac i sin, a onda se zakleli da će se strahovito osvetiti za sramotu koju im je nanio Federigo. Nisu, kao i obično, krivili sebe zbog ove sramote, niti su svoju mržnju uperili samo protiv Federiga. Sve što je dolazilo iz Napulja izazvalo bi u njih neprijateljstvo.

Cesare Borgia nikad nije bio pravi prijatelj Lukrecijina muža. Mrzio ga je jer ga je ona ljubila, mrzio instinktom zlog, podlog čovjeka koji ne može podnijeti dobrog i plemenitog.

Sad je došao trenutak da s leđa može napasti sestrina muža.

— Ne bi taj lopov na napuljskom prijestolju sam došao na zamisao da me odbije kao prosca i još na tako bezobrazan način. Znam ja tko je to zamijesio: onaj jadnik kojem smo prijateljski otvorili vrata i kojem si ti, oče, bacio Lukreciju u naručje. Sve to imamo zahvaliti Alfonsu!

Aleksandar se iznenadio, ali je Cesare znao tako spretno braniti svoje mišljenje, da je napokon i papa počeo sumnjati kako Alfonso ima u tome svoje prste.

— Mogu sasvim lijepo zamisliti kako se sve to odigralo — nastavi Cesare. — Čim je naš poslanik iznio želju da ja uzmem Carlottu, Federigo je dao pozvati Alfonsa, jer će od njega, mislio je, najbolje saznati kakav je čovjek koji prosi njegovu kćer. A tada je Alfonso na meni iskalio svoju dušu i sigurno me tako ocrnio pred kraljem da mi ni kakav krčmar ne bi dao svoju kćer. Ali ja se kunem da ću se osvetiti! To napuljsko pseto, taj izdajica ne smije živ napustiti Rim kad samo dođe ovamo!

U tom se trenutku s ulice začuše trube. Cesare se nagnu kroz prozor, a na njegovu se licu, izobličenom od bijesa, pojavi izraz paklenog trijumfa.

— Upravo su prošla kola u kojima se vratila Lukrecija s vojvodom od Bisellija. To je ruka sudbine! U zao čas se vratio. Osjetit će pandže Borgia!

Papa uzdahnu, sjede za stol i osloni glavu na ruke.

— Naši neprijatelji imaju pravo — uzdahne on — kad nas nazivaju vukovima. Samo se vukovi razdiru među sobom!

— Možda ih se ljudi zato toliko i boje, a sva je moć ovoga svijeta zasnovana na strahu. Misliš li ti, starče, da te trpe zato jer te vole? ... Samo zato što te se boje, što drhću jer znaju da bez oklijevanja odstranjuješ svoje neprijatelje, samo zato ti uspijeva da nosiš papinsku tijaru!

Aleksandar je šutio.

— Uostalom, ti se uvijek pozivaš na političku potrebu kad nešto činiš. Eto, za nas je sada životno pitanje da se oslobodimo tog dotepenca. Kakve nam je koristi donio taj brak? I kako ćeš se opravdati pred francuskim kraljem da ti je zet Napuljac, dakle njegov neprijatelj, jer sad ćemo se, naravno, tući na strani Francuza ...

— Možda imaš pravo ... — promrmlja starac.

— Konačno, mi imamo iskustva da za nas nema ništa korisnije od dobro promišljene Lukrecijine bračne veze. Ona

je lijepa, poželjna, kći je Svetog oca ... Potraži zeta među knezovima pa ćeš iz udaje moje lijepe sestre izvući probitak.

— Imaš pravo — odgovori papa Aleksandar. — Zaista će biti dobro da se Lukrecija riješi tog supruga koji je u našim očima izdajica i koji se francuskom kralju, mom budućem savezniku, neće nimalo sviđati ... Sad valja još samo razmisliti kako da poništimo Lukrecijin brak.

— Meni je sasvim jasno što treba učiniti — nasmije se grubo Cesare.

— Zar ne bismo mogli Lukreciju pridobiti za saveznicu? Ona bi mogla izjaviti da je muž zlostavlja i da ona ne može više izdržati uz njega.

— Pa onda je pozovi i pitaj — odgovori Cesare još podrugljivije. — Njoj će navaliti suze i reći će da bi sa svojim ljubljenim Alfonsom pošla i u smrt, samo da ga ne ostavi. A ja ... a mi trebamo Lukreciju. Nek umre taj njezin Napuljac, ali sam. Prišapnut ću ti sredstvo kojim ćemo ga se riješiti: kapljica otrova ili valjan udarac bodežom.

Osam dana poslije Lukrecijina i Alfonsova povratka skupilo se u salonu grofice Orsini malo ali odabrano društvo, u čast povratka mladog para. U blještavoj dvorani gosti su se zabavljali prilično sustegnuto, jer počasni par još nije stigao. Dame su sjedile na svilom presvučenim stolicama, a gospoda, prema tadašnjem običaju, na malim stolčićima podno njihovih nogu, ili na naslonima njihovih stolica gledajući im u duboko izrezane dekoltee.

Lijepa Violetta sjedila je kao domaćica na nešto povišenom stolcu, nalik malom prijestolju s baldahinom od crvene svile. Do njenih nogu klečao je mali Gennaro, a ona bi mu s vremena na vrijeme nogom dobacivala slatkiše koje su livrirani sluge raznosili na zlatnim pladnjevima.

Razgovaralo se o dnevnim događajima, a najviše o hapšenju Savonarole.

— Bio je krajnji čas da se ulovi taj otpadnik — govorio je Michele Ferus (Mikele), poznati humanist i jedan od najvećih papinih pristaša — i sad mu je sudbina zapečaćena.

— Koliko god to bilo poželjno, ipak Sveti otac zna vrlo dobro da Savonarola ima tisuće i tisuće pristaša. Njegova smrtna osuda podigla bi buru u Firenci.

— Bravo, bravo! — odobravala je neka dvadesetgodišnjakinja, kojoj je do istaknute uloge u rimskom društvu pomogla ponešto izazovna ljepota. — Tako će možda doći do malog, veselog rata koji će razbiti ovu strašnu dosadu, a mi dame ćemo moći vidjeti tko je između naše gospode junak, tko će se ovjenčati ratnom slavom.

— Bojim se, gospođo Chigi (Kiđi) — odgovori kardinal Rovere, — da do tog veselog rata neće doći. Njegova Svetost ima sada druge brige. Sprema se oluja, ali ne iz Firence nego iz nešto sjevernijih krajeva!

Sad se svi okupe oko njega da im kaže što se o tome zna u kardinalskom kolegiju.

— Kardinalski kolegij, moja gospodo, često posljednji saznaje kakav se preokret dogodio u visokoj politici. Ne stvaramo zaključke mi kardinali, već Njegova Svetost i njegov jedini savjetnik, njegov sin Cesare Borgia.

— To je istina — začu se glas pisca Machiavellija. — Više ne postoji crkvena politika, već samo politika obitelji Borgia. Svakako — nastavi on s diplomatskim smiješkom — mi se svi dobro osjećamo pod njihovom zastavom. Ja svake večeri molim boga da nam dugo uzdrži ovu divnu obitelj, a posebno njenu uzvišenu glavu!

Dok se u sredini dvorane politiziralo, grofici Orsini priđe vitka dama potpuno sijede kose. Bila je to donna Adriana koja je udajom — bila je udovica jednog Orsinija — stajala u rodbinskoj vezi s groficom. Nekoć je ona u Rimu igrala značajnu ulogu. Sad je bila u pozadini, ali je znala odlično održavati odnose sa svim uglednim obiteljima.

Bila je španjolskog porijekla, daljna rođakinja Aleksandra VI, koji ju je, poslije smrti njegove prve ljubavnice Vanozze Catanzi, uzeo k sebi da mu odgaja djecu i vodi kućanstvo. Tada je Rodrigo Lanzol Borgia još bio samo kardinal. Svi su u Rimu znali da ima odnose s odgojiteljicom svoje djece.

Lijepa je Španjolka bila papi više od rođakinje. Bila mu je pouzdanica, kako piše povjesničar Gregorovius — pouzdanica njegovih grijeha, intriga i planova, i ostala je to sve do njegove smrti. Ona je i sada imala kneževski dohodak, ali je njen utjecaj na papu bio znatno slabiji. Aleksandar je svoje ostarjelo srce već odavno darovao mlađim ljubavnicama, a Cesare je nastojao da je drži podalje od pape. Nije ga bilo briga što je odgojila njega i njegovu braću, već ju je uvijek nazivao starom babom ili starom intriganticom.

Donna Adriana se nagne prema grofici Orsini i prišapne joj:

— Jeste li čuli primjedbu kojom se gospođa Chigi umiješala u razgovor? Bolje bi joj bilo da šuti kad ju je već zapala čast da bude pozvana u tako odlično društvo.

— Mislim da je ona dražesna — odgovori Violetta. — Koji put izbrblja ono što drugi drže za sebe, ali joj naivnost dobro pristaje. A muž ove mlade gospođe nije bilo tko, već dvorski bankar Svetog oca koji se u svakoj važnijoj stvari savjetuje s Agostinom Chigijem.

— Ah, znam ga ja dok je još bio mjenjač novca na Forumu i sjedio u svojoj škuljici ...

— To je moralo biti davno — uzvrati grofica ironično, — prije više od trideset godina ...

— Nema baš toliko — s usiljenim će smiješkom Španjolka koja je osjetila peckanje. — Uostalom, draga grofice, svakom će kucnuti čas kad se više neće rado gledati u zrcalu. Ali čini se da ste vi zaboravili tko je bila Marietta prije nego što je imala sreću da je otkrije miljunaš Chigi.

Donna Adriana sagne se još bliže grofici i zlobno joj prišapnu:

— O njoj se priča da je bila bludnica u Veneciji. Mati ju je već sa četrnaest godina odvela u javnu kuću, a s petnaest je već rodila dijete kojem je otac bio neki pijani mornar.

— Prestanite, donna Adriana. Ne zaboravite da je ona moj gost. A ako je ta žena imala nesreću da je mati gurne u takav život, i ako je već u petnaestoj godini obogatila venecijansku republiku jednim građaninom ... draga moja, ima u Rimu veoma uglednih dama o kojima se pričaju slične stvari, a ipak im se svatko klanja i udvara.

Španjolka je zbunjeno gledala lijepu groficu. Shvaćala je na koga to ona misli. O tome se već godinama šaputalo kao o velikoj tajni, ali nitko nije mogao dokazati da je Lukrecija negdje izvan Rima rodila dijete kad joj nije bilo ni punih šesnaest godina. Ne zna se odakle su ti glasovi potekli, ali se priča zadržala. Za to su se brinuli neprijatelji obitelji Borgia.

U svemu tome nije se ni donni Adriani pripisivala časna uloga. Čak se sumnjalo da je ona puštala Lukreciju da se sastaje s nepoznatim ljubavnikom. Da nije bila bez krivnje dokazivala je i činjenica što joj je iznenada oduzeta služba

odgojiteljice papine djece, i otada, unatoč svim nastojanjima, nikad više nije primljena u Anđeosku tvrđavu.

Premda je Lukrecija bila uzrok čitave njene nesreće, donna Adriana ju je voljela upravo majmunskom ljubavi. Tko je uvrijedio Lukreciju i njoj je nanio uvredu, tko je bio Lukrecijin neprijatelj, bio je i njezin. A ona se, kao Španjolka, i osvećivala španjolski.

Riječi grofice Orsini na račun Lukrecije bile su kao udarac bičem za donnu Adrianu, ali je sijeda dvorska dama sačuvala prisebnost — i već se slijedećeg trenutka osvetila.

— Možete o tome misliti što hoćete, draga rođakinjo, ali je ipak taj debeli Chigi bio prava budala kad je u Rim doveo tu Venecijanku. Sad joj je lako igrati odličnu damu. Valja se u zlatu, a zlato je ipak glavno ... Nego, nešto sam vas htjela upitati, grofice: jeste li na svoju malu svečanost pozvali i Cesarea Borgiu?

Violetta Orsini promijeni boju lica.

— Poziv je svakako dobio, ali budući da još nije došao, bojim se da me danas neće posjetiti.

— To bi od njega bilo pametno — reče Španjolka ističući svaku riječ. — Uostalom, njemu zacijelo i nije stalo da se sastane s toliko ljudi u kući u kojoj je, kad dođe sam, uvijek dobrodošao!

— Kako vi to mislite?

— Bože moj, pa ja govorim o stvarima o kojima u Rimu već i vrapci pjevaju. Pa zar vi ne znate — nastavi ona naoko bezazleno — da od svih gospođa vama najviše zavidim?

— Meni? Kako se može zavidjeti meni koja sam tako mlada ostala udovica?

— Jer ste ulovili muškarca za kojim su bacile mreže sve rimske žene i djevojke, za divljakom koji se nikad nije dao uloviti i koji se nikada dulje od nekoliko dana, zapravo točnije od nekoliko noći, nije stavio u službu koje žene.

— Pa zar se tvrdi ... — ote se Violetti.

— Da, tvrdi se, draga moja. Ja sam jedna od vaših najbližih rođakinja, pa mi je dužnost da s vama govorim otvoreno. Ozbiljno se tvrdi da je Cesar Borgia vaš ljubavnik!

— To je bezobrazluk!

— Ali je istina — bez okolišanja će Španjolka. — Ja sam se sama preko odanog špijuna uvjerila da je Cesare Borgia u posljednja dva tjedna bio u vašoj palači točno devet puta, i to u vrijeme kad ne dolaze obični posjetioci. Papin sin je dolazio u ponoć a odlazio u šest ujutro. Naravno, ja o tome ne mislim ništa zlo ... pa i kako bih! Poznajem vas i vašu veliku krepost, vaše gotovo samostanske nazore o muškarcima. Vi ste s bivšim kardinalom zacijelo čitali Homera! — i s posprdnim se osmijehom okrene od grofice.

Tog časa začuju se nekakvi koraci kod vrata. Bučno je ušao bogati Agostino Chigi, papin dvorski bankar.

Bio je sušta suprotnost svojoj mladoj, dražesnoj supruzi. Malen i debeo, trbušast, crvena naduvena lica, gotovo ćelave glave, uzalud je pokušavao sakriti svoju ružnošću elegantnim odijelom koje je samo pojačavalo neugodan dojam.

Velikim rupcem brisao je kapljice znoja s čela dok je prolazio između gostiju. Požurio je do domaćice i uz dubok naklon poljubio joj ruku.

— Grofice, molim za oproštenje što sam zakasnio. Još se nije večeralo? Znači da sam ipak stigao na vrijeme — reče odahnuvši kad je kroz otvorena vrata spazio divno prostrt stol. — Ali zato vam, gospođo grofice, donosim sasvim svježe vijesti iz Vatikana, i vi ćete, moje dame i gospodo — reče osvrnuvši se — biti prvi koji ćete ih saznati!

— Vi dolazite iz Vatikana, od Svetog oca? Pripovijedajte, pripovijedajte! — začulo se sa svih strana.

— Hoće li biti rata, dragi mužu? — kliknu Marietta i požuri do njega. — Mene rat oduševljava. Najradije bih obukla muško odijelo!

— Rat? — odgovori Chigi tapšući debelom rukom ženine svježe obraze. — Ne, tako daleko još nismo došli, ali su pripreme u toku. Dakle, cijenjena gospodo, evo što je najnovije: Cesare Borgia, ljubimac sin našeg Svetog Oca, upravo je imenovan »stjegonošom crkve«!

— Oh, zar nema ništa drugo? —raču se razočaran glas. — Poslije Juanove smrti normalno je da ta čast prijeđe na Cesarea.

— Ali to što je imenovan baš danas — nastavi Chigi — to ipak nešto znači. Odikovan tom čašću i s dobro napunjenom blagajnom uzvišeni Cesare Borgia kreće još noćas na put. Cilj mu je Pariz ... dvor Njegova Veličanstva Luja XII, francuskoga kralja!

Vijest je pobudila senzaciju, a u mrmoru glasova jedva se čuo prigušen krik. Na smrt blijeda grofica Orsini pritiskivala je rukom grudi.

— To je svakako veoma značajna vijest — prihvati Machiavelli kad se uzbuđenje nešto stišalo. — Put na francuski dvor dovest će do sklapanja saveza između Borgia i Francuske.

— I, naravno, protiv Federiga Napuljskog — dometne kardinal Rovere. — Već se dugo govori da se Ljudevit sprema na rat protiv njega, ali da će Sveti otac stajati na strani Francuske, za to moraju postojati osobiti razlozi.

— Mislim da to mogu gospodi objasniti — reče Michele Ferus. — Govori se da je Cesare Borgia zaprosio ruku princeze Carlotte i da su mu u Napulju dali košaricu.

— To je vjerojatno — odgovori kardinal Rovere. — Ali kako su Borgie, otac i sin, odlučili o toj stvari s obzirom na Lukrecijina supruga? Alfonso od Aragona je . . .

— Njegova visost princ Alfonso Aragonski, vojvoda od Bisellija i njegova supruga upravo su stigli! — javio je dvorski meštar grofice Orsini.

U trenutku zamuknu politički razgovor. Svi pođu prema vratima.

Grofica Orsini se trgne kao iza sna i pođe u susret visokim gostima.

S neusiljenom srdačnošću ušla je Lukrecija. Izgled joj je bio upravo djevojački u bijeloj haljini s ružičastim svilenim ukrasima, izvezenoj biserima. Iz očiju joj se iskrila sreća istinske ljubavi. Princ Alfonso, lijep i viteškog držanja, za svakog je našao lijepu riječ pa nije prošlo dugo a on se našao u živahnu razgovoru s Machiavellijem i Ferusom.

— Vi i ne slutite što sve papa namjerava, — šaputao je dotle Cligi kardinalu Rovereu. — U Vatikanu je odlučeno da se Alfonsu što dulje krije put njegova šurjaka i da mu se onda taj put prikaže beznačajnim.

— Dragi prijatelji — začu se tada glas grofice Orsini — smijem li moliti da pođete k stolu.

Iz blagovaonice se začu tiha glazba, a na stropu zasjaše šarena svjetla obasjavajući stol ukrašen cvijećem. Dobro raspoloženi, sjeli su grofičini gosti za stol.

Tada se u Rimu nije uvijek radosno sjedalo za stol u tuđoj kući. U posljednje su vrijeme bila učestala ubojstva otrovom, pa bi se često koji uvažen čovjek razbolio poslije gozbe u kući svog takmaca i umro u teškim mukama.

U tom su pogledu gozbe kod Borgia bile osobito na glasu. Tvrdilo se da se Aleksandar, još kao kardinal, na takav

način riješio nekolicine svojih suparnika. I poslije, kao papa, nastavio je s tom praksom. Kad bi tko primio poziv na gozbu od pape ili njegova sina Cesarea, mogao je za svaki slučaj prije toga napisati oporuku.

Kod grofice Orsini nitko se nije bojao, pa su zato rado sjedali za njen stol. Posluživala je čitava četa slugu, nosila su se najbiranija i najskuplja jela, a bilo je u obilju najboljeg vina.

Za vrijeme večere nagne se donna Adriana grofici Orsini, onako kao što se zmija približuje ptici:

— Vijesti koju je donio Agostino Chigi mogu i ja dodati jednu malu novost. Cesare Borgia će u Parizu, kao svojevrstan dar, Ljudevitu XII predati bulu o rastavi koja će kralju omogućiti da se riješi žene i sklopi novi brak.

Grofičino se čelo malo namrštilo.

— Ali Cesare Borgia neće s francuskim kraljem razgovarati samo o ratnim stvarima, nego i o stvarima srca — nastavi Španjolka.

— Kako? — ote se Violetti.

— Kako sam rekla, draga moja. Još malo pa je gotova stvar da će se Cesare u Parizu zaručiti sa Charlottom (Šarlota) d'Albert, sestrom navarskoga kralja.

Iz Violettine ruke ispade čaša. Gennaro potrči i podiže je, ali ga grofica gurne izustivši jedva čujno:

— Meni je iznenada pozlilo, ispričajte me na trenutak. Rekavši to, ustane i pođe u svoju spavaonicu.

Dvorkinja potrča za njom, ali je ona otjera, zaključa vrata i jecajući baci se na postelju.

— Izgubila sam ga! Kad se vrati iz Francuske bit će oženjen. A on ne smatra potrebnim ni da se sa mnom oprosti. Bježi poput noćnoga tata . . . To je siguran dokaz . . .

Iznenada zašuti a onda ustade i stade osluškivati.

Iza jednog visokog ogledala, koje se dizalo gotovo do stropa, začu se šum. Tada se ogledalo pomakne u stranu, a iz tamnog hodnika, do kojeg su vjerojatno vodile tajne stepenice iz vrta, iziđe Cesare Borgia.

»Stjegonoša crkve« nije izgledao ni malo crkveno. Putno odijelo od tamnosmeđeg baršuna i velika kapa s perjanicom izvrsno su mu pristajali. S ramena mu je padao tamni plašt.

— Cesare! — klikne Violetta oduševljeno. — Došao si! Ali zašto kriomice? Zašto nisi došao na moju svečanost?

— Došao sam da se oprostimo — reče dok mu se ona bacila u naručaj — a nisam se mogao rastati u prisustvu tvojih gostiju.

— Znači da je istina da ćeš već noćas otputovati? — žalosno će ona.

— Da, još noćas. Put se ne može odgoditi jer služi velikoj svrsi, i nije po mojoj volji već na želju Svetog oca.

— Ideš u Francusku, na kraljevski dvor... Dobro znam zašto ideš: da ondje nađeš suprugu!

— Pa kad bi i bilo tako — odgovori Cesare i povuče je do kreveta, sjedne i uze je na krilo — zar misliš da ću te zbog toga prestati ljubiti? Može li se zaručnica koja me čeka u Parizu mjeriti s tobom? Naša će ljubav potrajati još dugo, možda i do groba... Vidiš, ljubavi, danas sam pomalo sentimetalan — doda Cesare podrugljivo — ali otkad smo nas dvoje pali jedan drugome u naručaj, ne mogu ni pomisliti na drugu ženu...

Violetta zaplače i zatrese glavom:

— Nije istina, ti me zavaravaš. Na raskošnom francuskome dvoru brzo ćeš me zaboraviti. A ja neću da umrem od ljubavi i zato tražim od tebe da mi ispuniš jednu želju.

Cesare je radoznalo pogleda.

— Uzmi me sa sobom — šapćući je molila Violetta — dopusti da pođem s tobom u Francusku!

— Nemoguće! — brzo će on. — Što bi mislili na francuskom dvoru kad bih na prosidbu došao s ljubavnicom! Na Lujevom se dvoru sigurno mnogo toga oprašta, ali se ipak ne bi moglo prijeći preko nečeg takvog.

— Nitko ne treba ni slutiti što je među nama. Moje prisustvo bi ti moralo donositi samo dobro, a ne nešto što bi moglo biti na tvoju štetu. Ne odbij me, dopusti da pođem s tobom, i ja ću se još noćas, u muškom odijelu, kao sluga priključiti tvojoj pratnji. Ne boj se, Cesare, da ću ti biti na teret...

— To je neobično! — smijao se Cesare. — Htio sam te, naime, zamoliti da mi daš pratioca na put, svoga malog paža, a ti mi se nudiš sama umjesto njega!

— Tako ćeš uza se imati dvoje odanih. I Gennaro nas može pratiti. Ali zašto si ga htio povesti u Francusku?

— Nemoj me baš o svemu ispitivati...

— A ti ćeš ispuniti moju molbu?

— Ako pođeš u muškom odijelu, onda za me nema opasnosti. Pa dobro, neka ti bude!

Sva uzbuđena od radosti Violetta ga zagrli i stade mu ljubiti blijedo lice, strastveno pripovijedajući kakvi ih divni trenuci čekaju na putu za Pariz.

— I ne boj se da ću biti ljubomorna. Zaprosi princezu i uzmi je za ženu, ja sada znam da ljubiš samo mene. Ali reci mi kamo da noćas dođem i u koje vrijeme?

— Polazimo prije izlaska sunca, pa dođi noćaš u tri sata u dvorište moje palače. Pobrinut ću se da za tebe i Gennara pripreme dobre konje. Moja je pratnja velika pa vas neće ni primijetiti. A sad zbogom, jer još moram obaviti mnogo posla. Budi točna i ne boj se teškoća na putovanju. U Genovi ćemo se ukrcati na brod na kojem ćeš naći sve udobnosti. Do viđenja...

Još jedan zagrljaj i Cesare nestade u hodniku iza ogledala.

Grofica ustade, sva opijena srećom. Tek nakon četvrt sata toliko se primirila da se mogla vratiti gostima.

Zaplakane je oči ohladila mirisavom vodom, stavila na lice malo crvenila i pudera i polako se vratila u veliku blagovaonicu.

Kad je ušla, Gennaro je pogleda, a onda radosno potrči prema njoj i poljubi joj ruku. Već se bio pobojao da mu se gospodarica ozbiljno razboljela.

Ona mu nježno pogladi uvojke, a onda je iznenada zaokupi pitanje: zašto je Cesareu stalo da ovo dijete pođe s njim u Francusku, jer on nikad ništa ne radi bez posebne svrhe. Šta mu Gennaro znači?

Kako bilo, on ga želi uzeti sa sobom, a njegova želja za nju je zapovijed. »Sada kad znam da je nekakav tajni interes vezan s tim djetetom, volim dječaka još više...« razmišljala je Violetta. Nagne se i žarko ga poljubi, a bilo joj je u tome trenutku kao da ljubi samog Cesarea.

Lukrecija je vidjela taj prizor što se odigrao kraz ulaza u blagovaonicu. Zavidno je gledala svoje dijete u grofičinom zagrljaju. Iznenada problijedi, a na oči joj izbiju suze.

— Što ti je, Lukrecijo? — tiho je upita Alfonso. — Što znače te suze?

— Molim te, nemoj me ispitivati. Meni se često događa da me iznenada i bez uzroka, usred veselja i radosti obuzme bol.

Alfonso je pogleda svojim svijetlim očima, a onda se prignu do nje i nešto joj prišapne.

Uto se gosti stanu dizati od stola, i glasno razgovarajući pođu u sobu u kojoj su na malim stolićima bile pripremljene karte za igranje.

Prošlo je stotinjak godina otkako se počelo igrati kartama, jer su se prve od njih pojavile 1392. godine. Ove u grofičinu salonu bile su mala umjetnička djela koja su načinili vješti i daroviti slikari na pločicama od slonove kosti.

Za svaki su stol sjele po četiri osobe, a oni koji nisu igrali pratili su sa zanimanjem igrače. U vrijeme Borgia, osobito u visokim krugovima, igrala se hazardna igra »trappola«.

Kod jednog stola sjedila je Lukrecija Borgia s groficom Orsini, kardinalom Rovereom i Machiavellijem koji se osjećao veoma počašćen kao četvrti.

Lukrecija je preda se stavila svilenu novčarku punu zlatnika, ali je uskoro sav njen novac prešao grofici Orsini koju je u igri pratila neobična sreća.

— Nevjerojatno! — klikne Lukrecija. — Imate tako mnogo sreće u igri, a sretni ste i u ljubavi. To se protivi svakom iskustvu.

Grofica Orsini se zarumenila. Zar je njena veza s Cesareom tako poznata, da je za nju sazna i Lukrecija?

— Da, srce moje, ti si u ljubavi uvijek imala previše sreće, pa ne bi smjela igrati trappolu!

Bio je to glas donne Adriane koja je stajala iza Lukrecijina stolca.

— Draga majko — odgovori ona, jer ju je sa zahvalnošću uvijek zvala majkom — mislim da mi vi kvarite sreću i da biste morali promijeniti mjesto.

— Samo nemojte doći k meni — zamoli grofica, — jer je poznato da se ne može dobivati kad ste vi prisutni kod igre.

— Znam ja, vama bi bilo milije, lijepa grofice, da je netko drugi prisutan — dobaci bijesno donna Adriana i ode do stolića gdje je Alfonso od Aragona igrao s nekoliko dama za skromne svote.

Igra kod Lukrecijinog stola postajala je sve žešća i počela je nalikovati na dvoboj između nje i grofice. Konačno je Lukrecija izgubila dvije tisuće zlatnih forinti.

— Ne bismo li prestale, draga prijateljice? — upita grofica. — Neugodno mi je što u mojoj kući gubite toliki novac i što ga baš ja dobivam.

Lukreciji se zakrijese oči i ona strgnu s kose dragocjen dijadem, ukrašem briljantima.

— Što to radite, princezo? — upita grofica Orsini. — Što to znači?

— Znači da vas izazivam na dvoboj. Znam da vam se ovaj nakit već dugo sviđa, a nedavno ste donni Adriani spomenuli da biste za taj dijadem dali veći dio svog imetka. Naravno, vi znate da taj nakit nije na prodaju!

— Znam, i ako sam rekla da je divan, bilo je to samo zato je sam ga vidjela u vašoj kosi i jer je povećavao vašu ljepotu.

— Ne bi ni vama loše pristajao. Molim vas, stavite ga u svoju kosu!

Oklijevajući grofica udovolji Lukrecijinoj želji.

— Pogledajte, gospodo, ne resi li taj dijadem izvanredno groficu Orsini? Violetto, izgledate kao kraljica. Gdje je zrcalo, morate se vidjeti!

Gennaro otrči i odmah se vrati s ogledalom uokvirenim u bjelokost, a Lukrecija ga stavi pred Violettu.

— Zaista, nikad još nisam imala ljepšeg nakita. Priznajem da i u meni ima ženske taštine i da čeznem za ovom dragocjenošću, ali je nikad neću imati — i s uzdahom podigne ruke da skine dijadem sa svoje crvenozlatne kose.

Lukrecija je spriječi naglim pokretom:

— Ostavite, grofice. Dat ću vam priliku da dođete do toga nakita i to na smiješno lak način!

— Ne, neću ga primiti. Vi nikad ne biste zaboravili da sam vas lišila nečeg ovako dragocjenog.

— Ali ja vam to želim prepustiti, sasvim dragovoljno... uz jedan uvjet...

— Poslušajte, grofice! — reče kardinal Rovere. — Zar ne vidite da je princeza danas izvrsno razpoložena i želi vam prirediti radosno iznenađenje.

— Barem saslušajte prijedlog — doda Machiavelli. — Evo, njegova uzoritost i ja bit ćemo svjedoci, pa će posao biti sasvim u redu.

— Recite, dakle princezo, što želite od mene zauzvrat. Ja sam gotovo previše siromašna da bih se mogla odužiti...

— Neću prodati taj dijadem, ali ćemo za nj igrati. Ako ja izgubim, vi ćete zadržati dijadem, a ja vas uvjeravam da vam na njemu nikad neću zavidjeti.

— A što vi tražite, princezo? — upita kardinal.

— Možda grofičinu rimsku palaču i još dva velika imanja kao privagu? — smiješio se Machiavelli.

— O ne, ovaj se nakit ne može dobiti ni za novac ni za imanje, ali ipak tražim i od vas, grofice, nekakav ulog — reče Lukrecija nastojeći da se ne primijeti njeno uzbuđenje iza nasmiješena lica.

— Onda recite kakav bi to bio ulog?

— Ovakav — reče Lukrecija i spusti ruku na Gennarovu glavu. — Igrat ćete sa mnom za vašeg dražesnog malog paža.

Grofica s mukom prikrije čuđenje. Zar nije u toku jednog sata ovo već druga osoba koja želi dobiti paža? Pogleda Lukreciju i zatim Gennara, i odjednom primijeti sličnost između paža i kćeri Svetog oca, lijepe, ponosne Lukrecije Borgia. Zatečena Lukrecijinom ponudom nije stigla razmišljati o tom otkriću. Drhtala je pri pomisli da izgubi Gennara, a nije se usudila uvrijediti papinu kćerku ljubimicu. Uvrijediti jednog od Borgia bila je sigurna propast. Još se manje smjela odati da je prije jednog sata obećala Cesareu da će dječaka odvesti u Pariz.

Lukreciju je smetala duga šutnja bez odgovora, pa osjećajući da svi za ovu neobičnu pogodbu očekuju nekakvo razjašnjenje, reče sa smiješkom:

— Eto, ja sam se zaljubila u malog Gennara. On je dražesno dijete i htjela bih ga imati uza se. Ja sam vama, grofice, već dugo zavidjela na pažu kao i vi meni da dijademu. Evo prilike da obje udovoljimo svojim željama: prepustite mi dječaka i uzmite dijadem. Ako to ne želite, predlažem vam partiju trappole pa neka karte odluče!

— Princezo, nemam se prava suprotstaviti vašoj zapovijedi — odgovori grofica potišteno. — Neka bude, igrajmo za taj veliki ulog. Jer Gennaro mi nije manje drag negoli nakit koji mi nudite.

— Vi govorite o zapovijedi ... a to je bila samo želja ... samo molba, i bilo bi mi zaista žao ako me odbijete.

— Dobro, princezo, neka signor Machiavelli promiješa karte!

»Nema ništa čudnovatije od ženskoga hira«, mislio je Machiavelli miješajući karte, »ja ne bih dao ni jedan jedini

kamen iz dijadema za tog dječaka. No mali je zaista lijep. Ah te žene, te žene ...« I on podijeli karte smiješeći se objema protivnicama.

Lukrecija je htjela uzeti svoje karte, kad je grofica Orsini zadrži:

— Vidite, princezo, da sam se podvrgla vašoj želji. Htjela bih vas samo nešto zamoliti: ako izgubim, imat ćete dobrotu da mi prepustite Gennara za tri dana, dok ne nađem drugoga paža.

— Neka bude, toliko može Gennaro ostati u vašoj kući. A sad igrajmo da vidimo kome je sreća sklona!

Karte padoše na stol. Grofica je imala takve karte da ih se gotovo nije moglo nadmašiti. Lukreciju drhtavim rukama rasprostre svoje karte.

Kardinal Rovere i Machiavelli skočiše sa svojih mjesta:

— Ovdje se dogodilo čudo!

Grofičine karte bile su nadmašene. Lukrecija pokaže na svoje karte i vikne trijumfirajući:

— Ja sam dobila! Gennaro pripada meni! — i kao da hoće potvrditi svoje pravo, zagrli i poljubi dječaka.

— Ti pripadaš meni, dragi mali Gennaro! — kliknu susprežući suze. — Sad si moj, ja sam te dobila i odsad ćeš pipadati meni!

— Kad ne bi bilo ove noći ... — promrmlja za se grofica pocrvenjevši.

— Draga moja prijateljice, dječak može još tri dana ostati u vašoj kući, a onda budite dobri pa mi ga pošaljite ili ga sami dopratite. Ja ću biti toliko slobodna da vam poklonim svoj dijadem. Uzmite ga, grofice Orsini!

U svojoj bezgraničnoj zbunjenosti Violetta nije mogla suspregnuti srdžbu. Grubo je odgurnula dijadem koji joj je Lukrecija pružila, i skupocjeni nakit pade na pod.

— To je bilo zaista nepristojno — sikne Lukrecija problijedivši. — Ne želim da me se vrijeđa u kući u kojoj sam očekivala gostoprimstvo.

Pogledom punim smrtne mržnje odmjeri Lukrecija groficu, a zatim, ne pogledavši nakit, požuri k svom mužu i glasno mu reče:

— Molim te, dragi, odvedi me odavde. Čini se da smo zalutali među nepoznate ljude.

Alfonso nije zahtijevao objašnjenje, već se pristojno ali hladno nakloni grofici i društvu i sa suprugom ode iz salona.

Nekoliko je trenutaka vladala duboka tišina koju je prekinuo tek prezirni glas donne Adriane:

— Ovim ste, vjerujem, iscrpli, draga moja grofice, sva iznenađenja koja ste pružili svojim gostima. Završena je lijepa svečanost koje ćemo se svi dugo sjećati. Laku noć, grofice!

I ona izjuri kao bez duše. Polako krenuše svi, a kao posljednji kardinal Rovere. On pruži grofici ruku i reče joj tiho i oprezno:

— Podvucite ovaj dan crvenom bojom u svom kalendaru. Uvrijedili ste najdražesniju mačkicu iz tigarskog legla. Promijenite od danas svoj način života, ne izlazite bez dobre pratnje, udvostručite straže na ulazu, a ne bi bilo naodmet da jedete samo ono što budete sami pripravili. Zapamtite: tko uvrijedi jednog Borgia, izazvao je sudbinu... Laku noć, grofice Orsini, pa ako shvaćate važnost crvene crte u kalendaru, ostavite što brže Rim!

IV

Te je noći Alfonso od Aragona nemirno šetao po svojoj sobi, iako je već odavno odbila ponoć. Lukrecija je bila u svojoj spavaonici. Tužila se na jaku glavobolju, pa iako je mužu nježno zaželjela laku noć, njemu nije izbjeglo da je silno uzbuđena i da u sebi krije nekakvu tajnu.

Lukrecija prvi put krije nešto pred njim, nešto što je muči i što ju je potaklo da se tako neobično ponaša u kući grofice Orsini. Zabrinuto se pokušavao domisliti što bi to moglo biti. Ponavljao je u sebi sve što se ondje događalo. Bio je samo nekoliko koraka dalje od stola za kojim su se kartale Lukrecija i grofica, pa mu nije promakla ni jedna riječ.

Neobičan hir — tako je Alfonso okrstio želju svoje supruge da se domogne malog paža. Zar nije čudno što je za njega htjela dati neprocjenjivi dijadem na koji je inače bila tako ponosna? On to mora istjerati načistac, jer je to kamen koji treba maknuti s puta kako mu ne bi smetao u nježnoj i odanoj ljubavi prema Lukreciji.

Čitav se sat Alfonso mučio nagađanjima, a onda je odabrao jedini pošteni put da sazna istinu.

Na povratku kući nisu on i Lukrecija o događaju izmijenili ni riječi. Lukrecija se u kolima naslonila na jastuke, sklopila oči i samo je kratko odgovarala na nekoliko pitanja svog muža. On je nije htio uznemiriti jer je vidio da joj je teško.

Tako je ovaj put Alfonso dopratio ženu samo do praga njene spavaonice, poljubio je u čelo i prišapnuo:

— Spavaj slatko, moja Lukrecijo, a ono što mi danas ne želiš razjasniti sutra ćeš mi zacijelo rado povjeriti...

Umjesto odgovora Lukrecija je uzdahnula, onda se iznenada bacila na njegove grudi i poljubila ga, a onda se izgubila iza vrata spavaonice.

Alfonso se pouzdavao u svoju duševnu snagu i vjerovao je da će izdržati tu noć i da ga neće uznemiravati neobično Lukrecijino vladanje. Nije izdržao, već je pograbio srebrni svijećnjak i pošao do Lukrecijine spavaonice.

Vrata su bila zatvorena, ali on je poznavao njihovu tajnu. Pritisnuo je oprugu za koju je samo on znao i vrata se tiho otvore.

Alfonzo uđe u spavaonicu. Lukrecija je ležala na svilenim jastucima. On spusti svijećnjak na stolić, a treptavo svjetlo padne na njene kapke.

Prije nego li se Lukrecija probudila, Alfonso se sagne i poljubi je. Ona se trgne i kao da se iznenadila kad ga je ugledala — ona koja mu se uvijek ljubazno nasmiješila kad bi je iznenadio u snu i pružila ruke na zagrljaj, sad ga je gledala smeteno kao duha koji se pojavio iz podzemlja.

Alfonsa je najviše iznenadio izraz strave na Lukrecijinu licu. Koga se ona boji u svojoj spavaonici? Valjda ne njega, jedinog koji je mogao ući u svako doba...

— Lukrecijo, ja sam, tvoj Alfonso... — i uhvati je nježno za ruke. — Kako su ti ruke vruće, a i čelo ti je znojno. Što ti je, Lukrecijo? Hoćeš li da pozovem liječnika?

Lukrecija duboko uzdahnu i progovori malaksavim glasom:

— Ti si to, moj Alfonso! Onda je sve dobro. Oprosti što te danas dočekujem tako neveselo, ali se zaista ne osjećam dobro. Još sam uzbuđena zbog one neugodne upadice u kući grofice Orsini.

— Baš sam o tome htio s tobom govoriti. — I Alfonso sjedne na rub postelje. — Danas si bila nekako čudnovata, nekako drugačija. Čini mi se da prvi put otkako te nazivam svojom u mene nemaš povjerenja. Nekako si strana, zagonetna...

Nije odgovorila, ali se učinilo da joj se u očima pojačala tama.

— Ne sumnjam, Lukrecijo, da ćeš prema meni biti iskrena. Do danas nije bilo ničega što bismo tajili jedno pred drugim. Tvoja mi je duša bila poput otvorene knjige i ti znaš da sam one listove koje nisam htio čitati čvrsto zatvorio i nikad ih neću otvoriti. To sam prisegao tebi i sebi u svetom trenutku kad smo našli jedno drugo.

— Znam — odgovori ona tiho i ponizno — da se nitko ne može s tobom mjeriti u plemenitosti!

— Plemenitost? Možda je to više bila mudrost. Lud je onaj tko želi razbiti posudu iz koje mu izvire sreća, samo da bi vidio jesu li na njenom dnu ruže ili zmije. Ali prestanimo o tome, nije me briga za ono što je nekad bilo, dok još nisi bila moja... Nego, reci mi, Lukrecijo, zašto si izazvala groficu Orsini na tako ružnu igru. Ne mogu to nazvati drukčije, jer si kao ulog stavila neizmjerno vrijednu dragocjenost i to za jednog paža koji ti je zapravo posve stran... Ili možda nije? Možda si Gennara srela prije nego li je došao u grofičinu kuću?

— Gdje bih ga srela? — odgovori Lukrecija, naizgled sasvim mirna. — Prvi put sam ga vidjela uz groficu Orsini i odmah mi se toliko svidio da sam grofici pozavidjela na tako vjernom i uslužnom pažu.

— Pa tikvih ima na stotine i tisuće, i zaista nije bilo potrebno da za tog mališana staviš na kocku svoj dijadem. Ne, ženo moja, tu mora postojati drugi razlog i ja ga od tebe želim saznati!

Prvi put je Lukrecija čula Alfonsa da govori zapovjedničkim tonom. Ona na trenutak sklopi oči, a onda ih otvori sa smiješkom.

— Zar bih mogla pred tobom zatajiti istinu? Zar ne vjeruješ, dragi, da bih ti već sutra otkrila svoju namjeru?

— Znači, ipak neka tajna namjera?

— Naravno. Znam da ti se moje vladanje moralo učiniti neobično, ali je bilo posve logično kao posljedica žalosne činjenice u vezi s posjedom toga krvavog dijadema...

— Zašto ga nazivaš krvavim?

U tom je trenutku Lukrecija pokazala da je prava Borgia i da su joj diplomacija i laž, dvije sestre, bile vjerne službenice uvijek spremne da joj priteknu u pomoć.

— Reći ću ti sve ukratko, ali kao tajnu koju moraš zadržati za sebe.

Alfonso stavi desnicu na srce.

— Ti si, Alfonso, sa mnom vezan uz kuću Borgia, pa možeš saznati i ono što drugi ne bi smjeli. Htjela sam se riješiti toga dijadema koji sam tako često nosila, ali ga nisam mogla gledati!

— Ah, počinjem shvaćati. Taj dijadem ima svoju povijest, zacijelo žalosnu i vezanu uz nečiju smrt... Ali zar ti nije otac stavio na glavu taj dijadem kad si se prvi put zaručila? Čini mi se da si mi o tome nešto pričala...

— Rekla sam ti istinu. Otac mi je darovao taj dijadem kad sam se vjerila s grofom od Pesara. Ti znaš da sam u taj brak pošla bez ljubavi i da je on bio nesretan od početka do kraja.

— Sforza je bio dijete — odgovori Alfonso. — Bio je pravi zločin dati te tom dječaku!

— Da, bio je bezazleno dijete i u braku sa mnom nije doživio ništa osim razočaranja, neugodnosti i strave. Ne pričam ti ništa novo ako ti spomenem da su moj otac i brat uskoro uvidjeli kako su pogriješili i sve poduzeli da me oslobode te nesnosne bračne veze. Ja sam sama pomogla nesretniku da pobjegne, jer bi inače ...

Lukrecija nije završila. S dubokim uzdahom pala je na jastuke.

— Krvavi dijadem bio je kriv da je grof od Pesara uz mene našao samo nesreću i jad — nastavi ona. — Budući da neću da se to dogodi i tebi, mili moj, taj dijadem mora nestati s moje glave! To je jedna od tajni kuće Borgia — nastavi šapatom i privuče Alfonsa bliže sebi. — Ispričat ću ti strašnu tajnu toga krvavog dijadema ... Sjećaš li se vremena kad se francuski kralj Karlo VIII spremao da prodre u Italiju?

— Kako da se ne sjećam te sramote! Francuzi su se spremali da porobe moju domovinu, biser Italije, prekrasni Napulj. Francuski je razbojnik došao s devetnaest tisuća ljudi i zauzimao bez borbe grad za gradom dok sa svojim pohlepnim plaćenicima nije stigao pred Rim, a Rim je drhtao ...

— Oprosti mi — nastavi žestoko vojvoda od Bisellija kad mu je kod posljednjih riječi stao podrhtavati glas — ali kad se sjetim vremena kad je još moj dragi otac sjedio na napuljskom prijestolju, srce mi se ispuni gorčinom. Ogorčen sam na tvoga oca, Lukrecijo, na papu Aleksandra VI!

— Sve ja to znam — obori Lukrecija oči — znam da je moj otac tada igrao dvoličnu ulogu. Ali, dragi Alfonso, u politici to nije ništa neobično. Najbolje će biti da se ne brinemo za grijehe naših otaca, jer bi to samo bacilo sjenu na našu ljubav!

— Pa zar bih te ja zbog toga mogao manje ljubiti! Nikad nas ta prljava politika neće razdvojiti, ali će povijest suditi između moga i tvoga oca. Zar se nije papa svečano zakleo napuljskome kralju da će se udružiti protiv Francuza, a u trenutku opasnosti sramotno ga je napustio!

— Prestani, Alfonso. Teško mi je slušati tako tešku optužbu protiv oca, a ja ne mogu odgovoriti i braniti ga ... A da bih ti otkrila tajnu krvavog dijadema, moram se vratiti na to vrijeme. Kad je prijetila najveća opasnost od Francuza, papa se obratio sultanu za pomoć.

— Vladara nevjernika moli vrhovna glava kršćanstva za pomoć! Kakva nedostojna igra!

Lukrecija se pričini kao da nije čula.

— Sultan Bajazid obećao je mome ocu pomoć. Bilo je potrebno da se neki savjetnici francuskoga kralja podmite golemim svotama, a papa je bio u novčanoj neprilici, pa mu je sultan poslao 200.000 dukata ... Ti se smješkaš, Alfonso, i to mi dokazuje da je i do tebe doprla glasina kako dukati nisu poslani kao pomoć u nuždi, već kao plaća za uslugu koju je od njega tražio sultan.

— Ta je usluga učinjena — odgovori prigušeno Alfonso. U Rimu je tada boravio turski princ Džem, pretendent na prijestolje, koji je u domovini imao mnogo pristaša pa je postao opasan sultanu. Govori se da je tvoj otac za dvjesta tisuća dukata preuzeo obvezu da će princa učiniti neopasnim.

— Oh, bože, kakva sramota leži na našem imenu! — uzdisala je Lukrecija pokrivši rukama oči, no Alfonso je nastavio neumoljivo:

— Dokazano je da su tvoj otac i tvoj brat namamili princa Džema u stupicu. Bačen je u tamnicu i ondje je poslije četiri tjedna umro. Otrovali su ga!

— Otrovali su ga! Da, tako govore ljudi, šapuću jedan drugome, a ja sam nesretnica nosila dijadem koji je sultan poslao za mene kad mu je bila javljena vijest o smrti takmaca!

Nekoliko je trenutaka vladala duboka tišina, a onda se Lukrecija pridigne, stisnu se uz Alfonsa i reče nesigurnim glasom:

— Ti me poslije ovog priznanja nećeš manje ljubiti, zar ne, Alfonso? Ti znaš da tvoja Lukrecija nije sudjelovala u tom strašnom zločinu, da je nevina, pa ćeš razumjeti zašto više nije htjela nositi krvavi dijadem.

— Umiri se, jer ja te ne mogu manje ljubiti. Shvaćam da si se htjela riješiti nakita, samo mi nije jasno zašto si za nj zahtijevala upravo paža grofice Orsini?

— Hir ... ništa više nego običan hir ...

— Kuneš mi se?

— Kunem se da je tako!

I Lukrecija je prošla kroz školu Borgia, pa se nije ustručavala krivo zakleti ako je to bilo u njenu korist.

Alfonso je pripadao onim bezazlenim prirodama koje se ni ne usuđuju dvojiti o nečemu na što bi se tko zakleo. Od-

lanulo mu je, pa je poljubio Lukreciju i spustio je na jastuke.

— Spavaj slatko, srce moje — protepa i nježno joj pogladi uvojke. — Neka Svevišnji iz tvoje duše rastjera sve gadne i tamne slike koje su izazvali ljudi.

— Laku noć, mili. Ah, kako bismo mogli biti sretni da se ja nisam rodila pod sjajem papinske krune, a ti na kraljevskom prijestolju. Bojim se, Alfonso, da se crni oblaci navlače na našu ljubav...

— Ni munje ni gromovi, ni potres koji bi uzdrmao zemlju neće nas rastaviti. Laku noć, spavaj slatko!

Još jednom ju je poljubio i izišao. Kao oslobođen more izišao je prema svojoj sobi. Vjerovao je Lukreciji da je njena želja za malim pažem sam hir, običan ženski hir.

Mirno je otvorio vrata svoje spavaonice i stao kao ukopan. U sobi iz koje je izišao prije pola sata stajale su dvije osobe.

Jedna je od njih bila Manfredo, njegov drug iz mladosti, za kojeg je mislio da boravi u Napulju. Druga je osoba stajala bojažljivo u mračnom kutu. Bila je to mlada žena ili djevojka, s kratkim kovrčastim uvojcima koji su obavijali lijepo, ali blijedo i izmoreno lice. Drhtala je iako se dobro uvila u dugačak smeđi ogrtač ispod kojeg su virile bose noge.

Vojvoda od Bisellija je odmah zapazio da je njegov prijatelj morao upravo stići u Rim, jer je bio sav prašan. O pojasu je imao dva pištolja, o bedru mu je visio široki mač. Bio je tako oboružan da se odmah vidjelo kako je došao s puta, jer se u Rimu nije nosilo tako teško i napadno oružje.

— Manfredo! — klikne Alfonso i raširenih ruku potrči k prijatelju. — Kakvo mi iznenađenje priređuješ! Mislio sam da si u Napulju, na dvoru mog strica. A tko je to s tobom?

— Prije svega, Alfonso, sretan sam što te vidim zdrava i čitava. Čitavim sam putem bio zabrinut i mučen kobnim slutnjama. Činilo mi se da te više neću naći u tom prokletom Rimu, ili bar ne više živog...

Alfonso začuđeno odmahne glavom.

— Čudnovato govoriš, prijatelju. Zar se Napuljem pronijela vijest da sam obolio? A ja se nikad u životu nisam tako dobro osjećao kao sada. Sretan sam, Manfredo... najsretniji čovjek pokraj najsretnije žene!

— Zaista? — oklijevajući odvrati Manfredo, gladeći rukom tamnu šiljatu bradu. — Sretan si, prijatelju... Da, često se počiva na ružama i ne sluti da je ispod cvijeća zmijsko leglo. Molim te, zaključaj vrata i pobrini se da nas nitko ne iznenadi u slijedećih pola sata. Moram ti saopćiti veoma važne stvari, a moramo stvoriti i zaključke koji će odlučiti o životu i smrti!

— Ne razumijem te, Manfredo, jer nisam od tebe navikao da vidiš utvare u po bijela dana i izmišljaš koje ne postoje. Reci mi radije što ovdje traži ova djevojka.

— Sve ćeš odmah saznati, samo mi dopusti da sjednem, jer gotovo šest dana i šest noći nisam sišao sa sedla. Jašio sam neprestano i jedva stigao nešto pojesti i popiti.

— Znači da je poruka s kojom te kralj Federigo šalje toliko važna?

— Naravno, — odgovori Manfredo spustivši se na stolicu. — Isprva je vijest koju sam ti imao javiti bila ozbiljna, ali ne tako hitna, ali sam prije jednog sata razumio da nisam ni trenutka prerano odjašio iz Napulja kako bih se što prije našao kraj tebe.

Vojvoda je sjeo za stol nasuprot Manfredu i počeo nestrpljivo:

— Molim te, Manfredo, ne govori mi u zagonetkama, nego reći jasno što mi imaš reći.

— E pa slušaj! Tajni kuriri donijeli su nam vijest da Borgie paktiraju s francuskim kraljem i da je tvoj čestiti šurjak Cesare... Oprosti, Alfonso, ali o tom čovjeku ne mogu govoriti drugim tonom... preuzeo na sebe zadaću da tu stvar osobno uredi na francuskome dvoru!

— Na žalost, izvijestili su vas sasvim točno, — odgovori Alfonso. — Ali ja sam odlučio da se zasad u to ne miješam. Boli me politika moga tasta i šurjaka, ali ja sam preslab i imam premalo utjecaja da bih na nju mogao i najmanje utjecati. Ne preostaje mi drugo nego da s Lukrecijom čekam da oluja prohuji. Ali shvati me, Manfredo, moje srce pripada Napulju, pripada domovini, pa ako me kralj želi staviti na čelo koje ratničke čete, odmah ću poći. Ako mi i donosiš poziv spremam sam se odmah odazvati.

Manfredo zaniječe glavom.

— Stvari još nisu stigle dotle. Borgie još uvijek govore dvolično. Njihove posljednje poruke koje su stigle na napuljski dvor pune su prijateljstva i miroljubivosti. U njima

se čak predlaže kralju da s Borgiama stupi u savez protiv Francuske!

— Nečuveno! — zgrozi se Alfonso. — A Cesare Borgia noćas putuje u Francusku!

— Zar misliš da se je tvoj stric dao zavarati? Poznamo mi te zmije Borgie. Nije se teško prisjetiti njihova držanja kad je francuski kralj Karlo harao po Italiji. Čim je stigao pred Rim, već je časni vrhovni poglavar crkve zaboravio zakletvu vjernosti napuljskome kralju i sklopio savez s francuskim razbojnikom. Ali, dosta o tome. Moram ti reći da ti je stric, kralj Federigo, nakloniji nego što si možda mislio. Kad je saznao što Borgie snuju, odmah je pomislio na te. Boji se da si u opasnosti jer ne vjeruje Borgiama koji bi mogli rimsku svjetinu nahuckati protiv svega što je napuljsko. Borgie bi te uništili i ne trepnuvši okom, samo da Francuzima pruže dokaz svoje vjernosti.

Alfonso ispuži ruke kao da se brani.

— Zahvalan sam stricu za brigu, ali ona je sasvim nepotrebna. Moj život nije ugrožen i neće biti sve dok je uz mene Lukrecija, a u njenu sam ljubav siguran do posljednjeg daha. Koliko god su Borgie nevjerni u političkom pogledu, papa se ipak ne bi usudio žrtvovati muža svoje kćeri radi političkih probitaka.

— Vidim, prijatelju, da ti još uvijek slabo poznaješ Borgie, ili ti pogled pomućuje ljubav prema Lukreciji. Upravo prije jednog sata dobio sam dokaze iz kojih ćeš vidjeti da ne smiješ ostati u Rimu dulje od dvadeset minuta.

— Slušam te, ali sam već unaprijed siguran da mi ne možeš dati takve dokaze.

Manfredo letimice pogleda ženu koja je još stajala nepomično u kutu, a onda započe:

— Prije jednog sata dojahao sam u Rim. Išao sam obilaznim ulicama do Anđeoske tvrđave da me prolaznici ne primijete. U jednoj od tih ulica začujem ženski glas kako zove u pomoć, pa kad sam zaustavio konja i pogledao, vidio sam nekakvu bijelu priliku na prozoru iznad moje glave. Iza djevojke se pojavilo muško lice, odvratno iznakaženo od pića i strasti, crvenobrado, sa životinjskim izrazom. Čovjek je svojim ručetinama nastojao uvući djevojku u sobu, ali se ona otela i skočila s prozora. Htjela se baciti na cestu i tko zna što bi s njom bilo da je ja nisam uspio prihvatiti i podići na svoga konja.

Crvenobrađi je zvjerski kriknuo kao ranjeni slon, ali mu to nije koristilo. Žrtva mu je pobjegla prije nego što je i odlučio da pođe za njom. Odjašio sam s djevojkom, a budući da je bila noć, nitko nije vidio događaj, samo su se rijetki prolaznici smijali napola odjevenoj djevojci.

Na nekom trgu zasađenom drvećem stao sam da bih djevojku ogrnuo svojim plaštem. Drugo nisam imao. Sjeli smo na mramornu klupu dok mi se konj odmarao.

Sad sam od nje zatražio da mi objasni zašto je pobjegla crvenobradom, zašto je radije skočila kroz prozor nego da ostane u njegovu društvu. Najprije mi ništa nije htjela objasniti, samo me je molila da joj pomognem, jer mora spasiti život čovjeku koji je njen zemljak i gospodar. »Ja sam Napuljka«, rekla mi je, »zovem se Florentina, a drugo vam ime neću reći jer vam vjerojatno nije promaklo da sam pobjegla iz noćnog zabavišta.« »I ja sam Napuljac«, odgovorih joj, »upravo sam stigao u Rim i odlazim gospodaru kojem služim, a to je Alfonso od Aragona, vojvoda od Bisellija.« »Hvala svim svecima što sam se baš s vama sastala, i to u pravi čas! Preklinjem vas, odvedite me k vojvodi. Moram mu saopćiti strašnu tajnu: ubiti će ga za nekoliko dana ako što prije ne pobjegne!«

Možeš zamisliti kako sam se preplašio kad sam to čuo. Činilo mi se da djevojka govori istinu, ali da se bolje uvjerim, htio sam, prije nego što joj povjerujem, čuti njenu pripovijest. Uostalom, zašto ja sve to prepričavam, Florentina je ovdje pa neka sve ponovi.

Djevojka se nije ni pomakla. Drhtala je kao šiba i jedva se držala na nogama.

— Dođi bliže, dijete moje — blago je pozove Alfonso, — i ponovi sve što si pripovijedala mom prijatelju Manfredu. Dođi bez straha, želim ti pogledati u oči.

— Oh, gospodaru, ne smijem vam se približiti jer je na meni žig grozne kuće iz koje dolazim!

— Ostavimo to. Želim da dođeš ovamo, Florentina ... zapovijedam ti!

Djevojka se još bolje obavija ogrtačem, priđe i baci se na koljena.

— Kako se zoveš, djevojko? — upita Alfonso.

— Florentina ... Dopustite mi da ne kažem ime svoje obitelji jer sam ga osramotila. Ja sam zlo i lakoumno stvorenje, moj prinče, i nisam dostojna da me saslušate.

— Tko se kaje, na dobru je putu. Ti si Napuljka?

— U Napulju žive moje roditelji, gospodine. Bila sam dobro odgojena, jedinica u roditelja koji su valjani ljudi.

— Pa kako si zapala u tako nezavidan položaj?

— Povjerovala sam ljubavnim obećanjima jednoga kapetana koji je upravljao brodom redovite plovidbe između rimske luke i Napulja. Kleo mi se na ljubav i obećavao da će me uzeti za ženu. Ali kad je došao da od oca zaprosi moju ruku, otac ga je ljutito primio. Znao je da je to lakouman čovjek koji je već zaludio i unesrećio mnoge djevojke. No mene je ljubav učinila slijepom i nisam slušala opomene svojih roditelja. Jednog sam dana pobjegla od kuće i potrčala do luke gdje me je čekao kapetan sa svojom barkom. Odvezao me u Rim, ali obećanje nije ispunio. Postigao je ono što je želio i onda me odgurnuo ... Oh, gospodaru, gladovala sam i bez krova nad glavom lutala ovim gradom. Borila sam se i branila dok sam mogla, a onda me je jedna svodilja odvela u onu kuću sramote.

— Jadna Florentina ... Ali vrijeme leti, svaki je trenutak dragocjen. Ispripovijedaj nam što se zbilo danas — opomene je Manfredo.

Florentina je uzdrhtala kao obuzeta stravom.

— Noćas ... da, bilo je to noćas. Bila sam u sobici kojoj prozori gledaju na ulicu. Tad svodilja iznenada otvori vrata i pusti unutra čovjeka kojeg sam se odmah uplašila. Izgledao je kao životinja, oči su mu bile zakrvavljene, nesigurno je hodao jer je bio potpuno pijan.

Kad je svodilja za sobom zatvorila vrata, čovjek se pohlepno bacio na me. No meni se gadio pa sam mu se otela.

»Mala, zar se misliš prenavljati?« viknuo je on. »Tako mi svih đavola, ja dobro plaćam ... zlatnicima. Evo ti ih!« Molila sam ga da me ostavi jer me je tobože svladala malarija. Kako sam govorila, primijetio je da nisam Rimljanka, a kad sam mu rekla da sam iz Napulja, počeo se cerekati: »Ha-ha, iz Napulja! Onda pazi da ti uskoro ne slome šiju, jer za sve što dolazi iz Napulja nastaju prokleta loša vremena u našem gradu. Lijepo bi me pogledala kad bi znala tko sam ja ... Nemoj nikom govoriti da si Napuljka«, nastavio je promuklim glasom, »a ja ću zaboraviti da sam to čuo, naravno ako budeš prema meni ljubazna. Dođi bliže, lutkice ...«

Ja mu obećam da ćemo se zabavljati, samo neka mi prije kaže kakva to opasnost prijeti Napuljcima. »Ti si prokleto radoznala«, reče mi on, »ali ti se nećeš miješati u visoku politiku pa ti mogu povjeriti tajnu. Iduće sedmice bit će smaknuti svi Napuljci koji borave u Rimu. Sveti otac je u svojoj mudrosti zaključio da Napulju navijesti rat zajedno s francuskim kraljem, pa se svi podanici prokletog Federigova kraljevstva koji nam dopadnu šaka moraju napiti tibarske vode ili dopustiti da im izbodemo tijelo.«

Kad sam čula te strašne vijesti, spopao mu luđački strah. Ne zbog mene, već zbog mojih zemljaka koji žive usred opasnosti ne sluteći ništa. »Kako se možete usuditi ubijati Napuljce kad je zet Svetog oca, muž njegove kćeri Lukrecije, također Napuljac« uzviknula sam, a on mi je odgovorio užasno se cereći: »Princ od Aragona doći će prvi na red, taj će prvi osjetiti moju oštricu jer je na čelu popisa.« »Vi se samo hvalite. Kako biste se usudili dići ruku na njega!« »Imam pismenu zapovijed s potpisom svoga gospodara«, poviče on i povuče me k sebi. S odvratnošću sam trpjela njegove ručetine, izdržala sam i poljubac, samo da ga ne ozlovoljim. A onda zatražim od njega da mi kao plaću ne da zlato, nego da mi, zbog moje urođene znatiželje, pokaže zapovijed da mora ubiti princa, inače mu ništa ne vjerujem. On iz torbe koju je nosio o pojasu izvadi komad papira i stavi mi ga pred oči: »Eto, čitaj ako znaš čitati. Evo, sasvim gore je ime vojvode od Bisellija, a posve dolje potpis moga uzvišenog gospodara, stjegonoše crkve ... Cesarea Borgie.«

»Vi ste u službi Borgia, velikog slavnog Cesarea?« upitam glumeći mir. »Pa naravno! Zar nisi još nikada čula za glasovitoga Micheletta kojeg u Rimu nazivaju Cesareovim krvnikom?«

Oh, gospodine, ovako kao što ste vi sada, tako sam i ja bila problijedila. U dva mjeseca što boravim u Rimu čula sam toliko strašnih priča o tome čovjeku, da mi se prikazivao u snu sa svojim groznim zakrvaljenim očima. U prvi trenutak htjela sam skočiti kroz prozor i pobjeći, ali sam se savladala jer sam se sjetila da vama prijeti opasnost, moj prinče. Možda je baš prezrena Florentina odabrana da vas spasi od ubojičina bodeža. Stoga sam skupila hrabrost, zagrlila zločinca, poljubila ga i molila da mi još jednom pokaže onaj popis, jer bih ga htjela pogledati uz svjetiljku. Strast ga je već bila tako obuzela da mi nije mogao odbiti molbu. Čim sam imala papir u svojim rukama, umjesto prema svje-

tiljci skočila sam do prozora, otvorila ga i uspela se. Michelетто je kriknuo, pograbio me i htio uvući u sobu, ali ga je izdala snaga jer je bio sasvim pijan. Ja sam mu se otela i bacila na ulicu, a spasile su me ruke vašeg prijatelja.

Sad znate sve, a ja vam se kunem da sam govorila potpunu istinu. Ali ako još sumnjate, pogledajte ovaj papir: na njemu je sedamnaest imena napuljskih odličnika, a na prvome mjestu vaše presvijetlo ime.

Naglim pokretom odgrne Florentina ogrtač, iz njedara izvadi papir i stavi ga princu pred noge, a onda se opet sramežljivo zagrne, ustane i ode u najtamniji kut sobe.

Alfonsovo se lice zacrveni, a iz očiju mu sijevne srdžba.

— To je najpodmukliji zločin koji su Borgie ikad počinile! — reče ljutito. — U meni pogađaju Lukrecijina muža, a papa istom rukom kojom želi smaknuti mene uništava i sreću svoje kćeri. Ali ne smijem misliti samo na sebe. Sedamnaestorici Napuljaca, sinovima moje domovine, ugrožen je život. Manfredo, moramo ih upozoriti!

— Oni će biti upozoreni, o tome ne brini. Zadržat ću se u Rimu i preodjeven bdjeti nad tim nesretnicima. Ali prva si mi i najveća briga ti, moj vrijedni prijatelju. Ne smiješ ni trenutka oklijevati da odeđš iz ovog grada. Moraš brzo pobjeći u Napulj, i tek kad pređeš granicu bit ćeš siguran... Gledaš me kao da ne vjeruješ, a možeš li još dvojiti kad si vidio taj popis? Na njemu je tvoje ime, a Cesare Borgia sam je svojom rukom dopisao: »Mora pasti prvi.«.

— Pokvarena kukavica! Uvijek je sladak na riječima kad se sastanemo, a svom krvniku gura u ruku bodež kojim će mi probosti srce!

— Da je to samo Michelettov bodež — nastavi Manfredo — ne bih od vas zahtijevao da noću bježite iz Rima, jer biste se znali zaštiti od ubojice koji vam prijeti bodežom ili metkom. Ali smijete li staviti na kocku život kad vam već ujutro mogu donijeti zautrak u kojem je otrov? U ovoj kući ne smijete prinijeti ustima ni zalogaja, ni čašu vina iz ruke jednog Borgie!

— Moja je žena nevina... Ona ništa ne zna o toj podlosti!

— To ne poričem, ali ona nema moći. Otac i brat nisu je ovaj put, iz razumljivih razloga, upoznali sa svojim namjerama. Prinče, ne razmišljajte dulje, bježite dok nije prekasno!

— Da bježim? — uzvikne Alfonso zbunjeno i zabrinuto. — Pa moram se najprije oprostiti od žene, moram reći svojoj Lukreciji...

— Ni riječi! — presiječe ga Manfredo. — Lukrecija to neće pustiti od sebe. Možda će predložiti da bježi s tobom, a dotle će proći sati i dani, jer ona ne bi mogla poći odmah...

— Znači, moram se iskrasti kao kradljivac u noći a da je na rastanku i ne poljubim?

— Alfonso, ona će doći k tebi kad budeš u Napulju, na sigurnom... Kao princ od Aragona ne smiješ poći na put. Cesare Borgia bez sumnje je upozorio straže na gradskim vratima da ne smiješ izići iz grada. Na svim putevima do granice vrebaju te njegovi žbiri. Zato moramo smisliti kako da se preobučeš.

— Što? Kako da se obučem? — uzdahne Alfonso, žalosno gledajući Lukrecijinu sliku na svom stolu.

Djevojka iz kuta priđe Manfredu i prišapnu mu nekoliko riječi na uho.

— Izvrsno, djevojko! Tvoj mi se prijedlog sviđa. Jesi li ti potpuno sigurna u tog čovjeka?

— Kao u samu sebe — odgovori Florentina. — Jacopo, gonič magaraca, naš je zemljak kojeg je sudbina dovela u Rim. On će nam posuditi magarce i kolica, i princ, preodjeven u seljaka, može mirno poći na put. Da nitko ne bi posumnjao, natovarit ćemo na kola nekoliko vreća brašna. Ja ću, ako mi visoki gospodin iskaže milost, biti njegova pratilja. Obući ću dječačke haljine i prikazivati se kao njegov mlađi brat. Vjerujte mi, gospodine, prije nego kakvom ubojici uspije da se i dotakne princa, morat će najprije prijeći preko moga leša.

Dok je Florentina govorila sa svim svojim južnjačkim temperamentom, neprestano je gledala Alfonsa, a njeni su pogledi odavali djevojčinu naklonost prema lijepom princu.

— Jesi li čuo, Alfonso, što ti savjetuje Florentina? Mislim da ćeš se brzo odlučiti i prihvatiti njen prijedlog. Šutiš — dakle pristaješ. Djevojko, požuri i uredi sve s Jacopom. Neka nas za jedan sat čeka na obali Tibra, kraj velikog mosta. Evo ti kese — mislim da će Jacopo biti zadovoljan otkupninom za magarce i kola.

— Žurit ću se! Za jedan sat će sve biti spremno. Oprostite, gospodine — obrati se Manfredu, — smijem li zadržati vaš ogrtač?

Manfredo kimne glavom osmjehujući se, a Florentina još jednom toplo pogleda Alfonsa i istrči iz sobe.

Vojvoda od Bisellija jedva se savlađivao da ne zaplače.

— Alfonso, shvaćam tvoju bol — pokuša ga utješiti Manfredo. — Teško ti je što potajno napuštaš Lukreciju. Ali ako želiš da ona već sutra postane nesretna udovica, onda se odluči, i to brzo!

Alfonso se uspravi. Lice mu je odražavalo odlučnost.

— Odlučio sam.

— Onda se zagrni plaštom i slijedi me. Što prije odemo iz ove palače, to smo sigurniji da ćemo osujetiti pakleni naum Borgia.

— Odmah ću poći s tobom. Dopusti mi samo da u nekoliko trenutaka Lukreciji napišem par utješnih riječi.

Alfonso sjede za svoj pisaći stol i napiše:

»Ljubljena Lukrecijo, mila moja ženo! Kad Tvoje oči ugledaju ove retke, mene više neće biti u Rimu. Ostavljam ga jer mi drugo ne preostaje. Život mi više nije siguran u gradu Tvog oca i brata. Saznao sam da me namjeravaju ubiti, kao i sve Napuljce koji se nalaze u Rimu. Na popisu proskribiranih moje je ime na prvome mjestu. Ne bježim zbog kukavičluka, već ne želim da Rimljani dožive sramotu, da od ubojičina bodeža padne zet Svetoga oca, od ruke ubojice kojeg je platila i potkupila vrhovna glava kršćanstva. Srce mi govori da se moram sačuvati i za Te, mila moja. Ne mogu Ti u ovom trenutku reći kamo idem i kad ćemo se sastati, ali čim budem u sigurnosti, obavijestit ću Te. Ti ćeš doći, znam da ni trenutka nećeš oklijevati da se opet nađeš uza me.

Ostaj mi zdravo, moja Lukrecijo. U duhu ti cjelivam oči i slatke usne. Tvoje ne proklinjem, ni oca Ti ni brata — jer Tebe blagoslivljem.

Alfonso«

Kad je završio pismo, zapečati ga i ostavi na stolu. Stajao je već zagrnut plaštem, Manfredo je otvorio vrata, kadli Alfonso reče drhtavim glasom:

— Pusti me, prijatelju, da je još jednom vidim. Obećajem ti da je neću probuditi.

Došuljao se do Lukrecijine spavaonice, stao prisluškivati njeno tiho disanje. Spopala ga je silna čežnja i polako je otvorio vrata.

Ugledao je ženu neizrecive ljepote kako sniva na svilenoj postelji.

— Ostaj mi zdravo, ljubljena ... — prošapta. — Ni u snu ne bih pomislio da ćemo se ovako rastati.

Polako je zatvorio vrata i trenutak zatim opet je bio uz Manfreda. Malenim stepenicama, koje je upotrebljavala služinčad, bježao je gospodar kuće iz vlastitoga doma.

Sat poslije toga vukla su se cestom što vodi prema jugu mala trošna kola napunjena vrećama brašna. Kola su vukla dva magarca, a na vrećama je sjedio mlad seljak goneći magarce. Iza njega je dječak zirkao kroz tamu motreći svako drvo, svaki grm i kamen pokraj kojega su prolazili.

Tako je iz Vječnoga grada odlazio Alfonso od Aragona, papin zet, suprug lijepe, slavljene i moćne Lukrecije. Čovjek na čijoj se svadbi prije samo nekoliko mjeseci ludo veselio čitav Rim odlazio je da umakne kugi koju su nazivali Borgie.

V

— Nije običaj, princezo... Ne mogu vam dozvoliti da uđete u spavaonicu Svetog oca!

— Biskupe Burkhart, Sveti otac je moj otac i vi nemate prava da preko njegovog praga ne pustite njegovu kćer!

— Princezo, vi znate moju odanost prema vašoj uzvišenoj osobi, ali — stade biskup Burkhart uvjeravati Lukreciju — to vam ne mogu dopustiti. Imam najstrože naređenje.

— Za mene nema nikakve zapovijedi. Još jednom vas molim, biskupe, da prođem jer ću inače postati tako glasna da će Sveti otac kroz zidove razabrati što mu hoću reći...

Stari papin ceremonijar zaista se našao u teškoj neprilici. Kao svakog jutra čekao je i ovaj put u predsoblju papine spavaonice na čas kada će zazvoniti zvona i kad će Aleksandar javiti da se želi dići iz kreveta. Tad bi obično u spavaonicu požurio biskup Burkhart, a za njim bi išla dva komornika koji su papi nosili doručak. Njih je slijedio šef kuhinje koji je trebao primiti zapovijedi o dnevnim obrocima, zatim osobni liječnik i dva mlada svećenika koji su bili prisutni kod papine jutarnje molitve; za Aleksandra VI započinjao je dan.

Ali danas se iznenada morao prekinuti uobičajeni program, jer je u predsoblju neočekivano osvanula Lukrecija. Kad ju je biskup Burkhart ugledao, zaprepašteno se trgnuo. Lijepa mlada žena bila je samrtnički blijeda i toliko uzrujana da je njeno ponašanje graničilo s ludilom. Bila je nemarno odjevena u laku haljinu. Lukrecija je očito u žurbi napustila kuću jer je došla u kućnim cipelama.

Željela je, ne, zahtijevala je da je odmah puste k ocu s kojim mora govoriti. Uzalud ju je biskup Burkhart upozoravao da Njegova Svetost ni s kime ne razgovara prije jutarnje molitve. No uzalud. Lukrecija je navalila na vrata one odaje u kojoj je papu gledala tek nekolicina izabranih dvorjanika.

Možda bi prepirka između ceremonijara i Lukrecije postala još žešća da se iznenada nisu otvorila vrata i na pragu se pojavio sam papa Aleksandar VI.

Probuđen Lukrecijinim glasom, papa je očito upravo ustao iz postelje i u brzini na mršavo staračko tijelo navukao kućni haljetak od žute svile.

— Čujem glas svoje ljubljene kćeri Lukrecije — reče kimnuvši glavom na pozdrave dvorjanika koji su pali na

koljena. — Zacijelo se dogodilo nešto veoma neobično kad me moja kćerka budi iz jutarnjeg sna!

— Neobično! Veoma neobično! — ote se s Lukrecijinih usana oštrim, gotovo neprijatnim tonom. — Zato ponizno molim Vašu Svetost da mi dozvoli da razgovaramo u četiri oka.

— Moja me kćerka zacijelo neće spriječiti da prvo porazgovaram s našim Spasiteljem i da izmolim božji blagoslov za moj dnevni rad posvećen kršćanstvu.

No tada se zbilo nešto što je zaprepastilo sve papine dvorjanike.

Lukrecija je priskočila starcu, obujmila ga jednom rukom, a drugom ga rukom s praga spavaonice gurnula u unutrašnjost odaje.

— Prije nego što, oče, započneš novi dan — uzviknu ona reskim zvukom — prije dovrši djelo jučerašnjeg dana za koje ti je vjerojatno sam pakao pomutio razum!

Tada se zatvoriše teška vrata. Moglo se čuti kako se iza njih spustila teška zavjesa od damasta.

Biskup Burkhart okrene se prema onima koji su stajali uokolo.

— Signori, povucimo se. Njegova Svetost će nas pozvati zvonom kad zaželi.

Burkhart, jedan od rijetkih poštenih ljudi što su se nalazili oko Aleksandra VI, s pravom se bojao da će razgovor između oca i kćeri biti oštar, pa nije htio da sluge doznaju tajne svoga gospodara. Koliko je ta bojazan bila opravdana dokazale su slijedeće minute.

Nekoliko trenutaka stajali su otac i kćer šutke jedno nasuprot drugome. Tada Aleksandar VI podigne obje ruke kao da se zaklinje:

— Ti si bolesna, draga kćeri... Mora da si bolesna. Kako bi inače kraj zdrave pameti govorila ocu takve riječi.

— Da nisam pri punoj svijesti — odbrusi Lukrecija — ne bi bilo nikakvo čudo. Ali još mogu jasno misliti, još uvijek mogu znati da me Vaša Svetost nikada nije voljela, da Vaša Svetost nikada nije bila pravi i nježni otac.

— Lukrecijo, kakva su to predbacivanja!

— Ali ja znam više... još mnogo više. Znam da se ona zvijer koja se zove Cesare Borgia potpuno domogla vaše duše... Taj đavo se domogao duše najvišeg svećenika na zemlji!

— Ah, opet optužuješ brata — mrštio se Aleksandar VI — budi umjerena, ljubljena kćeri...

— Moja optužba nije uperena samo protiv njega, jer koliko god je Cesare opak i nizak, njegova drskost još uvijek nije tako velika... On se nikada sam ne bi usudio... Pogledaj me u oči, ne odvraćaj pogled! Reci mi istinu. Je li Cesare zapovijedio s tvojim znanjem da se ubiju svi Napuljci koji se zateknu u Rimu? Je li on radio po tvojim uputama kada je na početak spiska stavio ime moga supruga, čovjeka s kojim si me ti sam sjedinio?

Koliko god se Aleksandar VI uvijek znao prenavljati i snaći, ovoga je puta izgubio svu svoju mirnoću. Vidio je da su njegovi tajni planovi ugroženi, vidio je da je jedna državna tajna izbila na javu, tajna za koju su prije nekoliko sati znali samo on i Cesare.

Njegovo se surovo lice naceri. Okrenuo je pogled u stranu.

— Sad znam sve! — usklikne Lukrecija i suze joj ovlaže oči. — Znam da mi vlastiti otac hoće ubiti supruga, znam da mi hoće razoriti životnu sreću!

I Lukrecija se jecajući spusti na stolicu.

— Molim te, kćeri — progovori papa drhtavim glasom — nemoj tako glasno... ako te tko čuje...

— Da, da me tko čuje! — ote se Lukreciji s neopisivim izrazom prezira na licu — da me netko čuje! To je sve što imate reći. Koprenom pobožnosti prekrivate svoje grijehe. No ja ću tu koprenu razderati, da, baš hoću, pa neka svijet vidi tko ste vi Borgie!

— Pa zar i ti nisi Borgia, kćeri moja? — poviče Aleksandar VI suzdržavajući se da ne plane. — A i ti si mi često pomogla kad je trebalo izvesti kakvo političko lukavstvo. Podsjećam te na...

— Ne podsjećaj me!... — prekide Lukrecija oštro starca. — Te me uspomene bodu kao trnje. Da, istina je, često sam bila vaša pomoćnica, dopustila sam da me iskorištavate, obmanjivala sam muškarce da lakše postanu vaše žrtve. Ali na dan kad sam postala Alfonsovom ženom zaklela sam se da ću živjeti časno, da nijedna mrlja neće pasti na ime moga supruga... I tog čovjeka koji me je izvukao iz kaljuže, tog čovjeka koji me je naučio dobroti i ljubavi, tog čovjeka hoćete mi oteti, hoćete ubiti... Da, umoriti ga hoćete jer se to sviđa vašoj đavolskoj pohlepi, jer vam nikada nije dosta moći i bogatstva. Ne, Aleksandre VI, više ni koraka dalje... To si utuvite u glavu i tako recite svome đavolskom pomoćniku Cesareu!

Aleksandar se dršćući uhvati za glavu.

— I tako meni govori moja Lukrecija! — bolno zaklima glavom. — Moja kćer koju sam svu obasipao ljubavlju, moje dijete koje sam najnježnije ljubio!

— Podjednako si uvjeravao Juana, pa ipak si preko njegova groba pružio ruku ubojici jer ti je njegova pomoć potrebna!

Posljednje riječi Lukrecija je viknula promuklim glasom. Opreznost biskupa Bukharta bila je potpuno opravdana.

I upravo su te posljednje riječi strašno djelovale na starca. Sav je bio skršen.

— Ubojica — ote mu se muklo s usana — pomisli, ženo, što si rekla... Ti nazivaš svog brata Cesarea ubojicom, optužuješ ga...

— Da, ja ga optužujem zbog umorstva, kao bratoubojicu — riječi su poput udaraca padale na starčevu glavu — i još tisuću puta strašnija optužba leži mi na usnama... A sad slušaj, Aleksandre VI, što od tebe zahtijevam. Moraš dati uništiti krvavo pismeno naređenje kojim je naređeno da se u Rimu ubiju svi Napuljci! Ti ćeš mi još danas dati najčvršće garancije za život moga supruga. Ne postupiš li tako, nesretni starče, tada ću istupiti ja, tvoja kći, na Forum i otkriti građanima ovog grada, vjernicima koji pred tobom padaju na koljena, svakome tko želi čuti, Rimu, Italiji, čitavom svijetu, što ste napravili i što smjerate napraviti!

— Oprosti joj, Gospode — mrmljao je papa blijedih usana — jer ne zna što čini!

Tada starac čvršće oko sebe ogrne žuti svileni jutarnji haljetak i kao na djelu uhvaćeni grešnik odšulja se do pisaćeg stola.

— Postupaš vrlo nerazumno, mila kćeri, — započe nakon nekoliko trenutaka šutnje — jer svojom nepromišljenošću remetiš planove koji bi trebali povećati moć naše kuće... Pusti me da završim, mi ćemo to sve dobro izvesti!... Iz Rima je potrebno ukloniti Napuljce kako bi se mome budućem savezniku, uzvišenome francuskom kralju, dao jasan dokaz moje vjernosti i odanosti. A upravo bi smrt Alfonsa od Aragona, napuljskog princa, najbolje uvjerila Luja XII da mislimo pošteno!

— Poštenje koje se kupa u krvi — prekine papu Lukrecija — iskrenost koja se temelji na umorstvu ... na umorstvu supruga vlastite kćeri ... Sveti moj oče na nebu, reci mi je li beskrajna pohlepa za vlašću izljev kakve ludosti? Bože, ima li granice ljudskoj pokvarenosti?

— Završimo ukratko! — određe Aleksandar VI sjedajući za pisaći stol. — Ti hoćeš da spasiš svoga supruga?

— Alfonso je već sam sebe spasio — odvrati Lukrecija. — Pobjegao je iz Rima.

— Pobjegao? — ljutito će papa. — Zaista je pobjegao? A tko ga je opomenuo?

— Na to pitanje ne mogu vam odgovoriti, a da i mogu, ne bih to učinila ... Važno je da je Alfonso noćas otišao. On je već na sigurnom mjestu. Zaista se ne mogu pomiriti s time da izgubim supruga zbog vaših gadnih makinacija. Zahtijevam da mi zajamčite da se Alfonso bez opasnosti može vratiti u Rim i da ćete i ostale Napuljce ostaviti na miru. Odlučite se, uzvišeni gospodine, inače odlazim na Forum!

Aleksandar je gotovo do krvi izgrizao donju usnicu. Oči su mu bile napola zatvorene dok je sjedio zguren poput grabežljive zvijeri spremne na skok. Iznenada podiže glavu, a iz njegovih se očiju osmjehne samilost, blagost i očinska nježnost.

— Dođi, kćeri moja — reče mekim glasom, — uviđam da smo malo pretjerali. Da, tvoj je brat Cesare divlji, smion duh, a ja sam na žalost suviše star i često mu se ne mogu oduprijeti kada je to potrebno. No ovoga si puta ti pobijedila, Lukrecijo, ti si dobar duh koji me na vrijeme odvratio od djela s kojim bih proigrao milost Vječnoga suca. Slušaj, dakle, kćeri moja. Krvava osuda izrečena Napuljcima bit će povučena. Ali ja ne mogu narediti tu stvar jer je povelja kod tvog brata Cesarea. Koliko je meni poznato, on je predao, i to pismeno, potrebne zapovijedi onome lopovu Michelettu. Zato je potrebno od Cesarea dobiti zapovijed koja bi je opovrgla. Tvoj se brat nalazi na putu u Francusku i ne vjerujem da je od jutros daleko napredovao sa svojom pratnjom. Zato ćemo mu poslati glasnika s pismom. U tom ću pismu zahtijevati od Cesarea da smjesta izda zapovijed Michelettu koji je ostao u Rimu.

— A što ako glasnik ne nađe Cesarea? — zlovoljno upita Lukrecija. — Hoćeš li onda ti biti kriv ako nastradaju Napuljci?

— Ne, tada će biti kriv samo glasnik — reče Aleksandar VI. — No on će sigurno stići Cesarea jer je to najviše u njegovom interesu. Ja želim, naime, moja ljubljena kćeri da ti budeš taj glasnik.

Lukrecija kriknu od radosti, a papa dodade smijući se: — Vidiš, dijete moje, da pošteno mislim s tobom. Ah, kako me slabo poznaješ! Ljubim te snagom svog očinskog srca!

Činilo se kao da je Lukrecija potpuno prečula te riječi. Ona brzo prihvati:

— Molim te, oče, napiši smjesta pismo za Cesarea. Odmah ću se baciti na najbržega konja i pojuriti da ga stignem na glavnoj cesti što vodi prema sjeveru. Ljubav i smrtni strah dobra su krila! Ali, pismo, pismo moram imati!

— Strpi se malo i sjedni na stolicu — reče papa, — i za nekoliko trenutaka ćeš ga imati.

Nekoliko trenutaka kasnije čulo se samo tiho škripanje guščijeg pera preko papira. Papa je ljubičastom tintom koja se nalazila u okrugloj tintarnici pisao Cesareu slijedeće riječi:

»Aleksandar VI, prva glava kršćanstva i od Boga postavljen, nalaže svom sinu Cesareu: Smjesta opozovi krvavu zapovijed koju si dao Michelettu. Ne smije se dirnuti ni Alfonso od Aragona ni jedan Napuljac što se nalazi u Rimu. Tvoja sestra Lukrecija koja ti donosi ovo pismo uzet će sa sobom novu zapovijed za Micheletta. Nadam se tvojoj slijepoj poslušnosti i u toj nađi molim za te nebeski blagoslov. Tvoj otac Aleksandar VI.«

— Uvjeri se, dijete moje — okrenu se otac Lukreciji — da sam ispunio obećanje.

Lukrecija koja je dobro znala da se pismo jednog Borgie treba dvaput čitati, pristupi papi i brzim pogledom preleti napisane retke.

— Hoćeš li biti tako dobra, kćerko — nastavi Aleksandar VI — pa potraži biskupa Burkharta i zamoli ga da ti da moj pečat. Jučer navečer naredio sam mu da zatvori jedno pismo i sad ga ne mogu naći u svom pisaćem stolu. Naći ćeš ga u susjednim odajama.

Lukrecija ode. Sva je bila sretna i radosna što je odvratila opasnost od Alfonsa. No jedva da su se vrata za njom zatvorila, kad papa malo zakrene okruglu tintarnicu u kojoj se nalazila ljubičasta tinta. U tintarnici se sad nalazila tekućina

prozirna poput vode. Aleksandar VI uzme drugo pero i ispod ispisanih napiše još nekoliko redaka koji se nisu vidjeli.

Nekoliko trenutaka kasnije Lukrecija je bila opet u očevoj spavaonici. Donijela mu je pečat.

— Dijete moje — reče papa blago, — prije sam, na moju najveću žalost, u tvojim očima opazio izvjesno nepovjerenje. Ti si preko mojih ramena čitala pismo da provjeriš da nisam napisao nešto drugo od onoga što sam ti rekao. Zato te molim, savij sama ovo pismo kako bi bila sigurna da u tvojoj odsutnosti nisam . . .

— Prestani, oče. Ako sam prije od zaprepaštenja i boli zbog Alfonsova bijega upotrijebila riječi kakve ne dolikuju djetetu kad govori ocu, tad ponizno molim Vašu Svetost za oproštenje!

— Neka ti bude oprošteno, kćeri moja — odvrati patetično otac i pruži Lukreciji pismo. Brzim se pogledom osvjedočila da ništa nije bilo dopisano ljubičastom tintom i za nekoliko je trenutaka pismo bilo savijeno, zapečaćeno i naslovljeno.

— Ne gubi vrijeme, dijete moje — očinski opomene papa kćerku — kreni za svojim bratom. Nadam se da ćeš ga ubrzo stići, jer s tako velikom pratnjom ne može brzo putovati. Tvoj suprug neka se pak što prije vrati u Rim. Ako mu znaš skrovište i put kojim je krenuo pošalji mu pouzdanog glasnika. Piši mu da može mirno hodati rimskim ulicama i da mu nitko neće skinuti ni vlas s glave.

Lukrecijine oči zasjaše.

— Oče, zaklinješ li mi se na to? Oprosti što to od tebe zahtijevam, ali ne radi se o mome životu . . . Alfonsov život ne smije biti na kocki!

Na te riječi Aleksandar VI svečano pruži ruku prema raspelu od slonove kosti što se nalazilo na njegovom pisaćem stolu i reče:

— Kunem ti se, kćeri moja, da će i meni i tvome bratu Cesareu biti sveta krv tvoga supruga, princa od Aragona i vojvode od Bisellija, i da mu ni vlas neće pasti s glave!

Lukrecija prihvati ruku svoga oca i zahvalno je poljubi. Nekoliko trenutaka kasnije napustila je spavaonicu Svetoga oca noseći sa sobom pismo za Cesarea. Brzo se požurila iz Vatikana i naredila da je u nosiljci odnesu u njenu palaču.

Kad je Lukrecija stigla kući začudila se vidjevši kako se njezin komornik svađa s nekim bijednim seljački odje-

venim čovjekom. Sluga je čovjeka nastojao uvjeriti kako mu u toj kući nije mjesto i da će za njega biti najbolje da što prije ode.

Kad je ušla u predvorje mogla je čuti kako mu je sijedi čovjek odgovorio: »Ne trudite se, gospodine, mene se nećete lako riješiti. Već sam vam rekao da moram razgovarati s gospodaricom ove kuće, a ja ću s njome govoriti, pa makar vi pocrvenili poput vašeg crvenog ovratnika. Pa što si vi uopće utvarate, dobri moj prijatelju? Mislite li da me možete otjerati zato što nosim priprosto seljačko odijelo a vi se šepirite kao papagaj? Trebalo bi skupiti barem pola tuceta takvih junačina kao što ste vi da bi se mogli mjeriti s ocem Jacopom!«

— Bezobrazna seljačino, dat ću te bičem istjerati iz ove kuće — razbjesni se glavni komornik, ali je odmah ušutio jer se između njega i seljaka stvorila Lukrecija Borgia.

— Što se to zbiva? — upita. — Što je s tim čovjekom . . . Vi hoćete sa mnom razgovarati? Tko ste i što hoćete, prijatelju?

— Zovem se Jacopo — odvrati starac skinuvši kapu i nespretno se klanjajući — bavim se prodajom povrća . . .

— Ako hoćete prodati povrće tada se obratite mome kuharu.

Starac se prepredeno smješkao.

— Donosim prekrasno povrće koje je izraslo na putu prema Napulju — odgovori on pogledajući prijazno Lukreciju malenim očima — pa ako mi vaša visost hoće iskazati veliku milost da sa mnom razgovara u četiri oka, tada će na ovoj ceduljici naći još mnogo toga što može upotrijebiti u svojoj kuhinji.

Iz podstave kape starac izvadi ceduljicu i stavi je Lukreciji u ruku. Lukrecija radoznalo rastvori papir i trgne se. Na malenoj je cedulji mogla pročitati:

»Pouzdaj se u tog čovjeka. On ti donosi moje posljednje pozdrave,

»Alfonso!«

— Uđite — uzbuđeno reče Lukrecija pokazujući na vrata radne sobe. — Neka nas nitko ne smeta . . . komorniče, pobrinite se za to!

Papagaj, kako je otac Jacopo nazvao čovjeka u šarenoj livreji, začuđeno je otvorio usta i raskolačio oči kad je vidio

kako seljak sa svojim nezgrapnim čizmama ulazi u kabinet s dragocjenim sagovima i kako gospodarica kuće za njim brižljivo zatvara vrata.

— Vi dolazite od njega ... od mog supruga? — upita Lukrecija kad se našla sama sa starcem. — Recite mi, gdje je? Kako je, je li mu bijeg osiguran?

— Potpuno osiguran! — odvrati otac Jacopo. — Ja sam mu prodao svoja kola i mule. Što je pravo, dobro mi ih je platio, a i ja sam za njega učinio svoje. On i mala Florentina preobučeni su kao seljaci i zadovoljno se truckaju na malenim kolima cestom prema jugu.

— Tko je Florentina? — upita začuđeno Lukrecija.

— Mala Napuljka koja je plemenitog vojvodu od Bisellija upozorila na opasnost. Slučajno se sastala s gospodinom Manfredom i rekla mu tajnu koju je izmamila od lupeža Michelletta o opasnosti što prijeti vašem plemenitom suprugu.

— Prošle su se noći, dakle, zbile stvari o kojima nemam pojma — usklikne Lukrecija. — No kako bilo da bilo neka bude blagoslovljena ta djevojka koja je mome suprugu spasila život.

— A ja sam — nastavi otac Jacopo — pratio vojvodu od Bisellija dva sata puta. Tada sam se od njega oprostio. Dao mi je tu cedulju i rekao da potražim vašu visost. Reci mojoj dragoj supruzi — rekao je da je minula najveća opasnost jer sam se udaljio od Rima i sve se više približavam Napulju.

— Uzmite to za svoj trud — reče Lukrecija i pruži starcu svilenu vrećicu punu zlatnog i srebrnog novca.

Dok se otac Jacopo nespretno zahvaljivao i klanjao, dotle je mlada žena počela hodati amo-tamo po sobi i razmišljati.

— Starče, znate li jahati? — upita ga tiho. — Usuđujete li se jahati bojnog konja?

— Visosti, mislim da mogu — odvrati starac. — Kao mladić bio sam nekoliko godina kurir staroga grofa Farnesea. Uvijek sam znao s konjima.

— Tada čekajte. Učinit ćete jednu uslugu i nama i vojvodi od Bisellija, a mi ćemo vam to naplatiti zlatom. Sjednite na onu stolicu, pa će vam donijeti doručak da se dobro najedete prije puta koji vam predstoji. Ja ću za to vrijeme napisati pismo.

Papagaj, glavni komornik, pozelenio je od bijesa kad mu je njegova gospodarica naredila da ocu Jacopu donese naj-

bolje stvari iz kuhinje i podruma. Svoju je srdžbu prikrio dubokim poklonom i pošao je da odmah izvrši naređenje.

Lukrecija je sjedila u svom budoaru za malenim ukrašenim pisaćim stolom i sa suzama radosnicama pisala pismo mužu.

Zaklinjala ga je da se vrati jer je sve opet u najboljem redu. Sveti otac zaklinje se u svoje i Cesareovo ime da neće dirnuti u njegov život i sigurnost. Njegova krv bit će nam sveta i neće mu pasti nijedna vlas s glave — tako je doslovce glasila papina zapovijed. Spašeni su i svi ostali Napuljci. Alfonso neka ne oklijeva i neka se odmah vrati. Nestrpljivo ga očekuje njegova vjerna Lukrecija.

Kad se Lukrecija s pismom u ruci vratila u kabinet gdje je ostavila oca Jacopa zatekla je starca kako sjedi uz bogato prostrt stol. Žvakao je punim ustima.

— Kad se najedete odmah ćete krenuti — reče Lukrecija. — Poći ćete za Alfonsom od Aragona i predati mu ovo pismo. Pazite da ga putem ne izgubite ili da vam ga tko ne oduzme!

— Ne brinite se, visosti — odvrati otac Jacopo, nehajno skine čizmu i u nju stavi pismo. — Znam ja kako se postupa u takvim prilikama. Da li mi dozvoljavate da nešto od toga divnog jela ponesem na put, jer se ovako divne stvari ne jedu svaki dan.

— Uzmite koliko hoćete — odvrati Lukrecija, a tada pozvoni komorniku.

— Vaša visost zapovijeda? — ponizno upita livrirani lakej stojeći na pragu.

— Daj osedlati dobroga jahaćeg konja iz moje štale. Za ovog čovjeka. A za mene osedlaj mog engleskog konja, hoću izjahati na šetnju.

Komornik se duboko nakloni i Jacopu dobaci mrk pogled.

Lukrecija dozva sobaricu i zapovijedi joj da je otprati u sobu u kojoj joj je bila garderoba. Stala se brzo presvlačiti. Izabrala je haljinu za lov i široki šešir ukrašen perjem koji ju je trebao štititi od sunca. U njedra je brižljivo stavila papino pismo.

Zvona sa crkve sv. Petra pozivala su vjernike kad su se kod ulaza u palaču Biselli dva jahača odvojila i odjahala na razne strane. Prema jugu je odjahao otac Jacopo koji je mladenački sjedio na plemenitom konju, a putem iz Rima prema sjeveru zaputila se Lukrecija Borgia, istim putem kojim je

prije četiri sata sa svojom pratnjom pošao »stjegonoša crkve« Cesare Borgia.

Uvečer toga dana Cesare je sa svojom pratnjom prešao prvu etapu puta i dao podignuti šatore na obali Lago di Bracciano (Bračano) u blizini istoimenoga grada. Konji su pasli po obali jezera, sluge su zapalile vatre i spremale večeru, a kola su bila tako raspoređena da su oko logora činila zid. U sredini se dizao Cesareov šator. Iz daleka se mogao vidjeti na visokom koplju pričvršćen grb Borgia, bikovi na srebrnom polju. Nad samim šatorom visjela je papinska zastava. Španjolski plaćenici, bila ih je čitava četa, čuvali su stražu dok je u samom logoru vladala živahnost. Činovnici i sluge, žene kojima je povjerena kuhinja, konjušari, svirači i mađioničari bez kojih tada ni jedan uglednik nije putovao, trčkarali su amo-tamo, smijali se, šalili i vršili svoje dužnosti u onom veselom raspoloženju koje na takvim putovanjima obuzme i sluge.

Cesare Borgia ležao je u svom šatoru ukrašenom divnim šarenim sagovima. Ležao je na počivaljci a na jednom kraju ležaljke sjedila je grofica Violetta Orsini.

Teško da bi je tko od njenih prijatelja iz Rima prepoznao u toj odjeći. Bila je odjevena u ukusne mladenačke haljine, a zlatnocrvenu kosu splela je ispod lagane kapice ukrašene perjem. Ispred zaljubljenog para stajao je stolić pun izabranog jela i vina.

— Gdje je Gennaro? — upita Cesare nakon duže stanke.

— Predala sam dječaka — odgovori grofica Orsini — konjušarima. Siromašno je odjeven i upravo ga sada novi drugovi poučavaju u poslovima koje će uskoro obavljati. Cesare, iskreno ti priznajem da ne razumijem tvoju zapovijed. Zašto hoćeš tako duboko poniziti dječaka? Zar ti je ikada mali Gennaro dao povoda da ga zamrziš?

— Ne mrzim ga — odvrati Cesare Borgia — ali znaš i sama da je u tvojoj kući igrao ulogu razmaženog psetanceta, pa će mu dobro doći da na vlastitoj koži osjeti što je život. Uostalom, ne volim da me se pita za razlog mojih odluka!

— Cesare, nisam te htjela ljutiti! — uskliknu zaplašeno lijepa crvenokosa žena. — Zar ne znaš da bih za tebe sve učinila. Kad bi od mene zahtijevao da Gennara ubijem ... ja bih i to učinila!

— Zaista? Sjeti se jednom kasnije što si mi upravo obećala. Ali sad dosta o tome dječaku, jer zaista nije vrijedan da

na njega trošimo tolike riječi ... Popravi mi malo jastuk. Slabo sam spavao, jako sam umoran!

— Tad spavaj, dragi moj, ostavit ću te na miru!

— Ne mogu spavati — nevoljko promrmlja Cesare i uspravi se na ležaju. — Kroz glavu mi leti tisuću stvari ... Jesu li stvari na svojim mjestima?

— Tamo su gdje si ih porazmjestio. Ali zašto si nemiran, Cesare? Bojiš li se da te progone neprijatelji?

— Neprijatelji! — reče papin sin s prezirnim osmijehom. — Ne bojim se ja njih, ali na putovanju oprez nikad nije suvišan. Možda bi bilo bolje da sam sa sobom poveo Micheletta U njega imam puno povjerenje!

— Pa zašto si ga onda ostavio kod kuće?

— Jer tamo mora izvršiti određene zadatke — odvrati Cesare, a oko usana mu zatitra okrutan smiješak. — Napuni mi vrč vinom.

On iz ruku lijepe žene uzme napunjen vrč, a kad se uvjerio da je i ona iz njega srknula, prinese ga ustima.

— U šatoru je sparno — reče — molim te, Violetta, odgrni zavjese. Dobit ćemo malo svježeg zraka s jezera.

Violetta povuče za jedno uže i prednja se strana šatora razgrne.

Preko bujnih zelenih obronaka promatrali su njih dvoje modru jezersku površinu. Na drugoj strani jezera vidio se prekrasni predio, a nedaleko od obale dizala se uzvisina na podnožju koje se raširio grad Bracciano s jakim zidinama i obrambenim kulama.

Prozori u gradu kupali su se u zlatnim sunčevim zrakama, a na jednom se tornju isticao veliki pozlaćeni križ.

— Poznaš li onu zgradu? — upita zlobno groficu. — Mislim da ti je poznata.

— Zašto me mučiš? — odvrati ona. — Zašto hoćeš u meni izazivati bolne uspomene? Zato si dakle zapovijedio da razgrnem zavjese? Vidim rodno gnijezdo Orsinija i moram, hoću ili neću, misliti na čovjeka čije ime nosim a koji je propao u borbi protiv tebe i tvoga oca!

— Tvoj suprug umro je u vlastitoj postelji — reče cinično Cesare. — Zaista nisam znao da je poginuo u borbi protiv nas!

— Umro je — izusti tiho Violetta — umro je u svojoj postelji nakon nekoliko sati razgovora o primirju. Ti si mu ponudio francuske slatkiše i španjolsko vino.

— Slatkiši su bili izvrsni — cerio se Cesare Borgia — a i vino mu je prijalo.

Violetta iznenada zarije prste u njegova ramena i privuče ga k sebi.

— Znam da si ga otrovao, znam ... Ali ja te ljubim, vraže, i ne mogu te ostaviti ... Ah, poljubi me, Cesare!

On je strastveno poljubi, zatim je obujmi oko pasa i njih dvoje iziđoše na čistinu pred šatorom.

— Kako li je samo palo na um grofu Orsiniju da se s nama, Borgiama, upusti u svađu. Zavist ga je nagnala, zlobna zavist. Uostalom, ta stvar još nije gotova, jer se još uvijek oba brata tvoga pokojnog supruga bore protiv nas, pa su prije nekoliko mjeseci našim četama čak zadali jak udarac. Ali ovo smo kameno gnijezdo ipak osvojili i sada se umjesto grba Orsinija diže križ. Sveti je otac taj prekrasni grad predao »sestrama pokajnicama«. Gdje su se nekad oholi grofovi Orsini uz pune vrčeve zakleli da će zauvijek uništiti Borgie, sada pobožne sestre mrmljaju litanije i udarcima biča istjeruju grijehe iz svoje duše. Uostalom, sad ti mogu povjeriti: bila je već gotova stvar kod Njegove Svetosti da te nakon smrti tvog ljubljenog supruga jednostavno otpremi u Samostan sestara pokajnica. Ha, ha, ha! Ti se treseš već na samu pomisao kako bi se tvoje dražesno tijelo, Violetto, savijalo pod udarcima biča ... No ne boj se ništa, milo moje zlato, nešto mi je kazivalo da bi se tvoja ljepota mogla jednom za što bolje upotrijebiti ... Hajde, zagrli me!

Violetta se bacila Cesareu u naručaj grleći ga snažno, kad u šator naglo uđe oficir španjolskih plaćenika.

— Bezobrazniče! — uzviknu bijesno Cesare. — Tko ti je dozvolio da bez najave upadaš u šator?

— Oprostite, uzvišeni gospodine — odgovori Španjolac spustivši mač na pozdrav — donosim vijest koju sam vam htio što prije saopćiti ... Na zapjenjenom konju upravo je stigla vaša sestra Lukrecija, vojvotkinja od Bisellija. Traži da je pustimo u logor jer nosi za vas pismo od Svetoga oca!

Cesare nije mogao prikriti iznenađenje.

— Lukrecija?! Do vraga, što hoće? Zašto me je slijedila? Sigurno je riječ o nečem veoma važnom ... Moju sestru treba dočekati sa svim počastima i dovesti k meni. Odlazite, kapetane ... A ti, Violetto, gledaj da nestaneš i da te se ne vidi u logoru dok Lukrecija bude ovdje. Odlazi, već čujem kako se približava!

I dok je Violetta izlazila kroz stražnji ulaz u šator, zagrmljeli su bubnjevi, jeknule trube i zazvečalo oružje. Španjolci su pozdravljali kćerku svoga gospodara pape.

Tad se razgrnuše zavjese i pred Cesareom se ukaže Lukrecija sva crvena i zadihana od brzog jahanja držeći u ruci pismo Svetog oca.

— Dobro mi došla, sestrice! — usklikne on ispruživši prema njoj ruke. — Kakvog li iznenađenja što te opet vidim ... Eh, što si se zadihala, zacijelo si jahala ludom brzinom. Evo stolice, sjedni. U vrču je hladno vino, pa ako si gladna prihvati se jela — stol je prostrt!

Lukrecija odbije pokretom ruke. Bratovo prenavljanje izazvalo je u njoj gađenje. No putem je čvrsto odlučila da će biti mirna i staložena i da se neće upuštati u nikakve duge razgovore.

— Donosim ti pismo od našega oca — reče ona. — Uzmi ga i pročitaj.

— Njegova Svetost je u tebi našla najboljeg glasnika u čitavom Rimu. Mora da je vijest izvanredno važna. Ali ma šta mi zapovijeda Njegova Svetost ja ću kao poslušni sin sve izvršiti!

Cesare uze pismo, baci brzi pogled na pečat i prinese ga ustima.

Ponizno je poljubio pečat.

— Zaista, sestrice, trebalo bi da malo odahneš — reče dok je bodežom skidao pečat i otvarao pismo. No kad mu Lukrecija nije ništa odgovorila zadubio se u očevo pismo.

Lukrecija ga je pažljivo promatrala, ali nije mogla prodrijeti kroz masku željezne mirnoće koja se odražavala na Cesareovom licu.

Lagano je savio pismo, mirno i staloženo kao da u njemu nema ništa neočekivanoga, a ponajmanje ničega što bi ga moglo razljutiti ili rastužiti. Tada ga je stavio u torbicu koja mu je visjela o pojasu.

— Ti ćeš izvršiti zapovijed Njegove Svetosti? — Lukrecija se nije mogla suzdržati a da ne upita.

— Izvršit ću što mi je naložilo Njegova Svetost. Treba da slušam. Ako Aleksandar VI smatra da ne treba izvršiti ono što smo odlučili provesti kao političku nuždu, tada se to, naravno, neće dogoditi. Ti sama, draga sestro ...

— Ne zovi me tako! — prekide ga bijesno Lukrecija. — Čaša se prelila. Prevršio si svaku mjeru kad si odlučio ubiti

mog supruga i njegove zemljake što se nalaze u Rimu. Daj mi pismo u kojem će biti nalog Michelettu da ne izvrši tu zločinačku zapovijed. Naredi mu to, a ja ću se pobrinuti da se više nikada naši putevi ne ukrste. Više nismo brat i sestra.

Cesare se smješkao.

— Nikad mi to naše krvno srodstvo nije mnogo značilo — odvrati on cinično. — To ti dobro znaš, lijepa Lukreciju. Uvijek sam te volio u sasvim drugom smislu. Ostat će mi barem uspomena na tu ljubav!

Lukrecijine ruke same posegnu prema bodežu što ga je nosila za pojasom, ali se u posljednjem trenutku svlada. Okrene Cesareu leđa i pođe prema ulazu u šator.

— Vjerujem da ćete se udostojiti, gospodine kardinale — dovikne Cesareu — da što brže napišete pismo Michelettu. Ujedno bih zamolila za novog konja jer je moj potpuno smalaksao. Hoću se svakako još noćas vratiti u Rim!

— Savjetovao bih ti, draga Lukrecijo — reče Cesare blago — da se ne izlažeš opasnostima mrke noći. Prihvati moje gostoprimstvo do sutra ujutro, a tada . . .

— Nikako! Nisam duže od četvrt sata u tvom šatoru, a tvoja me blizina već muči poput more. Daj mi pismo i pusti me da odem!

— Neka bude kako želiš — odvrati Cesare — ali mi moraš dopustiti da te ostavim nekoliko trenutaka jer ovdje nemam pisaćeg pribora . . .

Provukao se kraj nje i požurio u omanji šator koji je bio namijenjen grofici Orsini.

Kad je Cesare razgrnuo zavjese tog šatora opazi malog Gennara kako spava na jednom jastuku.

— Do vraga . . . Ona ovdje ne smije naći dječaka — mrmljao je tiho Cesare. — Najbolje će biti ako ga ne probudim . . . A sad treba brzo odgonetnuti tajno pismo jer potpis Svetog oca nosi znak da je najvažniji dio pisma napisan nevidljivom tintom.

Cesare Borgia upali svijeću, pa kad se razgorjela razmota papino pismo i nekoliko ga je trenutaka držao blizu plamena.

Djelovanje je bilo izvanredno. Ondje gdje su završavali ljubičastom tintom pisani reci Aleksandra VI, odmah ispod njegovog potpisa, na papiru su se ukazala jasna i čitljiva slova:

»Daj smjesta, ali kriomice, uhapsiti ludu Lukreciju i smjestiti je u samostan Sestara pokajnica. Zaljubljene su žene opasne! Napuljac se vraća, pozvan od Lukrecije, vjerojatno već sutra u Rim. Micheletto čeka da izvrši zapovijed«.

— Ha, ha, ha! Stari zna što radi — zlobno se smijao Cesare. — U to ni časka nisam sumnjao. Odmah sam pomislio da je to Lukrecijina propast . . . Ej, Fernando . . . Kapetane Fernando!

U šator uđe Španjolac.

— Fernando, imam za te važnu zapovijed. O njoj nikome ni riječi, jer bi lako mogao ostati bez glave . . . Za otprilike jedan sat napustit će logor na brzom konju vojvotkinja od Bisellija, prije znana pod imenom Lukrecija Borgia, te će krenuti prema Rimu . . . Izaberi odmah dva čovjeka iz moje garde, požuri s njima što brže u istom pravcu i postavi zasjedu . . . Ti razumiješ što hoću reći, Fernando?

— Potpuno, uzvišeni gospodine!

— Silom ćete zaustaviti vojvotkinju od Bisellija i otpremiti je u Samostan sestara pokajnica. Časnoj majci odnijet ćeš pismo koje ću ti predati. Pazi da vojvotkinja od Bisellija ne skrene na sebe pažnju vikom ili plačem. Uostalom, teško da ćete putem koga sresti. Ne daj se umekšati suzama, a ni uplašiti prijetnjama!

— Zapovijed moga uzvišenoga gospodara bit će izvršena u potpunosti! — odvrati hladno Španjolac.

Već odavno su se španjolski plaćenici prestali čuditi zapovijedima svojih gospodara. U službi Borgia bili su se na sve navikli.

Cesare je sjeo za stol. Počne pisati i uskoro napisa dva pisma koja zatim zapečati pečatom. Brižno je držao jedno pismo podaleko od drugoga da ih ne bi zamijenio i dok je Fernandu predao zapovijed za časnu majku, lagano je savio drugo pismo.

— Lijepa Lukrecijo, i sama si iz kuće Borgia — smijao se stjegonoša crkve tihim glasom — pa vjeruješ u obećanje koje ti je dao jedan Borgia . . . Lijepa Lukrecijo, uskoro ćemo potpuno srediti račune. U Samostanu sestara pokajnica očajavat ćeš iza debelih zidina, a ja ću se — makar morao i produžiti svoje putovanje — vratiti u Rim i pozdraviti tvog ljubljenog vojvodu od Bisellija! Krv jednog princa od Aragona, prava je poslastica, pa je ne želim priuštiti onoj životinji Michelettu. Hoću sam da ga ubijem!

Iza Cesara sklopili su se zastori šatora.

Tek što je stjegonoša crkve izišao iz šatora grofice Orsini brzo se s jastuka podigao mali Gennaro. Prestrašeno je gledao. Dječak nije spavao, samo se pretvarao. Čuo je sve što se govorilo.

— Sestra, vlastita sestra — promuca Gennaro — a ona je uvijek bila tako dobra prema meni ... Oče nebeski, molim te spriječi tu grozotu ... Pomozi mi da je spasim!

Gennaro je kleknuo na jastuk na kojem je prije spavao, sklopio ruke i pogledao prema nebu.

Lukrecija Borgia jahala je kroz noć. U Rimu su je poznavali kao najsmioniju jahačicu. Da je taj naziv zaslužila već je odavno dokazala u lovu. Preskakala je konjem preko jaruga i grmlja bolje od muškaraca. Nijedna je zapreka nije mogla zaustaviti.

Te noći Lukrecija je dala sve od sebe da svoju jahačku vještinu iskoristi do kraja. Ne zbog zabave nego zato što je o njoj ovisio život njenog ljubljenog supruga.

Za Lukreciju je Alfonso od Aragona već bio spašen. Sveti otac je povukao svoju krvavu zapovijed, a Cesare je u svome pismu koje je nosila u njedrima najstrože zapovijedio Michelettu da se ne smiju progoniti Napuljci koji se nalaze u Rimu.

Trebalo je samo što brže stići u Rim — mislila je Lukrecija — i sve će se završiti na najbolji mogući način. Po ocu Jacopu obavijestila je svoga supruga da je minula svaka opasnost i da se može vratiti u Rim.

Računala je da će Alfonso stići u Rim slijedeće večeri. Dotle će ona već sve urediti da oružje njenog brata Cesarea postane potpuno neškodljivo.

Pa ipak ju je neprekidno gonio neki tajanstveni strah.

Nije ostala ni trenutka duže u Cesareovom logoru nego što je bilo potrebno, odbila je svaki zalogaj koji joj je ponudio Cesare i tek što je izabrala najbržeg konja već je bila u sedlu i izjurila iz logora.

Nije se prevarila u konju. Životinja je jurila neobuzdanom brzinom. Nosila je svoju jahačicu u duboku tamu. Večer je bila zastrašujuća. Poput utvara promicalo je drveće pokraj ceste.

Kad iznenada ... Mukli prasak, pištolj je sijevnuo i Lukrecijin konj posrne. Lijepa jahačica pade sa sedla.

Odmah se htjede pridići, jer je osjetila da se nije povrijedila, ali u tom času iskočiše iza velikog stabla tri muškarca, baciše se na nju i prije no što je Lukrecija shvatila što se oko nje zbiva već su joj na glavu prebacili vreću i svezali je konopcem tako da se nije mogla ni maknuti.

Trenutak kasnije osjeti da su je digli na koja i da su se s njom dali u bijeg. Čula je kako govori jedan grubi muški glas: Potjerate konje, momci. Moramo što brže stići u Samostan sestara pokajnica.

U tom je trenutku Lukrecija spoznala da je postala žrtvom svoga brata Cesarea i da je Alfonso od Aragona izgubljen.

VI

— Časna majko, poznajete li me? Znate li tko sam ja?

— Poznajem vas. Vi ste supruga vojvode od Bisellija, princa od Aragona.

— A znate li također iz koje sam obitelji?

— Znam i to. Iz uzvišene obitelji Borgia.

— I vi se usuđujete da me držite zatvorenu? To će vas, boga mi, skupo stajati!

Mršava žena u tamnoj redovničkoj odjeći samo slegnu ramenima. Na njenom se košćatom licu nije mogla zapaziti nikakva promjena.

— Radim po zapovijedi koju sam primila pismeno — odgovori časna majka nakon kratke stanke.

— Ali tu je zapovijed izdao nekakav lupež!

— Vaš brat Cesare.

— Najgori i najpodliji čovjek pod kapom nebeskom! — viknu Lukrecija a obrazi joj se zažariše. — Njegova Svetost papa teško će vam oprostiti za ovo što ste učinili njegovoj jedinoj kćeri.

Čitav razgovor između Lukrecije i časne majke Vincencije vodio se u klauzuri samostana, nekoliko trenutaka pošto su je Cesareovi plaćenici dopremili.

— Časna majko, što sa mnom kanite učiniti? — upita Lukrecija dršćući od bijesa. — Zločinac koji me je na otvorenome putu susreo i dovukao ovamo sigurno vam je dao i neke upute.

— Samo jednu: da vas nikuda ne puštam iz samostana.

— Ah, to je još i milosrdno od mog brata Cesarea što vam nije naložio da mi odrežete kosu i stavite redovničke haljine. Ali reći ću vam nešto, časna majko, i dobro upamtite moje riječi. Protestiram protiv nasilnog oduzimanja slobode. Vaš bi samostan trebao biti utočište pobožnih ljudi a ne tamnica. Ako vam tome služi onda je oskvrnjujete.

— Moje je da slušam! — odvrati sestra Vincencija savršeno mirno. — Bolje bi bilo, vojvotkinjo, da se pomirite sa sudbinom. Uostalom, vi ste uzbuđeni, pa će vam samostanski mir samo prijati.

— Ne smijem gubiti ni trenutka — uzviknu Lukrecija. — Moram u Rim pod svaku cijenu ... Časna majko, vi ne slutite što će se dogoditi ako i trenutak duže ostanem ovdje. Na kocki je jedan ljudski život. Zar ćete dopustiti da se izvrši jedno umorstvo? Hoćete li potpomagati ubojice?

— Molit ću Svevišnjega da se zlo ne dogodi — reče redovnica — ali ću slušati.

Lukrecija počne snažno udarati nogom o zemlju.

— Slušati i uvijek samo slušati — mrmljala je kao za sebe. — U tom je stvorenju nestalo svake volje ... Ona je igračka u rukama moćnih.

Kad se opet okrenula prema predstojnici sasvim je izmijenila ton kojim je do sada s njom bila razgovarala.

Ljubazno priđe časnoj majci i prišapne joj na uho:

— Sestro, prije nego što ste uzeli koprenu i povukli se iza tamnih samostanskih zidina, prije nego što ste položili zavjet da se zauvijek odričete svijeta i njegovih radosti ... sestro, prije nego što ste odjenuli ove redovničke haljine, niste li i vi bili žena? Niste li i vi mislili da je ljubav prema voljenom čovjeku najveće blago života?

Kao da se želi obraniti od napasti časna majka ispruži koštunjave ruke.

— Na što me podsjećate? — mrmljala je plaho pogledavajući. — Sve sam to pretrpjela. Ona mi se vremena ne vraćaju ni kao uspomene.

— Vidim da vam taj osjećaj nije stran. I vi ste ljubili, časna majko, vidim to. I zato što to vidim znam da nećete dopustiti da ubiju moga supruga. Smilujte mi se i dajte mi konja s kojim ću pobjeći u Rim!

— Nemoguće! Vi od mene tražite nešto što ne mogu učiniti, što ne smijem dozvoliti jer bi mi donijelo sigurnu propast!

— Pomozite mi — molila je Lukrecija — obećajem vam da ću u vašem samostanu podići takav oltar kakvog nema nijedna crkva u Italiji. Napravit će ga najglasovitiji umjetnici, a sav će sijati u zlatu i slonovi kosti ... Ukrasit ću ga briljantima ... Hoću ...

— Ne trudite se dalje, kćeri moja — prekide je časna majka. — Ne mogu ni za božju volju. Određen ti je strog zatvor, ja ću ti ga ublažiti. Ustupit ću ti vlastitu ćeliju, a nećeš trebati obavljati ni pobožnosti i pokore. Ali ja te molim da mi ne otežavaš dužnost. Pomiri se sa sudbinom koju ti je Svevišnji odredio!

— Ne, nećete me zadržati! — kriknu Lukrecija mašući rukama. — Ah tada ... Tada je on izgubljen!

— Bog će biti milostiv njegovoj duši — reče Vincencija. — To je božja volja, ne čovječja: bez njegove volje ne pada ni vlas s čovječje glave...

Lukrecija je šutke slijedila redovnicu. Uspinjale su se zavojitim stepenicama sve dok nisu stigle na drugi kat goleme zgrade. Posvuda je vladala duboka tišina. Široki hodnici potpuno su opustjeli.

Časna majka otvori vrata i pusti Lukreciju da uđe u ćeliju uređenu samostanskom jednostavnošću. Ništa nije odavalo da tu stanuje predstojnica Samostana sestara pokajnica. Vincencija je živjela baš kao i sve druge redovnice.

Ćelija je bila uska, pod je bio od kamena, a prozor koji je gledao prema samostanskom vrtu bio je zatvoren željeznim rešetkama. U ćeliji se nalazila niska postelja sa slamaricom i grubim pokrivačem, klecalo uz prozor, maleni stol i niska stolica — to je bio čitav namještaj.

— Hoćeš li jesti, kćeri moja? — upita Vincencija.

Ali Lukrecija, koja je sjela na rub kreveta, zaniječe glavom.

— Dobro će biti ako izmoliš večernju molitvu i legneš. To će ti ublažiti bol!

Iz tamnih očiju predstojnice samostana, koja je nekoć morala biti lijepa, pade na Lukreciju pogled pun sućuti, a onda se Vincencija okrene i lagano povuče do vrata.

Ali na pragu se zaustavi oklijevajući kao da hoće još nešto važno reći Lukreciji, ali to je potrajalo samo nekoliko trenutaka, a tada predstojnica samostana zatvori vrata ćelije. Lukrecija se trgne kad je čula kako se ključ u bravi dvaput oprenuo.

Zatvorena! Zatvorena u jednoj ćeliji, a tko zna kada će iz nje izvući. Oduzeta joj je sloboda i volja. Lukrecija u toj očajnoj situaciji nije ni jednog trenutka mislila na sebe, nego joj je pred očima bila uvijek Alfonsova slika. Milostivi bože, možda će već sutra stići u Rim vjerujući dobroj vijesti oca Jacopa. A u Rimu na njega vrebaju ubojice... Rim će se pred njime otvoriti poput groba i progutati ga zauvijek.

Lukrecija skoči s ruba kreveta. Poleti prema vratima i po njima počne lupati šakama. Pokušala je razbiti teška hrastova vrata okovana željezom.

Vikala je i zapomagala, udarala rukama. Jecala je i molila, ponizno se zaklinjala... sve uzalud.

U toj kući nitko nije htio slušati ljudsku nevolju, nitko nije razumio njezin očaj. Iz tih hladnih zidina nije prodirao krah užasa. U toj se kući znalo samo za nijemo pokoravanje božjoj volji.

Ali iznad božje volje stajala je ovdje i jedna druga: volja Borgia.

A ona, bespomoćna i nevoljna zatvorenica bila je također Borgia... Koje li čudne, odratne igre... Jedna Borgia zatvorena u samostanu poput divlje životinje — na zapovijed Borgia. Da, da, ti ljudi imaju potpuno pravo kad su Borgie počeli nazivati vučjom obitelji... Jedan vuk razdire drugoga.

Lukrecijin pogled pade na klecalo iznad kojeg je visjela Kristova slika.

Da klekne, da dušu pokuša umiriti molitvom? Na Lukrecijinim usnama se ukaže preziran osmjeh. Protiv Borgia molitve ne pomažu. Ona je to dobro znala.

Lukrecija se dovuče do prozora i poče grčevito vući željezne rešetke. Prsti su joj se zakrvarili, ali je ona i dalje nastavljala svoj beznadni, očajnički pokušaj.

Već se odavno spustila noć. Lukrecija začuje lagano mrmorenje — bili su to jezerski valovi.

Tada opazi kako se s one strane jezera pojavilo svjetlo. Bila je to logorska vatra oko koje su se grijali Cesarovi ljudi.

Cesare... Ne, ne i ne! Lukrecija je osjećala da ne smije misliti na njega ako ne želi da poludi. Htjela je prestati misliti, htjela je sve zaboraviti i ništa ne osjećati. Da, predstojnica samostana imala je pravo: treba potražiti zaborav u snu, to je jedino što joj je preostalo. Usnuti, umrijeti. Usnuti, umrijeti.

Potpuno obučena, ne svukavši ni čizme za jahanje, Lukrecija se baci na tvrdi ležaj. Nedugo zatim već je spavala.

Možda je tako mirno spavala čitav sat, kad su se oprezno i polako otvorila vrata ćelije. Tamna je sjena ušla. Približila se Lukrecijinom krevetu, a glava čiju poput snijega bijelu kosu nije više skrivala redovnička kapa, duboko se sagnula nad usnulom.

— Jadno moje dijete — ote se sa staračkih usana — jadno moje dijete, ah kad bi ti slutila! Ne, nikada ne smiješ saznati kako je moje srce krvarilo dok si stajala moleći me da te pustim. Ah, da sam ti mogla pomoći! Ali prisega, ta

teška redovnička prisega poslušnosti obavezuje me pod prijetnjom pakla da se oprem želji. Zato te, drago dijete, ne smijem poljubiti, zato te ne smijem prigrliti na grudi, zato ti ne smijem dati slobodu da možeš spasiti ono što ti je najdraže na svijetu. Za tebe smijem samo biti sestra Vincencija, predstojnica Samostana sestara pokajnica — i zato Vanozza Catanzi mora počivati u grobu. Tako hoće on, on je tako zapovijedio kad se dio kršćanskog svijeta spremao da se digne protiv njega, protiv pape kraj kojeg je stajala njegova supruga, majka njegove djece.

Na Uskrs su zazvonila bezbrojna zvona, teško i tiho... A kroz Anđeosku tvrđavu svečano se kretala povorka do grobnice koju su za mene spremili u najdivnijem dijelu vatikanskih vrtova. I uskoro se nad mojim grobom dizao prekrasni spomenik iz bijelog mramora. Ah, znam ja, Lukrecijo, da si ti često stajala pred tim spomenikom i donosila cvijeće, a tvoje su suze bile namijenjene majci koju si rano izgubila.

Ali, moja Lukrecijo, tvoja je majka živa. Živi novim životom u grobnoj tišini ovog samostana. Jadno moje drago dijete, zar ćeš i ti postati žrtvom Borgia? Zar su se zakleli da će i tebe upropastiti? Ah, da ga nikad nisam nosila pod svojim srcem, tog đavola u ljudskoj pojavi, Cesarea Borgiu. On je taj koji vlada slabim i podložnim starcem na Petrovoj stolici i uvlači ga u kaljužu grijeha. Daj da te poljubim, moja Lukrecijo. Samo da te još jednom poljubim!

Sijeda se glava sagne i suhe usne tiho i blago dotaknu rumene Lukrecijine usne... a ona se u snu trgne i taj je trzaj prešao čitavim njenim tijelom. Lagano otvori oči, a tamna pojava izgubi se u zidu na mjestu gdje je bilo klecalo sa Kristovom slikom.

Lukrecija krikne. Pridigla se divlje stresavši svojim tamnim uvojcima i stala trljati oči. Na licu joj se ukaza užas od strašnog sna.

— Milostivi bože, hvala ti — prošapta Lukrecija — hvala ti, oče nebeski, što je to bio samo san. Ah, kakav ludi, strašni san. Časna se majka sagnula iznad mene, ali to nije bila Vincencija, bila je to druga žena čije je lice bilo zaliveno suzama i čiji mi je glas prišapnuo strašnu tajnu. Ja sam Vanozza Catanzi, nekadašnja ljubavnica Aleksandra VI, tajno vjerena s Lanzolom Rodrigom... Dala sam život tebi i tvom bratu Cesareu — proklet neka je čas kad se on začeo; nosila sam ga pod srcem i tvoj me je otac prognao. Prisilio

me da se rastanem sa svijetom i dao me lažno pokopati. Zapravo... Neću više da mislim na taj glupi san...

Riječi su zamrle na Lukrecijinim usnama. Zagledala se kroz prozor kroz koji je prodiralo blago mjesečevo svjetlo. Pričinilo joj se da je poludjela i da vidi utvare.

Iznenada je opazila kako vani na željeznim prečkama prozora visi ljudsko tijelo, mlado i vitko, a s tamnim uvojcima uokriveno dječje lice gleda unutra u ćeliju velikim, užarenim očima... Ne, ne ovaj put nije to bio nikakav san, jer je ovaj put čula glas kako joj izgovara ime... To je bio paž... Gennaro... Gennaro!

Lukrecija je skočila sa svog mjesta. Htjela je priskočiti prozoru, ali joj je strah ukočio cijelo tijelo i ona se skamenila poput kipa.

Položaj u kojem se nalazio hrabri paž bio je veoma opasan, tako opasan da se svakog trenutka mogla dogoditi nesreća. Samo jedna nespretna kretnja, laka omaglica, tek jedan tren — i Gennaro bi se survao u dubinu.

Ali dječak je bio začuđujuće spretan. Dok se objema rukama držao za željezne prečke, nastojao je nogama naći uporište na prozoru. To mu je uspjelo. Tad se, onako vitak, spretno provukao između dviju prečki. Što odraslom čovjeku nikad ne bi uspjelo to je dječaku bilo lako.

Ponešto ogreben i poderan, ali ipak čitav i zdrav, provukao se kroz uski prolaz i već nakon nekoliko trenutaka stajao je kraj Lukrecije.

Kako se u tim trenucima osjećala Lukrecija dok se Gennaro provlačio kroz rešetke, kakve su je crne misli obuzimale — to može znati samo majka.

Plačući od sreće sasvim se oslobodila straha.

I kao da svoje dijete mora potajice još uvijek štiti nagnula se nad njega, zagrlila ga snažno i počela ljubiti.

— Gennaro, dragi, slatki Gennaro, jesi li to zaista ti? — mucala je Lukrecija — Ah, ti... jedino biće na ovom svijetu koje me nije napustilo!

— Sretnim sam slučajem sve čuo i saznao — odvrati Gennaro dok ga je Lukrecija puštala iz naručja — čuo sam čitav sramni nalog koji je Cesare dao kapetanu Fernandu, jer sam se pravio da spavam. A jer ste, gospo, uvijek bili tako dobri prema meni, mislio sam... Ah, gospo, ja vas ljubim, ljubim vas tisuću puta više nego groficu Orsini koja me jako rastužila.

— Čime, dijete moje? — poče ga propitkivati Lukrecija uhvativši ga za ruke.

— Jer je pošla s Cesareom Borgiom — reče Gennaro. — Ona boravi u njegovom logoru preodjevena u paža, a ja sam čuo da će ga pratiti u Pariz!

— Grofica Orsini? . . . Ah, to je novost . . . Ona u Cesareovom logoru!

— Ne govorimo više o njoj — zamoli Gennaro. — Trudit ću se da je što prije zaboravim. Nekoć sam je toliko volio, ali sada . . .

Mali je Gennaro počeo plakati. Tješeći ga milovala je Lukrecija njegove uvojke bijelim rukama i privinula mu glavu na grudi.

— Ja ću ti reći, moj Gennaro —reče ona — da ću tvoje suze pretvoriti u suze radosnice, obećala bih ti tisuću puta da ću te učiniti sretnim, ali ja sam zarobljenica i potpuno sam odvojena od ostalog svijeta. U ovoj kući nastoje slomiti moju volju.

— To se neće dogoditi! — uzruja se Gennaro sijevajući očima. — Gospo, izlažući se opasnosti uspeo sam se zidinama ovoga dvora, verući se da mi je krv navrla ispod nokata, a sad . . . sad hoću da vas oslobodim!

— Ti mene . . . Ti mene, moje jadno dijete. Što ti možeš učiniti?! Da razoriš zidine i da me izvedeš?

— To ne mogu — odvrati Gennaro — ali mislim da ću uspjeti otvoriti ova vrata. Sa sobom sam ponio potreban alat.

Lukrecija se zaprepastila kad je vidjela da Gennaro ispod kaputića vadi veliki otpirač.

— Gospo, pustite me da pokušam — šapne Gennaro. — Ako uspijem otvoriti vrata, lako ćemo pobjeći. Uvjeren sam da na vratima samostana nema nikakve ozbiljne zapreke.

— Ali vrata su očito pod stražom!

— Stražu ću maknuti — isprsi se Gennaro poput muškarca koji se sprema na junačko djelo.

Lukrecija u oduševljenju zagrli malog junaka. Poljubi ga u obraze i u usta i nazove ga svojim malim oslobodiocem.

— Ali, Gennaro, — obrati mu se zabrinuta pogleda — Recimo da se zaista domognemo ceste. Što zatim? Potrebno je da stignem u Rim . . . Još ove noći moram tamo biti, a to se ne može ni pomisliti bez konja!

Gennaro je trenutak gledao Lukreciju zbunjeno, ali tad mu sine:

— Još ću se jednom uvući u Cesarev logor i ukrasti konja. Od toga nema ništa lakše jer su se konjušari danas napili vina koje im je poklonio Cesare. Sigurno uokolo leže pijani.

— Koliko li srčanosti i odvažnosti u toj malenoj duši! — promrmlja Lukrecija. — Ah, drago moje dijete, bog dao da to divno svojstvo upotrebljavaš samo za dobro!

No Gennaro više nije slušao. Prišao je vratima i počeo ih otvarati otpiračem.

— Hoćeš li imati dosta snage da otvoriš ta vrata? — upita snužđeno Lukrecija.

— Vrata nisu zaključana. Gledajte, otvaraju se lako!

— Zaista!

Gennaro malo pritisne i vrata se otvore.

— To mi je potpuno neobjašnjivo — reče Lukrecija začuđeno — sama sam čula kako je nadstojnica samostana dvaput okrenula ključ u bravi prije nego što je izišla. No ne gubimo više ni časka. Krenimo!

Stisnuti jedno do drugog oprezno su se išuljali niz stepenice. Sve je bilo mirno, ništa se nije micalo, na stepenicama se nije pojavilo ništa sumnjivo. Zidovi su bili slabo osvijetljeni uljanicama koje su gorile pod svetim slikama.

No sad je došlo najteže. Dolje kod izlaza iz samostana bila je mala kućica za sestre vratarice, s prozorčićem kroz koji je ona uvijek mogla vidjeti tko ulazi i izlazi iz samostana.

Gennaro je čvrsto stiskao svoj bodež. Divlja odlučnost odražavala se na dječakovom licu i on šapne Lukreciji:

— Za mnom, gospo, i budi uvjerena da ću se boriti za tvoju slobodu.

No borba nije bila potrebna. Jedan brzi pogled kroz prozor kućice uvjerio je Lukreciju da unutra nema nikoga . . . Sestra vratarica te noći nije bila na svome mjestu.

Čudnovato, zaista veoma čudnovato!

Ali još ju je više začudilo što teška željezna vrata nisu bila zabravljena i tako je oboje bjegunaca svladalo posljednju prepreku i za tili čas odmaklo od samostana.

Nigdje se nije moglo čuti ni glaska. Činilo se kao da im neki dobar duh pomaže pri bijegu.

Pirio je hladni noćni vjetar; bio je to vjetar zlatne slobode.

— Ako zaista uspijem na vrijeme stići u Rim, tada to mogu zahvaliti tebi, moj Gennaro. Dijete, ti i ne slutiš kome iskazuješ svoju odanost, ali bog zna ... On je tako htio!

Dok je govorila oboje su se već približili cesti.

— Pođimo prema onom svjetlu — reče Lukrecija koja se nikako nije mogla odlučiti da li da skrene lijevo ili desno.

— Konj! — ote se prigušeni krik s Gennarovih usta. — Ne, dva konja. Ne čuješ li veselo rzanje, gledaj ondje ispod drveta, ondje stoje dva konja!

Lukrecija se strese. U taj je čas obuzme misao koja ju je istodobno mučila i gonila.

Zar nije sve što se zbilo u posljednjih četvrt sata nastavak njenog sna? Ne, ona je budna, ali java je jednaka snu. Zar se ne čini da se potajno za nju brine ljubljena majka?

Majka!

Lukrecija se nehotice okrenula i pogledala samostanske prozore.

Tad spazi kako je iza jednog prozora na prvome katu nestala prilika u bijelom.

— Ovamo, lijepa gospo — začu se Gennarov veseli zov — Ej, to su konji s kojima bi se moglo projahati cio svijet. Srčani su i jaki. A pokraj sedla nalazi se hrana za put, a i oružje. Ah, ljubljena gospo, pouzdano se nadam da će nam naš ispovjednik oprostiti što smo se ogriješili o sedmu božju zapovijed.

— Oni su bez gospodara, — odvrati Lukrecija — a to nam daje neko pravo. Ali osjećam da su ti konji određeni za nas. A sad, Gennaro, ne gubimo više ni časka ... Sutra do podne moramo biti u Rimu. Ljubav je brža od mržnje, pa će preteći ubojice.

Kroz noć je letjelo dvoje jahača: Lukrecija Borgia i njezin vjerni paž.

Krvavim crvenilom zapadalo je sunce, a nad vječnim gradom širile su se sjene. Na zapjenjenim konjima zaustavili su se pred malim vratima palače Biselli Lukrecija i Gennaro.

Nezgoda koja se dogodila Lukrecijinom konju kad je tri sata od Rima izgubio potkovu, primorala ih je da potraže kovača i zadrže se dok im je potkivao konja. To ih je spriječilo da stignu u Rim do podne; stigli su tek kad je već mrak pao.

— Odvedi konje u dvorište i pobrini se za njih, Gennaro. To su i zaslužili. Ti se konji više neće upotrebljavati, hranit će se do smrti u mojoj štali. A tebe, junače moj, odmah ću pozvati k sebi.

Te je riječi dovikivala Lukrecija Gennaru dok je silazila sa sedla. Ne oklijevajući ni trenutka odmah je otvorila mala vrata i ušla u palaču.

U ogromnoj zgradi sve je tiho kao u crkvi. Lukrecija se začudila toj mirnoći jer je bila navikla da po hodnicima i stepenicama čuje buku služinčadi, ali sada nije mogla nikoga čuti, ni od kuda se nije pojavio nijedan lakej.

Je li Alfonso već stigao? Možda će ga naći u njegovoj radnoj sobi? Možda sjedi za pisaćim stolom i nestrpljivo čeka njen povratak.

Lukrecija otvori vrata radne sobe — bila je prazna.

Razočarana htjede poći dalje kad ugleda preko stolice prebačen Alfonsov ogrtač, a preko njega položen mač i šešir.

— On se vratio, on je ovdje — radosno zaigra Lukreciji srce — Oh, strpi se još malo, strpi se još malo ... Još malo pa ću ti se, Alfonso, baciti u naručaj ... Ali gdje je? U kojem je dijelu palače? Treba pozvati glavnog komornika, pa će me odmah izvijestiti.

Ona potegnu za svilenu uzicu. Jasno je odjeknuo zvuk kućnog zvona.

— Zar je opustjela čitava palača? — poviče ljutito Lukrecija — Pozvat ću na red glavnog komornika i sve ostale sluge. Smjesta ću ih protjerati iz službe ... Ne, neću im ništa. Odveć sam sretna da bih se na nekog ljutila.

No sad mi je sve jasno. On se nalazi u mojoj spavaonici. Umoran je od puta i oštra jahanja, otišao je da se odmori. Sigurno misli da ću najprije doći u svoju sobu!

Lukrecija nije još stigla skinuti ogrtač: Još uvijek je na glavi imala šešir s valovitim perjem. Na njoj je bila prašina i blato rimskih močvara.

Još nije imala vremena da očisti odijelo. Na čizmama su joj odzvanjale srebrne ostruge dok je žurila kroz odaje i drhtavom rukom prihvatila kvaku na vratima spavaonice.

Nije se prevarila. Spavaonica je bila rasvijetljena prigušenim svjetlom, a tamo preko, na njenom svilenom ležaju ležao je Alfonso od Aragona, potpuno odjeven, a glava mu je bila okrenuta prema jastuku.

— Alfonso, mili moj Alfonso! Alfonso...

Lukrecija se skameni i luđački krikne. S prestravljenim licem nagnula se nad čovjekom koji je ležao nepomično. Prste je savijala u grčevitim trzajima...

— Prekasno... Prekasno sam stigla! — zaurla Lukrecija luđački. — Cesare je došao prije mene... On ga je umorio!

Nijemo padne Lukrecijina glava na grudi ljubljenog čovjeka i ostane ondje gdje je iz Alfonsova srca virio držak bodeža.

TREĆI DIO

I

Na Uskrs 1500. godine moglo se vidjeti nešto neobično: dvije stotine tisuća ljudi klečalo je pred crkvom sv. Petra da prime blagoslov Aleksandra VI.

U Rimu su se skupili vjernici iz čitave Evrope. Rim je bio premalen za tolike strance, pa je tisuće i tisuće hodočasnika spavalo na stubištima crkve, na trgovima ili po poljima oko vječnog grada.

Živežnih namirnica s kojima se opskrbio Rim za ovu svečanost — a one su pristizale iz svih krajeva Italije — nije bilo dovoljno, pa su mnogi hodočasnici gladovali, a naročito oni koji nisu na vrijeme mislili da ponesu hranu sa sobom.

No vjernici su strpljivo podnosili muke, bez jadikovke. Nestrpljivo su očekivali da vide papu Aleksandra VI, da čuju njegov glas, da prime njegov blagoslov i da na svoje oči vide njegovu veličinu i moć o kojoj su dosad znali samo po gotovo nevjerojatnim glasinama.

U to je vrijeme taj čovjek bio na vrhuncu svoje moći. Kao i sve drugo što je poduzimao, Aleksandar VI je i te svečanosti organizirao veoma promišljeno, pogotovo kad su te svečanosti trebale objaviti početak novog stoljeća. Mnoštvo vjernika napunilo je blagajne Svetog oca — požrtvovnost vjernika nije znala granica — već je bilo krajnje vrijeme da zlatna rijeka navre u papine škrinje, koje su bile već dobrano prazne i da ih do vrha napuni zlatnicima.

Ono što je Cesare poduzimao stajalo je mnogo novaca, a naročito njegov put na dvor francuskog kralja i s time povezani događaji.

Cesare Borgia došao je s kneževskim sjajem na dvor Luja XII. Da poveća svoj utjecaj kod kralja potkupio je velikim svotama kraljeve savjetnike kojima je mogao i ponajviše zahvaliti za sjane uspjehe.

Ponajprije je uspio zaprositi princezu kraljevskog roda. U Parizu se zaručio sa Charlottom D'Albert, sestrom kralja od Navarre. Lijepa, ali slaboumna djevojka potpuno se i bez razmišljanja predala u njegove ruke, tim lakše i brže što joj se lijepi i lukavi zavodnik Cesare veoma dopao.

Luj XII imenovao je Cesarea Borgiu vojvodom od Valence (Valans), a to je bila titula koja mu je osigurala visoku godišnju rentu.

Tako se porodični kapital uložen u francuski izlet — a on je premašio svotu od dvije stotine tisuća zlatnih dukata — počeo vraćati uvećan kamatama.

Ali Borgie, otac i sin, bili su navikli računati sa sasvim drugačijim brojkama. Na umu su im bili drugi, mnogo unosniji poslovi, a i njih je Cesare obavio na potpuno zadovoljstvo svoga oca. Nakon što se savezu porodice Borgia s Francuskom pridružila još i Venecijanska Republika, novi saveznici odmah su počeli napadati Milansko Vojvodstvo.

Nije potrajalo dugo i ta se državica našla pod vlašću fracuskog kralja.

Cesare Borgia — kako napominje povjesničar Gregorovius — slijedio je francuske zastave poput kopca. Samo je čekao podesni trenutak kako bi se domogao plijena. Činilo mu se da je taj čas došao kad je Francuska osvojila Milano. Zatražio je od Luja XII čete kako bi pokorio Romanju. Te čete je i dobio.

Ta je pokrajina pravno već odavno pripadala papi, i tamošnji mali knezovi bili su dužni predati vlast papinskoj stolici, dakle Borgiama, koji su zapravo vladali.

Ali ti mali feudalni despoti, koji su svoje državice osnovali u vrijeme kad su pape bili u Avignonu, s vremenom su se odvikli od svojih dužnosti. Nisu željeli otvoriti kese, smijali su se papinim prijetnjama i nisu mu slali danak, a nisu mu bez odštete davali ni čete. Uskratili su mu i druge dužnosti i obaveze za koje je Aleksandar VI tvrdio da mu pripadaju.

S tim malim, ali opasnim neprijateljima trebalo se konačno obračunati. Te male, divlje zvjerke koje su gutale sve do čega bi stigle, morale su na vlastitom vratu osjetiti pandže jačeg i krvožednijeg grabežljivca.

Aleksandar VI je naredio da se većini baruna u Romanji i Markama oduzmu posjedi jer crkvi nisu htjeli plaćati danak. Cesare Borgia pošao je na njihove utvrđene gradove i uporišta sa svojim četama i s jakom plaćeničkom vojskom koja je jedva čekala da joj se pruži prilika za pljačku.

Otac Borgia pobrinuo se za to da se nepokorni baruni na strašnom primjeru uvjere što ih čeka.

Gospodara od Sermoneta, baruna Gaetanija, namamio je papa pod izlikom da s njime hoće mirno raspravljati, i jedva da je nesretnik stigao u Rim već je uhapšen i bačen u tamnicu Anđeoske tvrđave. Već nekoliko dana kasnije bio je mrtav. Jelo što su mu ga dali u tamnici bilo je začinjeno tradicionalnim pozdravom Borgia.

Ne manje energično radio je i Cesare Borgia. Pošto je pod svojom komandom skupio osamnaest tisuća ljudi, nije mu trebalo ni naročite ratničke sposobnosti ni naročite hrabrosti da nametne svoju vlast. Pali su gradovi Imola i Forli, mali su kneževi poginuli u bitkama ili su se podvrgli Cesareu.

Tako je zemlja pripojena posjedima Borgia, a Cesare se mogao s pravom nazvati »gospodarem Romanje«.

No osvajanjem Romanje nisu nestali svi neprijatelji obitelji Borgia. Papi i njegovom potomku osobito su bili trn u oku Firentinci, jer unatoč tome što je Savonarola bio osuđen na lomaču na poticaj Borgia, a gradu je još uvijek bilo pristaša njegovog učenja koji su rovarili protiv Borgia.

Ali slavohlepni je Cesare želio uživati u svojim pobjedama. On je želio da ga Rimljani slave. Za taj događaj papa Aleksandar VI — koji je bio oduševljen svojim sinom, sazvao je u Rim tako reći čitav svijet. Upravo zbog toga je priredio tako velike svečanosti prilikom dolaska novog stoljeća. Toga Uskrsa kad su rimska zvona zvonila svećanije nego prije, trebao je svoj ulazak u Rim proslaviti pobjednik, lovorom ovjenčani Cesare.

Na čelu velike povorke dao sa Aleksandar VI iznijeti iz Anđeoske tvrđave da kod Hadrijanova mauzoleja dočeka svog pobjedničkog sina.

Svi kardinali i moćnici, pa i poslanici na papinskom dvoru razmaknuli su se dok je Cesare Borgia pohrlio do svog oca i spustio se pred njim na koljena.

O tom susretu napisat će neki suvremeni ljetopisac slijedeće: »Papa je u isto vrijeme plakao i smijao se od radosti.«

Pred čitavim mnoštvom predao je Sveti otac svome sinu — ružu vrline.

Tada je Cesare ušao svome ocu u nosiljku i, praćeni klicanjem golemog mnoštva, vratili su se složni Borgie u Vatikan.

— A Lukrecija? — bilo je prvo što je Cesare upitao kad se s ocem našao u nosiljci.

— Tvoja sestra — odvrati Aleksandar VI — pokazala se kao prava Borgia. Ona je doduše oplakivala smrt svoga dragog supruga, ali već nekoliko dana nakon njegova pogreba bacila se pred moje noge, zamolila me za oproštenje zbog svoje neposlušnosti i uvjeravala me da je odsad čvrsto uvjerena da je ta velika žrtva bila potrebna u interesu naše obiteljske politike.

— Ti joj valjda nisi priznao da smo mi sudjelovali kod Alfonsovog ubojstva?

— Naprotiv, sine moj — nasmiješi se papa lukavo — ja sam otklonio svaku sumnju o bilo kakvoj političkoj pozadini i u istrazi dokazao da se radi o običnom grabežnom umorstvu!

— Izvrsno! — nasmija se Cesare.

— Dokazao sam — nastavi starac — da je Lukrecija za suprugom poslala glasnika koji ga je trebao pozvati natrag u Rim. Bio je to čovjek iz najnižeg sloja, prodavač povrća ili gonič magaraca kojeg su u njegovoj četvrti zvali otac Jacopo. Dokazano je da je taj otac Jacopo pratio Napuljca u palaču Biselli, pa čak i slijedio do njegovih odaja. Još istog dana kad se saznalo da je Alfonso umoren taj je otac Jacopo uhapšen. Suci su ga optužili da je ugrabio zgodnu priliku da umori mladog vojvodu kako bi mu oteo drago kamenje i zlato koje je prije kod njega vidio.

Stari gonič nijekao je sve na najbezobrazniji način, te je bilo potrebno da ga se podvrgne oštroj torturi. Prvo je mučenje podnio i tvrdokorno je ustrajao pri svojoj tvrdnji. I u španjolskim čizmama kleo se da je nevin i da nije prolio krv Alfonsa od Aragona. Ali kad su ga počeli štipati za prsne bradavice užarenim kliještima, priznao je urlajući sve što su suci od njega htjeli čuti i smjesta je potpisao zapisnik u kojem je priznao da je počinio umorstvo ... Na temelju tog priznanja bio je osam dana kasnije smaknut.

— Bog neka se smiluje njegovoj jadnoj duši — reče Cesare ironično — ali sumnjam da je Lukrecija uvjerena u pravednost tog postupka.

— Varaš se — odvrati brzo Aleksandar VI — ona je u to potpuno uvjerena, pa ako možda još i potajno u to sumnja tada je dovoljno pametna da se pomiri s onim što se više ne može izmijeniti. Jer ona — kako sam već spomenuo — nije me samo molila za oproštenje, već me i zamolila da pokušam izmiriti vas dvoje. Toj sam se molbi rado odazvao, jer je moja najveća sreća da vidim kako moja djeca žive

sretno i složna. Samo ako Borgie budu radili složno, postići će veliki cilj koji su si postavili.

— Moj dragi sine Cesare — nastavi starac — ti ćeš uostalom odmah vidjeti svoju sestru Lukreciju jer te čeka u predvorju palače. Da tebe počasti, prvi je put otkako je postala udovicom skinula odijelo žalosti i obukla se kao prije udovištva.

— Ti imaš, moj dragi oče, potpuno pravo: i Lukrecija je prava Borgia, kako sad vidim, jer okreće kabanicu prema vjetru. No bilo kako bilo, drago mi je što čujem da je promijenila mišljenje jer će nam zbog svoje ljepote uskoro biti potrebna!

— A tvoja žena — zapita Aleksandar VI — lijepa Charlotta d'Albert, zašto ona nije bila s tobom u trijumfalnom pohodu?

— Ona će doći za nekoliko dana. Otkad smo prešli talijansku granicu, gotovo je uvijek bolesna. Ne može podnijeti klimu. Uostalom, molim te, oče, ne nadaj se od nje bogzna čemu. Ona je doduše lijepa — i što je glavno — sestra je navarskog kralja, pa je veoma ugledna na francuskom dvoru, ali — ona je dosadna i nepodnošljiva, pa nisam nipošto spreman žrtvovati svoje dragocjeno vrijeme toj ljepuškastoj guski.

U taj se čas otvore vrata i njih dvojica iziđoše iz nosiljke. Pred Cesareovim se pogledom ukaže lijep prizor. Dvadeset stepenica što su vodile u predvorje palače bilo je pretvoreno u put posut cvijećem. Prema puta bila su podignuti lukovi od cvijeća, a mramorne stepenice nisu se mogle vidjeti od ruža. S obje strane mramornog stepeništa klečale su najljepše rimske djevojke u bijelim prozirnim haljinama, a u visoko uzdignutim rukama držale su zlatne posude iz kojih su sipale cvijeće na Cesarea.

Zasvirala je glazba dok je Aleksandar VI, uhvativši pod ruku sina, prolazio tim trijumfalnim putem.

U predvorju, gdje su mramorni stupovi bili također okićeni cvijećem i zastavama, stajala je Lukrecija okružena dvorskim damama, ljepša i mlađa no ikada. Njenu ljepotu još je više isticalo prekrasno, zlatom izvezeno odijelo, a na glavi je imala vijenac od crvenih ruža.

Zar je to ona ista Lukrecija koja je još prije kratkog vremena u noći jahala prema Rimu da spasi život voljenom mužu? Zar je to ona ista Lukrecija koja je bratu, poput kakva

neprijatelja, uručila očevu zapovijed prema kojoj bi trebalo spriječiti potajna ubojstva koja je Cesare bio isplanirao?

Zar je to ona ista Lukrecija koja je pred Cesareom ustuknula s užasom kad ju je u svojoj kući podsjetio na tajnu vezu koja je jednom postojala između njega i nje; ona Lukrecija koja je izgovarala užasne kletve i željela da joj brata stigne zaslužena kazna?

Da, to je bila ona ista Lukrecija Borgia, no sada njen pogled nije odavao ni žalost ni srdžbu, ni strah, ni otpor. U njenim se očima opet moglo vidjeti dražesno iznenađenje jer je bratu pohitala u susret i pružila mu ruke kao da se ništa nije dogodilo. Na njenim se usnama mogao vidjeti radostan smiješak kad je progovorila:

— Dobro došao, zvijezdo Borgia, dobro došao ponosni i slavni pobjedniče! Pozdravljam te, brate i prijatelju!

Cesare je na to odgovorio pogledom punim nepovjerenja. Oklijevajući stavi ruke na njene, no Lukrecija mu se sasvim približi i prišapne nježnim riječima:

— Zar ne, brate Cesare, da smo se izmirili? Što je među nama bilo, mislim na ono što nas je razdvajalo, to je sad zaboravljeno!

— Od svega srca, sestro — odgovori Cesare — nikad nisam sumnjao da si srcem uz Borgie. Hvala ti što si svukla udovičko ruho i pozdravila me u svem sjaju i ljepoti.

Lukrecija mahne jednoj od dvorskih dama, a ona u kutiji od crvenog baršuna donese zlatni lovor-vijenac. Lukrecija uze vijenac i stavi ga Cesareu na glavu:

— Ovo je lovor-vijenac za pobjednika! Njega ti preko mene šalje Rim Borgia, a ja, tvoja sestra, dajem ti za dobrodošlicu srdačan poljubac!

Pred cijelom dvorskom svitom Lukrecija zagrli Cesarea i strastveno ga poljubi. Ako je Cesare Borgia do tog časa još uvijek sumnjao u Lukrecijinu iskrenost i u njenom ljubaznom i prijateljskom ponašanju vidio stupicu, u tom času nestalo je svake sumnje. Bio se čvrsto uvjerio u to da se Lukrecija predomislila te da je odlučila početi živjeti iz početka, možda starim životom obijesti i užitaka koji joj može pružiti moć i bogatstvo, životom kakvim je živjela prije vjenčanja s Alfonsom Aragonskim.

Pošto je papa Aleksandar VI podijelio blagoslov svima koji su se u dvoru zatekli, povukao se sa Cesareom i Lukrecijom u svoje odaje.

— To je jedan od najsretnijih dana mog života — usklikne Aleksandar VI sjedajući na stolicu — jer ti, dragi moj sine, stojiš ispred mene, okružen pobjedom i slavom. Upokorio si mnoge naše neprijatelje i tako si dokazao svijetu da u ovoj zemlji postoji samo jedna volja — volja Borgia. A tebe, ljubljena moja Lukrecijo, gledam kako se, prebolivši veliku bol, vraćaš životu. Ali najviše me usrećuje, voljena moja djeco, što vas vidim zajedno, izmirene. Vjerujte mi, samo tako dugo dok se Borgie budu čvrsto držali zajedno moći ćemo se odupirati neprijatelju, lako ga svladati i upokoriti.

— Zaista vam velim — nastavi starac — da je naš posao samo napola dovršen, jer ne bih želio umrijeti prije nego što dovršim svoje životno djelo. Pogled na ovu zemljopisnu kartu razjasnit će vam da ne smijemo pustiti da nam mač zarđa. Ima još mnogo posla za tebe, moj Cesare, a ti također, kćeri moja, moraš mi pomoći da izvedem svoje planove.

— Oče moj, kako to misliš? — zapita Lukrecija. — Ta ja sam samo slaba žena.

— Draga moja Lukrecijo — osmjehne se starac — ženska slabost često postigne više od muške snage. Put koji nam krvlju utire tvoj brat ti možeš poravnati ljubavlju . . . ali o tome kasnije. Ponajprije hoću da ti pokažem, Cesare, što ti je još preostalo da uradiš.

Staračkim, uvelim rukama rasprostirao je Aleksandar VI po stolu veliku kartu. Bila je to brižljivo izrađena karta Italije. Područja koja su bila u posjedu crkve kao i ona koja je Cesare osvojio bila su zaokružena crvenom bojom.

— To sve — reče Aleksandar VI pokazujući zlatnom pisaljkom to područje — pripada nama i neće nam više biti oteto. Ali još je ostalo mnogo posla. Tu je Rimini, tu je Faenza, ali najprije moramo poći protiv Pesara, sjedišta Giovannija Sforze, mog nekadašnjeg zeta. Osobito je važno da zauzmemo njegov grad i da ga dobijemo u naše ruke. Naime, mali Sforza postao je dragocjeni saveznik naših neprijatelja, jer je za kratko vrijeme dok je pripadao našoj porodici vidio previše onoga što nije trebalo vidjeti, a nije se bojao da izbrblja ono što je znao!

— Imam s njime da sredim jedan neizravnani račun — promrsi Cesare — a i Pesaro je jedan od najljepših i najdragocjenijih posjeda od svih gradova i područja koje si nam, dragi oče, pokazao na karti. Njega ću prvog napasti i kunem se sa svojom dušom . . . Sforzu ću objesiti na prvo drvo kad ga se dočepam!

Cesare pritom krišom pogleda Lukreciju, ali na njenom licu nije mogao zapaziti ni najmanju promjenu.

Za to vrijeme Aleksandar VI duboko se nadnio nad kartu upirući pogled u jednu točku. Kad je Cesare završio, starac stade uzdisati:

— A ovdje je grad mojih briga i besanih noći. Firenca, lijepa, vesela Firenca, grad u kojem imam gotovo isto toliko protivnika koliko u njemu ima stanovnika. Savonarola je spaljen na lomači, ali mržnja protiv Borgia raste i dalje u Firenci; taj je grad središte svih intriga što su uperene protiv nas. Ah, kad bih ih uspio pokoriti, sine moj, te buntovne Firentince... Cesare, ne smješkaj se prezirno jer će se pod zidinama toga grada odlučiti o sudbini Borgia. Ako ne uspijemo pokoriti Firentince, nikad nećemo u potpunom miru uživati plodove naših dosadašnjih pobjeda!

— Već ću ja upokoriti tog prkosnog firentinskog lava — razmetljivo će Cesare. — Ne sumnjaj u to, oče, ali valja raditi strpljivo, pa će sve doći na red. Nijedan ne smije umaći, nijedan koji se ikad usudio dići na nas. No prije toga treba ispuniti neke preduvjete... Mojih osam tisuća Francuza i dvije tisuće Španjolaca već šest tjedana čekaju plaću. Ujedno su mi za slijedeća tri mjeseca potrebna sva novčana sredstva za vođenje rata.

— Sine moj, novac ti neće nedostajati. Naredit ću crkvenom rizničaru da ti smjesta isplati koliko god tražiš.

— A jesi li potpuno siguran da u kardinalskom koru neće prigovarati? — upita Cesare. — Kako saznajem iz pouzdanog izvora gospoda s crvenim šeširima su nezadovoljna. Nije im po volji što se crkveni novac upotrebljava za jačanje moći naše obitelji. Kao da crkva i Borgie nisu jedno te isto!

— Sdubokom boli — započe Aleksandar VI hineći neraspoloženje — gotovo bih rekao, duboko posramljen, moram na žalost potvrditi tvoje tvrdnje. U svetom kardinalskom koru nastalo je raspoloženje koje nikako ne odgovara uzvišenoj službi tih visokih crkvenih dostojanstvenika. Doduše, većina kardinala još je uvijek na mojoj strani i na svu sreću poznajem kolovođe koji potajno šuruju protiv mene, svog pontifeksa, protiv najvišeg crkvenog poglavara!

— Tko poznaje svoje neprijatelje, oče, pa ih ne uništi, taj se poslije ne treba jadati ako ga oni uklone. Mislim, moj oče, da u povijesti papa ima dosta primjera kako valja postupati s butovnim kardinalima. Otvori kroniku i pročitaj što su običavali u takvim slučajevima činiti tvoji prethodnici na

Petrovoj stolici. Daj se poučiti od Pija II i Inocencija VII što se mora činiti s nepokornim podanicima!

— Ne treba mi ta pouka — odvrati papa osorno — kroz čitav sam se život držao pravila »samo mrtav neprijatelj nije više neprijatelj«. Ne brini, dragi sine, znat ću ukloniti i te neprijatelje. Tri nosioca crvenih šešira, prije nego li se mjesec tri put ponovi, bit će odnešeni u grob i zvonit će im posmrtna zvona. To su kardinali Ferrari, kardinal Michiel (Mikjel) i Adriano de Corneto. I vidite, draga moja djeco, prava je sreća da su upravo ta tri kardinala najbogatija. Oni su zgrnuli veliko blago, pa je svakako pravedno da sav taj, bez sumnje, nepravedno stečeni novac nakon njihove smrti završi u papinskoj blagajni. Puk se njihovoj smrti neće začuditi jer, po narodnom vjerovanju, istodobno uvijek umiru po trojica kardinala!

— Dozvoli mi, dragi oče, da se poklonim pred tobom — veselo se smješkao Cesare Borgia — ti se razumiješ u svoj posao kao nitko drugi. Odmah možemo spojiti korisno s ugodnim. Ti dakle preuzimaš na sebe nezadovoljnike iz kardinalskog zbora, dok ću ja i moji vjerni vojnici mirovati samo nekoliko dana, a zatim odmah krenuti protiv Pesara. Mali Sforza bit će prvi s kojim će započeti ostvarenje mojih snova.

— Ne umišljaj sebi da ćeš tako lako zauzeti utvrđeni Pesaro! — reče Aleksandar VI. — Malo je tvrđava koje je teže zauzeti. Dodaj k tome i to da su Sforze uvijek bili dobri i pravedni prema svojim ljudima, pa će se njihovi vazali za njih dati sasjeći na komade. Što se tiče Pesara, predložio bih nešto drugo. Treba da pobijedimo Giovannija Sforzu ne silom nego lukavošću, a za to nam je potrebna Lukrecija!

Lukrecija za čitavo vrijeme razgovora nije prozborila ni riječi, čak nije ni slušala što pričaju otac i sin. Ona je s polica što su bile smještene uz zidove sobe uzela neku knjigu i pravila se kao da pažljivo čita.

— Dođi bliže, kćerko moja — reče Aleksandar VI Lukreciji — moram govoriti s tobom. Eto ti sad prilike da nam dokažeš da si i ti Borgia.

Lukrecija je lagano podigla glavu s knjige. Kad je prišla do stolice na kojoj je sjedio otac, progovori:

— Možda još nikad nisam osjećala tako duboko i potpuno da sam Borgia otkako sam izgubila supruga.

— Razumijem što hoćeš reći — reče papa pogledavši Cesarea — tvoja ljubav prema Alfonsu otuđila te je od nas. Ali

sada, kad ti je nedokučiva božja providnost otela tu ljubav, ništa ti više ne smeta da se svom dušom i srcem posvetiš našoj stvari!

Širom otvorenih očiju pogledala je Lukrecija papu:

— Božja ... nedokučiva ... providnost. Da, pogodio si oče. Nemam više Alfonsa, pa pružam ruke prema vama da vam se pridružim.

— Tako je i pravo, dijete moje. Nikad te neće ostaviti tvoj otac i tvoj brat. I ti ćeš imati koristi od naših velikih uspjeha, naša slava obasjat će i tebe. Ali čeka te težak zadatak. Ne znam jesi li pratila naš razgovor, ali upravo smo govorili o tome da nam prvi danak treba platiti Giovanni Sforza, tvoj prvi suprug. Padne li Pesaro, tad je Cesareu otvoren put u ostale kneževine koje još nismo pripojili našoj zemlji.

— Junaštvu mog brata — odgovori Lukrecija s blagom porugom — bit će zaista lako da osvoji Pesaro. Tvrdo sam uvjerena da će on za kratko vrijeme staviti grb Borgia nad vrata Pesara i da će se na tornju vijoriti naše zastave.

— Upravo sam objašnjavao Cesareu da je osvajanje Pesara prilično teško — odvrati Aleksandar VI — a budući da mi ne bismo htjeli da se ta akcija otegne — odlučili smo da što prije svladamo te razbojničke kneževine — čini mi se pametnijim da Pesaro zauzmemo lukavstvom. To nam neće biti teško ako nam ti u tome pomogneš.

— Stojim vam obojici na raspolaganju — odgovori lijepa žena mirnim glasom — sve ću učiniti što mi zapovjedite.

— Pouzdano znam da te mali Sforza još uvijek voli — nastavi papa — što nije nimalo čudnovato, jer tko te jednom nazove svojom taj te više ne može zaboraviti!

— Ti mi govoriš baš iz srca — uskliknu Cesare strastveno se zagledavši u Lukrecijino lice.

— Kako bi bilo — opet nastavi Sveti otac — kad bi ti pod kakvim izgovorom ušla u Pesaro. Tebi, lijepa Lukrecijo, tvoj bivši suprug sigurno neće zabraniti da uđeš u njegov grad. Sigurno će biti sav sretan da s tobom može opet živjeti. Pa kad se jednom već nađeš u gradu, tad će se sigurno jednog dana vojsci tvoga brata otvoriti kakva mala vrata, pa kako su nekoć Grci ušli u Troju, tako će Cesareovi momci zauzeti Pesaro!

Na Lukrecijinom se licu nije mogla zapaziti ni najmanja promjena kad je otac izrekao tu zamisao. Ona je samo malko sagnula glavu i nakon kratkog razmišljanja rekla:

— Ta domislite se, oče, nekakvom razlogu koji bi naveo Giovannija Sforzu da mi otvori vrata svoje kuće. Vjerojatno ćete mi dati za prava kad vam kažem da je on oprezan sa svakim tko se zove Borgia.

— Svakako, kćerko moja, sa svakim, samo ne sa tobom. Izgovor se uostalom može brzo naći. Ti ćeš poći Giovanniju Sforzi i potužit ćeš mu se sa suzama u očima da mi s tobom loše postupamo otkako ti je umro suprug. Pričat ćeš mu da si od Alfonsova umorstva s nama prekinula. Tvoj brat Cesare, moj dragi sin, sigurno neće imati ništa protiv toga ako svu krivicu u toj komediji svališ na njega. Uvjerit ćeš Sforzu da te Cesare progoni svom mržnjom i da ti nije preostalo ništa drugo nego da kod njega potražiš zaštitu.

— Izvrsno! — usklikne Cesare. — Kladim se o ovaj briljantni prsten na ruci što mi ga je na prst stavio Luj XII onoga dana kad sam mu predao papinsku bulu koja mu je omogućila da progna svoju suprugu. Tu dragocjenost stavljam protiv šake leće da će mali Sforza pasti u stupicu, sestro Lukrecijo, i da će se potajno radovati što te je opet zadobio zbog svađe u obitelji Borgia.

— Ni ja ne sumnjam u to — mirno je progovorila Lukrecija — da će se grof Sforza zauzeti za mene. Ali kako da ti, Cesare, dadem znak da sam obavila svoj zadatak i kako da te obavijestim s koje strane možeš prodrijeti u grad?

— Ništa lakše od toga, sestrice — odvrati Cesare — to je sasvim tehničko pitanje o kojem ćemo se lako dogovoriti. Ja ću ti — prije nego što iz Rima odeš u Pesaro — dati jedan mali kovčežić. U njemu će biti lakozapaljiva tvar koja se lako može smjestiti nad svaka vrata ili prozor i koja se ne može lako uočiti. Kad se ta tvar zapali u tamnoj noći razvije se plavičast plamen koji svijetli poput zvijezde, digne se u zrak i lagano pada. Budući da ću se sa svojim ljudima smjestiti naokolo Pesara to ćemo lako zapaziti taj znak. Odmah ćemo saznati mjesto gdje se možemo uvući u tvrđavu. Tu lijepu igračku dobio sam od gospodina Lamotta.

— I u tome opet vidim vojnički genij moga Cesarea — oduševi se stari papa. — Igračka izumljena da se s njome nekoliko trenutaka zabavljamo služi mu u bitkama kao putokaz i uhoda ... Time je prebrođena i posljednja zapreka, a sad ti, Lukrecijo, odluči: hoćeš li nam učiniti tu važnu uslugu kojom ćeš nam dokazati da si opet privržena našim planovima?

— Hoću, dakako da hoću — pristade Lukrecija i pruži obojici ruku. — Evo vam moje ruke ... ja sam vaša saveznica i nećeš dugo čekati da ti plavi plamen pokaže put u tvrđavu Pesaro!

— Uvijek sam vjerovao da svaki Borgia potpomaže svoje — usklikne radosno Aleksandar VI. — Da, djeco moja, ako se čvrsto držimo zajedno tada nas nitko na svijetu neće svladati, savez Borgia bit će nesavladiv!

Lijepi gradić Pesaro koji se smjestio tamo gdje Foglia (Folja) utječe u Jadransko more doimao je početkom šesnaestog stoljeća prilično bijedno.

Na brdu Monte Eccio (Ečo) dizala se ponosno i prkosno tvrđava grofa Giovannija Sforze koja se smatrala neosvojivom. Čitavo to područje, grad i tvrđavu kupio je Sforza zlatom od potpuno osiromašenih grofova Malatesta. Tvrđava je za ono doba bila impozantna građevina, ali se sam gradić sastojao od hrpe malenih kuća i bijednih koliba koje su se stisnule oko brijega, okružene slabim bedemima i kulama.

No većina gradova u ono doba nije značila bogzna što čim bi odjeknula ratna truba i neprijatelj se stao približavati. Građanima nije preostajalo ništa drugo nego da napuste svoje domove sa ženama, djecom, blagom i dragocjenostima i da pobjegnu u gospodarevu tvrđavu kako bi zajednički odbili neprijateljski napad i branili tvrđavu do zadnje kapi krvi. A budući da su se takvi slučajevi događali često, stare su tvrđave bile veoma prostrane da bi se u njih u nuždi moglo smjestiti čitavo stanovništvo grada. Stoga je i tvrđava Pesaro bila prilično velika.

Nad tvrđavom i gradićem Pesaro nadvila se kišovita jesenska noć. Već odavno su bila pogašena svjetla u kućama na brijegu, ali pet prozora tvrđave na Monte Eccio bilo je jasno osvijetljeno. Iza tih prozora sjedila je za stolom punim vrčeva i srebrnog posuđa skupina sjajno odjevenih muškaraca koji su ozbiljno vijećali. Tom je zboru predsjedavao, iako je bio najmlađi, Giovanni Sforza, gospodar grada, a ujedno i najmoćniji od svih kneževa koje je te noći pozvao k sebi. Pokraj njega sjedio je vojvoda Alfonso od Ferrare, snažan i nabusit čovjek, a nešto dalje vojvoda od Sermoneta i grofovi Imole i Forlija.

S druge strane stola sjedio je mladić koji nije bio tako visokog roda, ali je unatoč svoje mladosti i skromnom rodu

stekao ime spretnošću i hrabrošću na bojnom polju. Bio je to mladi Astore Manfredi iz Faenze. Njegov je otac bio gradonačelnik toga grada, a građani Faenze postavili su Astorea na čelo svojih četa koje su tada potukle Cesarea Borgiu.

— Prijatelji moji, ne možemo sumnjati — započne Giovanni Sforza — da su se Borgie zakleli da će nas sve uništiti. Prema pouzdanim vijestima koje sam primio iz Rima Cesare Borgia je prije osam dana opet napustio Rim na čelu velike vojske i maršira najprije protiv Pesara. Krivokletnik papa i njegov pohlepni sin zakleli su se da će sve poduzeti da unište kako mene tako i vas, grofovi od Imole i Forlija. A kad završi sa mnom tad će se razbojnik Cesare okrenuti protiv vas, časni vojvodo od Ferrare, a i mnoge druge stići će ista sudbina!

— Kako bih želio da se otvori zemlja i proguta Borgie i njihov kužni Rim! — razbjesni se vojvoda od Ferrare i šakom lupi po stolu. Zar se toj prokletoj bandi ne može stati na kraj, zar ništa ne možemo protiv te hidre, zar ona ima dosta glava da nas sve proguta?!

— Umalo da je tako — odgovori grof Sforza — ali i mi imamo mnogo glava ako se ujedinimo. Zbog toga sam vas, gospodo, i pozvao na ovaj sastanak. Moramo zajednički stvoriti odluku. Pružit ćemo si ruke i zaklet ćemo se da ćemo jedan drugog pomagati kako bismo odbili zajedničkog neprijatelja.

— Uništiti ga treba — začu se zvonki glas mladog Astorea Manfredija — nemojmo čekati dok Borgie poput vukova počnu zavijati oko naše kuće; pođimo protiv njih i potucimo ih gdje ih nađemo ... Oprostite, plemenita gospodo, što sam ja, mladić, koji se s vama ne mogu usporediti po imenu i porijeklu, uzeo riječ u ovoj raspravi, ali u meni vrije bijes i ne mogu svladati svoje ogorčenje. U Italiju je došla kuga, a ona se zove Borgia. Uništava jednog za drugim. Jedino sredstvo protiv te ogavne bolesti je brzi mač u hrabrim i odlučnim rukama. Ako svi moramo propasti, tada ćemo se barem braniti do posljednjeg daha i vuku koji nas napada zadati smrtonosnu ranu.

— Astore Manfredi, to ste izvrsno kazali — reče Giovanni Sforza. — Dajte ruku, mladi moj prijatelju. Govorili ste iz srca!

Riječ tad preuzme vojvoda od Sermoneta. On je bio najstariji u tom skupu. Nakon što je pogledao sve prisutne sijedi starac započe:

— Mladi moji prijatelji, ja ovime svečano izjavljujem da se u potpunosti slažem s vama. Ali zar ne bi bilo bolje da se Cesareu pošalje glasnik koji bi mu poručio da s nama pregovara? Jer, kako vidimo, papa i njegov sin bacili su se na naše kese. Oni trebaju novaca da mogu provoditi rasipan život... Sa svoje sam strane spreman da podnesem tešku žrtvu kako bih spriječio strahovito krvoproliće.

— Radije ću sebi odsjeći obje ruke — poviče Alfonso od Ferrare — nego da pregovaram s tim rimskim lupežima. Poštujem vašu mudrost, vojvodo od Sermoneta, ali mislim da u ovom slučaju staračka mudrost ide predaleko. Lopovu Cesareu nije stalo do toga da nas operuša. On hoće sve da zauzme, da sve ima jer je njegova pohlepa nezasitna!

— Dosta smo je osjetili na vlastitoj koži — začu se glas grofa od Forlija — moj prijatelj Imola i ja mogli bismo mnogo toga ispričati o pohlepi Borgia. Zar Borgia nije sklopio primirje, zar se nije obavezao da će četrnaest dana mirovati dok se ne završe pregovori? Imola i ja rastali smo se i svaki je poveo svoje čete u svoju zemlju. Borgia je samo to i čekao jer nas nije mogao svladati dok smo se držali zajedno. Najprije je zapalio Imolin grad, poubijao straže i prodro usred primirja u tvrđavu. Grof je samo čudom izbjegao smrti. I dok su još plamenovi kojima je gorio Imolin grad sukljali prema nebu, okrenuo se taj krivokletnik i lupež protiv mene, potukao moje čete i razorio moj grad koji sam ostavio bez obrane. Oprostite, vojvodo od Sermoneta, ali kad se govori o pregovaranju s Cesareom Borgiom, to pokazuje da ga se dovoljno ne poznaje!

— Ugovori s Borgiom moraju biti pisani krvlju — poviče Astore Manfredi — pa neka to bude krv Borgia. Zašto da se još kolebamo? Prije nego li Cesare Borgia dođe do Pesara proći će najmanje sedam dana, a to je dovoljno vremena da sa svih strana dovedemo naše čete za obranu grada. Vaš grad, grofe Sforza, smatra se neosvojivim. Neka si Borgia neko vrijeme lomi zube na vašim bedemima, a kad ih i malo otupi, tad ćemo svi iznenada na dani znak napasti tog razbojnika. Istodobno ćete vi, grofe Sforza, sa svim svojim ljudima provaliti iz grada... a tada ćemo vidjeti hoće li ga i sam đavao moći zaštititi.

Govor mladog sina gradonačelnika Faenze popraćen je burnim odobravanjem. Oduševljeni mladićevim vatrenim riječima, vojvode i grofovi ustadoše i glasno počeše klicati.

— Već odavna sam slutio — reče stari vojvoda od Sermoneta — da građanstvo sve više postaje naš oslonac. Evo ruke, Astore Manfredi! Pozdravljam vas kao našeg saveznika. Protiv Borgia moraju se podjednako naoružati knezevi, građani i seljaci ako žele da ih unište!

— S božjom pomoću ispunit će se vaše riječi, plemeniti vojvodo — odvrati mladi Manfredo. — Ako svi budemo složni lako ćemo se oduprijeti tom razbojniku. Donosim vam ponudu mog rodnoga grada koji je spreman unovačiti osam stotina teških konjanika i tisuću dvijesta pješaka.

— Četiri tisuće ljudi — uzvikne vojvoda od Ferrare — daje moje vojvodstvo! Iskusni su to borci koji se ne boje smrti, pa ni vatrenih ždrijela koje je, kako se pripovijeda, Cesare dobio od svog prijatelja, francuskog kralja, i koja mogu izbacivati kamene kugle i razbijati najdeblje zidine!

— Neka svoju snagu iskušaju na bedemima moga grada — reče grof Giovanni Sforza s posprdnim smiješkom. — Prijatelji, ne vjerujte u takve čarolije i čuda jer je sve to laž i pretjerivanje. Ja još nisam vidio takve paklene strojeve i vjerujem da ih neću vidjeti da poživim još trista godina... Što hoćeš, Bartoldi, kakvu mi vijest donosiš?

Te su riječi bile upućene starom kaštelanu koji je uletio u dvoranu.

— Najmilostiviji gospodaru — progovori starac drhtavim glasom — upravo je u grad stigao neki pastir koji s vama želi razgovarati. On donosi važne i strašne vijesti. Na glavi mu je velika rana iz koje teče krv. Priča da su sela na obali Foglie, odavde udaljena samo tri sata, do temelja popaljena, da je stoka otjerana, muškarci poubijani i izmasakrirani, a žene silovane... Među njima se nenadano pojavio kobac — Cesare Borgia!

Prisutni ne bi više odskočili od svojih mjesta da je među njih jedno od onih tajanstvenih ognjenih ždrijela izbacilo kamenu kuglu.

— Nemoguće! — poviče vojvoda od Ferrare.

— Cesare Borgia ne može biti tako blizu. Ako je i uspio za tako kratko vrijeme prevaliti put od Rima do Pesara, zacijelo mu je pomogao kakav zao duh.

— Ako je točna vijest koju smo upravo čuli — reče Giovanni Sforza — tada može Borgia još danas stići do mog grada sa svojim francuskim i španjolskim đavolima, a tada neka nam se bog smiluje!

— Smirite se, gospodo — začu se umirujući glas vojvode od Sermoneta — nemojte gubiti nade. Još nije sigurno da je Cesare Borgia tako blizu... Radije najprije poslušajmo pastira koji je donio tu vijest, pa tek tada možemo odlučiti što da poduzmemo.

— Kad bi opasnost i bila tako blizu — javi se Astore Manfredi — nije tako strašno. Joć imamo dosta vremena da napustimo Pesaro i skupimo svoje čete, a vi ćete, grofe Sforza, za to vrijeme braniti svoj grad.

— Uvedi pastira! — odluči Giovanni Sforza — Neka nam on sam kaže lošu vijest. A vas, prijatelji moji, molim da opet zauzmete svoja mjesta kako glasnik nebi opazio našu pometnju. Po našu bi stvar bilo loše ako bi se okolo razglasilo da su kneževi postali malodušni zbog velike opasnosti.

Nekoliko trenutaka kasnije u dvoranu uđe čovjek na kojem se vidjelo da je prošao zlo. Suho, mišićavo, od sunca preplanulo tijelo bilo je prekriveno krpama, a glava mu je bila omotana grubim platnom ispod kojeg je probijala krv i miješala se sa znojem na čelu.

Pastir je dršćući zastao na pragu i sigurno bi pao na pod da ga stari kaštelan nije pridržao.

— Daj mu vrč vina! — zapovjedi grof Sforza. — Čovjek je na izmaku snaga. Tako, prijatelju Manfredi, napoji nesretnika da ponovo skupi snagu.

Astore Manfredi prinese vrč vina ustima iznemoglog čovjeka koji je počeo pohlepno piti, tada se polagano uspravi.

— Ispričaj nam što znaš — reče grof Sforza — ali nemoj ništa prešutiti niti išta dodati. Hoćemo čistu istinu!

— Čistu istinu, plemenita gospo — jedva dišući progovori glasnik — golu, strašnu istinu. Više od stotinu dvadeset muškaraca, žena i djece poubijano je ispod ruševina moga rodnog sela. Rijeka Foglia crvena je od krvi, a nebo nadaleko obasjano plamenom koliba koje gore!

— Znaš li zašto vas je napao Cesare Borgia? — upita vojvoda od Ferrare.

— Visosti, Borgiu sam vidio svojim očima. Jahao je na crnom konju kroz seosku ulicu koja je sva gorela i dovikivao svojim ljudima: »Ne štedite ni dijete u majčinoj utrobi... Ubijajte, palite i punite kese. Nema mnogo zlata kod tih bjednika, ali kad Sforzu jednom istjeramo iz njegova grada, zlata će biti toliko da ga nećete moći nositi!«

— Cesare Borgia ima pravo — reče Giovanni Sforza suzdržavajući smijeh. — U mome gradu ima mnogo zlata i srebra, ali ima i željeza koje ću pripremiti za Borgiu i njegove francuske plaćenike.

— Zar si se ti jedini — zapita stari vojvoda od Sermoneta — spasio iz tog strašnog pokolja?

— Da, ja sam jedini preživjeli. Mrtvi mi leže žena i djeca. Ah, plemenita gospodo, da vam ispričam o svim strahotama koje su počinile te zvijeri... moju mladu ženu i njenu sestru... djecu od trinaest godina pred mojim očima...

— Kako ti je uspjelo izbjeći pokolju? — upita grof od Forlija.

— Moja kućica — reče glasnik — leži baš na obali Foglie. Kad sam vidio da vojnici nadiru, odmah sam se bacio na njih, ali me je jedan od njih udario mačem po glavi i ja sam pao na pod obliven krvlju. Zacijelo su pomislili da sam mrtav jer su me nogama odgurnuli na stranu, a zatim su mi potukli djecu, silovali ženu i sestru... a ja... ja sam ležao nemoćan na zemlji i sve sam to morao gledati a da im nisam mogao pomoći. Tad sam čuo glas jednog vojnika: »Taj prokleti pas još živi! Pograbite ga i bacite u rijeku!«

— Pograbili su me za ruke i noge — nastavi dalje pričati pastir — dovukli do prozora i naglavačke bacili u rijeku. No umjesto da me dotuku tako su me spasili. Hladna me je voda privela k svijesti, a struja me je odnijela do druge obale. Čim sam se domogao čvrste zemlje, odmah sam se zavukao u šikaru i krpama povezao rane, a kad sam malo povratio snagu, pohitao sam da upozorim našeg plemenitog gospodara na veliku opasnost.

— Hvala ti, dragi prijatelju, za ovo ću te dobro nagraditi — reče Giovanni Sforza i okrene se kaštelanu: — Bartoldi, pobrini se za tog čovjeka, daj da mu previju rane i naredi da mu se ništa ne uskrati!

— A vi, moja gospodo — nastavi Sforza kad se kaštelan udaljio s ranjenikom — sad znate kako stvari stoje. Kuga je ovdje, ona je prešla granicu moje zemlje, a uskoro će početi uništavati i vaše posjede. Ja vam savjetujem: uzjašite konje i napustite Pesaro dok nije prekasno. Ja ću sa svojim ljudima zadržavati Cesara Borgiu pred zidinama svoga grada dok vi ne stignete sa svojom vojskom. Ako stignete prekasno, tada ćete pred zidinama grada naći moj leš, jer sam se zakleo da živ neću pasti u ruke papinog sina!

— Čvrsto vjerujem da će se dogoditi suprotno — reče Manfredi odlučnim glasom. — On mora nama pasti šaka, a kad ga uhvatimo objesit ćemo ga, za primjer svima, na tornjić vašeg grada. Neka to prokleto pseto visi dok mu ne istrunu kosti!

Kneževi ustadoše. Sluge su u dvorištu izvele konje, a nakon kratkog rastanka novi saveznici odjahali su u noć.

S tornja grada Pesara odjekivali su signali roga. Sedam je puta stražar na tornju zatrubio u rog, a istodobno je počelo zvoniti i gradsko zvono.

Kao da je u usnulom Pesaru iznenada nestalo noći. Na ulicama i između kuća upalila su se svjetla, ustrašene ruke otvarale su kućna vrata i prozore, a iz kuća su trčali napola odjeveni muškarci, žene i djeca.

Čuli su se uzvici straha, žene su u strahu hvatale muškarce, uzimale djecu pod ruku i jedna drugoj dovikivale:

— Zar je istina ... da je opasnost tako blizu ... bjež'mo u tvrđavu. Bjež'mo!

— Sklanjajmo se!

— Gdje je neprijatelj .... odakle dolazi ... zapalite vatru ... donesite baklje ... Tko je neprijatelj? Zašto nas napada?

Paniku je stišao grofov konjanik. U ruci je nosio koplje sa zastavom grofa Sforze. Na glavnom gradskom trgu na kojem se nalazila crkva i kuće najuglednijih građana Pesara, skočio je s konja i popevši se na crkvene stepenice doviknuo okupljenom mnoštvu:

— U ime i na zapovijed grofa Giovannija Sforze, gospodara i zaštitnika ovoga grada, objavljujem građanima Pesara:

Bez objave rata, usred potpunog mira, približava se Cesare Borgia gradu Pesaru poput vuka stadu. Njega je stjegonošom crkve imenovao njegov otac, krivokletnik papa. Cesarea Borgiu prati mnogo tisuća francuskih plaćenika koje mu je ustupio njegov saveznik francuski kralj. Već se na obalama Foglie vide baklje kojima podmeću požare. Uništene su kuće stotina mirnih ljudi i poklane su čitave porodice, jer papin sin i njegova banda razbojnika ne štede nikoga, ne sustežu se ni pred čime. Željni su krvi muškaraca, ljepote žena i djevojaka, punih škrinja bogataša i posljednjih krpa siromaha!

— Prokleti bili Borgie, otac i sin — poviče netko iz gomile.

Poslanik grofa Sforze morao je na trenutak prestati govoriti jer su ga prekinule kletve muškaraca, jauk i plač žena. Kad se mnoštvo malo smirilo nastavio je čitati objavu svoga gospodara:

— Grof Giovanni Sforza, gospodar ove zemlje, odlučio se suprotstaviti neprijatelju do posljednjeg daha. A vas, građani Pesara, poziva da od svoje imovine uzmete ono što je najvrednije i da se sklonite u njegovu tvrđavu da vas ne razdere grabežljiva zvijer. Ne uzimajte nepotrebne stvari jer tada tvrđava Pesara neće biti dovoljno velika da vas sve zaštiti!

Prije nego što svane jutro pojavit će se papinske čete pred gradom. Naići će na zatvorena vrata i čvrste bedeme, a iznad svega na četu hrabrih boraca koji će uništiti svakoga tko im se približi nadohvat mačeva. Građani Pesara, imate sat vremena da se spremite na odlazak. Tko se do tada ne nađe u tvrđavi tome grof Giovanni Sforza ne jamči sigurnost i život, tko zakasni naći će zatvorena vrata.

Tako glasi objava grofa Giovannija Sforze, gospodara Pesara, svojim dobrim i vjernim podanicima koju vam on šalje u ime boga, sina i svih svetih!

— Bjež'mo u tvrđavu ... iza zidina ... bjež'mo! — odjekivali su trgom panični glasovi pronoseći se sve dalje i dalje gradskim ulicama. — Sve je propalo, ode sva naša imovina, naše kuće, blago i zalihe! ... Spašavaj se tko može!

Čitav je sat navirala gomila prema tvrđavi. Kola i taljige, u koja su bile upregnute mule i volovi, škripala su po uskom putu koji se penjao, a ljudi su gonili stoku i gurali kola uzdišući, znojeći se i upirući posljednju snagu. Iza kola žene su nosile vreće i škrinje u koje su spremile najužnije stvari. Strmim su se putem jedvice uspinjali starci, mladići, žene, djevojke i djeca duboko prignuti pod teškim teretom. Na svim se licima mogao vidjeti strah i nijema bol. Kad bi stigli pred širom otvorena vrata tvrđave još bi jednom pogledali prema dolini Foglie, prema svojim domovima, livadama i poljima ne mogavši shvatiti da će uskoro u toj pitomoj dolini harati smrt i požar, divljanje i uništavanje ... a sve na zapovijed pape u Rimu kojemu su uvijek uredno plaćali daće i poreze.

Kroz velika vrata tvrđave Pesara navrla je iza zidina usplahirena gomila i skupila se na gradskom trgu.

Visoko gore na izbočini tornja stajao je grof Giovanni Sforza pokraj starog kaštelana. Zapaljene baklje bacale su svjetlo na put koji je vodio do grada.

— Čini mi se — reče grof svom pratiocu, gradskom kapetanu Vareni koji ga je od mladosti podučavao ratnom umijeću — čini mi se da je isteklo vrijeme koje smo dali našim podanicima da potraže zaštitu u tvrđavi?

— Prošao je jedan sat — odgovori Varena — ali mislim da su svi već stigli. Dolje u dolini ništa se više ne miče, kolibe i kuće su napuštene... čak je sklonjen i najveći dio stoke.

— Neka straža na kuli — zapovijedi grof — dade znak da se zatvore vrata, da se most digne, a bog neka se smiluje onima koji su još ostali vani!

Rog stražara na kuli oglasi se tri puta, a tad muklo jeknuše velika gradska vrata i jasno se moglo čuti kako se s unutarnje strane postavljaju velike grede i golemi balvani.

Deset se vojnika upravo spremalo da digne most kad odjednom poviče kapetan Varena:

— Čekajte... tamo prema gradu jaše neka žena... nedaleko glavnih vrata. Mislim, plemeniti grofe, da ćete se smilovati toj ženi koja je očito zakasnila.

— Nemoguće — odgovori grof Giovanni Sforza — ne možemo praviti nikakav izuzetak, ali... imaš pravo... Žena je to, ne možemo dopustiti da padne neprijatelju u ruke. Pa ipak, trebalo bi svakako saznati kako se zove prije no što je pustimo. Imamo posla s lukavim neprijateljem, pa bi on lako mogao poslati kakvu uhodu... Ah... pođimo k vratima, Varene, da se sam uvjerim!

Mladi se grof žurio spiralnim kamenim stepenicama a za njim je išao njegov učitelj. Kad su stigli do straže na vratima, progovori jedan vojnik:

— Neka žena moli da je pustimo unutra, visosti, ali istekao je rok... pa ne znamo...

— Odmaknite se — naredi grof Sforza — da s njom porazgovorim... Ej, tko ste vi, ženo? Dolazite li iz Pesara, jeste li stanovnica tog grada? Recite kako se zovete i navedite dva vjerodostojna svjedoka koji će za vas jamčiti!

Jahačica, vitka i mlada žena, spustila se sa sedla i, vodeći konja za uzdu, prišla prozoru na vratima iza kojih je bio grof.

— Zar me ne prepoznaješ, grofe Giovanni Sforza — odgovori ispod glasa — pogledaj me bolje... Ja sam Lukrecija Borgia!

Giovanni Sforza nije mogao zatomiti iznenađenje.

— Dajte baklju — poviče — osvjetlite joj lice... Tako mi sveca, ona je... Ona je, Lukrecija!

— Otvori, Giovanni — reče lijepa, mlada žena, glasom koji je više nalikovao na zapovijedi nego li na molbu — tvoja žena traži u tebe zaštitu... zaštitu pred progonom oca i brata!

— Lukrecijo... ti... ti dolaziš k meni tražeći zaštitu! Otvarajte vrata... Što oklijevate? Čujete li... ja vam zapovijedam. Otvorite!

U tom se trenutku kroz gomilu progura kapetan Varena. Njegovo se bradato lice ukaza pred mladim grofom:

— Ne vjerujte zmijskom rodu, gospodaru. Šalju vam najopasniju zmiju da je prihvatite. Sjetite se da je ona Borgia i da je otrovna zmija najgore vrste!

— Potpuno te razumijem, dragi moj Varena. Želiš reći da me hoće prevariti, da Lukrecija dolazi ovamo po želji svoga oca i brata da izda i mene i moj grad... Ha, ha, ha! Kani se toga, ja je dobro poznajem, ta bila mi je žena. Da me je htjela upropastiti, pustila bi da one strašne noći padnem u ruke njenog brata i njegovih plaćenika. Otvorite i pustite je unutra i ne zaboravite da vam je gospodarica. Na koljena!

Zazvečaše teški željezni lanci. Uz škripu su se otvarala velika gradska vrata kroz koja je visoko uzdignute glave prolazila Lukrecija Borgia osvojivši tako grad bez mača.

II

Lukrecija Borgia se šuteći uspinjala stepenicama u prvi kat. Mladi joj grof otvori vrata i pusti je da uđe.

Radosnim pokretom, koji je očito bio proračunat, spusti lijepa papina kćerka ogrtač sa svojih ramena. Bila je odjevena u usku haljinu od crnog baršuna.

Giovanni Sforza gotovo ju je gutao pogledom; od njene ljepote umalo je zaboravio što se gradu sprema. Više nije mislio na Cesarea Borgiu, ni na strahote što su se zbile te noći, ni na beskućnike koji su se sklonili iza zidina njegova grada. Mislio je samo jedno: »Ta je žena jednom bila moja... to neizmjerno blago dragosti i ljepote bilo je moje, a ja... nedorastao mladić, nisam ga znao sačuvati!«

Pružio je obje ruke prema Lukreciji:

— Dobro mi došla, Lukrecijo! Štogod te dovelo do mene, zlo ili dobro, pozdravljam te kao gospodaricu svoga grada, pozdravljam te kao groficu Sforza, vladaricu Pesara!

Ali lijepa Borgijina kći odstupi korak natrag i reče čvrstim i mirnim glasom:

— Prije nego što prihvatim tvoju ruku, Giovanni Sforza, moram ti reći zašto sam došla. Jesmo li sami; da nas tko ne prisluškuje?

— Sami smo, za mene nema u tvrđavi Pesaro nikakve uhode!

— Zapali svijeće na kaminu. Želim da te gledam u oči kad ti to budem rekla.

Giovanni je prišao kaminu i zapalio četiri velike svijeće. Za njim je polagano krenula Lukrecija i sjela u udobnu stolicu kraj vatre:

— Pomalo me umorilo to dugo jahanje... Mogu li sjesti?

Giovanna Sforza uhvati nisku stolicu i sjede do Lukrecijinih nogu. Prekrižio je ruke na prsima i pogleda je upitno.

— Čudno — započe Lukrecija smjestivši se udobno u stolicu — dok sam bila tvoja žena, Giovanni, nikad nisam stupila u tvoju kuću. Danas sam prvi put ušla u tvoju tvrđavu.

— Pa iako si došla kasno, Lukrecijo, ipak si došla. Istina, u najgore vrijeme... Zacijelo ti je poznato da tvoj brat Cesare hara po obali Foglie i da mu je prva meta Pesaro.

— Znam — odvrati Lukrecija — i nije mi bilo lako da izbjegnem njegove izvidnice jer je on već blizu.

— Neka samo dođe! — odgovori mladi grof odlučno — Tvoj brat prodro je u moju zemlju poput razbojnika, ali morat će stati kod Pesara. Mene neće iznenaditi: opomenuli su me i ja sam se dobro pripremio. No reci mi, Lukrecijo, jesu li te poslali tvoj otac i brat da sa mnom pregovaraš, ili si došla da me upozoriš na opasnost?

— Dolazim da me zaštitiš — odgovori Lukrecija. — I do tebe je vjerojatno doprla vijest da je umoren moj dragi suprug, Alfonso od Aragona. Znaš li tko su njegove ubice?

— Čitava ih Italija poznaje — odgovori mladi grof — ali ne znam smijem li pred tobom spominjati njihova imena da te ne rastužim.

— Uštedjet ću ti trud da kažeš njihova imena: Njegova Svetost papa Aleksandar VI i njegov vrli sin i stjegonoša crkve, Cesare, odlučili su da moj suprug mora umrijeti. Ubojica je bio sam Cesare. On je osobno zabo Alfonsu nož u srce!

— Bila je to ista sudbina koju su meni namijenili — reče smrknuto Giovanni Sforza — a samo tebi mogu zahvaliti, Lukrecijo, što nisam postao žrtvom tvog brata, tog izroda. Ti si me na vrijeme upozorila i sve pripremila za bijeg. Žalim što ti nije uspjelo da i Alfonsa spasiš iz ruku ubojica.

Lukrecija je šutjela na te riječi. Giovanni joj je prišao, stavio nježno ruku na njeno rame i nastavio:

— Lukrecijo, hoću da budem iskren. Uvijek sam zavidio Alfonsu od Aragona. Nije bilo drugog razloga da mu zavidim osim što te je on smio nazvati svojom, dok sam ja... ah, Lukrecijo, mislio na tebe i smatrao te svojom ženom iako si ti bračnu postelju dijelila s drugim!

— Ne spominji to, Giovanni! — prošapta Lukrecija. — Ti si htio da ti objasnim zašto sam tako nenadano došla k tebi... Molim te da mi pomogneš i da me zaštitiš od moga oca i brata! Od Alfonsove smrti stalno optužujem njegove ubojice, a Cesarea izbjegavam kao zmiju otrovnicu. Kako sam se ipak morala s njime viđati uvijek sam se klela da ću mu se jednog dana strašno osvetiti.

Pod takvim okolnostima odnos između mene i moje porodice postao je veoma loš. Odnosi su se sve više zaoštravali sve dok nije došlo do strašnih scena između mene i njih. Slijedećeg sam dana preko doušnika saznala da je zapečaćena moja sudbina. Odlučili su da me zatvore u Samostan sestara

pokajnica na Braccianskom jezeru. Noću su me odlučili oteti iz palače i odvesti u moj budući zatvor.

Svo moje jadikovanje ostalo bi iza zidina samostana i nikad se više ne bih domogla slobode.

Kad sam to čula jako sam se prestrašila. U Rimu — to je jasno — bila sam prepuštena na milost i nemilost Borgiama. Morala sam što prije pobjeći onamo kamo ne dosiže moć pape i njegova sina. Znala sam gdje valja pobjeći ... bilo je to za mene jedino mjesto na čitavom svijetu — srce Giovannija Sforze i njegov utvrđeni grad.

Znala sam da Cesare ide protiv Pesara, ali upravo sam zato pohitala k tebi jer je nešto u meni govorilo da ćeš me sigurno primiti i zaštititi jer me ljubiš i mrziš mog brata Cesarea!

— Lukrecija, draga Lukrecijo! — nježno reče mladi grof — Tvoje ti srce dobro savjetovalo. Da, volim te i obožavam istom ljubavlju. Mrzim tvog brata jer svaki pravedan i pošten čovjek mora mrziti tog razbojnika. Dobro mi došla, Lukrecijo, pozdravljam te od sveg srca. Ti si mi najveće blago ... draga ženo!

Lukrecija se odjednom stade smijati. Giovanni se zapanji ... Zar je moguće da se smije njegovim iskrenim riječima, punim ljubavi?

Lukrecija se sagne k njemu, obgrli ga rukama oko vrata i privuče bliže k sebi:

— Mili moj naivni čovječe, kako te je lako obmanuti. No upravo zbog toga dvostruko je pokvaren onaj koji te želi prevariti. Zar zaista vjeruješ da sam samo zato došla k tebi jer nigdje drugdje nisam mogla naći zaštite, zar zaista vjeruješ da bi se Lukrecija Borgia tako ponizila da moli za pomoć čovjeka kojeg je tako brzo zamijenila drugim? Ne, moj prijatelju. Da sam zaista ona Lukrecija Borgia kakvom me vide ljudi, zla, puna zlobe i lukavštine, držala bih tada tvoju sudbinu u rukama i za nekoliko bi dana bio pokopan pod ruševinama svoga grada!

— Lukrecijo!

Mladi je grof skočio na noge ne shvaćajući smisao njenih riječi.

Ali Lukrecija pruži prema njemu ruke i tako ga prisili da opet sjedne do njenih nogu:

— Stavi mi glavu u krilo i pogledaj me, ti veliko dijete. Sad ćeš čuti pravu istinu.

Slutnja koja se javila u tebi one noći kad sam te spasila od Borgia i poslala iz Rima, sad će se potvrditi. Znaj i možeš svima da kažeš: Lukrecija Borgia ne izdaje onog koji joj vjeruje. Tebi sam došla — kao izdajica, sa znanjem svoga oca i brata, štoviše, na njihov poticaj, zakucala sam danas na tvoja vrata i molila da me pustiš unutra. Cesare Borgia, naime, ne želi ništa manje nego da dadem dogovoreni znak kojim bih označila vrata što bi ih za njega potajno otvorila. Shvaćaš li, Giovanni, da Cesare slijedećih dana neće ni nastojati napasti grad; čitava je bitka za njega već unaprijed proračunati plan kojim bi se bez borbe domogao Pesara, ali se ovaj put računđija strašno prevario.

Kao važan činilac u tom proračunu stavio je i svoju sestru Lukreciju. U mene ima povjerenja jer me smatra Borgiom, misli da sam isto tako nevjerna, zlobna i lažljiva kao i on. Kad bih htjela raditi po njegovoj želji i želji njegova oca tada bi ti, Giovanni Sforza, bio izgubljen da ti je grad opkoljen ne znam kakvim čvrstim bedemima i dubokim šančevima. Pad Pesara olakšao bi put Cesareu u središte drugih kneževina i ne bi prošlo nekoliko tjedana a himne bi slavile ulazak Cesarea u Anđeosku tvrđavu.

— Ogavne li mreže lukavštine i izdaje — promrmlja Giovanni Sforza skočivši na noge. — Ali ja znam, Lukrecijo, i bio sam u to siguran da ti nikad ne bi mogla postati oruđe takvih podlosti. No dosta o tome; još jednom ponavljam posljednji put: dobro mi došla! Danju i noću moraju biti slobodni svi putevi na tvrđavi, pa ću sutra narediti svim stražarima da tebe ne pitaju za lozinku. Gdje hoćeš da budeš tamo budi. Možeš se slobodno kretati i nitko te ne smije uhoditi. Vjerujem u tebe Lukrecijo, kao u samoga sebe.

Lukrecija zagrli mladoga grofa i privije ga na svoje grudi:

— Tako plemenite riječi mogu se platiti samo poljupcima, mali moj Giovanni. Otkako se nismo vidjeli postao si zreo čovjek.

— Tvoja je ljubav najviše doprinijela da postanem čovjek — odvrati joj Giovanni Sforza ljubeći je po cijelom tijelu. — Oh, Lukrecijo, nekad te nisam bio dostojan, ali sad hoću dokazati da zaslužujem da te zovem svojom ženom. Dopuštaš li da se borim za tebe?

— Želim i žarko očekujem — šaputala mu je lijepa crnka onim načinom kojim je već mnogim muškarcima zavrtjela glavom. — Ajde, Giovanni, pripremi našu bračnu postelju ...

mogla bih reći našu zaručničku postelju jer sam do ovog časa bila tvoja žena samo po imenu.

Mladi se čovjek strastveno bacio u Lukrecijin naručaj:

— Još prije jedan sat nazivao sam tamu što se rasprostirala nad ovim krajem strašnom noću, a sad to nazivam drugačije... To će biti noć mog blaženstva!

— Oprosti, Giovanni, ali ću te malo razočarati — nastavi Lukrecija prigušenim glasom — ali ti dobro znaš da se za svaku sreću treba boriti, jer se istom onda znade cijeniti. Imam jedan uvjet da potpuno budem tvoja: hoćeš li ga ispuniti?

— Hoću!

— Onda čuj što ću ti reći! — reče Lukrecija odlučnim glasom. — Zahtijevam od tebe glavu Cesarea Borgie!

— Glavu tvoga brata?

— Baš nju! Da, Giovanni Sforza, daj mi glavu Cesarea Borgie i ja ću biti tvoja. I to ne samo jednu noć nego čitav život i neće biti sretnijega para u čitavoj Italiji. Bit ću ti vjerna žena, radit ću sve što budeš zahtijevao, ali želim samo jedno — glavu Cesarea Borgie!

Giovanni trgnu mač iz korica, podigne ga u vis i reče svečano:

— Kunem ti se ovim mačem, kojeg su moji preci, grofovi Sforze, uvijek časno nosili u bezbrojnim bitkama, da ću pred tvoje noge donijeti glavu tvoga brata! Dobit ćeš je prije negoli se još jednom pojavi mjesec!

— Brže, brže, moram je imati, ljubljeni moj — nestrpljivo će Lukrecija — moja želja za glavom je neobuzdana. No želim ti pomoći da to lakše ostvariš.

Lukrecija ga zagrli, a zatim povede do stolića nad kojom je na zidu visila slika prvog grofa Sforze:

— Znaj, istim izdajničkim oružjem kojim je Cesare Borgia nakanio da te uništi želim potući i njega i čitavu mu vojsku. Dao mi je ovu raketu što svijetli plavim plamenom. To bi trebao biti signal da se sa svojim ubojicama uvuče u grad kroz vrata nad kojima će se pojaviti plavi plamen.

— Podla zmija! — zgrozi se Giovanni Sforza udarivši mačem o pod dvorane. — To je dakle sredstvo kojim me želio upecati... ah, bijedna gnjida!

— Budi miran, mili moj, i pusti me da završim — nastavila je Lukrecija tihim glasom. — Plavi plamen pojavit će

se nad jednim vratima tvoje tvrđave jedne od slijedećih noći. Vrata će se otvoriti, a Cesare će prodrijeti sa svojim ljudima. Ti ćeš pak, Giovanni, postaviti zasjedu i mi ćemo ih uhvatiti u stupicu. Tad će tvoji ljudi navaliti na njih i učas ih svladati. Ti potraži vođu napadača. Samo njega traži i kad doneseš njegovu glavu bit ćeš najsretniji od svih smrtnika...

Lukrecija nije završila svoj govor. Bacila se na Giovannija Sforzu ljubeći ga gdje je stigla.

Uto se s podnožja tvrđave oglasiše trube. U dolini Foglie digla se buka i začu se bojni metež. Udarci konjskih kopita, zveket oružja. vreva i zvuci rogova, prodirali su kroz tamnu noć sve do tvrđave.

U sobi u kojoj su se nalazili Lukrecija i Giovanni postalo je tako svijetlo i crveno kao da je granulo sunce.

Vatra, vatra! Dolje je buknuo požar što su ga razbojničke bande podmetnule pod kuće građana Pesara.

III

Dok su se u Pesaru zbivali ti događaji u Rimu su počeli otkucavati posljednji sati obitelji Borgia.

Djelo Rodriga Lanzol-Borgia nije podrivala velesila niti diplomatski odnosi, već sila kojoj se nitko nije nadao.

Papa Aleksandar VI nije zaboravio da je obećao svome sinu Cesaru da će se osobno pobrinuti da se učvrsti moć Borgia, da će učvrstiti njihovu moć u Rimu i da će se temeljito obračunati sa svim neprijateljima crkvene dinastije dok Cesare čvrstom rukom bude pokoravao neposlušne kneževe i grofove.

Borgiama nije uzmanjkalo neprijatelja i protivnika. Bili su upravo ondje gdje se Sveti otac imao svoje najvjernije i najodanije prijatelje: sjedili su u kardinalskom zboru.

Skup najviših crkvenih dostojanstvenika, savjetnika Svetog oca, papa Aleksandar VI već je prije nekoliko godina pretvorio u veliko društvo, u šačicu ljudi koji su, doduše, imali najviše crkvene časti, primali kraljevske plaće i predstavljali vlast koja je bila stvorena da utječe na papine odluke i da ih kontrolira, ali, u stvari, kardinali su pod Aleksandrom VI postali puke marionete koje su morale klimati glavom štogod bi se Borgiama prohtjelo. Uvijek su bili poslušno oruđe svoga gospodara kojemu su odobravali svako nedjelo i često ga u tome pomagali. Zbog toga kardinali nisu bili oštećeni. Papa Aleksandar VI velikodušno im je dobacivao od svoga golemog plijena, a oni su se za to pohlepno otimali.

Papine blagajne bile su iscrpljene zbog mnogih ratova i rasipnosti. Nalikovale su na veliku spužvu koja upija sve što joj se nađe u blizini. Za kardinale nije preostalo gotovo ništa. Aleksandar VI mislio je da su gospoda u crvenim šeširima već dobrano napunili svoje džepove i da mogu udobno živjeti od kamata i nakupljenog, posakrivanog blaga. To mišljenje bilo je donekle točno. Gotovo svi kardinali veoma su se obogatili, zaposjeli najunosnija mjesta koja su im godišnje nosila tisuće i tisuće dukata. Uostalom, uvijek su svi nastojali da iz svoje svete službe što više izvuku — naravno sve na račun siromašnih koji su morali davati, htjeli to oni ili ne.

No Aleksandar VI iznenada je zatvorio kardinalima sve blagajne jer je sam trebao novac. Nevjerovatno je mnogo stajao Cesareov put u Francusku i njegovi ratni pothvati.

Ali i kardinali su bili samo toliko dugo prijatelji i pristalice Borgia dok su od njih mogli štogod izvući. A kad im je uskratio dio crkvenog blaga, sjetiše se odjednom da ne nose svoje visoke časti samo zato da bi služili obitelji Borgia, nego da je njihova prva dužnost da zastupaju interese crkve i cjelokupnog kršćanstva. Nisu na sve što je predložio Aleksandar VI samo klimali glavama, nego su počeli kritizirati njegove bule, dogme i enciklike.

Aleksandar VI je počeo prijetiti ali se kardinalski zbor nije dao zastrašiti, nego je pošao vlastitim putem i počeo papi praviti nevolje gdjegod je stigao.

No on je i tome našao lijeka. Nije više sazivao kardinalski zbor na redovite sjednice, ni za šta ga više nije pitao i sve je radio po svojoj volji.

Pošto se kardinali više nisu mogli a ni smjeli sastajati, počeli su se skupljati potajno, izmjenjivati mišljenja, pa je sasvim prirodno da su postali neskloni vladaru na Petrovoj stolici.

Aleksandar VI dobivao je izvještaje o svakoj tajnoj sjednici. U dušu je poznavao svakog kardinala i dobro je vidio da su mu svi oni neprijatelji. Oni koji su na tim sastancima prednjačili i žestoko napadali Borgie naročito su zapali za oko Aleksandru VI i on je odlučio da ih ukloni.

Činilo mu se da je za to došlo najbolje vrijeme. No Aleksandar VI volio je u takvim stvarima uvijek spojiti ugodno s korisnim. Najprije je izabrao one kardinale koji su s vremenom uspjeli steći velik imetak. Umru li ti crkveni kneževi, tada će njihova nasljednica biti crkva — dakle Borgia.

Papa je bio dovoljno oprezan a da bi se s kardinalskim zborom izravno upustio u borbu, pogotovo kad je sva javnost bila na strani kardinala. Njegovo je oružje bilo, kao i često prije toga kad je koga trebalo maknuti s puta — otrov.

Aleksandar VI znao je za takve prilike prirediti gozbe. Pozvao bi samo jednog gosta kneževski prostrtom stolu. Kad bi gost nakon obilne gozbe otišao iz Anđeoske tvrđave ponio bi sa sobom smrt.

Borgia bi mu u jelu servirao jak otrov koji bi žrtvu obično nakon nekoliko sati, a rijetko tek nakon nekoliko dana, usmrtio.

Tako je završio kardinal Ferrari koji je posjedovao neizmjerno bogatstvo. Govorilo se da mu je Aleksandar VI usuo u vino nekakav bijeli prašak.

Kardinal Michiel umro je nedugo nakon što je ručao u Anđeoskoj tvrđavi. Istog je dana iznenada umro papin tajnik Crocia (Kroča) nakon što ga je papa počastio time da podijeli s njime narandžu. Polovica narandže bila je otrovana.

Zbog svega toga lako je zamisliti kako se zaprepastio kardinal Adriano de Corneto kad mu je glasnik javio da će papa k njemu doći na večeru.

Tu mu je vijest donio papin tajnik Malatesta. Već se rano izjutra pojavio u palači Corneto, te je predavši kardinalu tu vijest dodao smješkajući se ljubazno:

— Njegova Svetost želi da vaša uzoritost ne priređuje nikakav posebni doček. Njegova Svetost osjeća potrebu da uz vrč vina čavrlja s vašom uzoritosti i zato će doći oko sedam sati navečer. Istodobno će doći i kuhari Njegove Svetosti koji će sa sobom donijeti sve što je potrebno za večeru.

Adriano de Corneto jedva se toliko pribrao da je mogao odgovoriti:

— Zahvaljujem Njegovoj Svetosti na tolikoj časti koju mi iskazuje.

No tek što se Malatesta udaljio kardinal Adriano de Corneto spustio se kao bez duše na stolicu i počeo sam sa sobom govoriti: »Evo, smrt je zakucala i na moja vrata. Dobri oče na nebu, ti znaš da sam uvijek spreman stupiti pred tvoje lice, ali ne bih želio da se moj život završi na tako strašan način«.

Adriano de Corneto čvrsto je vjerovao da papin posjet ne znači ništa drugo nego li osudu na smrt. Također je bio svjestan toga da ne može izbjeći sudbini.

Pa što i da izbjegne tu smrtonosnu večeru? Da pobjegne, da napusti Rim? Previše je dobro poznavao Borgie. Znao je da je njegova palača opkoljena uhodama, znao je da su svi putovi što vode iz Rima puni potplaćenih ubojica koji vrebaju da ga ubiju bez milosrđa.

Što bi mu koristilo da se za večerom suzdrži od jela i pića, da odbije jelo i vino Aleksandra VI? To bi njegovu smrt samo odgodilo za nekoliko sati.

Duboko utučen hodao je Adriano de Corneto amo-tamo po svojoj odaji. Njegov je pogled prelazio preko redova knjiga koje je toliko volio. Gotovo od svake knjige opraštao se nježnim pogledom. Prišao je pisaćem stolu i počeo pisati oporuku. No tek što je napisao nekoliko redaka snaga ga je na-

pustila. Iz njegove ledene ruke ispalo je pero i on je obuhvatio glavu rukama i stao uzdisati.

Tada su se tiho otvorila vrata i u sobu je ušao dječak. Bio je to Gennaro. Prije nego li je Lukrecija pošla iz Rima odlučivši da se krvavo osveti ubojici svog supruga Alfonsa od Aragona pobrinula se za dječaka.

Dan prije odlaska došla je u kardinalovu palaču i on joj se veoma obradovao. Pred njim je stajala Lukrecija Borgia odjevena u tamnu haljinu, a pokraj nje je bio mali lijepi paž.

— Kakvog li radosnog iznenađenja! — usklikne Adriano de Corneto srdačno prihvativši Lukrecijine ruke — sestra mog dragog prijatelja Juana, za kojim duboko žalim, iskazuje mojoj kući takvu čast!

— Sestra vašeg nezaboravnog prijatelja, gospodine kardinale, dolazi k vama s velikom molbom.

— Koju vam obećavam odmah ispuniti ako je moguće.

Tada kardinal uvede lijepu, mladu ženu u svoju radnu sobu. Gennaro ostade po Lukrecijinoj želji u predvorju.

— Zašto je moja kćerka Lukrecija tako blijeda? — upita Adriano de Corneto kad su se zatvorila vrata. — Na tvom se licu odražava žalost Rima koji oplakuje čovjeka kojem si ti bila suprugom.

— Gospodine kardinale, pustimo mrtve na miru — odgovori žalosno Lukrecija. — Blago onima koji su na onome svijetu. Ovaj je svijet gadan, gospodine kardinale!

— To je sigurno istina — reče Adriano de Corneto više iskreno nego li galantno — ali to ne bi smjela reći ljepotica ovoga svijeta!

Na te riječi crkvenog dostojanstvenika Lukrecija je malo pocrvenjela.

— Željela bih da nikad nisam bila lijepa — reče — tad bi manje zla bilo naneseno onima koje volim. Ali eto dolazim, gospodine kardinale, da se s vama oprostim!

— Da se oprostiš? Polaziš li na put, kćeri moja?

— Na dalek put s kojeg ne znam kad ću se vratiti.

— Kamo te vodi tvoj put, u kojoj ćeš zemlji prolijevati suze . . .? Adriano de Corneto ne spada u one ljude koji se mogu lako prevariti. Čuo sam da si se u društvu svog oca veselo smijala, da si ga sviranjem zabavljala, da si u društvu bila vedra i radosna. Sam sam na svoje oči vidio kako si odjevena

u svečanu haljinu išla u susret svome bratu i predala mu pobjednički vijenac. No ja se u tebi nisam prevario, moja Lukrecijo, ja znam da si u srcu sasvim drugačija. Istina, ne mogu sebi objasniti, kćeri moja, zašto praviš komediju sa svojima ali sam osjetio da ti srce plače dok ti se usta smiješkaju.

Lukrecija je spustila glavu na grudi i nije odgovorila.

— Ali ti si došla k meni, kćeri moja, da me nešto zamoliš — nastavi kardinal i sjedne nasuprot Lukreciji — reci samo, učinit ću sve što mogu!

— Ostavljam u Rimu nekoga koji mi je srcu prirastao — odvrati Lukrecija. — Sve su mi druge ugrabili, njih je nestalo, samo njega još imam i ne bih ga htjela izgubiti.

— A tko je to?

— Dječak kojeg ste maločas vidjeli, gospodine kardinale. Mali paž koji me je dopratio do vas.

— Ah, mali Gennaro — usklikne Adriano de Corneto. — Vjerujem da voliš to dijete. Rado ću ga primiti u svoju kuću i naći mu mjesto u svom srcu.

— Zahvaljujem vam, Adriano de Corneto; drugo od vas nisam očekivala. Ipak, zaklinjem vas, gospodine kardinale, pazite na dječaka. On ima moćnih neprijatelja ...

— Neprijatelja ... jedno nedužno dijete?

— U Rimu — odgovori ogorčeno Lukrecija — danas ni djeca nisu sigurna. Možda će kasnije netko pokušati izmamiti dječaka iz vaše kuće, pa ga čuvajte, gospodine kardinale, kao zjenicu oka. Rekla sam već da ne znam hoću li se ikada vratiti, ali ako se vratim tada ću stupiti pred vas i moliti da mi vratite dijete. Gennaro je jedino blago koje još imam i za koje sam duboko vezana.

Kardinal se zagleda u lijepu, mladu ženu čije su se oči napunile suzama. Brzim pokretom uhvati obje Lukrecijine ruke i reče duboko ganut:

— Štit ću to dijete, Lukrecijo, kao da je moj sin. Pazit ću na svaku dlaku s njegove glave!

Lukrecija se sagne i sva uplakana poljubi bijele kardinalove ruke.

Od tog trenutka nalazio se Gennaro u palači kardinala Adriana de Corneta i ubrzo postade njegovim ljubimcem.

Dovoljno je bilo ono malo dana što je Gennaro proveo u kardinalovoj palači pa da potpuno osvoji srce svog zaštitnika.

Dječak je gotovo neprestano morao biti pokraj kardinala i njemu je bilo veoma drago što čavrlja s tim djetetom, ali je koristio svaku priliku da ga nečemu i poduči.

U knjižnici crkvenog kneza, gdje su se nalazile mnogobrojne dragocjene knjige, otkrio je Gennaro novi svijet, pa se on — budući da je naučio čitati već u kući grofice Orsini — bacio stravstveno na one knjige koje mu je kardinal dozvolio da čita.

Pa i sad, kad je kardinal bio sav skrhan strašnom viješću, ušao je Gennaro u sobu da svog zaštitnika zapita o nečemu što je našao u knjizi i što nije mogao dobro shvatiti.

Kad je vidio kako kardinal sjedi natmureno i žalosno za svojim pisaćim stolom, približio mu se oklijevajući, a tada se malo uzvrpoljio kako bi svratio pažnju na sebe.

Corneto se trgne kao iz strašnog sna. Rukama protare oči i zbunjeno se zagleda u dječaka:

— Gennaro, ti ... Ti si, moje dijete? Što želiš?

Ali prije nego li je Gennaro mogao izustiti ijednu riječ, Adriano de Corneto ga očinski privuče na svoja prsa:

— Ah, ljubio sam te, dječače, a sad nam se valja rastati. Sanjao sam o tvojoj budućnosti, htio sam od tebe napraviti čovjeka, ali sad se moram rastati sa životom, a ti nećeš naći učitelja koji će se za tebe zauzeti!

Na te riječi poče Gennaro plakati. Ovio je ruke oko kardinalova vrata i gledajući svog dobročinitelja reče:

— Oh, ne govorite o tako strašnim stvarima, moj velikodušni oče i prijatelju. Još nije došlo vrijeme. Vi ćete živjeti još mnogo mnogo godina!

Ima trenutaka kad među ljudima nestanu sve ograde. Starac koji je pred dječakom skrivao svoje osjećaje, odjednom mu je otvorio svu svoju dušu jer je osjećao neodoljivu potrebu da se nekome povjeri.

Zato je Adriano de Corneto govorio ono što inače nikada ne bi kazao Gennaru.

— Moje dijete, drago moje dijete — prošapta kardinal boreći se sa suzama — ti ne slutiš što me čeka, ti i ne slutiš kako ćemo se brzo rastati.

— Dragi bože, pa vi me plašite — usklikne Gennaro. — Gospodine kardinale, zar se osjećate tako bolesnim? Što ne kažete da pozovem liječnika da vam pusti krv i da vam dade kakav ljekoviti napitak?

— Napitak je već gotov — reče gorko Corneto. — Oslobodit će me svih zemaljskih boli. Gennaro, meni je izrečena smrtna presuda!

Dječak problijedi.

— Tko se to usudio, plemeniti gospodine, da vam o glavi radi?

— Tko?... Eto, neka i to znaš, dijete moje. Zapamti to dobro, pa kad jednom odrasteš neka na mom grobu odjekne glas optužbe... ne protiv onog koji je postao moj ubojica, nego protiv načina na koji je taj čovjek došao do strašne moći. Optuži ludost, dijete moje, koja ludo vjerujući treba idola kojemu sve žrtvuje. Pa ako iz mog groba izraste svijet spoznaje tada rado silazim u njega. Rado ću večeras popiti vrč otrova koji mi bude pružila ruka uzurpatora Petrove stolice!

Mali Gennaro od svih tih riječi shvatio samo da njegovom zaštitniku prijeti opasnost i smrt. Dijete je počelo žestoko plakati.

— Kane vas ubiti, plemeniti gospodine — i to noćas?

— Da, noćas — turobno potvrdi Adriano de Corneto. — Večeras će u moju kuću uz veliku pratnju doći Sveti otac. Vješte sluge pružat će u srebrnim i zlatnim posudama jela i pića iz papinskih kuhinja i podruma. Jedno od tih jela, jedan vrč od tih vina određen je za mene i u njemu je smrt. Eto, sada sve znaš, mali moj Gennaro. Ne bi mi ništa koristilo da sam to i krio pred tobom. Još bi noćas to sigurno saznao i jako bi te zaprepastilo što me snašlo!

Tad se Gennaro baci na koljena pred kardinalom i zajeca:

— Bjež'te, dragi gospodaru. Bjež'te!

— Prekasno, drago moje dijete — prošapta — moja je palača opkoljena i ne mogu napustiti Rim a da ne padnem u ruke potplaćenim slugama Borgia!

— Zar nema zemlje na svijetu kamo ne dopire ruka Aleksandra VI?

— Samo je jedna zemlja, drago moje dijete: ona na nebu!

— Tad se molite sa mnom, gospodine kardinale, molite se sa mnom da vas zaštiti nebeski otac. On je pravedan i neće dopustiti da pravednika stigne tako strašna sudbina!

— Gospod Bog i njegov sin koji je trpio za griješnike okrenuo se od ovoga grada i ove zemlje — odvrati Adriano de Corneto. — Za mene na zemlji nema više ni božje pomoći!

U tom trenutku je netko zakucao na vratima. Gennaro skoči i otvori vrata. Na pragu je stajao domar.

— Molim da mi se oprosti — reče on duboko se naklonivši — upravo je stigao neki čovjek koji mi izgleda pomalo sumnjivo. Želi da ga dovedem pred vašu uzoritost jer vam hoće saopćiti nešto važno.

— Je li kazao kako se zove?

— Kaže da će to reći samo vašoj uzoritosti. Taj se čovjek doista doima veoma sumnjivo. Sav je obrašten u kosu i bradu, ide na štakama i veoma je bijedno odjeven.

— Sigurno je to kakav siromah koji od mene traži pomoć. Pustite ga neka uđe. A ti, Gennaro — nastavi kardinal kad se pazikuća udaljio — sakrij se iza zavjese. Možda je Borgia tako nestrpljiv da ne može dočekati večeru pa mi već šalje ubojicu.

— Tada neka se pripremi za borbu koja neće biti laka! — usklikne mali Gennaro dohvativši španjolski bodež s kardinalova stola.

— Daj to ovamo, Gennaro — reče Corneto — nikad ne bih dozvolio da svoje mlade ruke okaljaš krvlju. Ej, čujem korake... Brzo, sakrij se dječače!

Mali Gennaro se izgubi iz zastora. Vrata se otvoriše, a u sobu uđe čovjek koji je zaista izgledao veoma sumnjivo.

Bio je pogrbljen, tijelo mu je bilo pokriveno prnjama, a glava zamotana.

— Što želite, prijatelju? — upita Adriano de Corneto blagim glasom. — Sigurno ste u nevolji i htjeli biste milostinju. Evo, odmah ću vam dati.

Ali u tom času kad se kardinal okrenuo prema pisaćem stolu da iz škrinjice izvadi novac, grbavac se uspravio, s lica strgao bradu i sad je izgledao sasvim drugačije — kao čovjek tridesetih godina, ružičasta lica i kestenjave kose.

— Što to znači? — promuca kardinal ustuknuvši nekoliko koraka.

— Tako mi svih svetaca, gospodine kardinale, zaklinjem vas da ostanete mirni i da me saslušate. Došao sam k vama da vas upozorim na strašnu opasnost koja vam prijeti!

— Tko ste vi? — zapita kardinal. — Vaše mi je lice nekako poznato. Prijatelju, negdje sam vas već morao vidjeti.

— Gospodine kardinale — progovori stranac tronuto — vi slabo pamtite dobročinstva koja ste drugima iskazali. Sje-

tite se malo. Od toga je prošlo dvadeset godina, ali možda niste zaboravili onu strašnu olujnu noć kada je neki desetogodišnji dječak kleknuo pred vama kad ste silazili s nosiljke pred vratima svoje kuće i zamolio vas da njegovoj majci koja je umirala date posljednju pomast.

Corneto je stavio ruku na čelo i počeo razmišljati. Pomalo se prisjećao.

— Nijedan rimski svećenik nije htio toj jadnoj nesretnoj ženi ispuniti posljednju želju, jer je muž te žene nedavno razbio toljagom glavu svećeniku svog mjesta. Učinio je to zbog toga što je taj svećenik njegovoj ženi u ispovjedaonici ... ah, nije dobro, gospodine kardinale, sjećati se tih ružnih stvari, jer kad na to pomislim ...

— Dosta — prekine ga kardinal — čemu spominjati ružne stvari. Sad te prepoznajem, nisu li te zvali Antonio Travisto.

— Da, tako se zovem, plemeniti gospodine — odvrati. — Ja sam onaj isti Antonio Travisto koji vas je kao dijete kroz suze molio da učinite ono što nisu htjeli učiniti vama potčinjeni svećenici. I vi ste bili milostivi, gospodine. Pošli ste sa mnom. Poveo sam vas u trošnu kolibicu gdje ste dali oprost od grijeha ženi koja je umirala. Tada sam se zakleo da ću vam učiniti uslugu kad mi se pruži prilika.

Vašoj dobroti nije bilo kraja. Kad sam ostao bez majke, našli ste mi mjesto u kuhinji jednog vašeg prijatelja i druga, kardinala.

Uzoritosti, nastojao sam da budem dostojan vaše preporuke. Postao sam kuhar, a nakon toga poslužitelj kod stola, pa sam došao u Anđeosku tvrđavu jer je Sveti otac saznao za moju vještinu. Nije potrajalo dugo, a već sam bio dodijeljen za osobnu službu Svetom ocu da ga dvorim za stolom.

U tom trenutku pojavila se u Adrianu de Cornetu slutnja da je taj čovjek doista došao k njemu da mu učini veliku uslugu.

— Govori dalje, prijatelju — reče brzo kardinal.

— Jučer su me odredili da pratim Svetog oca u vašu palaču i da ondje poslužujem kod gozbe koju je priredio Sveti otac. Danas izjutra iznenada sam pozvan od Njegove Svetosti. Papa je sjedio kod doručka, a pokraj njega su se nalazile dvije doze za slatkiše, dvije spremnice, izvanredno venecijansko umjetničko djelo.

»Pristupite bliže, sine moj« — reče mi papa kad sam pred njime pao na koljena i poljubio mu ruku. Zapovjedio je da ustanem i da ga pažljivo saslušam.

» Ti me već duže vrijeme služiš vjerno i odano — nastavio je Aleksandar VI — no danas hoću da iskušam tvoju vjernost. Pogledaj ove kutije za slatkiše. Nalikuju jedna na drugu kao jaje jajetu, zar ne? To vidiš?«

Potvrdio sam papine riječi.

»Ima samo jedna mala oznaka po kojoj se mogu razlikovati jedna od druge. Pogledaj zmiju koja se obavila oko drveta na kutiji od srebra? Pogledaj malo bolje pa ćeš vidjeti da ima dva oka od zelenog smaragda. Vidiš li, sine moj?«

»Vidim, Vaša Svetosti.«

» A sad pogledaj drugu kutiju, uzmi je i razgledaj dobro. Tu vidiš istu zmiju, isto drvo, ali zmiji manjka jedno oko ... mali je smaragd ispao pred dosta vremena. Tu ćeš kutiju donijeti na stol na kraju večere. Zmija s oba oka, dakle doza bez greške, određena je za mog dragog prijatelja, kardinala Adriana de Corneta. Njegova uzoritost voli naročitu vrstu francuskog slatkiša koju će naći u toj kutiji. Pred mene pak stavi drugu kutiju, ovu ovdje, s jednookom zmijom. Moj želudac više ne podnosi teške slatkiše koji se jedu na dvoru francuskog kralja. Ali ja ne volim svoje staračke navike otkrivati u jednoj takvoj sitnici. Zato sam dao prirediti slatkiše koje toliko voli moj prijatelj kardinal, no moji su punjeni lakim voćnim sokom.

»Molim te, i dobro zapamti, Antonio — zar ne, tako se zoveš — nemoj zamijeniti kutije. Ako ti je mio život daj mi pravu dozu s jednookom zmijom, još jednom ti ponavljam jednookom, a kardinalu stavi drugu. Antonio, jesi li me razumio?«

Spopade me vrućica i groznica. Potpuno sam razumio. Bilo mije jasno zašto mi Aleksandar Borgia sam tumači razliku između tih kutija i zašto me uporno pita jesam li razumio.

Jedva sam se svladao, ali mislim da nisam promijenio ni boju lica, boju glasa kad sam ponizno odgovorio Njegovoj Svetosti:

»Potpuno sam razumio što treba da uradim i učinit ću sve što ste mi zapovijedili!«

»Vrlo dobro, sine moj! — reče papa milosrdno pružajući mi još jednom ruku na poljubac — pa ako danas dobro

obaviš tu stvar tako da se sutra dignem bez ikakvih bolova i grčeva u želucu dat ću ti isplatiti dvije stotine zlatnih dukata. Sine, moj, Svevišnji te štitio i pratio na tvojim putevima!«

Kad sam se užasnut vratio u svoju sobu uhvatila me tako jaka groznica da sam se tresao čitavim tijelom.

Dobro sam znao što znači papina zapovijed, znao sam zašto mi je papa s jedne strane obećao toliku nagradu, a s druge mi pak zaprijetio smrću. Trebao sam počiniti umorstvo otrovom i da vas maknem s puta, plemeniti dobročinitelju.

To se ne smije dogoditi. Niti ću ja biti ubojica niti itko drugi. Zato sam odlučio da se preobučem i iziđem iz Anđeoske tvrđave. Kad sam došao ovamo zamolio sam vašeg pazikuću da me povede do vas. On o tome nje htio ni čuti, ali ja sam uporno zahtijevao da vas obavijesti o mojoj molbi.

Vaše dobro srce nije moglo odbiti molbu i to vam je možda spasilo život. Eto, ja sam vas opomenuo, a koga se opomene taj se zna čuvati!

Bolno se smješkajući pružio je kardinal ruku poštenom čovjeku.

— Hvali ti, Antonio Travisto — reče on — ti si se zbog mene izvrgao velikoj opasnosti, pa umalo da ne bih poželio da uopće nisi došao jer ti sigurno ne bi bilo spasa kad bi se saznalo da si potajno bio kod mene. No, bojim se da od tvoje obavijesti neću imati mnogo koristi.

Ne može se obraniti svatko koga na vrijeme opomenu. Moji su se neprijatelji dobro pobrinuli da mi oduzmu svaku nadu za spas. Ako večeras i ne okusim poslasticu Borgia tad će plemeniti darovatelj odmah reći da sam ga strašno uvrijedio. A tada . . . Ta dobro je poznata praksa Borgia! Ako žrtve ne daju da ih zakolju, tada oni u tome vide uvredu i razlog da žrtvu strpaju u zatvor. A njihov zatvor nije ništa drugo nego grob! Zato te molim, dragi moj sine Antonio, nemoj se zbog mene izlagati opasnosti. Učini što ti je naredio tvoj gospodar, spasi barem vlastiti život. Stavi mirno kutiju s jednookom zmijom pred mene i okreni se kad vidiš da me je stigla moja sudbina!

Antonio Travisto baci se pred kardinalove noge i gorko zaplaka.

— Tako umire svetac!

— Tako umire čovjek — odvrati Adriano de Corneto — koji ne želi ništa više nego da svojom smrću otkupi grijehe ubojice . . . A sada idi, sinko moj, i moli za spas moje duše!

Nekoliko trenutaka kasnije Antonio Travisto napustio je kardinalovu palaču. Lupajući štakama išao je rimskim ulicama, a prolaznici su se za njime okretali.

Adriano de Corneto pošao je iz svoje radne sobe u malenu kapelu. Molio se spremajući se za smrt.

Jedva što su se iza kardinala zatvorila vrata kad iza zastora izađe Gennaro.

— Hvala ti, dobri Antonio — prošapta dječak — nisi se uzalud izlagao opasnosti. Vjerojatno neće biti teško zamijeniti kutijice sa slatkišima.

IV

Dolazak pape i njegove pratnje u palaču kardinala Adriana de Corneta privukao je mnogo ljudi. Svi su pali na koljena kad se pokazao Sveti otac, Aleksandar VI. Papa se smješkao blago i ljubazno blagoslivljajući vjernike.

Otkrite glave dočekao je Adriano de Corneto papu na ulazu svoje kuće. Kardinal je bio blijed, ali potpuno sabran. Prinio je ruku svog neprijatelja ustima i uveo ga u veličanstvene dvorane svoje palače. Pratnja sastavljena od kardinala i drugih visokih svećenika pratila je dvojicu crkvenih dostojanstvenika.

Još prije tri sata dogodila se prava invazija papinske služinčadi u kardinalovu kuću. Troja kola, u koja su bile zapregnute jake mule, dovezla su jela iz papinske kuhinje i pića iz podruma Anđeoske tvrđave. Skupila se čitava četa kuhara, njihovih pomoćnika, poslužitelja i slugu, pa kad su papa i kardinal stupili u veliku dvoranu za gozbe, zatekli su prostrt stol pun dragocjenog posuđa na kojem se isticao grb Borgia.

— Već sam odavno od srca želio, dragi moj prijatelju Adriano — okrene se Aleksandar prema kardinalu — da s vama pročavrljam nekoliko ugodnih sati u vašoj kući. Zato sam se pozvao k vama u goste. Nadam se, prijatelju, da vam je moj posjet ugodan.

Adriano de Corneto promrmljao je nešto o velikoj časti i velikoj sreći, a tada na mig Aleksandra VI sjede pokraj njega za stol, a za njim je položaj za stolom zauzela papinska pratnja prema ceremonijalu.

Domaćin je izrekao molitvu, a tada su sluge počele nositi zlatne zdjele s jelom, dok su drugi nosili vrčeve s vinom. Papin kućni orkestar koji je također došao zasvirao je na kraju dvorane skriven iza borovog drveća.

Iza papinog stola stajao je Antonio Travisto, a iza Adrijana de Corneta mali Gennaro. Obojica su s velikom pažnjom posluživala svoje gospodare, ali jadnom Antoniju tako su drhtale ruke da je on povremeno prestravljeno pogledavao svoga dobročinitelja.

Nikad u posljednih šest mjeseci — a to su zapazili svi sudionici gozbe — nije Aleksandar VI bio tako dobre volje. Bio je veoma razgovorljiv, te se isticala njegova prijaznost po kojoj je bio poznat od mladosti i kojom je u tili čas mogao od neprijatelja napraviti prijatelja.

On je gotovo isključivo razgovarao s Adrijanom de Cornetom, pa kako je znao da kardinal naročito voli umjetnost i literaturu to je razgovor poveo o tome.

Tiskanje knjiga je onda — premda je bilo još u povojima — dosta napredovalo pa su se nedavno pojavile neke knjige o kojima je Aleksandar VI govorio s izvrsnim poznavanjem. Tako je dobro vodio razgovor da je Corneto umalo zaboravio radi čega je ta sjajna gozba priređena.

Tada je Aleksandar VI počeo govoriti o sjajnim uspjesima svoga sina Cesarea. S mladenačkim oduševljenjem govorio je o njegovoj slavi, ponosno spominjao Cesareov boravak na francuskom dvoru, govorio o njegovim osvajanjima kao ponosan otac koji govori o svome nadobudnom sinu:

— U ovom trenutku, vrli moj prijatelju, možda je Cesare u vijenac svoje slave upleo još jedan lovor i to možda najvažniji i najznačajniji. Kao što znate, on se sa svojom nepobjedivom vojskom nalazi kod Pesara. Grofovi od Pesara bili su oduvijek protivnici crkve, pa su više puta naše očinsko srce ozbiljno zabrinuli. Već sam nekoliko puta pokušao da ih pridobijem za svetu stvar kojoj služim. Čak sam učinio i ono posljednje što se može očekivati od dobra oca davši mladom grofu Giovanniju Sforzi za ženu svoju kćerku, ponos moga života. No pokazalo se da to nije bilo dobro. Giovanni Sforza nije se pokazao dostojnim da bude članom moje porodice. Iako je imao najljepšu i najdražesniju ženu na svijetu bacio je svoje oči na druge žene, prekršio je svetu bračnu zapovijed, te je kao moj zet vodio politiku protiv vlastite kuće i — na kraju svega — pobjegao je noću da u svome gradu Pesaru orgija s nekakvom lijepom Venecijankom.

Za stolom nije sjedio nitko tko ne bi znao da nijedna papina riječ nije istinita, i da je sve kleveta. Ne samo velikašima iz papine okoline, nego i najzadnjem čovjeku u Rimu bilo je dobrano poznato da su Borgie radili o glavi Giovannija Sforze i da je on pobjegao kako bi izbjegao sigurnu smrt.

— U takvoj situaciji — nastavi papa samodopadno — smatrao sam voljom neba da slomim moć Sforze, pa možda upravo sada moj sin Cesare ruši to staro razbojničko gnijezdo čineći tako kao sjegonoša crkve bogougodno djelo, a ujedno osvećuje čast svoje sestre i svoje obitelji.

— Zapažam, gotovo bih rekao na svoje zaprepaštenje — okrene se Aleksandar VI kućedomaćinu — da se naša li-

jepa gozba primiče kraju. Vjerni moj Antonio, donesi sad desert koji će biti malo iznenađenje za vas, prijatelju moj Adriano, jer znam da ste vi obožavatelj onih slatkiša što ih Francuzi tako lijepo pripremaju... Naslađivat ćemo se poslasticama koji mi je iz Pariza poslao moj uzvišeni prijatelj i saveznik Ljudevit XII.

Antoniju zamalo iz ruke nije ispao zlatni poslužavnik na kojem su se nalazile obje kutije. Dok se približavao stolu ruke su mu podrhtavale, ali ga je umirio smirujući pogled Adriana de Corneta.

Stavio je kutije pokraj zlatnog tanjura i otvorio ih.

Iz lijepih slatkiša stade se širiti prijatan miris koji je podsjećao na ruže i ljubice.

— Vi ste izvrstan poznavalac takvih stvari — reče Aleksandar VI kardinalu. — Pogledajte prekrasni reljef na kutijama venecijanskog majstora. Taj je čovjek zaista umjetnik.

Aleksandar VI poče pregledavati kutiju kao da se divi zlatarskom dijelu. Duboko je nagnuo glavu na prsa, a na licu mu se pojavi zadovoljni smiješak.

Vidio je da je pred njega stavljena kutija s jednookom zmijom.

Kako bi naveo Adrijana de Corneta, papa zlatnom štipaljkom izvadi jedan slatkiš iz svoje kutije i poče ga jesti.

— Izvrsno! — promrmlja. — Francuzi ne samo da znaju izvrsno dobro rukovati oružjem, nego osvajaju svijet i slatkišima. Počastite me, prijatelju Adriano, i kušajte ove poslastice, sigurno će vam prijati, budite uvjereni!

No ovoga puta Aleksandar VI nije dospio dovršiti svoj govor. Netko je povikao »vatra«, i većina gostiju skoči sa svojih mjesta.

Jedan od bogato izvezenih zastora što su visjeli na prozorima dvorane bio je sav u plamenu.

— Nije to ništa, gospodo moja — vikne Malatesta, papin tajni pisar, izlivši na plamen vodu iz srebrnog vrča. Nemojmo tom upadicom pokvariti one lijepe trenutke.

Sluge su odmah pritrčale sa svih strana, strgnuli upaljeni zastor i počeli ga gaziti nogama. Mali je požar uskoro savladan i od njega nije ostalo ništa osim dima koji se brzo razišao po prostranoj dvorani.

Ali Sveti otac ipak se jako uplašio. Kriknuvši podigao se sa svoga mjesta i sigurno bi ga napustila snaga da ga nije pridržao Adriano de Corneto.

— Žao mi je zbog ovog događaja — uvjeravao je Adriano de Corneto papu — ali, hvala bogu, više nema opasnosti. Vaša Svetost se može osobno uvjeriti da se ovaj mali požar dogodio sasvim slučajno.

Aleksandar VI tupo je buljio u kardinala. Na njegovom se licu odražavala nemirna savjest i trebalo je nekoliko trenutaka da se Borgia smiri i oslobodi straha koji ga je spopao.

— Nije to ništa, baš ništa — progovori tihim glasom — pođimo natrag k stolu. Zar ne, dragi moj kardinale, vi želite da ne prekidamo ovu lijepu svečanost i nećemo dopustiti da nam ta sitna neprilika pokvari francuske skatkiše!

Aleksandar VI uhvatio je kardinala pod ruku i tako ga prisilio da se opet vrati stolu.

Za njima se ugledaše i ostali gosti i nije potrajalo dugo, a već je dvoranu ispunjao ugodan zvuk zveckanja posuđa.

Mali Gennaro opet je stajao iza stolice svoga gospodara: Njegovo se lice smiješio zadovoljnim osmijehom, kao da je zapao u sladak san.

— Dođi, lijepi pažu — reče Aleksandar VI — uzmi kutiju što se nalazi pred tvojim gospodarem i ponudi mu... Prihvatite, kardinale, jer ću doista smatrati uvredom ako prezrete ovo moje malo iznenađenje. Gledajte kako mi izvrsno prijaju ti slatkiši.

I Aleksandar stavi jedan slatkiš u usta i poče žvakati.

Gennaro se spustio na koljena pred svojim gospodarom i dižući kutiju u vis blago se zagledao u lice kardinala.

Kardinalu se učini kao da mu Gennarove oči šapću: »Prihvati, Gospod štiti pravednika«.

Adriano de Corneto uze jedan slatkiš, stavi ga u usta i reče:

— Zaista, to je pravi užitak!

— Koji se može lako podnijeti — smješkao se Aleksandar VI — Pogledajte, ja jedem već četvrti komad... Ugledajte se na mene!

Papa iznenada promijeni boju. Nemoćno je klonuo u svojoj stolici, sklopio oči i čvrsto stisnuo uvele usne.

— Zaboga, što vam je, Sveti oče! — uzviknu Malatesta — Tako ste problijedili...

— Boli! — stenjao je papa — vode, dajte mi vode!

Strah obuze prisutne. Papina pratnja požurila je do pape koji je sjedio u bunilu i nije bio u stanju da izgovori ni tri suvisle riječi.

— Stvar je ozbiljna! — uzvrpolji se Malatesta — pozovite odmah liječnika, osobnog liječnika Njegove Svetosti... Baš ga danas nema kod stola!

I doista, papin osobni liječnik koji je inače pratio svoga gospodara u stopu, nije bio na gozbi.

Aleksandar VI mu je te večeri dao slobodno, jer je očekivao da će netko drugi oboljeti, a nije želio dovoditi u nepriliku liječnika da mu pomogne.

U općem metežu koji je nastao, uspravi se Aleksandar VI podupirući se rukama o stol. Široko je otvorio oči, i bijesno promuca:

— Ja sam... otrovan... francuski slatkiš ha, ha, nitko drugi nego ovaj ovdje... moj ubojica!

Njegov se pogled zaustavi na Gennaru.

To je dvorjanicima bilo dovoljno da pograbe Gennara i da ga dovuku do papine stolice.

— Ti si me umorio — stenjao je Aleksandar VI užarena pogleda — priznaj, dječače... sad se sjećam... prije, kad je nastala uzbuna zbog vatre... ti si nešto pospremao po stolu... ah, Malatesta... želim iz kutije sa slatkišem koja je stajala preda mnom... dajte mu iz nje, neka pred mojim očima... kuša!

Malatesta je razumio. Bijesno pogleda dječaka i pruži mu kutiju:

— Uzmi i jedi koliko god možeš!

Papa je još uvijek stajao na nogama. Njegovo blijedo lice kao da je sve više i više nestajalo, sastojalo se još samo iz očiju... zacakljenih osvetoljubivih očiju.

— Umrijet ćeš ako ne uzmeš, pseto! — vikao je Malatesta.

Gennaro hrabro pogleda svoga gospodara. Smješio se sretno.

— Rado umirem za tebe, moj gospodaru — reče pogledavši kardinala. Gennaro uze iz kutije jedan slatkiš.

— Zaboga, što radite! — skoči Adriano de Corneto — ja jamčim za ovo dijete... Pustite ga!

— Neka, neka se izvrši — poviče Aleksandar VI.

Tada se Adriano de Corneto nagne nad papino uho i reče mu tiho:

— Gospodine, ne ubijajte to dijete. On je Lukrecijin sin... vaš unuk!

Luđački smijeh ote se iz papinih grudiju.

Samo je on čuo riječi Adriana de Corneta, ali se nije stidio da ih javno kaže. Podrugljivo se nasmija:

— To je Borgia... ovo dobro dijete, ha, ha, Borgia... To bolje, neka unuk ide s djedom... Jedi, ja naređujem... Ja hoću... Starost će povući mladost u grob!

Gennarovo tijelo zadršće: »Borgia... ja... i ja sam iz plemena vukova... ah, neka bude!«

Adriano de Corneto je u posljednji čas pokušao zaustaviti Gennara. Ali bilo je prekasno.

Dječak je progutao otrovni slatkiš. Odmah se zapazilo njegovo djelovanje.

Kao da ga je udario grom sruši se Gennaro i u samrtničkom se hropcu ispružio pred nogama Aleksandra Borgie.

— Lukrecija... Moje kćeri sin — prošapta Aleksandar Borgia — Njen sin, a tko... je otac?

To su bile posljednje riječi Aleksandra VI. Pao je u komu i samo su trzaji ruku i nogu odavali da je još živ.

U dvoranu je uletio osobni papin liječnik koga su u međuvremenu dozvali. Dovoljno mu je bilo da jedanput pogleda, pa da vidi da Aleksandru nema spasa.

— Ne ovdje — poviče jedan od prisutnih kardinala — ovdje ne smije umrijeti Sveti otac... Treba ga odnijeti u Anđeosku tvrđavu.

— Da, natrag u Vatikan... Tamo umiru pape!

Nije prošla ni minuta, a već se rimskim ulicama kretala povorka koja je papu nosila u njegovu palaču iz koje je desetljećima vladao svijetom.

U malenoj kapeli palače Cornet klečao je kardinal Adriano kraj mrtvog tijela malog Gennara.

— Od plemena vukova — jecao je kardinal — a ipak je to bila božja ovčica... Dragi moj dječače, tako si ti otišao Gospodu. U grijehu rođen i u tmini odgojen, popeo si se k Njemu čiste duše i čistih ruku. Tebe će gospodar neba pustiti da sjedneš do njegovih nogu!

Adriano de Corneto pogleda na Kristov kip i učini mu se kao da su se mramorne usne otvorile i progovorile: »Pusti k meni malene!«

V

Između ruševina kuća u Pesaru gorjele su vatre što ih je zapalila vojska koja je opsjedala tvrđavu. Opsjedanje je trajalo osam dana, a papine su se čete nalazile u veoma bijednom stanju. Za čitavo vrijeme opsade padala je kiša čineći bijedu tih ljudi još većom. Jedan je prolom oblaka slijedio za drugim, pa je tlo bilo sasvim razmočeno, a ljudi i konji umalo da nisu propadali u blato.

Foglia se razlila iz korita. Kao da se rijeka zauzela za svoga gospodara i za ljude čije su se kuće nekoć odražavale u njenoj vodi, a sada su bile popaljene.

Cesareovi plaćenici sve su više uviđali da će biti veoma teško zauzeti tvrđavu Pesaro i da će im za to trebati mnogo strpljivosti, upornosti i sreće.

Nije se moglo ni pomisliti da bi ta tvrđava pala prije nego što se opkopi napune lešinama i dok se uz užasne ljudske žrtve do bedema ne dopreme sprave za rušenje. Pa čak i nakon krvavih borbi bilo bi neizvjesno tko će pobijediti, pogotovo kad je među Cesareovim plaćenicima splasnulo svako oduševljenje. Te čete Luja XII već su predugo lutale Italijom i svakom je plaćeniku bila u srcu samo jedna misao — da se što prije vrati kući. Mnogi su, doduše, napunili kese zlatom i dragocjenostima, ali što im je to vrijedilo kad svoj plijen nisu mogli uživati u miru.

Do vraga, dokle će još slijediti nezasitnog Cesarea Borgiu? Zar neće nikad izaći iz te proklete zemlje u kojoj je ili neizdrživo vruće ili pada kiša kao da nebo hoće sve potopiti i u kojoj malo treba pa da umreš od malarije ili tifusa?

Vojnici su također bili nezadovoljni zbog plaće koja im u Rimu nije do kraja isplaćena.

Nije bilo ni najmanje izgleda da će uskoro pasti tvrđava Pesaro. Naprotiv, sa svih su se strana skupljali neprijatelji koji su plaćenike neprestano napadali i vodili s njima gerilski rat. Neprestano su im zadavali udarac za udarcem.

Sjedne je strane bijesno navaljivao na papine plaćenike vojvoda od Ferrare, a s druge strane opkoljavali su ih konjanici grada Faenze, koje je vodio hrabri Astore Manfredi. Usred noći navalila bi konjica Faenze, u tili čas uništila straže i predstraže i usred noći opet nestala prije no što bi u logoru truba oglasila uzbunu.

Nije stoga bilo nimalo čudno što su oficiri Cesareove vojske jedva održavali disciplinu među vojnicima koji su neprestano psovali i zavidjeli onima u tvrđavi koji su se, zaklonjeni iza neosvojivih zidina, rugali svojim nemoćnim neprijateljima.

Devete noći, oko jednog sata, iznenada je prestala kiša. S rijeke je zapuhao hladan vjetar. Na malenom brežuljku što se nalazio u blizini obale Foglie stajala su tri čovjeka i gledala tvrđavu Pesaro, tamnim obrisima koji su se ocrtavali u noći.

Činilo se da su to tri muškarca. Zbog zime su se ogrnuli dugačkim plaštevima, pa se unatoč velikoj studeni nisu ni makli s mjesta.

No pažljiviji bi pogled otkrio da su to bila dva muškarca i jedna žena odjevena u mušku odjeću. Na brežuljku pokraj rijeke čekao je Cesare Borgia na dogovoreni znak svoje sestre Lukrecije. U njegovoj se pratnji nalazila grofica Violeta Orsini, njegova ljubavnica i Micheletto, njegov krvnik.

— Ništa, baš ništa! — promrmlja smrknuto Cesare — Plavo se svjetlo ne pokazuje. A Lukrecija mi je obećala u roku od pet dana dati dogovoreni znak. Zašto odugovlači?

— Znači — prišapne mu lijepa grofica u uho — da te nisam bez razloga upozoravala da se čuvaš svoje sestre. Cesare, još ti jedanput ponavljam: Lukrecija Borgia poigrava se s tobom i s tvojim ocem. Zar zbilja misliš da je zaboravila smrt svog supruga Alfonsa? Lukrecija te namjerava izdati i ja te preklinjem, Cesare, ne slijedi plavi znak ako se i ukaže ... jer on te vodi u propast.

Cesare nevoljno strese glavom.

— Što mi neprestano kreštiš u uho! — izdere se na groficu — Valjda bolje poznajem svoju sestru nego ti. Ona bi se prije usudila da se poigra sa svim ljudima na svijetu nego li sa mnom. Uostalom, tvoje je rasuđivanje pogrešno. Nijedno biće na svijetu nije tako promjenjivo kao žena. Privržena je do smrti čovjeku koga voli, čini se da ne bi mogla živjeti bez njega, a onda ... kad taj čovjek umre ... jedva čeka da se drugom baci u naručaj. Zar me nije Lukrecija dočekala u svečanoj haljini kad sam pobjednički došao u Rim, zar me nije ponosno nazvala junakom Borgia?

— S tobom se samo igrala da te namami u stupicu Ne vjeruj joj, Cesare!

Cesare bijesno udari nogom o zemlju i poviše ljutito:

— Još se nikad nisam prevario ni u jednom čovjeku... Ali sada dosta o tome! Ako ti se ovdje ne sviđa možeš ići. Put do Rima ti je poznat.

Na te riječi Violetta Orsini se okrene, pokrije lice rukama i poče plakati.

Nije to bilo prvi put da je Cesare Borgia tako s njom razgovarao i postupao kao s kujom koju želi odgurnuti. Ona je već odavno osjećala da mu je dojadila i da on jedva čeka priliku da je se otarasi. Ali ona ga je voljela. Svi njeni osjećaji pripadali su njemu i ona se nije mogla osloboditi njegove neodoljive privlačnosti.

— Hej, Micheletto! — pozove Cesare zdepastog čovjeka što je stajao malo podalje.

— Što zapovijeda moj gospodar?

— Micheletto, prišuljaj se do zidina tvrđave — reče mu tiho Cesare — sakrij se u jarak i pazi da te ne otkriju. Tamo ćeš ostati do jutra, a ako ugledaš plavi signal požuri do mene da mi javiš. Do vraga koliko već dugo ovdje stojimo i zurimo. Hajde Micheletto!

Ne rekavši ni riječi Micheletto krene prema zidinama da izvrši postavljeni zadatak.

Cesare se još jače omota ogrtačem napeto zureći u tamu.

Grofica Orsini opet mu priđe.

— Znaš li, Cesare — upita ga nježno — da su tvoje čete nezadovoljne, a da se Francuzi žele vratiti u svoju domovinu? Prolazila sam kroz logor i čula njihovo mrmljanje.

— Neka se čuvaju ta gospoda Francuzi — podrugljivo će Cesare — dat ću smaknuti svakoga tko zaželi ići kući, pa kad ih nekoliko tuceta povješam, tad će njihovi drugovi izgubiti svaku volju za kućom!

— A i tvoji talijanski plaćenici zahtijevaju plaću.

— Neka zauzmu Pesaro pa će je dobiti!

— Položaj tvojih je četa zaista slab — nastavi grofica — Cesare, priroda se urotila protiv tebe: neprestano lijeva kiša, puše vjetar, hrana je slaba... Vrati se u Rim, zadovolji se onime što si već postigao! Još će te smatrati nesavladivim i pobjednikom. Ali jao tebi, Cesare, ako ispod Pesara doživiš poraz... Odnijet će ti svu slavu!

— Pesaro mora pasti! — bijesno poviče Cesare — Neću otići odavde prije nego što padne. Iz ruševina ove tvrđave

raširit će se moja slava pomlađena poput ptice Feniks... Ali tko to dolazi... Ah, moj glavni zapovjednik, grof Marino... i još šestorica oficira... Dobar večer, gospodo!

— Gospod neka vas štiti, vojvodo — odgovori grof Marino, sjedobradi, mršavi čovjek, posljednji izdanak jedne propale plemićke porodice koji je nakon mnogih pustolovina i ne sasvim besprijekornog života nastojao da se pomoću Cesarea Borgie opet dokopa ugleda i posjeda.

— Što želite gospodo, zašto ste došli? — upita Cesare. — Kad sam prolazio pokraj vašeg šatora čuo sam kako se veselo smijete i kockate. Zar su vam se raspukle kocke?

— Došli smo, vojvodo, da vam javimo važnu vijest — odgovori grof Marino — Čete francuskog kralja upravo su mi poslale poslanstvo i po meni vam javljaju da će otići za tri dana ako Pesaro ne padne.

— Vi ste očito ta pseta bičevima istjerali iz svog šatora — prodera se Cesare na pukovnika — ili to niste učinili? Signore, tada zaslužujete da ja vas išibam!

— I više sam učinio nego da ih izbičujem — odvrati grof Marino koji je sasvim izgubio osjećaj viteške časti pa je na uvredljive Cesareove riječi samo slegnuo ramenima — Dao sam uhapsiti i svezati sedmoricu Francuza i sada čekam vašu zapovijed što da s njima radim.

— Koliko imamo topova? — upita Cesare.

— Sedam, vojvodo!

— Izvrsno... sedam topova... sedam buntovničkih vođa... Grofe Marino, dajte sutra ujutro, čim sunce izađe, onih sedam gadova svezati pred topovska ždrijela, a tada postrojite čete jer želim da čitava vojska vidi kakav je moj odgovor nezadovoljnicima. Vi ćete, grofe Marino, zapovijedati baterijom!

— Vojvodo, zar se ne bojite da bi tako stroga kazna mogla uznemiriti vojsku?

— Uznemiriti? — smrknuto progovori Cesare — Neposlušnost u vojsci je najgora stvar. Više ni riječi, presuda je izrečena. Hoću... Hej, tko to trči podnožjem brežuljka? Gospodo, mačeve iz korica!

— Ja sam visosti... ja... Antoine (Antuan)... vaš vjerni sluga!

— Boga mi, pa to je moj komornik koga sam ostavio u Rimu da mi čuva kuću. Mora da mi donosi važnu vijest.

Na podnožju brijega Antoine skoči sa sedla i polako se počne uspinjati uz brijeg.

Dovoljno je bilo baciti jedan pogled na zaprljano i poderano Francuzovo odijelo, pa da se vidi da je taj čovjek morao jahati i danju i noću.

— Tako mi Belzebuba! — uzvikne Cesare — kako ti je palo na pamet da ostaviš moju palaču? Ona dva lakejska pseta što su ostala u palači napunit će kese zlatom i srebrom.

— Oh, visosti — promuca dršćući Francuz — donosim vam strašnu vijest... U Rimu se dogodilo nešto grozno!

— Zaista — odgovori hladno Cesare — zar je u Vatikanu izbila vatra, ili se zemlja otvorila i progutala Rim? Što je bilo da bilo, nije vrijedno da me zbog toga uznemiravaš.

— Nije to, visosti — odvrati Antoine — jer vas je snašao najgori udarac sudbine... Njegova Svetost, vaš otac, otrovan je na jednoj gozbi u kući kardinala Adriana de Corneta... Deset sati nakon toga je umro!

Noćnu tišinu prolomi zaprepašteni Cesareov krik. Zacijelo bi pao na zemlju da ga grofica Orsini nije pridržala.

— To nije istina, ti lažeš! — poviče bijesno Cesare — Francusko pseto, moji su te neprijatelji potkupili da mi doneseš tu strašnu vijest kako bih se povukao i otišao u Rim! Uhvatite ga, oficiri — dotucite ga!

— Smiluj se, bože — mucao je jadnik. — Kunem se spasom tvoje duše da sam vam rekao istinu. Papa je mrtav, a drugi je papa ušao u Anđeovsku tvrđavu.

Cesare zaškripi zubima. Nije mogao progovoriti nijedne riječi.

— A tko je taj — upita drhtavim glasom grofica Orsini — koji sada nosi tijaru? Tko je novi papa?

— Julijan Rovere sjeo je na papinsku stolicu. Naziva se Julije II.

Nekoliko trenutaka vladala je mukla tišina.

Cesare je prekrio lice ogrtačem i upita muklim glasom:

— Moga su oca umorili?

— U mukama je umro Aleksandar VI — odvrati Francuz.

— Jesu li uhvatili ubojicu? Je li puk onog kardinalskog lupeža Adriana de Corneta razderao na komade?

— Adriano de Corneto sada je najpopularniji čovjek u Rimu — odgovori Antoine — jer svi znaju da je otrov od kojeg je umro vaš otac bio određen za kardinala. Samo nesretan slučaj... zabuna nekog paža, imenom Gennaro...

— Gennaro! — povikaše istodobno Cesare i Violetta Orsini — Kažeš Gennaro?

— Da spasi svog gospodara, kardinala, navodno je taj mladi paž zamijenio potpuno jednake kutije za slatkiše i tako podmetnuo papi otrov koji je bio određen za kardinala.

Violetta pokri lice rukama i prošapta:

— Nemeza!

Cesare se poče luđački smijati kao da je čuo najuspjeliju šalu:

— Ha, ha, ha! To je zaista smiješno! Mali Gennaro ubio je velikog papu Aleksandra VI... Gennaro, moj mali, lijepi Gennaro... stavio je djedu otrov u ruke... Ah, to je veselo... To je komedija da pukneš od smijeha!

— Reci mi, Antoine — zapita Violetta — što se dogodilo s Gennarom? Jesu li ga bacili u zatvor?

— Pokopan je uz svečanu zvonjavu svih rimskih zvona, kod njegova su pogreba djevojke i žene jecale, a iza njega su koračali svi kardinali. Mislim da još ni za jednog pogreba nije proliveno toliko iskrenih suza.

— Dosta! — uzvikne Cesare — Čuo sam dosta! Što tu, lopove, brbljaš o onome o čemu te nitko nije pitao? Idite, i neka mi se osedla moj najbrži konj. Moram se vratiti u Rim, jer tamo moje stvari stoje veoma loše. Vama grofe Marino, predajem zapovjedništvo nad svim četama. Vratim li se tada...

— Plavo svjetlo, gospodine, plavo svjetlo iznad zapadnih vrata! — vikao je netko s podnožja brežuljka.

Cesare se okrene prema tvrđavi Pesaro, a na ustima mu se pojavi pobjednički smiješak.

— Plavo svjetlo... plavo svjetlo! Moja sestra Lukrecija održala je svoju riječ!

— Plavo svjetlo! — ponovi Violetta, a oficiri počeše jedan drugome nešto šaptati.

— Konačno!

Tamo daleko, na drugom brdu gdje se u noći ocrtavala tvrđava Pesaro letjela je raketa prema nebu kao treptava zvijezda.

— Na posao! — zapovjedi Cesare odlučno. — Na posao, moja gospodo. Hoću se smjesta uvući u tvrđavu na čelu tri stotine ljudi iz moje španjolske garde. Tamo ćemo naći otvorena zapadna vrata i ništa neće nas zadržati. Vi, grofe Marino,

čekajte na moj znak, pa kad ga ugledate, odmah krenite sa svim četama. Ovamo Micheletto, k meni ... Što želiš, Violetto?

— Molim te, dopusti mi da te pratim. Hoću s tobom umrijeti.

— Pobijediti, hoćeš reći? — odgovori Cesare grubo. — Pa dobro, neka bude ... Laku noć, moja gospodo, pa kad sutra izađe sunce, sudbina Pesara bit će zapečaćena ... Tad ću sa svojim četama krenuti protiv Rima da bude zapisano u povijesti: Julijan Rovere, nasljednik velikog Aleksandra VI, vladao je samo osam dana, jer ga je s Petrove stolice protjerao Cesare Borgia, koji je nakon toga ... postao papom!

U tom trenutku iz obližnje šume odjekne ptičji krik.

— Što je to? — upita grof Marino jednog oficira bojeći se da bi to mogao biti signal neprijatelja.

— Bio je to krik ćuka koji navješta nesreću. Bojim se, grofe, da će povijest o našem vremenu sasvim drugačije pisati.

VI

— Približava se odlučni čas, čas osvete. Reci, Giovanni, jesi li dobro posakrivao ljude da se mogu baciti na Cesarea kad uđe u tvrđavu? Jesi li spremio vrelu vodu i ulje, je li sve spremno za bitku?

Lukrecija Borgia stajala je s grofom Sforzom na širokom stubištu što je vodilo u gornji kat dvora. To je stubište gledalo u veliku dvoranu koja je bila popločena dragocjenim drvenim pločicama. Visoka, željezom okovana vrata dijelila su tu dvoranu od vanjskog dvorišta.

Giovanni Sforza bio je u oklopu od glave do pete. Jednom se rukom oslanjao na široki mač, a drugom je držao kacigu ukrašenu crnim perjem.

— Ne boj se, draga Lukrecijo! — odgovori mladi grof osvete željnoj ženi — sve sam u tančine isplanirao tako da je isključen svaki neuspjeh. Ti si zapalila plavu raketu. Od tog se trenutka, u to sam uvjeren, Cesare svojom vojskom primiče tvrđavi. Naći će zapadna vrata samo pritvorena. On će provaliti, a ti ćeš mu otvoriti ova vrata!

No tada bježi koliko te noge nose uz ove stepenice. Ovdje gdje sada stojimo moći ćeš promatrati borbu. Ništa nećeš propustiti od tog strašnog igrokaza, odviše strašnog da bih se njime mogao pohvatiliti. U onom trenutku, naime, kad Cesare sa svojim ljudima nahrupi dolje u onu dvoranu, povući ću jednu polugu i oni će pasti u rupu ispod poda iz koje više neće moći izaći. Tad ćemo mi nasrnuti iz druge dvorane i svi će papini ljudi koji se budu našli u rupi biti smrvljeni. Sam ću potražiti Cesarea i on neće izbjeći mom maču. Da nam nijedan ne pobjegne zapovjedio sam kaštelanu Vareni da brzo presiječe uzmak Cesareovim ljudima. Sve je uređeno da nijedan ne može pobjeći. Nitko neće moći javiti četama pred tvrđavom što se dogodilo. Kad se otarasimo Cesarea, s ostatkom vojske ćemo lako! Moje su mi uhode, naime, dojavile da se Francuzi kolebaju, a da su i ostali plaćenici nezadovoljni. Tko se ne bori s pravim oduševljenjem taj nije neprijatelj kojeg bi se trebalo bojati.

— Giovanni, ti dakle misliš da nakon Cesareove smrti prodreš iz grada?

— Još ove noći — odvrati grof Sforza — Željezo treba kovati dok je vruće. Uostalom, neću se sam boriti jer su u blizini vojvoda od Ferrare i Astore Manfredi. Kad začuju

trube bacit će se u borbu sa svojim ljudima. Vojvoda od Sermoneta i grofovi Imole i Forlija zaposjeli su sve ceste. Oni će uništiti ili zarobiti bjegunce. Naš uspjeh mora biti potpun.

Lukrecija se naslonila na ogradu visokog prozora obasjanog mjesečinom. U svjetlu mjeseca njeno je lice poprimilo čudnovatu boju — nalikovalo je na lice mrtvaca. I ona je bila u bojnoj opremi. Lagani oklop štitio joj je prsa. Ispod tamne haljine koja joj je padala do koljena zvečali su kod svakog pokreta zaštitni lanci, a na ramenu joj je visio tanki mač.

— Hvala ti, Giovanni — reče ona grofu pružajući mu ruku oklopljenu lančanom rukavicom — sve si dobro pripremio.

— Mislio sam na to — odgovori grof gledajući je zaljubljeno od glave do pete — da su to pripreme i za našu ponovnu svadbu.

— Ah, ti me podsjećaš na moje obećanje. Giovanni, nemoj sumnjati u to da ga neću održati ... A sad budi dobar i zagrni me ogrtačem ... Tako, hvala ti. Upali malu svjetiljku i zapovijedi ljudima da otvore vrata, jer su ona preteška za mene.

— Lukrecijo, zar se nećemo oprostiti — šapne joj Giovanni Sforza nježno — ti ideš na opasan put, pa iako sam sve organizirao što sam bolje mogao, gdje god se prolijeva krv ne zna se čija će poteći. Možda se posljednji put vidimo ...

Snažno uhvati lijepu ženu i zagrli je strastveno.

— Poljubi me u čelo — reče ona. — Ovdje je znak Borgie. Kad bude oprano Cesareovom krvlju zauvijek ću ti pripadati.

Gotovo je pobožno pritisnuo svoje usne na njeno bijelo čelo ispod crnih uvojaka. Tad je ispusti iz naručja.

Vrata su, međutim, bila otvorena. Lukrecija se provuče napolje i nekoliko trenutaka našla se, svijetleći malenom svjetiljkom, pred visokim zidom koji je opkoljavao tvrđavu. Na zapadnoj strani tvrđave, pred malenim željeznim vratima, Lukrecija zastade. Uvjerila se da su vrata samo pritvorena. Naslonila se, kao od umora, na hladan zid.

— Došao je čas odmazde — šaputala je sama sebi. — Kako je to za mene postala lijepa riječ. Neprestano odjekuje u mome srcu. Da, Cesare Borgia, danas ćemo se nas dvoje konačno obračunati. Ti si bio sotona u mome životu,

pa ako će povijest ikad spominjati Lukreciju Borgiu tada će reći da si njenoj nevolji samo ti kriv.

U srce nevine djevojke stavio si otrov divlje, grješne strasti. Brat je zaveo sestru.

Bilo je to jedne sparne ljetne noći, vani u rascvjetanom vrtu. A ruže nisu venule, mirisale su dalje, bujale su i drugog dana kad ih je sunce rascvijetalo u njihovoj nježnoj cvjetnoj ljepoti. Ali jedna je ruža uvenula ... Bio je to cvijet nevinosti koji je do tada cvjetao u mojoj duši. I od toga časa probudila se u meni žena, čiju si ti divlju strast, Cesare, oslobodio grubom silom. Lukrecija Borgia se obračunava sama sa sobom i neće ništa zatajiti.

Mnogo sam ljubila i moja je ljubav uništila mnoge, tražila je mnogo žrtava, jer muškarci koji su za mirnih noći obasjanih mjesečinom počivali u mome naručju, nađeni su sutradan na nekoj zabačenoj cesti mrtvi. Takvi ne govore, oni ne mogu pričati o žarkim zagrljajima Lukrecije Borgije.

A tada, je došla kazna božja — kazna koja udara krivce njihovim vlastitim oružjem.

Ljubav je bila moj zločin — ljubav je postala mojom kaznom. Došao je dan kada sam srela muškarca, prvog, jedinog kojeg sam voljela, iako ga je moj otac odredio meni za supruga. U njegovom sam naručju osjetila da je sve lažno što sam do tada smatrala za ljubav i strast. Ljubav sam mogla osjećati samo uz njega.

Njegovim poljupcima postala sam opet čista, u njegovom sam se naručju opet vratila nevinosti. On je bio čitav moj svijet.

Taj divni svijet ugrabio mi je Cesare Borgia; on me iz tog predivnog svijeta bacio opet u tamu. No to mi je dobro došlo da mogu naoštriti oružje da osvetim svoga Alfonsa. Oružje spremno, Cesare Borgia!

Onome pak prokletom ocu koji je potpisao smrtnu osudu mome Alfonsu poslat ću u Rim Cesareovu glavu i neka mu moj glasnik javi: »Tako je završio zvijer Cesare, tvoje prokleto sjeme!«

Iznenada Lukrecija zašuti. Čula je korake kako se približavaju vratima.

Drhtavom rukom prihvati zaporac na vratima.

— Lukrecijo, jesi li to ti?

— Ja sam Cesare ... Sad je Pesaro tvoj!

— Nadam se da ću biti blažen u naručju lijepe žene koja će mi zasladiti pobjedu — odvrati Borgia — Hvala ti, sestrice, što si mi pomogla i to ti nikada neću zaboraviti... Izaberi najljepšeg i najmoćnijeg kneza u Italiji, pa se oslobodi svoga udovištva. No dosta o tome. Možeš li nas uvesti u tvrđavu? Jesi li se pripremila?

— Jesam — odvrati Lukrecija stisnuvši mač što ga je nosila skrivena pod ogrtačem. — Ako se odlučno prihvatite posla ne trebate se ničega bojati. Brate, vidiš li ona velika vrata?

— Prokletstvo, da, vidim ih. Dovoljno su široka da kroz njih uđe u Pesaro tisuću ljudi.

— Ta vrata nisu zaključana — odvrati Lukrecija. — Stražari su bezopasni. Dala sam im vina s praškom za spavanje. Naći ćete ih kako hrču za vratima. Ali tek kad naiđete na široke stepenice u velikoj dvorani, popnite se njima i iznenadite grofa Giovannija u snu, zaposjednite vrata hodnika kroz koja bi vas posada mogla napasti, uspnite se na zidine i dajte znak četama koje vas izvan zidina čekaju.

— Krasan plan — smješkao se Cesare. — Sve će biti izvrsno. Ali još jedno pitanje sestro: jesi li dobila kakve vijesti iz Rima?

— Iz Rima... Nisam. Zašto me pitaš?

— A ništa, ništa... Palo mi je tako na pamet. A sada, vodi nas!

— Za mnom! — reče Lukrecija i digne iznad glave svjetiljku s treperavim svjetlom.

Tada se do Cesarea između njegovih ljudi progura žena naoružana i odjevena poput muškarca.

— Cesare, ako ti je život mio — stani! Lukrecija će te izdati!

— Zar želiš da oklijevam u posljednjem času — prišapne Cesare grofici tihim glasom. — Ne sprečavaj me, inače...

— Onda me ubij. Cesare, ali ti opet kažem: Ti si luda koja stavlja sve na jednu kartu dok drugi drži sve adute!

— Stigli smo! — prošapta zadovoljno Cesare — Ha, ha, ha, pogledaj kako Lukrecija lako otvara vrata. Ona je zaista dobro uradila... ha, ha, ha sestra: što je za mene učinila noćas, to žena čini samo za ljubavnika, a ja... mir... Što se to miče iza vratiju... Ne, ne, sve je mirno... Put je slobodan... Za mnom... Stisnite zube, ljudi!

Lukrecija je prva stupila u veliku dvoranu. Iza nje se šuljalo tri stotine ratnika. Čuo se samo tihi šum kao kad se zmija provlači kroz travu.

— Zašto si ugasila svjetiljku? Ej, Lukrecijo, gdje si?

— Ovdje sam kraj tebe, brate — odgovori glas miran poput zvuka crkvenog zvona. — Ugasila sam ga da nas ne bi odalo. Mjesečina je dovoljno jasna da sve vidimo.

— U pravu si, sestrice, trebamo se zadovoljiti mjesečinom jer ona je uvijek bila moj vjerni pratilac i u veselju i u opasnosti i nikad me nije napuštala... Ali kamo nas vodiš, ideš li prema stepenicama?

— Moram poći gore da vidim ne nalaze li se možda straže na hodniku... Jesu li svi ušli?

— Svi, do posljednjeg čovjeka.

— Tada stojte ovdje i ne mičite se. S onog ću vam prozora dati znak kad treba da pođete za mnom.

— Čekaj, Lukrecijo, ostani još trenutak — šapnu joj Cesare i čvrsto joj kao kliještima stegne ruku.

— Cesare, što hoćeš, zašto me držiš, to boli!

— Hoću, hoću još jednom da te pogledam u oči, Lukrecijo Borgia. A da me izdaš? Reci mi, zar si Alfonsa od Aragona tako vjerno ljubila da i nakon njegove smrti nosiš njegove boje?

— Nosim boje Borgia — začuju se njene riječi. — Te boje i nikakve druge!

— Tad... idi. Čekam tvoj znak!

Cesare ju je pustio i ona se požurila stepenicama da bi što prije stigla do velikog prozora.

— Što vidiš, Lukrecijo?

— Vidim prokletog ubojicu moga ljubljenog Alfonsa — odjekne s Lukrecijinih usana — i kako nad njegovom glavom lebde crni demoni osvete!

Dvoranom se prolomi strahovit tresak, zatim se začuje prestravljeni krik:

— Izdaja! Izdaja!

— Izdaja! — odjeknu jeka iz pokrajnih hodnika. — Da, izdaja, Cesare Borgia! Pao si u stupicu! Sad pripadaš meni, gospodaru od Pesara.

Iza stupova zabljesnu, a na Cesareove ljude sasu se tuča željeznih strelica i ogromnih helebarda.

— Natrag, spasavajte se! — poviče Cesare. — Kurvetina Lukrecija!

— Zemlja se trese pod našim nogama — urlao je Michelètto. — Potres će srušiti tvrđavu... Ha, ha, ha... Pakao, smrt i đavoli... To je kraj!

Užasni prasak zaori dvoranom u kojoj se odigravala strašna scena, kratka podzemna trešnja, a tada se iznenada otvori pod i u dubinu poče padati Cesareovi ljudi.

Nastade strašni krvavi metež. Podigla se urnebesna vika. Teško naoružani Cesareovi ljudi padali su u dubinu jedan preko drugoga ne mogavši se u prvi mah pridići. A odozgo kao da je sam pakao na njih rigao smrt.

Cesare je prvi osjetio da pad nije strašan i da dubina nije velika. Skočio je na noge i povikao koliko god je mogao:

— Saberite se, momci! Izići ćemo iz stupice i skupo prodati svoju kožu!

No njegov je glas prekinula bolna vika i glasovi puni užasa. Čitav je grad odzvanjao krikovima iz stotine grla, kao da se otvorio pakao da proždere svoje žrtve.

U dubini su stali padati potoci vrela ulja i kipuće vode. Cesareovi ratnici borili su se u jami sa smrću. Stali su se penjati jedan na drugoga nastojeći izići iz tog usijanog vulkana. Oni donji, na koje su se drugi bezobzirno uspinjali urlali su u smrtnim mukama poput ranjenih zvijeri. Neki su se uspjeli popeti do ruba jame.

No u tom trenutku udari tuča kamenja koje su sa stubišta u dvoranu bacali Sforzini ljudi. Svatko tko je izišao iz jame bio je uskoro ubijen.

— Bacite se na te lupeže, prijatelji moji — začu se glas grofa Giovannija Sforze. — Ubijte svakoga tko se miče! Nijedan od tih gadova ne smije pobjeći, ubijte ih sve... Samo jednog ostavite meni... Taj pripada meni — Cesare Borgia!

— Ovdje sam, grofe Sforza! — uzvikne pokraj grofa glas. — Nisam se uzalud izvukao iz te paklene jame. Ukrstite svoj mač s mojim... Desna mi je ruka doduše oparena od kipućeg ulja, ali ljevica mi je dovoljno snažna da vas ubijem!

Sa zaprepaštenim krikom uzmakne Giovanni. Trenutak se zablene u lice Cesarea Borgie koje je bilo okrvavljeno, a tada podigne mač — ali bilo je prekasno.

Udarac što mu je posljednjom snagom zadao Cesare Borgia bio je dovoljan da mač gospodara grada Pesara odleti u velikom luku.

— Umrijet ćemo zajedno, grofe Sforza — iz zapjenjenih ustiju Cesarea Borgie odjekne luđački smijeh. — Obmanula vas je bludnica Lukrecija, pa treba svojom krvlju platiti dug... U pakao s njenim prvim ljubavnikom, do đavola i njen posljednji ljubavnik!

Oštrica se Cesareovog mača zabode u grudi mladoga grofa Sforze, pa kad mu je vršak mača izišao na leđima, gurnuo je Cesare nesretnika natrag u jamu punu krvavih iznakaženih lešina.

Cesare Borgia zatetura i vidje da su vrata što vode prema stepenicama potpuno zaposjednuta neprijateljima.

Na početku stepenica padne Cesare iznemogao, ali u trenutku kad se činilo da ga je sva snaga napustila, kraj prozora ugleda Lukreciju.

— Ti... izdajico, ti sramoto Borgia... Tebe ću dohvatiti!

Još jednom skupi svu snagu da izvede ono što se činilo nemogućim.

S čela mu je tekla krv preko očiju tako da je jedva gledao. Iz lijevog bedra stršila mu je željezna strelica, a na nogama mu je vrelo ulje propalilo kožu na čizmama. Pa ipak je jurio uz stepenice hvatajući u svom pojasu bodež, netremice gledajući Lukreciju.

Ona je stajala bespomoćno kao ptica koju hipnotizira zmijin pogled.

— Tvoj ljubavnik je mrtav! — stenjući i hropćući vikao je iznemogli Cesare. — Sad ti, kurvo, dolaziš na red... Ha, ha! Vesela noć... oko mene sve umire na veliko... jer tako hoće jedan Borgia u samrtnom času!

Lukrecija kriknu i pobježe u hodnik. U trenu je nestade ispred Cesareovih očiju. On ju je htio slijediti, ali mu se smrklo pred očima. Činilo mu se kao da je upao u maglu, a tada se počeo spuštati mrak.

Cesare je tek jedva jedvice razabrao prozor koji je bio ispred njega. Kroz prozor se nazirao blijedi mjesec kojeg je čas prije nazvao svojim pratiocem.

— Mjeseče, ti mi svijetliš — mucao je promuklim glasom — ti mi svijetliš... Ha, ha...

Željeznom rukavicom svoje ljevice razbio je Cesare prozor, a tada se nagnuo preko ruba i naglavce se survao u dubinu.

Noć je uzmakla pred sunčanim svijetlim danom. Nebo se nakon nekoliko tjedana prvi put razvedrilo. Nestalo je oštrih vjetrova a teški su se oblaci raspršili.

Ali taj lijepi dan ugledao je na obalama Foglie krvavo bojište. Pet tisuća Francuza i više od tisuće plaćenika Cesarea Borgie ležalo je naokolo mrtvo po uzvisinama. Koliko ih je tek našlo smrt u uzburkanim valovima rijeke i koliko ih je poubijano po susjednim cestama — to nitko nije mogao ustanoviti.

Na tvrđavi Pesaro lepršala je crna zastava, a u dubokoj žalosti stajali su u dvorištu tvrđave ratnici i građani Pesara oko odra na kojem je ležao njihov gospodar.

Tu su se nalazili i saveznički kneževi. Sa suzama u očima gledao je mladi Astore Manfredi posmrtne ostatke Giovannija Sforze. Pokraj odra klečao je stari vojvoda od Sermoneta i jasnim glasom molio. Ostali su stajali otkrite glave. Samo je vojvoda od Ferrare prekrižio ruke na prsima i mrko gledao ledenim pogledom.

— Zar ne žalite za našim bratom u oružju? — upita ga stari vojvoda od Sermoneta nakon što je izmolio svoju molitvu i pridigao se.

Crnobradi vojvoda slegne ramenima i odvrati mirno i nehajno:

— Čovječja sudbina.

Tada se okrenu i zapovijedi slugama da osedlaju konje.

— Vraćam se kući — reče — posao je završen. Moji ljudi će još ostati nekoliko dana pred tvrđavom, a tada će poći za mnom.

— Da, vruća je bila noć — odvrati mu sijedi vojvoda — ali ja ću je brzo zaboraviti, jer će uskoro doći i moj čas da pođem onamo!

— No ja se tom noći neću osobito ponositi — dometnu smiješeći se vojvoda od Ferrare. — Sigurno je da ta noć nije mnogo doprinijela mojoj ratničkoj slavi. A s dozvolom,

gospodo — okrene se prema ostalim kneževima — niti vašoj, jer nas je sve pretekla ona žena.

— Lukrecija Borgia — reče Astore Manfredi uzrujanim glasom. — Ej, boga mi, vojvodo od Ferrare, dobro ste rekli. Bila je poput božice osvete. Jurila je ispred naših četa, bila je svugdje... Gdje je ratna vreva bila najžešća ondje se pojavila ona.

Vojvoda od Ferrare nije odgovorio. Stajao je napola sklopljenih očiju zadubivši se sav u misli. Iznenada se trže i upita:

— A gdje je sada ta Lukrecija Borgia?

— Gdje je Lukrecija Borgia? — ponovi kaštelan Varena, a zatim kao da se nenadano dosjetio reče: — Ona se nakon borbe povukla u svoje odaje. Sluškinju koja joj je htjela donijeti doručak nije htjela pustiti k sebi. Hoće biti sama!

— Sama! — otc se vojvodi od Ferrare. — Sasvim sama sa svojim mislima... to je razumljivo. Kad čovjek izvrši svoju osvetu tad ga spopadne jad kao da se prošle noći napio teškog vina... Ali recite, kaštelane Varena: jesu li vaši ljudi našli Cesareov leš?

— Ne, plemeniti gospodine. Oni su pomno pretražili čitavu okolicu grada, šanac u koji se navodno naglavce bacio Borgia, potražili su čitavo bojno polje, ali leš toga omraženog čovjeka nisu nigdje mogli naći!

— To je sasvim jasno — začu se glas Astorea Manfredija. — Sotona kojemu je Cesare Borgia zapisao ne samo dušu nego i tijelo konačno ga je odvukao u pakao. Đavo je strogi vjerovnik i hoće da bude uredno plaćen.

Uto se vrati konjušar koga je vojvoda od Ferrare poslao da mu osedla konja.

— Gospodine vojvodo, konji su spremni!

Vojvoda pređe rukom oko očiju, časak je oklijevao s odgovorom, a tada reče:

— Još samo trenutak... Odmah ćemo poći!

Prošao je mimo drugih i ušao u dvor.

Ponosno uzdignute glave uspinjao se vojvoda od Ferrare zveckajući ostrugama po kamenim stepenicama.

Kad je stigao u hodnik priđe mu sluškinja.

— Pokaži mi gdje se nalaze odaje princeze Borgie! — zapita je vojvoda.

Služavka ga je povela kroz hodnik, a kad su stigli do jednih vrata reče:

— Pokucajte, plemeniti gospodine, ali bojim se da vam princeza neće otvoriti. Želi biti sama.

— Već znam. Možeš ići!

Vojvoda pokuca na vrata i reče tiho:

— Otvorite Lukrecijo Borgia... Moli vas vaš prijatelj i saveznik vojvoda od Ferrare.

Vrata su se otključala. Na pragu sobe ukazalo se Lukrecijino poput snijega bijelo lice koje se doimalo znatno starije. Rasplela je kosu, pa su joj se uvojci spuštali poput žalobnog ogrtača.

Vojvoda je za sobom zatvorio vrata, a tada pogleda Lukreciju. Dobro se zagleda u njeno lice.

Pred tim pogledom Lukrecija spusti oči.

— Sjećate li se zgode što se dogodila ove noći? — upita vojvoda.

— Sjećam se i trudim se da je zaboravim.

— Tada ću vas još jednom podsjetiti. U istom smo trenutku i vi i ja naletjeli na vođu papinskih plaćenika pukovnika Marina. Ali vi ste, Lukrecijo Borgia, ipak bili brži od mene. Jednim udarcem mača ranili ste mu konja, a tada ste se nagnuli nad prestravljenog čovjeka i zarili mač u prsa. Krv koja je navrla iz njegove rane poprskala vam je obraz. Jedna je crvena kap ostala na vašim usnama.

Tada, diveći se vašoj hrabrosti i odlučnosti, doviknuo sam: »Dozvolite mi da vam krv poljupcem skinem s usana!« Prije nego što ste smogli išta reći prenio sam vas s vašeg konja na moga i poljupcem otro onaj krvavi znak.

Na te riječi nastade kratka stanka, a tada Lukrecija progovori:

— Da, tako ste učinili. Ali na to niste imali pravo. Nitko tko je poljubio Lukreciju Borgiu nije bio sretan.

— Ne pitam za sreću! — usklikne crnobradi vitki čovjek. — Sreća nije sve... Ali još jedno pitanje, Lukrecijo: kamo ćete sada?

Na to pitanje trgne se mlada žena i odgovori drhtavim glasom:

— Ja više nemam ni doma ni domovine!

Oči vojvode od Ferrare bljesnu.

— Pođite sa mnom, Lukrecijo, nudim vam novi dom. Ostavite svoje dosadašnje ime, u njemu je samo krv i sramota. Postanite vojvotkinjom od Ferrare... To zvuči bolje.

Vojvoda nije čekao odgovor nego je odmah zagrlio lijepu ženu.

— Lukrecijo, od tebe ne tražim ljubavi — reče gledajući je u oči. — Dobro znam da tvoje srce više ne može pružiti ljubav. Željan sam tvog prijateljstva i vjernosti. Lukrecijo, osjećam da smo nas dvoje stvoreni jedno za drugo. Mi smo jaki i preziremo slabiće... Reci, hoćeš li sa mnom poći...

— Idem s vama, vojvodo od Ferrare — reče ona odlučno — i obavezujem vam se da će nova Lukrecija biti sasvim drukčija od dosadašnje. Bit ću vam vjerna, vojvodo od Ferrare, iako sam Borgia!

Brak Lukrecije Borgie s vojvodom od Ferrare nije bio ispunjen strastvenom ljubavlju, pa ipak je bio sretan. Vojvodini podanici voljeli su i poštovali Lukreciju, jer ih je pridobila dobrotom.

Kad je 1519. umrla pri porodu oplakivao ju je njen suprug i žalio čitav puk vojvodstva.

Nakon one strašne noći kod Pesara lutao je Cesare Borgia, koji se spasio čudom, kao prosjak odjeven u dronjke od grada do grada, od sela do sela. Papa Julije II ga je prokleo i stavio izvan zakona. Konačno mu se smilovao njegov šurjak, navarski kralj i uzeo ga u svoju službu. Na njegovom se dvoru Cesare oporavio od strašnih rana koje je zadobio kod Pesara. Kasnije mu je kralj od Navarre predao zapovjedništvo nad četama kojima je trebalo pokoriti njegove vazale. Cesarea je u jednoj borbi pogodila strelica koja mu je prošla kroz oko i zabola mu se u mozak.

Tako je završio taj posljednji Borgia koji se opio slavom i snovao o tome da će pomoću svoga oca na papinskoj stolici ujediniti čitavu Italiju. Taj opasni vuk, strah i trepet malih talijanskih vladara, nastradao je tužno i završio daleko od domovine.

